C:\Users\Plazma\Desktop\308\Klička_Václav-Drion_opúšťa_Zem.PDB

**PDB Name:** Václav Klička: Drion opúšťa Zem
**Creator ID:** REAd
**PDB Type:** TEXt
**Version:** 0
**Unique ID Seed:** 0
**Creation Date:** 21.11.2006
**Modification Date:** 21.11.2006
**Last Backup Date:** 1.1.1970
**Modification Number:** 0

Václav Klička:

DRION OPÚŠŤA ZEM

( digitalizácia: Drda )

PRVÁ ČASŤ

Guola, kvet jedovatý

1

Keď som toho starého muža v čudnom bielom turbane pozval ďalej a pozorne si ho prezrel, blysla mi hlavou myšlienka, že musel práve zažiť nejakú nehodu. To, čo mal na hlave, vlastne vôbec nebol turban, ale krvou presiaknutý obväz, urobený dosť nešikovne z útržkov bielej látky. Padla na to prinajmenšom jedna stará plachta. Spod obväzu mu na všetky strany trčali chumáče šedivých vlasov. Nepokojné oči, plné úzkosti a smútku, zmätene behali po všetkých kútoch môjho príbytku, akoby hľadali bezpečný úkryt.
Bol to tučný starček nápadne bledej tváre. Predstavil sa ako inžinier Jurij Nikolajevič Burkoň a hneď zadychčane vyhlásil, že mi musí rozpovedať niečo nesmierne dôležité. Pravdaže, spýtal som sa ho, prečo si na to vybral práve mňa. S povzdychom odpovedal, že ma tak trochu pozná z mojich publikácií a to mu dáva nádej, že ho neodmietnem. Inde by vraj určite narazil na úplné nepochopenie. Tým si ma ľahko získal, a tak som teda bez ďalšieho váhania súhlasil, že si ho vypočujem, aj keď sa mi na ňom všeličo nepozdávalo.
Bol tichý jesenný podvečer. Svet za oknami pomaličky modrel a ja som trávil osamote príjemnú čiernu hodinku. Nevyrušil ma z nijakej dôležitej práce, nuž som si povedal, nech si teda starý pán posedí, nech si uľaví rozprávaním. Možno to bude aj zaujímavé. Postavil som pred neho šálku čaju, navrch prilial poriadnu dávku rumu a potom som sa usadil oproti, aby som si vypočul to nesmierne dôležité rozprávanie.
Starý pán spočiatku bľabotal čosi o svojom úraze a pritom sa niekoľko ráz dotkol prstami ľavej sluchy, kde mu cez obväz presiakla škaredá červená škvrna. Z jeho slov som vyrozumel, že sa mu to stalo doma, že sa pošmykol a udrel si hlavu o roh stola, dlho ležal v bezvedomí a nikto mu neposkytol pomoc, pretože býva sám. - Nuž viete, starý mládenec, dôchodca... - A že kým sa prebral a tú ranu na hlave si ako-tak ošetril, stratil dosť krvi. - Hotová kaluž, pane, hrozné na to pozrieť! - Následkom straty krvi a hádam aj ľahšieho otrasu mozgu pocítil nevoľnosť a musel si sadnúť do kresla. A v tom okamihu sa mu vraj z ničoho nič rozsvietilo v hlave.
Chcel tým povedať, že sa mu zrazu vrátila pamäť a on si s oslnivou jasnosťou spomenul na niečo, čo zažil asi pred päťdesiatimi rokmi. Po celý život to bolo v ňom vraj akoby zastreté, pretože vtedy, hneď po tej príhode, mu to z pamäti umele vytreli. Bolo to vraj preto, že tá dávna príhoda mala nesmierny všeľudský význam a mala ostať utajená. Asi by utajená aj bola ostala, nebyť jeho náhodného úrazu. A keďže dodnes nestratila význam a starček si nebol istý, či to náhle oživenie pamäti potrvá, rozhodol sa, že o tom okamžite niekomu povie, nech už sa to s tou ranou na hlave skončí, ako chce. A tak namiesto aby šiel na lekársku pohotovosť, vydal sa rovno ku mne. Poznal môj dom a zvládol to peši, pretože vraj býva len o tri čísla ďalej.
Starý pán bol dýchavičný, a tak za každým druhým slovom sipľavo nasával vzduch a každú chvíľu sa dusil a kašlal. Trvalo mu pol hodiny, kým skončil vysvetľovanie, a natoľko ho vyčerpalo, že na pár minút zmĺkol a venoval sa čaju. Tá jeho strata pamäti mi síce prichodila ako zlý vtip, ale nechal som to zatiaľ tak a súcitne som sa spýtal:
- Asi ste naozaj zažili niečo hrozné, Jurij Nikolajevič, keď vás to aj po päťdesiatich rokoch tak vzalo.
Inžinier Burkoň sa vzchopil:
- Hovoríte, hrozné? Nie, to nie je to pravé slovo. Neuveriteľné! Odvtedy prešlo už päťdesiat rokov. Celý dlhý život! A až teraz som si na všetko spomenul. Aj som pochopil: Som najväčší zločinec, akého kedy splodilo ľudstvo. Vrah stámiliónov ľudí. Neveríte? Bodaj by ste verili! Viem si predstaviť, ako asi vo vašich očiach vyzerám. Majte však so mnou strpenie. Poviem vám všetko a potom sám rozhodnite, či som, alebo nie som neslýchaný vrah...
Znova sa odmlčal a poriadne sa napil už celkom vychladnutého čaju. Po jeho ohromujúcom priznaní sa mi tak trochu zovrel žalúdok a radšej som sa už na nič nepýtal. Pri predstave, že sedím osamote so šialencom, ktorý má vedomie zaťažené utkvelou myšlienkou, že spáchal nespočetné hromadné vraždy, som úplne stratil reč.

Inžinier Burkoň medzitým pookrial a bol schopný hovoriť ďalej. Bol čoraz pokojnejší a jeho reč vyrovnanejšia. Spočiatku som ho počúval dosť nepozorne, ale neskoršie ma to jeho rozprávanie strhlo natoľko, že som celkom zabudol na svoje chmúrne obavy.
- Bolo to koncom dvadsiatych rokov, - rozhovoril sa môj čudný hosť. - Áno, bolo to dávno, veľmi dávno. Teraz som už troska, ale vtedy, pane, som mal sotva dvadsaťdva rokov a bol som študentom druhého ročníka moskovského geologického inštitútu. Vy si vtedajšiu dobu ťažko môžete pamätať. Museli ste byť vtedy malý chlapec. Ale ja som tie časy prežil, bola to moja mladosť. Veru, veru, boli to časy búrlivé a kruté, ale svojím spôsobom aj úchvatné. Prvá päťročnica, stavby titanského rozmachu, celá obrovská krajina v pohybe ako za sťahovania národov. Železo, oceľ, liatina znamenali viac ako chlieb. Áno, viac. Nové náleziská železnej rudy sa hľadali všade, ale najmä tam, kde bolo nablízku uhlie. A tak sa podrobilo prieskumu aj horstvo Alaj. Blízko Šurábskej uhoľnej panvy sa mala nájsť železná ruda. Vyslali ta geologickú výpravu a ja som sa na nej zúčastnil ako študent praktikant. Veru, veru, bol som vtedy mladý, štíhlučký kučeravý študentík plný elánu, romantiky a túžby po dobrodružstve. Hrnul som sa na najnebezpečnejšie miesta, dychtil som po hrdinských činoch. Ponúkali mi Ural, Sibír alebo Sučan, ale ja som si vybral Alaj. Kvôli Chudojarchánovi... Boli ste niekedy na Altaji alebo na Pamíre? Neboli? Tak si to ťažko môžete predstaviť. Ale skúste to. Je to. mohutné pohorie spojené s Pamírom a nedá sa mu veľmi zahanbiť, pokiaľ ide o výšku štítov. Veľkolepé a divé zoskupenie holých skál, bezodných roklín a príkrych zrázov. A všetko gigantické, merané na kilometre. A nad tým velebné biele čiapky zasnežených vrcholov. Týčia sa k nebu do takej výšky, že niekedy ani neviete, či sú to hory, alebo mraky. Voda mala v tej kamennej pustatine neraz väčšiu cenu ako zlato.
Všelijakou jedovatou háveďou sa to tam len tak hemžilo. A navyše sa tam potulovali zvyšky basmačov*, ktorí sa modlili k Alahovi a strieľali z anglických karabín. A na to všetko zúrivo pieklo subtropické slnko, takže teplota dosahovala až päťdesiat stupňov v tieni. Skrátka, taký bohom zabudnutý kraj. A my sme tam museli pracovať...
Naša prieskumná skupina bola pomerne malá: dokopy sedemnásť účastníkov. Vedúcim výpravy bol inžinier Plavunov. Vidím ho ako teraz: dvojmetrový plecnatý muž s dlhou zlatoplavou bradou a pokojnými sivomodrými očami. Celým svojím výzorom pripomínal ruských bohatierov. Mal so sebou dcéru Natašu, ktorá študovala geológiu ako ja. Druhý inžinier bol cudzinec, Čech Václav Jiskra. Ak sa pamätáte, nemali sme vtedy dostatok technických kádrov a museli sme pozývať odborníkov zo všetkých kútov sveta: z Nemecka, z Ameriky aj z Československa. Dvadsaťšesťročný inžinier Jiskra k nám prišiel na dva roky a hneď ho šupli do tej najťažšej výpravy. Možno o to požiadal sám ako ja. Veľmi sa mu tam páčilo a zakrátko sa v tom alajskom pekle cítil ako doma. Zovňajškom sa ohromne hodil k Plavunovovi. Bol rovnako urastený, rovnako atleticky stavaný, ale mladý, a preto nie taký robustný a nemal také pomalé, skoro vznešené pohyby. Bol hybký, rýchly, čiernovlasý a hnedý ako Tadžik. Dosiaľ nechápem, prečo sa Nataša nezahľadela do toho Čecha, prečo dala prednosť mne. Ale to nie je podstatné. Ak pridáte k týmto trom moju maličkosť, dostanete celé geologické jadro našej výpravy. Ďalej sme mali sprievodcu Chanbeka Zakirova a jeho desaťročného synčeka Rasula. Vdovec Zakirov nemal nikoho, kto by mu bol na chlapca dozrel, a tak ho vláčil so sebou po horách. A huncútovi Rasulovi sa to veľmi páčilo. My dospelí sme ho volali Rasulko a všelijako sme mu nadržiavali.
Na ochranu pred bandami basmačov nám pridelili šesť mladých vojačikov pod velením dvadsaťtriročného čatára Petra Lapina.

* basmači (po uzbecky) - v čase občianskej vojny členovia kontrarevolučných nacionalistických báind v Strednej Ázii

Viac dať nemohli, a preto aj ostatní členovia výpravy boli ozbrojení ručnicami. A napokon tu boli štyria miestni pohoniči. Mali na starosti karaván s tuctom malých stredoázijských oslíkov, ktoré niesli na svojich chrbtoch všetok náklad. A to bol celý náš oddiel, ktorému sa hovorilo geologická výprava s dôležitou štátnou úlohou. Dostali sme sa veľmi hlboko do nepohostinnej skalnatej krajiny a celé dva mesiace sme sa plahočili uprostred holých hnedastých útesov, prenikali do temných tajuplných roklín, zliezali strmé kamenné zrázy. Konečne sa nám podarilo objaviť celkom slušné nálezisko železnej rudy. V tom čase som sa už načisto zaľúbil do Nataše Plavunovovej. Keď mi povedala, že ma tiež má rada, div som sa od šťastia nezbláznil. Skrátka a dobre, odo dňa, keď sme postavili trvalý stanový tábor na úpätí Železnej hory, bol som najšťastnejším človekom pod slnkom...
Inžinier Burkoň sa dal uniesť spomienkami a rozprával dlho do noci. Počúval som ho s neochabujúcim záujmom. Keď dokončil svoj príbeh, načisto sa upokojil a správal sa už celkom normálne.
- Tak čo na to poviete? - spýtal sa dychtivo.
- Dá sa to počúvať, - odvetil som vyhýbavo.
- To znamená, že mi neveríte. No nech, s tým sa nedá nič robiť. Ale aj tak by som vás prosil ešte o jednu láskavosť: aspoň v stručnosti to zaznamenajte. Áno, spíšte to rozprávanie a uschovajte. Mám pocit, že sa raz zíde a potom hádam objasní rad zaujímavých okolností. No a ak nebude na nič, hádam sa tiež nestane bohviečo. Sľúbte mi, prosím vás, že to dáte na papier.
- Dobre, Jurij Nikolajevič, sľubujem vám to.
- Vďaka, vrelá vďaka! Vedel som, že ma neodmietnete!
Potom sa zdvihol a rozlúčil. Ponúkol som sa, že ho odprevadím domov, ale odmietol. Vraj je už celkom v poriadku a predsa radšej zájde na pohotovosť. Tak som ho nechal ísť.
Daný sľub som poctivo splnil a celý Burkoňov príbeh som hneď začerstva spísal. Neskoršie som k rukopisu pripojil niekoľko dokladov a fotografií, ktoré mi starček dodatočne doniesol. Všetko som vložil do modrého obalu a schoval až

na dno zásuvky. Bol som si istý, že príbeh „najväčšieho zločinca všetkých čias" sa už nikdy nedostane na svetlo božie. Prešlo niekoľko rokov. Spočiatku som si sem-tam spomenul na fantastické dobrodružstvo výpravy inžiniera Plavunova, ale časom sa mi to z hlavy načisto vyparilo. Tým skôr, že môj nový známy, inžinier Burkoň, po nočnej návšteve u mňa nezostal dlho naživе. Už o niekoľko mesiacov ticho skonal v nemocnici na mozgovú mŕtvicu. Nikdy som nepocítil ani najmenšie nutkanie, aby som „spomienky" inžiniera Burkoňa uverejnil. Bol som presvedčený, že na nich nie je ani zbla pravdy. A tu naraz sa po piatich rokoch stalo čosi, čo obrátilo hore nohami a razom zmenilo môj postoj k tej záležitosti. Bola to udalosť takého rázu... Napokon, bude hádam rozumnejšie, keď o nej zatiaľ pomlčím a čitateľa najskôr oboznámim s obsahom modrého obalu.

2

Do hôr prišla jar. Na vypálených pustých svahoch sa sem-tam začerveneli koberce tulipánov, zazeleneli plochy porastené horskými bylinami. Začiatkom apríla už bolo slnko veľmi silné.
Napoludnie sa všetci obyvatelia malého tábora ponáhľali pod stany. Odpočívali geológovia, ktorí od skorého rána stihli naplniť nejedno vrece vzorkami rudy; odpočívali pohoniči, keď predtým v noci napásli na zelenej náhornej plošine kone a osly a ráno ich napojili v búrlivej riečke, vzdialenej od tábora necelé tri kilometre. Len malý oddiel vojakov pod velením čatára Lapina neúnavne hliadkoval okolo tábora a obchádzal na koňoch hory v blízkom okolí. Toto bezpečnostné opatrenie nebolo prehnané. Keď komisár v Taškente inštruoval Plavunova o úlohách výpravy, dosť obšírne a podrobne hovoril o istom Abdulovi Chudojarchánovi, pohlavárovi už pomerne zdecimovanej a preriedenej, ale ešte vždy nebezpečnej bandy basmačov, ktorá sa ukryla pred červenými trestnými oddielmi kdesi na rozhraní Alaja a Pamíru. Zatiaľ síce panoval naokolo úplný pokoj, ale to vôbec nič neznamenalo. Možno sa ten hrdlorez Chudojarchán ešte nedozvedel, že k Železnej hore prišla geologická výprava.
Napokon, ten pokoj v horách nikoho neukolísal. Všetci poznali jeho pravú cenu, a preto bola nálada v tábore stále trochu napätá. V nemalej miere k tomu prispievala aj skutočnosť, že sprievodca Zakirov, ktorý už pred štrnástimi dňami odišiel do Šurábu s prvými mapami náleziská a prvými vzorkami rudy, akoby sa pod zem prepadol. Mal sa vrátiť už pred týždňom a priviesť k Železnej hore veľkú karavánu s partiou robotníkov, vrtným zariadením, zásobou potravín, trhavinami, čerstvou poštou a ktovie ešte čím. Dosiaľ sa však nevrátil a nikto z výpravy nevedel, čo si o tom myslieť. Na ľudí ťažko doliehala neistota a čudný pokoj v okolí im tým väčšmi liezol na nervy. A tu sa prihodilo niečo, čím sa tá dusná atmosféra dôkladne vybila.
Inžinier Václav Jiskra, ktorý býval v stane spolu s Jurijom Burkoňom a malým Rasulkom, driemal na plstenej deke z ťavej srsti, ktorá ho chránila pred škorpiónmi, kosilabami rožkatými a iným jedovatým hmyzom. Cez hustú clonu driemot doliehali k nemu hlasy dvoch mladších spolubývajúcich. Jurij si napoly zo žartu, napoly vážne doberal Rasulka otázkami o jeho zmiznutom otcovi a urazený chlapec mu odpovedal tak vzrušene, že div neplakal.
- Čo ty môžeš vedieť, Rasulko, čo má tvoj otec za lubom? - útočil. - Sám si pred chvíľou priznal, že sa pozná s Chudojarchánom. Povedal si to, alebo nie?
- Môj ata* je červený džigit*! - tenkým hláskom odporoval Rasulko. - Môj ata nie tak poznať s Chudojarchán, ako ty hovoríš! Môj ata nie je kunak* Chudojarchán! Môj ata strieľal na Chudojarchán, na ten basmač! Arkan* mu hádzal na hlava! Taký bol kunak! Ale kurbaši* basmač ušiel, strieľal na kôň môj ata a ušiel!
- A tvoj tatko bojoval s Chudojarchánom sám?
- Prečo sám? V červený oddiel bojoval! Poznáš červený veliteľ Izmailbekov v Šurábe?
- No pravdaže, počul som o Izmailbekovovi.
- Môj ata bol červený džigit u Izmailbekov!
- Odkiaľ to vieš?
- Môj ata sám hovoriť!
- Prestaň už s tým ata-ata! Otec ťa mohol aj oklamať. Takéto podozrenie už bolo na Rasulka priveľa.
- Ty byť somár, Jurka! Taký veľký, taký múdry, hlavná škola chodíš, a taký somár! Môj ata nikdy neklamať! Môj ata červený džigit! Ty sám, Jurka, byť basmač, bandita a somár! Poviem Nataši, nebude ťa mať rád!
- Jura, že sa ti chce takto chlapca dráždiť! Prosím ťa, nechaj ho už na pokoji! - ozval sa konečne Václav Jiskra.
Burkoň mu nestačil odpovedať. V tom okamihu k nim doľahol vzdialený dupot konských kopýt, ktorý sa rýchlo blížil. Zrejme ktosi cvalom prichádzal do tábora.
- Môj ata prišiel! Môj ata! - radostne zvrieskol Rasulko a ako strela vyletel zo stanu.

* ata (toto a ďalšie slová na tejto strane sú z turkotatárskych jazykov) - otec, tato; džigit - dokonalý jazdec na koni, junák, neohrozený bojovník) kunak - priate!; arkan - povraz so slučkou, laso; kurbaši - veliteľ, vojvodca
Jura, ktorému sa osamelý jazdec nepozdával, rýchlo vystrčil von hlavu, aby zistil, kto to je. Okamžite sa obrátil k Jiskrovi a vzrušene zvolal:
- Václav, vstávaj! Prihnal sa Peťka Lapin, skoro uštval koňa! Určite sa niečo deje! Poď rýchlo!
Po Jiskrovej ospanlivosti v okamihu neostalo ani stopy. Vyskočil a bežal za Jurom k Plavunovovmu stanu.
Rasulko, veľmi rozhorčený, že sa pomýlil, bol už tu. Lapin zatiaľ nič nehlásil. Pil vodu z plechového hrnčeka a spokojne pritom fučal. Keď sa napil, utrel si rukávom blúzy do červená opálenú tvár, ušúľal si zo zdrapu novín a machorky cigaru a zapálil si.
- Tak čo sa stalo, Peter Ivanovič? - nevydržal to Plávunov.
Lapin zamihal vyblednutými riasnicami, akoby odpovedal morzeovkou, ešte raz si poriadne potiahol a s rozvážnym pokojom sa rozhovoril:

- Pravdu povediac, Nikolaj Fiodoryč, vlastne ani sám neviem, čo sa to robí. Bolo to' asi takto. Idem si na koni a obzerám sa po horách. Nikde nič, len jašteričky sa kde-tu mihnú koňovi pod kopytami. Chlapci idú za mnou a čušia ako zarezaní. Hádam od tej pekelnej horúčavy. Pozrel som na nebo, taká oslňujúca modrosť, až oči ťahalo. A naraz vidím, biela bodka. Najprv som si myslel, že sa mi pred očami mihá. Tak som si ich pretrel a pozrime sa, tá biela muška sa ešte stále plazí po oblohe. Na vtáka však nevyzerá. Tak som vám na ňu zamieril ďalekohľad. Do šľaka japonského, viete, čo som uvidel?
- Dozaista papierového šarkana, čo vypustil do povetria ten beťár Chudojarchán, aby nás v tejto nude trošku zabavil, - pokúsil sa zavtipkovať Jura, ale Lapin na neho ani len nepozrel. Ostatní nevraveli nič a len čakali, čo im čatár prezradí. Napätie však povolilo, lebo Chudojarchán istotne po oblohe nelieta a čokoľvek lietajúce nemohlo geológov vyviesť z miery. Preto trpezlivo a pokojne vyčkávali.
- Uvidel som biely balón, - slávnostne vyhlásil Lapin.
- Balón? Aký balón? - začudoval sa Plavunov a vymenil si s Jiskrom rýchly, znepokojený pohľad. Obidvom v tej chvíli blysla hlavou tá istá myšlienka: úpal.
Lapin však ich pohľady zachytil a cítil sa dotknutý.
- Nemusíte na seba mrkať, netáram nezmysly, - povedal dôrazne. - Berte to, ako chcete, ale ja som naozaj zazrel bielu guľu, ktorá nemôže byť nič iné ako balón. A ten balón neletí nad nami len tak. Keby mieril niekam preč, tak by som sa naň vykašlal a vôbec by som nerobil poplach. Ale ten naničhodník si klesá dolu a iste pristane voľakde blízko tábora. A to je už iná vec. Jegorovovi som prikázal, aby balón nespúšťal z očí, a ja som sa vybral za vami. A teraz, ak máte záujem, môžete sa presvedčiť na vlastné oči. Už ho bude vidieť aj odtiaľto.
- Nedá sa nič robiť, pôjdeme sa teda na ten balón pozrieť, - pokojne povedal Plavunov, zobral ďalekohľad a vykročil zo stanu do poludňajšej horúčavy. Ostatní sa vyhrnuli za ním. Rasulko sa krútil okolo dospelých, ťahal ich za rukávy a piskľavo sa vypytoval, aký je to balón a prečo priletel. Nikto mu však nevenoval pozornosť.
Keď prešli labyrintom medzi balvanmi naváľanými na úpätí hory, vyšplhali sa na plošinu, pod ktorou bola ohrada pre kone.
- Pozrite, tamto je! - zvolal Lapin a ukázal na azúrové nebo sálajúce páľavu, na ktorom oslnivo blčalo obrovské slnko. A skutočne, na pozadí čistého blankytu poludňajšej oblohy sa dalo aj voľným okom rozoznať čosi biele a guľaté. Svietilo to a iskrilo v lúčoch slnka, akoby to bola guľa z belostného snehu, čo sa trblietal na vrcholkoch ďalekých majestátnych štítov.
Plavunov sa na tú guľu díval cez ďalekohľad tak dlho, až ho rozboleli oči.
- Čertvie, čo to môže byť, - pokrčil plecami a podal ďalekohľad Jiskrovi.

No ani mladý český inžinier sa nemal k tomu, aby vyslovil nejakú domnienku o čudnom lietajúcom predmete. Len ustarostené potriasol hlavou. Ďalekohľadu sa potom zmocnila Nataša a Jurovi tiež konečne zišlo na um požičať si od Lapina druhý ďalekohľad. Študenti sa dívali dlho a dôkladne, pokým ich nevyrušil žalostný výkrik ukrivdeného Rasulka.
- Aj ja chcem! Ja musím tiež pozerať biely balón! Dostal dva ďalekohľady naraz a upokojil sa, keď si jeden zavesil na krk a druhý pritisol k očiam.
- Tak čo, mládež, čo na to poviete? - spýtal sa Plavunov.
- Záhadný prírodný jav, - zamyslene usúdila Nataša.
- Čo sa ti robí, maličká, akýže prírodný jav! - rozčúlene zvolal Jura. - V živote som nepočul, aby príroda vytvárala také presné guľovité útvary, ktoré navyše samy od seba plachtia v povetrí!
- A čo guľové blesky! - odporovala Nataša.
- To nie je guľový blesk, - zamiešal sa do rozhovoru Jiskra. - Nevyzerá na to už svojou veľkosťou, a okrem toho nijaký guľový blesk nevznikne na takej čistej oblohe. Ale nech už je to čokoľvek, mne osobne sa tá vecička vôbec nepáči. Už máme tých záhadných prírodných javov viac, než je zdravé. Stratí sa nám Zakirov, potom sa zase nad táborom zjaví akýsi balón. Čo je veľa, to je veľa, priatelia. Pravda, na pohľad ten balón ani nevyzerá nebezpečne. Nenesie nijaký kôš ani gondolu a to znamená, že určite letí bez posádky. To by sme mali isté, ale nesmieme sa s tým uspokojiť. Nemáme poňatia, čím je naplnený a prečo priletel práve sem. Preto navrhujem, aby sme ho radšej nechali tak. Človek nikdy nevie.
- Prečo nechať tak! Keď pristane, vypálime naň salvu, a je po problémoch! - vykríkol Jura.
- Teraz sa mi páčiš, študent, - pochválil ho Lapin. - To je najlepšie, čo môžeme spraviť. Rozstrieľame ho na franforce, skôr ako nám niečo vyparatí. Nemám pravdu, Nikolaj Fiodoryč?
- Nemáte, čatár. Myslíte veľmi priamočiaro.
- Ja musím myslieť priamočiaro a ešte k tomu za dva rohy dopredu. Sme blízko štátnych hraníc, Nikolaj Fiodoryč!
- Počkajte, priatelia, nedajte sa strhnúť, - povedal rozvážne Plavunov. - Naša situácia je síce naozaj zložitá, ale vôbec z toho nevyplýva, že musíme tento záhadný balón ignorovať alebo ho chytro zničiť streľbou. Nie sme predsa divosi z dajakých tichomorských ostrovov, aby sme zúrivo ničili všetko, čo presahuje naše chápanie. Nie, priatelia, my s ním naložíme inak. Predovšetkým načisto vylučujem možnosť, že je v ňom niečo nebezpečné. Najskôr je to balón vypustený našimi vedcami na nejaké výskumné ciele. Niečo ako meteorologická sonda alebo čosi také. A tak nielenže ho nesmieme zlikvidovať alebo stratiť, ale naopak, musíme urobiť všetko, aby sa zachoVal a vrátil tomu, komu patrí. A teraz už dosť úvah a dohadov. Poludňajší odpočinok sa na dnešok ruší. Rýchlo sa vystrojte a osedlajte kone. Zbrane pre každý prípad berte so sebou. O pätnásť minút vyrazíme!
Rozkaz vedúceho výpravy vykonali rýchlo a s neobyčajnou ochotou. Všetci boli radi, že sa deje čosi mimoriadne. Len Jiskra šiel do ohrady pre kone so zjavnou nechuťou.

3

Keď päť ozbrojených jazdcov, z ktorých jeden mal pred sebou v sedle desaťročného chlapca, dorazilo na vysokú náhornú plošinu, vzdialenú od tábora slabé dva kilometre, záhadný balón bol už len sto metrov od povrchu zeme a ukazoval sa im v celej svojej kráse. Lenže ani teraz o sebe nič neprezradil ani najmenším nápadným detailom.
Na plošine sa k Plavunovovej skupinke pripojil šesťčlenný ozbrojený oddiel, vedený Jegorovom. Ten hneď hlásil čatárovi, že rozkaz je splnený, že balón ostro sledovali až sem, na plošinu, a že v jeho správaní nespozorovali nič podozrivé. Plavunov potom všetkých odviedol na okraj plošiny, kde sa týčilo niekoľko brál, podobných vykývaným zubom. Tam rozkázal, aby zosadli z koni a ukryli sa za balvany, ktorých sa okolo povaľovali celé kopy. Odtiaľ potom dychtivo sledovali pristátie bieleho balóna.
Balón sa znášal čoraz nižšie. Blížil sa k zemi pomaly, akoby s nechuťou. Teraz bolo vidieť, že je to riadny kus, nádherný svojou nepoškvrnenou striebristou bielobou a presnou dokonalosťou geometrického tvaru. Bola to dôkladne tvarovaná hladká guľa bez jediného viditeľného švíka alebo ryhy. Veľkosťou sa vyrovnala štvorposchodovému domu. Ľudia na ňu zízali ako na zjavenie a hádam ani nedýchali.
- Dobre, že nefúka vietor, - vzrušene zašepkal Jura.
- Ináč by nám odletel bohviekam.
- A ktože to chcel do neho páliť zo všetkých pušiek?
- posmešne šepla Nataša.
- Ticho, mládež, nechajte si to na neskoršie! - zahriakol ich Plavunov.
A vtom, akoby to bola odpoveď na Jurove obavy, zavanul od zasnežených horských vrcholov čerstvý vetrík. Po otvorenej lúke, porastenej mladými, jasnozelenými výhonkami horských tráv, rozbehli sa jedna za druho'u rýchle vlnky. A čo balón? Ten sa ani nezaknísal, ani nezachvel, akoby vietor naň vôbec neplatil.
- Ale pozeráte, čo? Vietor ním ani nehol! - nadšene zvolal Jura a tentoraz sa už Nataša neozvala.
Teraz sa balón znášal kolmo k zemi, akoby si vopred bol vybral na pristátie určité miesto. Za okamih sa dotkol lúky, mäkko sa od nej odrazil, znova klesol a konečne znehybnel ako obrovská hruda šľahačky na obrovskej zelenej mise. Ľudia ukrytí za balvanmi mlčali a užasnuto hľadeli na ten záhadný dar nebies. Napäté ticho pre ťal Rasulkov zvonivý hlas.
- Pristál! Pristál! Aký veľmi pekný! Aký veľmi guľatý! Chlapca ten pohľad privádzal do vytrženia a jeho nadšený výkrik akoby naraz všetkých prebudil.
- Tak ako, priatelia? - s úsmevom sa spýtal Plavunov a rozhliadol sa po svojom oddiele. - Presvedčili ste sa, že náš hosť sa správa celkom slušne a že s ním nemusíme zaobchádzať ako s diverzantom?
- Zatiaľ je to tak, ale čo bude ďalej, to sa uvidí,
- poznamenal Lapin, ktorý sa nedal tak ľahko presvedčiť.
- V tom máte pravdu, Peter Ivanovič, - pokračoval Plavunov. - No kým sa nehýbe, mali by sme si ho pekne zblízka prezrieť. Ale nie všetci. Vy, Peter Ivanovič, budete so svojím oddielom dbať o bezpečnosť, ako vždy. Ty, Nataša, zostaneš s Rasulkom. Pôjdem teda ja, Václav Jozefovič a Jurij.
Rasulko sa zamračil, ale odporovať sa neopovážil. Zato Natašu taká krivda strašne rozhorčila.
- Tak to teda nie! Keď pôjdeš ty, otec, a Jura, musím ísť tiež! Čo si tu bez vás počnem, ak sa vám tam naozaj niečo stane? A potom, sám si predsa hovoril, že vylučuješ možnosť nebezpečenstva. A teraz sa na to chystáš ako na prieskum v tyle nepriateľa! Idem tiež!
S týmito slovami Nataša prvá'opustila úkryt a rozhodným krokom zamierila k balónu. Za ňou sa ako splašený rozbehol Jura a až potom vykročili obaja inžinieri. Plavunov len povážlivo pokrútil hlavou nad tým, že disciplínu porušila jeho vlastná dcéra. Spolu s Jiskrom kráčali k balónu pomalými, dlhými krokmi, obaja veľkí a dôležití ako múdri duchovia hôr. V polovici cesty spomalili krok aj Nataša s Jurom, takže inžinieri ich ľahko dohonili. Ku guli sa potom priblížili spoločne a naraz zastali asi päť metrov pred ňou, ani sa nemuseli dohovoriť. Dlhú chvíľu mlčky stáli.
- Na sondu je to priveľké, - ticho uvažoval Plavunov.
- V priemere môže mať štrnásť až pätnásť metrov. Látka je dokonale napnutá a to by malo znamenať, že plyn neuniká. Prečo teda klesol k zemi? Prečo neletel ďalej? Čo ho donútilo pristáť?
Nikto mu neodpovedal.
Pri pohľade zblízka vyvolával balón v Jiskrovi veľmi čudný dojem. V prvej chvíli sa ho zmocnil pocit, že stojí pred niečím nesmierne veľkým, zložitým a ľudskému chápaniu na míle vzdialeným. Zrazu sa cítil malý a bezmocný. Uvedomoval si však, že to nespôsobuje, veľkosť gule. Videl predsa oveľa väčšie balóny, videl vzducholode, a nikdy sa pred nimi necítil taký nepatrný. Muselo v tom byť niečo iné. Ale čo...? Jeho ďalšie úvahy prerušilo odporné embryo strachu, ktoré sa z čistá jasná zrodilo kdesi v najzadnejšom kútiku jeho vedomia a nezadržateľne narastalo do obludných rozmerov hrôzy a desu. Nijaké vonkajšie príčiny na také príšerné pocity neexistovali a táto okolnosť ešte stupňovala zdesenie. Jiskrovi prešiel po chrbte mráz a vlasy sa mu zježili. Ľadová ruka neovládnuteľnej živočíšnej paniky mu pomaly zvierala hrdlo. Zároveň sa však vo zvyškoch jeho vedomia zmietala iná obava: že sa pred ostatnými prejaví ako zbabelec. Len s obrovským vypätím vôle sa držal na mieste, tlmil v sebe túžbu neľudsky zrevať a dať sa na útek.
V tej chvíli Jiskrovi vôbec neprišlo na um, že by niečo podobné mohli prežívať i jeho druhovia. A pritom sa každý z nich rovnako bál a každý sa za to hanbil a chcel to utajiť.
Jurij, ktorého vlastný strach ohromil väčšmi ako ostatných, pretože stál vedľa milovaného dievčaťa, zrazu zacítil na svojej ruke tenké ľadové prsty. Mykol sa od strachu a takmer vykríkol. No ešte včas si uvedomil, že je to Nataša.

- Jurka, ja sa bojím, poď odtiaľto preč, - šepla mu do ucha.
Bez slova stisol Nataši ruku a viedol ju späť do úkrytu. Dievča bolo bledé a ledva sa držalo na nohách. Keď Jiskra kútikom oka zazrel, že Jura s Natašou odišli, ešte chvíľočku počkal, aby sa nepovedalo, a potom sa tiež dal na ústup. Plavunov zostal pred balónom sám. Stál tam v meravej nehybnosti ešte niekoľko okamihov.
Tohto mocného, neohrozeného muža, ktorý mal za sebou prvú svetovú a občiansku vojnu, ohromilo, pobúrilo a súčasne načisto zdrvilo, že z ničoho nič objavil vo svojej povahe takú odpornú a nízku vlastnosť, ako je bojazlivosť. Zmobilizoval všetku svoju vôľu, aby potlačil strach. Ale márne, ani najväčšie vypätie vôle nemohlo zahnať ten nečakaný príšerný záchvat. Ešte niekoľko minút, a Plavunov by bol zreval od hrôzy a dal sa na útek cestou-necestou. Na to však nečakal. Nesmel predsa stratiť autoritu. Pomaly sa obrátil a krok za krokom sa vzďaľoval od gule. Z diaľky to vyzeralo, že odchádza v hlbokom zamyslení.
Každým krokom, o ktorý sa vzdialenosť medzi ním a guľou zväčšovala, Plavunov s úľavou cítil, že putá strachu slabnú a vedomie sa ho rýchlo zbavuje. V polovici cesty medzi balónom a balvanmi už zasa úplne získal zvyčajnú duševnú rovnováhu. Mimovoľne zastal, zhlboka sa nadýchol a pomaly sa obzrel. Čakal, že pohľad na biely balón v ňom opäť vyvolá prudký záchvat odporného strachu. Ale nie. Hľadel na tú bielu hrudu s úplným pokojom a nechápal, prečo by sa jej mal báť. Dokonale ho to zmiatlo.
Keď sa potom vrátil do úkrytu a pozorne si prezrel Jiskrovu, Burkoňovu a Natašinu tvár, nenašiel na nich ani stopy strachu. Toto zistenie ho načisto presvedčilo, že iba on sám prežil v blízkosti gule ten náhly príval hrôzy. Cítil sa tým natoľko pokorený a ponížený, že mu ani na okamih neprišla na um otázka, prečo vlastne mal strach len v blízkosti gule a prečo ho vôbec nepocítil, keď si guľu prezeral z päťnásobnej vzdialenosti. Bol príliš vážne znepokojený stavom svojich nervov, a preto mu táto jednoduchá otázka nenapadla. Zotrval vo svojom omyle a následkom toho sa v najbližších hodinách dopustil mnohých chýb.

4

Zážitok prvých štyroch prieskumníkov, ktorí sa odvážili pristúpiť k bielemu balónu, zostal tajomstvom každého z nich, a tak ani najmenej neovplyvnil vcelku výbornú náladu v oddiele. Záchvat strachu zmizol rovnako záhadne, ako prepukol, a ostalo po ňom len nervové rozochvenie. Nikto preto nemal dôvod, aby sa vážne znepokojoval.
Tak ako prv panovalo nad horami velebné ticho, ako prv žiarilo slnko na vyleštenej modrej oblohe a ako prv si v jeho lúčoch podriemkavali zasnežené vrcholky horských velikánov. A ľudia rovnako ako predtým hľadeli na čudesnú bielu guľu len s dychtivou zvedavosťou, bez najmenšieho nepokoja, pretože si ani zďaleka nevedeli predstaviť, čím by ich mohla táto trblietavá hračka vetrov ohroziť.
Medzitým prišli na osloch k miestu udalosti aj tadžickí pohoniči, ktorí tiež boli zvedaví na príčinu neobyčajného rozruchu. Pustili zvieratá pásť sa na lúku a sami sa húfne vydali ku guli. Plavunov na nich kýval a volal, ale chlapi mu alebo nerozumeli, alebo sa robili, že ho nepočujú. Niekoľko ráz obišli guľu zo všetkých strán, plieskali sa pritom po pestrých vatovaných chalátoch a živo sa medzi sebou rozprávali. Až potom prišli k balvanom.
Predák pohoničov, veselý Mirza Ikramov s čiernou bradou a hustými fúzmi, ktorý jediný z nich hovoril trochu po rusky, pristúpil k Plavunovovi s ustarosteným výrazom na tvári a povedal:
- Ty, náčelník, bystrá hlava, prečo chodiť sem? Ten veľký biely nie je dobrý. Musíš zahodiť. Fuj! Tam sedí šajtan, veľmi zlý šajtan!
- Čo to táraš, Mirza? Aký šajtan? Upokoj sa a povedz svojim kamarátom, že sa nemusia ničoho báť. Nijaký šajtan, nijaký zlý duch v tom nesedí. Je to len balón, krásny veľký balón, - pokojne vysvetľoval Plavunov.
- Nie je to basmač-balón, náčelník? - Mirza naklonil hlavu a šibalsky prižmúril jedno oko. Plavunov sa usmial:
- Kdeže, Mirza, basmači by taký pekný balón nevedeli vyrobiť. Je to náš balón, sovietsky. Veľmi dôležitý pre vedu.
Mirza veselo vyceril zuby a živo začal čosi vykladať svojim druhom v rodnej tadžičtine. Bradáči súhlasne kývali hlavami v čiernych baraniciach a horlivo mu pritakávali.
Plavunov sa zatiaľ uprene díval na nehybnú bielu guľu a zamyslene si pritom hladkal nádhernú bradu. Ostatní ho mlčky pozorovali a čakali, ako sa rozhodne. Nebol to preňho ľahký oriešok, a preto sa radšej najskôr spýtal na ich mienku.
- Tak čo s tým urobíme, priatelia? Má niekto nejaký dobrý nápad? Hoci vy, Václav Jozefovič.
- Ja trvám na tom, aby sa s balónom nepodnikalo vôbec nič. Nemôžem to nijako zdôvodniť, ale myslím si, že to bude najlepšie, čo vôbec môžeme urobiť. Nech si tu zatiaľ leží a potom sa uvidí, - pokojne odvetil Jiskra.
- A čo vy, čatár?
- Pre mňa za mňa si s ním robte, čo chcete. No keby som o tom rozhodoval ja, dal by som ho rozstrieľať na franforce. To by bolo najistejšie, - povedal Lapin.
- Na franforce by bolo škoda! - zvolal Burkoň. - Látka sa nám môže zísť. Ale jednu guľku by som doň vypálil, aby spľasol.

- Stále sa držíte tých svojich divošských názorov, - zamračene povedal Plavunov. Na chvíľu sa odmlčal a pokračoval už rozhodnejšie: - Vidím, že na nič poriadne neprídete. Skúsme to teda trochu rozobrať. Čo o ňom vieme a čo nevieme? Vieme, že je to balón, ktorý sem priletel a pristál v blízkosti nášho tábora. Vieme, že nemá posádku ani nijaký náklad. Poznáme jeho veľkosť, tvar a farbu. A to je asi všetko. Toho, čo o ňom nevieme, je oveľa viac. Nevieme, ako mohol pristáť, keď stále vyzerá celkom napustený. Nevieme, prečo nereagoval na závan vetra. Nevieme, či je tu náhodou, alebo zámerne. A tak ďalej. Ak ho však necháme tu, na planine, ako navrhuje inžinier Jiskra, určite oň prídeme. Poriadny vietor ho ľahko odnesie. A celkom blízko sú štátne hranice. Môže odletieť do Afganistanu, Indie, Iránu alebo

Číny. A to by rozhodne nebolo správne. Strieľať doň už vôbec nesmieme. Veď ani nevieme, akým plynom je naplnený. Môže explodovať, ale môže aj zamoriť celé okolie. A to by bolo čertovsky nepríjemné. Nemáme teda inú možnosť, len sa ho ujať. Preto nariaďujem: balón dopravíme do tábora a tam ho dôkladne poistíme.
- Ako ho chcete dostať do tábora? - spýtal sa Jiskra.
- O to najmenej, - uškrnul sa Lapin. - Hodíme naň povrazy a zapriahneme do nich osly. Tie ho ľahko odvlečú.
- To by nebolo veľmi vhodné, mohol by sa roztrhnúť na nejakých ostrých kameňoch, - namietal Plavunov.
Vtom sa opäť ozval Mirza Ikramov.
- Ty, náčelník, počúvaj, ako dobre spraviť. Zober všetky džigit a choď do tábor. Tam rob povraz, pevný arkan rob, miesto dobrý rob. A tu biely šajtan my budeme ťahal. Mirza ťahal, Achmed ťahal, Ibrahim ťahal, Rašid tiež ťahal, - a ukázal pritom na seba a na každého zo svojich druhov.
Plavunov pozrel na Lapiná:
- Môžeme im zveriť takú prácu, Peter Ivanovič?
- Čoby nie! Nech sa s ním pohrajú, keď sa im tak veľmi chce. Takí chlapi to predsa ľahko zvládnu. Môžu ho gúľať, postrkávať, kopať doň ako do futbalovej lopty. A my zatiaľ pripravíme povrazy a dajaké vhodné miesto.
A tak teda Mirza Ikramov dostal od Plavunova dovolenie na prepravu balóna a hneď k nemu so svojimi druhmi zamieril. Plavunov, ktorý ich sledoval pohľadom, pocítil zrazu akýsi čudný nepokoj, akési vnútorné varovanie. Už-už chcel na Tadžikov zavolať, aby sa balóna radšej nedotýkali, ale keď uvidel, ako šikovne a s chuťou sa pustili do roboty, zahryzol si do pery a nepovedal ani slovo.
Ale mám znivočené nervy, povedal si v duchu a vyšvihol sa na koňa. Všetci už dávno odišli do tábora, ale Plavunov ešte hodnú chvíľu zostal na pláni a napäto pozoroval prácu pohoničov.
S gúľaním balóna sa to ukázalo všelijaké. Nechcel sa kotúľať a hotovo. Asi mal v sebe nejaké vyvážené ťažisko, čo bola pre Plavunova ďalšia hádanka. Zato sa však dal naddvihnúť a postrčiť dopredu. Tadžici na to rýchlo prišli a onedlho už boli na okraji planiny. V ich správaní nezbadal Plavunov nič znepokojujúce. Rozjarene poskakovali okolo balóna, rozhadzovali rukami a kričali na seba ako pomätení. Skrátka, správali sa celkom normálne.
Len čo sa Plavunov presvedčil, že pohoniči svoju prácu zvládnu a že im nehrozí nijaké nebezpečenstvo, popchol koňa a klusom zamieril do tábora.
Aj tu sa už pracovalo naplno. Na umiestnenie balóna vyhliadli v Železnej hore dosť priestranný výklenok. Bolo treba len okresať niektoré ostré hrany a trochu urovnať zem. Plavunov sa hneď pustil do práce, ktorá ho trochu rozptýlila. Ani nezbadali, ako ubehli dve hodiny. Konečne boli povrazy prichystané, výklenok v skale upravený a do trhlín medzi kameňmi vrazené pevné kliny, ale pohoničov s bielou guľou stále nikde. Plavunov bol z toho znova nervózny, hoci tentoraz z iného dôvodu.
- Kvôli tomu balónu sme narušili dnešný rozvrh práce. Už som mal mať všetky ranné vzorky roztriedené a zabalené... Rasul, Rasulko, poď ku mne, chlapče!
Rasulko nechal všetko tak a ochotne pribehol k náčelníkovi.
- Vieš čo, Rasulko, ty máš rýchle nohy, buď taký dobrý a zabehni tamto za tú skalu v zákrute. Pozri sa, čo je s tým balónom.
- Už bežím, náčelník! - veselo zvolal Rasulko a trielil udaným smerom.
Plavunov za ním chvíľu hľadel a potom povedal Jiskrovi:
- Václav Jozefovič, prosím vás, dozrite tu na to, ja sa už naozaj musím venovať vzorkám.
Jiskra ho ubezpečil, že to zvládnu sami, a Plavunov odišiel do svojho stanu.
Rasulko medzitým dorazil ku skale a zmizol v zákrute. Ubehla minúta, druhá, a pri skale sa opäť mihla jeho pestro vyšívaná čiapočka. Upaľoval späť, akoby ho niekto naháňal. Zastavil sa pred Jiskrom a Lapinom, trošku si vydýchol a potom zo seba vysypal:
- Biely guľa vidieť, Mirza nikde nie je vidieť! Biely guľa stojí, nejde sem! Mirza, Achmed, Rašid, Ibrahim, všetky utiekla!
- Do šľaka japonského! - uľavil si Lapin.
- Nedá sa nič robiť, Peter, musíš nasadiť svoje vojsko,
- povedal Jiskra.
Na čatárov rozkaz zvolal slobodník Jegorov všetkých päť červenoarmejcov a ráznym krokom ich viedol za skalu, kde podľa Rasulka zostal trčať prekliaty biely balón. Neuplynulo ani desať minút, a už sa v zákrute ukázal oblý, ako cukor biely bok. Jegorov a päť vojakov hravo strkalo dopredu skoro nič nevážiace vzdušné teleso. Keď balón dopravili do výklenku Železnej hory, hlásil sa Jegorov veliteľovi. Lapin ho prerušil otázkou:
- Čo je s pohoničmi? Kde sú?
- Aby som pravdu povedal, súdruh veliteľ, oni spia,
- bodro hlásil Jegorov. - Nechali balón balónom, zaliezli do tieňa pod skalou a chrápu ako o polnoci. Keď som Mirzu potriasol, otvoril jedno oko a zamrmlal: Veľmi zlý šajtan! A v okamihu chrápal ďalej. Ležia tam všetci ako mačence. Hádam prídu sami, keď sa vydrichmú.
- Tak oni spia! My tu čakáme na ten sprostý balón, a páni si dávajú šlofíka. No nič, pozriem sa na nich sám. A ty, Jegorov, hľaď, nech sa chlapci neulievajú a poriadne balón uviažu. Musí byť ako prikovaný! A postav k nemu jedného chlapíka s flintou na stráž, aby sa nikto ani len nepriblížil. Je to štátny majetok, jasné?
- Jasné, súdruh veliteľ, vykonám!
Jiskra, ktorý rozhovor so záujmom počúval, prejavil zrazu nevšednú obavu o spiacich Tadžikov.
- Počúvaj, Peter, nemali by sme zavolať Plavunova, aby sa tiež na nich pozrel?
- Neblázni, človeče! Nebudeme predsa s každou hlúposťou obťažovať náčelníka výpravy. Ešte nám vynadá ako

malým chlapcom. Čo na tom, že spia? Celú noc pásli kone a teraz ich to trochu položilo. Idem ta len tak, kvôli poriadku.
- Dobre, pôjdem teda s tebou. Tiež kvôli poriadku.

5

Štyria mocní a zdraví chlapi, od detstva navyknutí na najťažšiu robotu v akejkoľvek horúčave, nehybne ležali v tieni pod skalou. Ležali v kvietkovaných chalátoch a huňatých čiernych baraniciach v najmalebnejších polohách priamo na kameni a tvrdo spali. Dvaja z nich dokonca chrápali ako diví.
Jiskra a Lapin nimi prudko zalomcovali a kričali im rovno do uší:
- Mirza, prebuď sa! Musíte sa presťahovať do stanu! Tu spať nemôžete! Achmed, vstávaj! Rašid, Ibrahim, pohnite sa! Tu nemôžete zostať! No tak preberte sa, chlapi! Mirza! Achmed!
No nič na nich neplatilo. Spali tak tvrdo, akoby dostali konskú dávku najsilnejšieho uspávacieho prášku.
- Ako chceš, Peter, ale mne sa to ani trochu nepozdáva, - povedal nakoniec zamračene Jiskra. - Toto nevyzerá na obyčajný spánok. Museli by sa predsa prebudiť, nemyslíš?
- Ani mne sa to nevidí. Ale, prosím ťa, čo ich mohlo takto položiť?
- Nič iné ako ten prekliaty balón. Naozaj sme ho mali radšej nechať na planine.
- Balón? Balón ich uspal? To predsa nemyslíš vážne, Václav.
- Ale áno, velmi vážne. Pamätáš, čo vravel Mirza Plavunovovi, keď si prezrel balón?
- To o šajtanovi?
- Veru o šajtanovi. Mirza jasne povedal, že v guli sedí zlý duch čiže šajtan. A teraz odrazu ten prečudesný spánok. A čo povedal Jegorovovi? Veľmi zlý šajtan! A my ich teraz nemôžeme zobudiť, nech robíme čo robíme. Vyzerá to na akúsi spavú chorobu a vyvolať ju mohol jedine ten biely balón.
- Balón nakazil ľudí spavou chorobou? Nehnevaj sa, Václav, vážim si tvoju vzdelanosť, ale toto ti nezožeriem. Teraz si to trošku prehnal. Na spavú chorobu existuje príslušná mucha.
- Počkaj, neponáhľaj sa so závermi. Radšej mi povedz toto. Dostal si sa aspoň raz do bezprostrednej blízkosti balóna?
- To teda hej, veru som sa dostal. Keď ho moji chlapci ťahali do výklenku, chvíľu som bol od neho na pár krokov. A čo má byť?
- Usiluj sa spomenúť si, či si v tom okamihu nemal nejaký čudný pocit.
- Ako to myslíš?
- No či ti naraz nebolo akosi zvláštne na tele a trebárs aj pri srdci. Nespomínaš si?
- Počkaj, kamarát, a vieš, že hej? Keď bola tá potvora odo mňa na pár krokov, stislo mi srdce, až to zabolelo, a po chrbte mi prešiel mráz.
- No vidíš. Ja som mal rovnaký pocit, keď som stál pred balónom tam na pláni, vedľa Plavunova, Juru a Nataše. Lenže pocítil som to oveľa silnejšie, lebo sme tam stáli niekoľko minút. Teraz som úplne presvedčený, že ten neľudský strach, ktorý sa ma tam zmocnil, pocítili aj ostatní vrátane Plavunova. Ibaže sa k tomu nikto nechcel priznať. Každý si myslel, že len on sám je taký zbabelec, a strašne sa za to hanbil. Ale jednoduchý dobrák Mirza, rovnako ako jeho kamaráti, v tom nevidel nijakú hanbu. Pre neho to bol šajtan a on aj otvorene povedal, že v balóne sedí šajtan. Mirza nepochyboval o svojej odvahe ako my, no dal sa presvedčiť učeným náčelníkom, a teraz na to aj so svojimi kamarátmi doplatil. Všetci zaspali a ani nestačili ten prekliaty balón dopraviť na miesto.
Lapin hľadel na Jiskru doširoka otvorenými očami. Potom sotva počuteľné zašepkal:
- Šajtan, zlý šajtan... Tadžici ten balón nestačili dopraviť, pretože zaspali. Urobili to za nich moji chlapci. Tiež niesli balón a teraz ho viažu povrazmi... Tak ty si myslíš, Václav, že aj oni... Do šlaka japonského, to by bol malér! Za nimi, behom!
Lapin sa odrazu rozbehol k táboru a pritom kričal, div si nevykričal hlasivky:
- Preč od balóna! Všetci preč od balóna! Nedotýkajte sa ho!

Jiskra si zrazu tiež uvedomil možný rozsah nešťastia a dlhými skokmi vyrazil za čatárom Lapinom, ktorý v tej chvíli už možno stratil svoje neveľké vojsko.
Do tábora vtrhli naraz a uvideli, že balón je už starostlivo upevnený vo výklenku a v úctivej vzdialenosti od neho stojí na stráži ozbrojený muž. Nebol to však vojak z Lapinovho oddielu, ale Jura Burkoň.
Jiskra a Lapin zastali pred ním a dlho len prudko dychčali, neschopní vydať zo seba slovo. Jurka pozorne preskúmal ich skrivené a spotené tváre a starostlivo sa spýtal:
- Prečo dýchate ako uštvané kone? Urobili ste si preteky, alebo vás naháňa môj dobrý priateľ Abdulah Chudojarchán?
- Kto ťa určil na stráž? Kde je Jegorov a ostatní vojaci? - s námahou dostal zo seba Lapin.
Burkoň vystrúhal nasprostastú vyľakanú tvár a s prehnanou horlivosťou sa postavil do pozoru:
- Poslušne hlásim, vaše blahorodie súdruh veliteľ, že váš udatný oddiel sa na smrť unavil, kým zviazal tohto tučného zajatca, a tak si šiel v plnej zostaveschrupnúť čiže dať si šlofíka. Avšak súc pamätlivý vášho rozkazu, že tú zajatú potvoru treba strážiť, aby nám ju nikto neobrátil, požiadalo ma jeho blahorodie súdruh slobodník Jegorov, aby som si odslúžil tri hodiny v armáde, čo sa mi vraj potom zaráta, a ja som jeho žiadosti vyhovel. Preto tu stojím s flintou sťaby strážca a vášmu blahorodiu hlásim, že všetko je v najlepšom poriadku.
- A kde je Nikolaj Fiodorovič? Kde je Rasulko a Nataša? - ticho sa spýtal Jiskra, nevšímajúc si Jurovo šaškovanie.
- Kde by boli? Šéf odišiel, ešte ste tu boli, a Nataša, len čo chlapci dovalili toho tučniaka, pochytila Rasulka a hajde za otcom do stanu. Povedala mi len, že jej ten balón ide hrozne na nervy. Ja som chcel vojakom s balónom pomôcť, ale

Jegorov ma odohnal. Vraj to dostali za úlohu oni, tak nech sa im do toho nepletiem. Nuž som teda na nich len zízal a občas niečo poradil, a preto som asi zostal celkom fit. A čo nového u vás? Kdeže je bojové zoskupenie Mirzu Ikramova? Nezdrhli tí bradáči k basmačom?
Jura nemal najmenšie tušenie, aké hrozné nešťastie na výpravu doľahlo, a preto sa chlapčenský zabával ďalej.
Jiskra a Lapin ho zatiaľ nechali tak a nič mu nepovedali. Mlčky sa obrátili a rýchlo vykročili k stanu, ktorý bol kasárňou malého vojenského útvaru.
Jegorov a piati ďalší mladí vojaci ležali na spacích vreciach úplne hotoví a ospanlivo klipkali očami.
- Čo sa to robí, Jegorov? Prečo sa tu povaľujete za bieleho dňa? - spýtal sa Lapin s predstieranou prísnosťou.
Jegorov sa pokúsil vstať, ale bolo to nad jeho sily. Bezmocne klesol späť na spacie vrece a previnene hľadel na svojho veliteľa.
- Neviem, súdruh čatár, dajako nás to zobralo. Z ničoho nič taká ospanlivosť. Á všetci naraz. Ako tí Tadžici pod skalou. Čakal som na vás, ale už sa to nedalo vydržať. Ledva sme sa dovliekli do stanu. Ale to nič, trochu si pospíme a zase budeme fit. Naozaj... Uvidíte...
- Dobre, chlapci, spite. Všetko je v poriadku, - zamrmlal Lapin, hryzúc si pery. Potom kývol na Jiskru a rýchlo opustil stan.
Vonku zastali a zapálili si.
- Do šľaka japonského! - uľavil si Lapin po prvom poriadnom šluku. - Štyria tam a šiesti tu! Desať mocných chlapov, bojové jadro celej výpravy, a takto hlúpo sa položili! Spia ako dojčence... Václav, hybaj k Plavunovovi, chcel by som mu niečo povedať o tom vedecky cennom náleze!
- Upokoj sa, Peter, možno to nebude také zlé. Spánok predsa ešte nie je smrť!
- Nemusíš ma utešovať, nie som cukrová bábika! V našej situácii je to horšie ako smrť! Sme predsa uprostred pustých hôr a každú chvíľu môžeme čakať návštevu basmačov. Zostali sme štyria chlapi, dievča a malý chlapec. Môžeme sa v takej zostave ubrániť hoci len desaťčlennej tlupe? Nemôžeme. Môžeme vysadnúť na kone a hľadať záchranu v úteku? Nemôžeme, pretože máme na starosti tých desať spachtošov. Čo nám teda ostáva? Len jedno: čo najrýchlejšie sa zbaliť a vrátiť sa aj s tými spiacimi chudákmi do Šurábu.
- Asi máš pravdu, Peter. Poďme teda.
V Plavunovovom stane panovala pohoda. Nikolaj Fiodorovič triedil vzorky a diktoval údaje Nataši, ktorá ich zapisovala na kartičky. Rasulko ukladal malé plátenné vrecúška so vzorkami do veľkých dvojitých tanistier, určených na chrbty oslíkom, a potichučky si nôtil monotónnu tadžickú pieseň.
- Nikolaj Fiodorovič, mohli by ste na moment?
- Pravdaže, priatelia. Stalasa niečo? Balón je už upevnený?
- S balónom je to v suchu. Je pevne uviazaný vo výklenku a nijaký vietor ho neodnesie. No máme tu iný problém, - povedal Jiskra s pokojnou vecnosťou, ktorá neladila s výrazom jeho tváre.
Plavunov sa naňho pozorne zahľadel, potom na Lapina, hneď nato odložil prácu, zdvihol sa a šiel von. Jiskra a Lapin ho odviedli čo najďalej od Nataše a Rasulka.
- Tak rozprávaj, čatár, je to skôr tvoja záležitosť, - povedal Jiskra.
Lapin sa prudko odvrátil a začal si šúľať cigaru.
- Povedz to sám, - prehodil. - Ja by som sa možno neovládol...
- Tak čo sa to zomlelo? Vravte! - zvolal Plavunov. Jiskra to vzal zoširoka a najskôr podrobne rozprával o čudnom strachu, ktorý sa ho zmocnil na pláni pred balónom. Pripomenul, že aj Mirza vravel o šajtanovi a ani Lapin sa necítil vo svojej koži, keď vojaci niesli balón tesne popri ňom. Potom sa trochu odmlčal a nakoniec jedným dychom vysypal, že štyria pohoniči neboli schopní dopraviť balón až na miesto, lebo ich premohol čudný spánok, a že šiestim vojakom, ktorí za nich prácu dokončili a uviazali balón vo výklenku, sa stalo to isté.
- Desať chlapov nám spí, Nikolaj Fiodorovič, a zatiaľ ich vôbec nemôžeme prebudiť. V prípade prepadnutia sme prakticky bezbranní. Peter preto navrhuje, aby sme to tu zbalili a ihneď odišli.
Plavunovova tvár sa razom premenila na popolavú masku. Dlho nebol schopný slova a potom sa s námahou opýtal:
- Ste presvedčený, že to spôsobil ten... ten balón?
- Je to jediné logické vysvetlenie. Spia predsa len tí, čo sa naťahovali s tým prekliatym balónom. A čo vy, Nikolaj Fiodorovič, nemali ste tam na planine tiež dajaký čudný pocit?
Plavunov bol celý sklesnutý, akoby na neho naložili priveľké bremeno. Len sťažka sa donútil odpovedať:
- Áno, mal. Myslel som si, že sú to následky dvoch prekonaných vojen. Nechcel som, aby sa rozchýrilo, že vedúci výpravy je hotový s nervami. Nikdy si neodpustím, že som to zatajil... Ale balón, ten balón! Je to vôbec možné? Obyčajná hodvábna látka...
- Možno nie je obyčajná! Možno je napustená dajakým uspávacím svinstvom! - zlostne prehodil Lapin.
- Súdruh náčelník, keby ste ma boli poslúchli a dali tú potvoru zlikvidovať, nemuseli sme teraz rýchlo baliť a hnať sa domov. Ale ešte ani tak nebudeme mať vyhráte, pretože nevieme, čo nás čaká na spiatočnej ceste!
Plavunov pozrel na čatára, potom na Jiskru. Bolo nezvyčajné vidieť tohto veľkého, vždy sebavedomého a rozhodného muža, aký je odrazu zmätený a skľúčený vedomím vlastnej viny.
- Áno, áno, isteže, máte pravdu, Peter Ivanovič, - prehovoril zastreným hlasom. - Vrátime sa do Šurábu... Ale balón mi, preboha, nevyčítajte. Každý vedecky mysliaci človek by na mojom mieste bol konal rovnako, No vaša domnienka, že látka je napustená nejakým uspávacím prostriedkom, sa mi nepozdáva. Skôr by som pripustil, že je priepustná a že sa naši ľudia nadýchali akéhosi plynu. Ale ak uniká plyn, balón musí nevyhnutne zmenšiť svoj objem a nakoniec úplne spľasnúť. Viete čo, poďme ta, pozrieme sa naň ešte raz.
Prešli radom balvanov a vyšli na plošinu pred skalným výklenkom. Zastali blízko hliadkujúceho Juru Burkoňa a dlho

mlčky hľadeli na balón.
- Objem má rovnaký, ale zdá sa, že je akýsi matnejší, - ticho poznamenal Jiskra.
- Teraz je v tieni, - rovnako polohlasne odpovedal Plavunov.
- Do šľaka japonského, ako dlho budeme naň takto zízať? Prečo doň nehodíme aspoň kameň, keď už nesmieme strieľať? - rozčúlene zvolal Lapin.
- Máte pravdu, Peter Ivanovič, to by sme mohli skúsiť. Prinajmenšom sa dozvieme, či je látka stále napnutá. Ale nájdite si na to nejakú hladkú žabicu, aby sa látka náhodou neroztrhla. Mohlo by to mať pre nás zlé následky.
Lapin si našiel malú skalku a opatrne ju hodil smerom k balónu. Kamienok sa zľahka dotkol bieleho povrchu a skĺzol na zem. Ozvalo sa pritom tiché melodické cengnutie ako lyžičkou o pohár.
- No to je na zbláznenie! Je z kovu! Počuli ste to? Je istotne z kovu! - vzrušene zvolal Plavunov. - Ešte raz, čatár, a už ho nešetrite! - dodal s niekdajšou rozhodnosťou.
Teraz už Lapin zdvihol najbližší kameň, ktorý našiel pri nohách. Bol to riadny úlomok s ostrými hranami. Lapin ho poťažkal na dlani a potom ho prudkým pohybom, akoby to bol cvičný granát, šmaril do balóna. To bol gong! Mohutný, jasný kovový zvuk sa rozlial nad táborom a postupne zanikal v ďalekých tiesňavách. A čo kameň? Ten sa odrazil, odletel nabok a nezanechal na povrchu gule ani najmenšiu stopu. Bolo to priam ohromujúce.
- Hotové zázraky! - nadšene zvolal Jura Burkoň. - Teraz nám zostáva už len vypáliť naň z flinty! Mám?
Lapin mu pohrozil päsťou.
- Strážca nesmie táraťa zbytočne strieľať! Stráž a čuš!
- Rozkaz, súdruh veliteľ!
Jura si nápadne vyhodil na plece flintu a začal si dôležito vykračovať medzi balvanmi. A Nikolaj Fiodorovič sa díval na balón doširoka otvorenými očami ako na skutočný zázrak, strapatil si fúzy a pritom mrmlal:
- Už je to tak, už je to tak. Je nepochybne z kovu. A nie je to hocijaký kov. Musí byť tvrdý ako oceľ a ľahký... ľahký ako čo? Tu sme hotoví. Vari existuje kov, ktorý by sa dal zdvihnúť do povetria dajakým plynom? A toto predsa letelo ako mydlová bublina... Peter Ivanovič!
- Áno, súdruh náčelník.
- Nechajte si toho náčelníka a už sa na mňa nemračte!
Peter Ivanovič, chcem vám zagratulovať k nálezu. Objavili ste ho predsa vy a nebyť vás, ani by sme o ňom nevedeli a v noci by ho bol vietor možno odniesol niekam ďalej. Je to vaša zásluha, že sme ten záhadný technický zázrak dostali do rúk. Nie je vylúčené, že vás za to čaká veľké vyznamenanie.
- Preháňate, Nikolaj Fiodorovič, - zrozpačitel Lapin.
- Ani trochu, milý čatár. Len ma škrie, že pre moju neopatrnosť sme za to zaplatili priveľkú cenu. A navyše musíme nález nechať tak a rýchlo sa stiahnuť do Šurábu.
- Upokojte sa, Nikolaj Fiodorovič. Možno to všetko dobre dopadne. Chlapi sa vyspia a budú zasa fit. A my to zatiaľ dáko vydržíme, - dohováral mu odrazu Lapin.
- A čo Chudojarchán? - ironicky sa opýtal Jiskra.
- Ktovie, kde ten je! - hodil rukou Lapin. Potom pozrel na slnko a ustarostené doložil: - Mirzu a jeho partiu musíme dopraviť do tábora. A prihnať z planiny aj ich oslíky.
- Dobre, choďte. A ja sa pozriem na našich vojačikov, - povedal Plavunov a zamieril k stanu červenoarmejcov.
- Čo sa vlastne stalo? - znepokojene sa spýtal Jura Burkoň, keď Plavunov odišiel. Počul už dosť, ale múdry z toho nebol.
Jiskra ho napochytre oboznámil so situáciou a potom sa už spoločne s Lapinom venovali preprave spiacich Tadžikov do tábora. Prihnali z planiny oslíky, urobili z celtoviny provizórne nosidlá a vybrali sa po spáčov. Keď sa potom smutná karavána vracala do tábora, zo stanu práve vyšla Nataša.
- Čo sa deje? - vykríkla zdesene, lebo si myslela, že to vezú mŕtve telá. Jiskra ju rýchlo vyviedol z omylu, vysvetlil jej, ako sa veci majú, a ubezpečil ju, že čoskoro bude zasa všetko v poriadku.
Nataša sa trochu upokojila, ale stále mala v očiach strach, keď pozorovala, ako prenášajú pohoničov do vojenského stanu. Vojaci medzitým tiež upadli do tvrdého spánku. Tadžikov uložili vedia nich, aby to uľahčilo opatrovanie všetkých postihnutých.
- Nech zatiaľ spia, - šepkal Plavunov, akoby sa obával, že ich zobudí. - Budeme sa pri nich striedať. Ak sa ich stav do rána nezlepší, pošlem Burkoňa do Šurábu po lekára.

## 6

Žeravý kotúč slnka zapadol za hory a zaplavil pritom zasnežené vrcholky ďalekých štítov ohnivou lávou. Horúčava poľavila, len rozpálené skaly sálali nazhromaždené teplo.
Jura, ktorého Lapin vystriedal na stráži, rýchlo bežal pozrieť sa na spáčov a potom sa pridal k Jiskrovi, ktorý už rozložil oheň na prípravu večere. Kuchtili spolu a škriepili sa pre každú maličkosť, pokým im nepribehla na pomoc Nataša.
- Čo robí Nikolaj Fiodorovič? - spýtal sa jej Jiskra.
- Nechce sa od tých spiacich chudákov ani hnúť. Robia mu obrovské starosti. Počúva im dych, kontroluje tep...
- No a aké je to?
- Všetko sa mu zdá úplne normálne. Jednoducho spia. Okrem toho, že ich nemožno zobudiť, neprejavujú nijaké príznaky ochorenia. Ani horúčku nemajú.
Keď bola večera hotová, Nataša odišla, aby dala jesť Rasulkovi, a Jura zaniesol jedlo Lapinovi, stojacemu na stráži. Na spiatočnej ceste sa zastavil po Plavunova.

- Nikolaj Fiodorovič, choďte sa najesť, nech vám nevychladne večera. Ja to tu za vás postrážim! - hlasno zakričal do stanu.
- Nekrič tak, - pošepky ho napomenul Plavunov.
- Prečo, Nikolaj Fiodorovič? - začudoval sa Jura. -. Veď bude dobre, ak sa zobudia.
- Sú chorí. A vôbec, na jedlo nemôžem ani pomyslieť.
- Ja vám to prinesiem hoci aj sem.
- Nie, Jura, nie. Ďakujem, zatiaľ nechcem.
- A čo spáči, budú o hlade?
- Zatiaľ sa s tým nedá nič robiť. Počkáme do rána... A už choď, Jura, choď. Si veľmi hlučný.

Jurij sa vrátil k ohňu a spolu s Jiskrom sa pustili do večere. Rozhovoril sa, až keď vyškrabával ešus lyžicou:
- Vrav si, čo chceš, Václav, ale toto je istotne dáka finta našich nepriaterov. Keby to bol náš, sovietsky balón, a ešte k tomu s takou nebezpečnou náplňou, nenechali by ho lietať len tak bez dozoru. Určite by ho sledovali lietadlami. A tento priletel čertvieodkiaľ, uspal nám desať zdravých chlapov a teraz robí zo seba hotovú záhadu. Ešte že sme ho neohmatali všetci. To by nás Chudojarchán pobral holými rukami.
- Čo máš stále s tým Chudojarchánom? Čo ten s tým môže mať spoločné? - podráždene vyletel Jiskra a uštipačne dodal: - Možno už dávno nijaký Chudojarchán neexistuje. Trebárs už odtiahol za hranice, niekam k Peržanom alebo Afgancom.
- Václav, ty si typický idealista. To ste vy Česi všetci takí? Nemrač sa, nič v zlom. Ale zober si Zakirova, ktorý je nezvestný. Ani on podľa teba neexistuje?
- Nebuď smiešny, Zakirova som predsa videl. Takisto ako tú prekliatu bielu guľu, ktorá mi teraz vŕta v hlave väčšmi ako všetci basmači dokopy.
- To je tvrdý oriešok aj pre odborníka zo zahraničia, čo?
- Ja ťa predsa len dačím ovalím!

Zatiaľ čo sa takto škriepili o ničom, len aby zahnali vnútorný nepokoj, sadla na hory tmavá bezmesačná noc, len s tisícami jasných hviezd na čiernom nebi. Na spánok ani nepomysleli. Samo slovo spánok im bolo nepríjemné a podozrivé. Oheň už dohorieval, ale ani tak sa im do stanu nechcelo. Čakali, že príde Plavunov, ale ten nechodil.
Bola asi jedna hodina po polnoci, keď sa zrazu od výklenku s bielym balónom ozval hrozný rachot a škrípanie. A hneď nato zahrmel výstrel ako z pušky. Jiskra a Burkoň vyskočili a rozbehli sa k balónu, presvedčení, že Lapinovi sa čosi prihodilo.
- Peter, kde si? - zvolal Jiskra, keď dobehli na miesto. Z tmy sa vynorila čatárova postava.
- Tu som, tu!
- To si ty strieľal?
- Pravdaže. Ale ten rachot predtým, ten spôsobil náš drahocenný vedecký nález. Máte so sebou dajaké svetlo?
- Len malý ohorok sviečky.
- To stačí.

Zapálili sviečku a opatrne šli k balónu. Zastali síce v úctivej vzdialenosti, ale zas nie tak ďaleko, aby nezbadali zmenu, ktorá sa s balónom stala. Predovšetkým zmenil farbu: už nebol striebrobiely, ale blankytne modrý. To však nebolo najdôležitejšie. Najväčší úžas v nich vyvolalo, že balón sa zaboril hlboko do zeme. Široká žulová platňa, na ktorej stál, praskla a bola rozmrvená na štrk. Určite práve to spôsobilo ten rachot a praskot.
K hlúčiku pred výklenkom sa z tmy pripojil Plavunov. Asi aj jeho vyplašil ten randál. Mlčky si stal vedľa Jiskru, ktorý držal ohorok sviečky vysoko nad hlavou, a dlho sa díval na obludnú modrú guľu.
- Tu už prestáva všetko, - ozval sa vzápätí polohlasne. - Váš objav, čatár, získava každou hodinou väčšiu hodnotu. Ľahučký lietajúci balón, hoci aj kovový, a naraz drví pod sebou pol metra hrubú žulovú platňu.
- To sa už nedá nazvať balónom, - poznamenal Jiskra.
- Isteže nie. Ale čo je to? Dal by som za to zvyšok života, keby sa nám podarilo rozlúštiť to tajomstvo.

Bola to nepokojná noc. Štyria muži s nervami vybičovanými do krajnosti boli každú chvíľu pripravení konať. Zabudli na spánok a striehli na každý zvuk, ktorý k nim doliehal od výklenku s čudesnou guľou.
Tajomná guľa sa s hrozivým škrípaním predierala pevnou horninou, pomaly sa zabárala do zeme a neprestajne menila farbu. Na úsvite, unavení bezsennou nocou a nervovým vypätím, ľudia zbadali, že guľa sa zaborila do horniny hlbšie ako meter a dostala tmavofialový odtieň.
Keď sa nad hory vyvalilo slnko, na stráž pri guli nastúpil Jiskra. Plavunov, ktorému posledné udalosti postriebrili vlasy, vzal Juru nabok a povedal:
- Jura, chlapče, potrebujeme lekára. Okrem teba nemám koho poslať. Dopoludnia sa vyspi a choď. Lekár tu musí byť čo najskôr.

Jura smutne zvesil hlavu a vzdychol si. Nechcelo sa mu odísť z tábora práve teraz, keď sa tajomstvo podivuhodnej gule vyhrotilo a dali sa čakať nové prekvapenia.
- Nikolaj Fiodorovič, nedalo by sa s tým počkať do zajtrajšieho rána? Čo keď sa chlapi prebudia sami? Doktor nám potom veľmi vynadá.
- Nech vynadá. Napriek tomu nemôžeme riskovať. Už skoro dvadsaťštyri hodín nemali nič v ústach. Hrozí im vysilenie.
- Prečo, Nikolaj Fiodorovič? Je v tom hádam nejaký rozdiel, či príde doktor za štyri, alebo za päť dní? Pre nás sa však za jediný deň môže všetko zmeniť. A čo sa týka vysilenia, niekde som čítal, že jeden vitúz spal bez jedla a vody celý mesiac, a vôbec nič sa mu nestalo. Prebudil sa a hneď bol ako rybička. A navyše ma predsa potrebujete tu. Kto napojí dobytok? Kto ho bude pásť? Hádam nie Rasulko? A vôbec tu nejde o deň. Kým sa vyspím, kým sa pripravím, kým

napojím kone, aj tak už bude večer. A to znamená, že sa môj odchod odsunie na ráno. No nemám pravdu, Nikolaj Fiodorovič?
- Burkoň, si prefikaný až hrôza. Tentoraz ti to vyšlo. Ale nabudúce to už na mne neskúšaj. Ak sa nám tí chudáci neprebudia, zajtra na úsvite vyrazíš, nech sa deje čokoľvek. Dohodnuté?
- Dohodnuté, Nikolaj Fiodorovič!
A Jura, nesmierne spokojný so svojím diplomatickým výkonom, sa rozbehol, aby zaželal Nataši dobré ráno a zároveň zobudil Rasulka, ktorý s ním istotne rád pôjde na planinu napásť kone a osly, kým nastane horúčava.

7

V dopoludňajších hodinách sa s guľou odohrali ďalšie úžasné premeny. Zaborila sa do horniny o ďalšieho pol metra a znova zmenila sfarbenie. Teraz bola úplne čierna. Nebola to však matná čerň, ale iskrivá, akoby tú guľu vysústruhovali z obrovského kusa antracitu.
Jiskrovi už zostávalo stáť na stráži len čosi vyše hodiny.
No netešilo ho, že sa mu už služba končí, pretože sa mu od gule nechcelo. Priťahovala ho ako magnet. Niekoľko hodín ju pozoroval za jasného denného svetla a stále obdivoval jej nepokojné správanie a neslýchanú hmotnosť. Guľa sa kolísala ako živá, drvila pod sebou skalu a menila sfarbenie svojho hladkého povrchu. Ale teraz sa zdalo, že sa už upokojila. Pravdepodobne dosadla na nejakú mocnú čadičovú platňu a pevne sa o ňu oprela.
Teraz by bolo zaujímavé priblížiť sa k tomu čiernemu obrovi a trochu ho oťukať geologickým kladivkom. Ak zmenila guľa svoju hmotnosť a sfarbenie, určite zmenila aj svoje skryté nebezpečné vlastnosti. Možno už vôbec nevyvoláva strach a nehrozí spavou chorobou. Ale ako sa o tom presvedčiť?
V tej chvíli sa po tábore rozľahol krik a dupot kopýt. Z ohrady sa vyrútilo neveľké stádo nepárnokopytníkov a za nimi na neosedlaných koňoch Jura a Rasulko. Tentoraz ich hnali napájať k riečke a zrejme ich tá práca ohromne bavila.
Stádo sa prehnalo táborom, zdvihlo mračná prachu a čoskoro zmizlo za výčnelkom skaly. Vtom dostal Jiskra nápad: oslík! Zviera predsa musí pudovo vycítiť nebezpečenstvo a vyhnúť sa mu. Ak sa oslík priblíži ku guli a bude sa pritom správať celkom pokojne, bude to predsa znamenať, že nebezpečenstvo spánku už nehrozí.
Keď zvieratá vyháňali k riečke alebo na pašu, v ohrade vždy zostával jeden chudáčik oslík. Nikto ho nebral so sebou, lebo s ním boli samé starosti. Bolo to také lenivé nedochôdča, ktoré nikdy nestačilo za ostatnými. Mirza sa. mu už neraz vyhrážal, že ho nechá v horách zdochnúť, aby ho zožrali šupy. Potravu a vodu mu vždy nosili do ohrady. A tohto oslíka Jiskra priviedol ku guli. Hoci „priviedol" nie je výstižné slovo. Zdochliačika musel chvíľu ťahať za povraz, chvíľu zasa postrkovať zozadu. Nie že by ku guli nechcel ísť, on jednoducho nechcel ísť vôbec nikam.
Vtom si Jiskra spomenul, že má vo vreckách sucháre a v poľnej fľaši ešte dosť vody. Rozhodol sa teda, že si oslíka získa suchármi. Asi desať ich namočil vo vode. Jeden mu dal zožrať hneď, ostatné nahádzal v metrových odstupoch až po guľu. Posledný suchár spadol pod čierny oblý bok. Oslík sa chtiac-nechtiac musí dotknúť gule, ak nechce o ten suchár prísť. A to bude hlavná previerka.
Dôverčivé zviera sa bez pobádania pustilo do zbierania pochúťky. Jeden suchár, druhý, tretí... Oslík sa pokojne blížil ku guli. S náramnou chuťou chrúmal sucháre a neprejavoval ani najmenšie znaky nepokoja. Za poslednou lahôdkou musel poriadne natiahnuť krk a pritom sa dotkol šijou čierneho povrchu gule. Po tejto nečakanej hostine oslík pozrel na Jiskru dobráckymi očami, pošúchal si o guru plece, zotrval niekoľko minút v jej tieni, akoby vedel o Jiskrových zámeroch a chcel ho presvedčiť, že akékoľvek nebezpečenstvo pominulo, a potom lenivo zamieril späť do prázdnej ohrady. Jiskra sledoval jeho správanie s obrovským vzrušením.
Zdalo sa, že nebezpečenstvo už naozaj pominulo. Inak by sa oslík predsa nebol správal tak pokojne. Teraz už hádam bude možné pristúpiť ku guli a trochu preskúmať aspoň jej povrch.
Jiskra vybral z vrecka geologické kladivko a odhodlane vykročil k čiernemu obrovi. No nestačil urobiť ani dva kroky, keď sa za ním ozval pokojný veliteľský hlas:
- Stojte, inžinier Jiskra! Vráťte sa!
Jiskra sa mykol a rýchlo sa obzrel. V tieni veľkého balvana stál Plavunov a prísne na neho hľadel. Tváril sa, akoby mladého kolegu nachytal pri niečom nedovolenom.
- To ste vy, Nikolaj Fiodorovič? Mysel som si, že spíte. Plavunov podišiel k nemu.
- Videl som váš experiment s oslíkom, Václav Jozefovič. Bolo to veľmi vtipné a vcelku správne. Napriek tomu vám však nemôžem dovoliť, aby ste sa dotkli gule. Zodpovedám za vašu bezpečnosť ústredným úradom v Moskve. Nechcete mi predsa skomplikovať už beztak ťažkú situáciu? Alebo sa azda mýlim? Nie? Potom je všetko v poriadku. Požičajte mi kladivko a zostaňte tu. Prvý preskúmam guľu ja sám. Keby sa mi niečo stalo, ihneď zbaľte tábor a vráťte sa do Šurábu. To je všetko. A teraz to kladivko.
Proti takým argumentom nemohol Jiskra nič namietať. Bez slova odovzdal svoje kladivko Plavunovovi a potom sa len prizeral, ako si počína. Nikolaj Fiodorovič pristúpil tesne ku guli a niekoľko sekúnd stál vedľa nej celkom nehybne, akoby započúvaný do seba. Potom ponad plece pozrel na Jiskru a pokojne oznámil:
- Pocity strachu a stiesnenosti sa vôbec nedostavujú. Ani v najmenšej miere. Tep mám pokojný, vedomie jasné. Zdá sa, že nás oslík neoklamal. Guľa už nie je nebezpečná, aspoň nie tak ako po pristátí. A teraz jej trochu ohmatáme kožu.
S týmito slovami zdvihol ruku a opatrne prešiel dlaňou po čiernom povrchu. Svoje dojmy hneď hlásil Jiskrovi:
- Vonkajší obal gule je studený a dokonale hladký, ako leštený mramor. Je to však celkom určite nejaký kov. Neviem určiť, aký. Je to neznámy kov, lepšie povedané, neznáma kovová zliatina obrovskej hmotnosti. A teraz vyskúšam jej zvuk a odraz.
Niekoľko ráz udrel do gule kladivkom, najprv ľahučko, potom čoraz silnejšie. Guľa sa ozývala jasným kovovým hlasom,

čistejším a lahodnejším ako cenganie striebra. Zvuky sa zlievali v jednoliaty kolísavý tón, ako keď zvonia zvony. Plavunov sa do nich napäto započúval, ale zrejme z nich nevyťažil nijakú novú informáciu. Pokrčil teda plecami a vrátil sa k Jiskrovi.
- Vaša domnienka, Václav Jozefovič, sa úplne potvrdila. Guľa už nie je nebezpečná. Bohužiaľ, táto skutočnosť nás ani o krôčik nepriblížila k odhaleniu jej tajomstva.
- Je to síce naozaj tak, Nikolaj Fiodorovič, - povedal na to Jiskra, - ale nech je tá guľa akokoľvek záhadná, má určité vlastnosti, ktoré nám dovoľujú, aby sme si prinajmenšom zauvažovali o jej pôvode. My dvaja, Nikolaj Fiodorovič, sme tu jediní odborníci s náležitou prípravou. Vy navyše máte aj veľké skúsenosti. Čo keby sme si sadli niekam do tieňa a celú vec dôkladne prebrali? Chcel by som vám vyložiť niektoré svoje myšlienky a vypočuť si váš názor na isté veci. Pravdaže, ak nie ste po tej prebdenej noci unavený.
- Akáže únava, Václav Jozefovič. Mám toho tiež plnú hlavu a rád si trochu usporiadam myšlienky.

8

Usadili sa na kamene, zapálili si a chvíľu mlčky fajčili. Plavunov uprene hľadel na čiernu guľu a Jiskra blúdil pohľadom po vrcholkoch hôr.
- Ja vás počúvam, Václav Jozefovič, - ozval sa Plavunov.
Jiskra sa hneď spamätal:
- Prepáčte, Nikolaj Fiodorovič, trochu som sa zamyslel. A teraz k veci. Po celú dnešnú noc a potom tu na stráži ma prenasledovala utkvelá myšlienka, že táto guľa, ktorá nám spôsobila toľko nepríjemností, je vlastne nález nepredstaviteľne cennejší ako celá táto hora s miliónmi ton železnej rudy.
- Čudná myšlienka, veľmi čudná, - zamrmlal Plavunov.
- Pripúšťam. Ale nechajte ma hovoriť. Obidvaja veľmi dobre vieme, že táto guľa letela vo vzduchu a zľahučka pristála na planine. Náš prvý dojem bol, že je to akýsi aerostatický balón, akási sonda alebo niečo také. Skrátka, obyčajný lietajúci balón.
- Nie taký celkom obyčajný, Václav Jozefovič.
- Správne. Nevidel sa nám celkom obyčajný. Skôr bol práve neobyčajný, nezvyčajný, nepochopiteľný, čo sa týka účelu, ale napriek tomu to bol pre nás balón, čiže veľké látkové vrece naplnené ľahkým plynom, povedzme vodíkom alebo héliom, a nepriepustné uzavreté. Bolo to tak?
- Pravdaže. Inak sme to predsa brať nemohli.
- Dobre, postúpime teda o kúsok ďalej. Dokiaľ bol ten balón ľahký a mal bielu farbu, vyvolával na kratšie vzdialenosti neprekonateľný pocit strachu a pri bezprostrednom styku paralyzoval ústrednú nervovú sústavu natoľko, že človek upadal do tvrdého spánku podobného letargii. Bol však balón v tom čase hebký a elastický? O tom nič presné nevieme, ale máme dostatočný dôvod tvrdiť, že nebol. Keď dostal jasne blankytné sfarbenie, vyskúšali sme ho a zistili sme, že vydáva kovový zvuk. Je to dostatočný argument na tvrdenie, že jeho hmota zostávala rovnaká a menili sa iba jej funkčné vlastnosti. Nikdy to teda nebol ľahučký balón, ale vždy to bola ťažká kovová guľa. Keď začala po pristátí meniť farbu a. hmotnosť, mohlo to znamenať len jedno: vypla motory a chladla. Po uplynutí dvadsiatich štyroch hodín už bola uhľovočierna a zaborila sa pol druha metra do tvrdej horniny. A teraz mi povedzte, Nikolaj Fiodorovič, akú hmotnosť musí mať teleso takejto veľkosti, aby v pokojnom stave, bez najmenšieho nárazu rozdrvilo pod sebou taký hrubý žulový plát a zaborilo sa do skaly do takej hĺbky. Neviete? Nenamáhajte sa s výpočtami, už som ich urobil, aj keď nie celkom presne. Vychádza to na niekoľko stovák miliónov ton.
- To nie je možné! - zvolal Plavunov rozčúlene. - To je čosi úplne neslýchané! Uvážte predsa, že keby bola aj z jednoliateho kusa zlata, ani vtedy by toľko neväžila. Zďaleka nie!
- Úplne s vami súhlasím. Keby tá guľa bola zo zlata, vôbec by sa do skaly nepreborila. Musí byť teda z nejakého iného materiálu, ktorého hmotnosť je mnohonásobne väčšia ako hmotnosť zlata.
Jiskra sa odmlčal, akoby zbieral sily, kým vysloví to hlavné. Plavunov napäto čakal, čo to bude. Konečne Jiskra pokračoval:
- Moje astronomické znalosti sú dosť neucelené. Napriek tomu si však dovoľujem tvrdiť, že látka s takou hmotnosťou bola objavená len na niektorých modrých hviezdach. Pokiaľ si spomínam, jedna z takých hviezd nesie meno Van Maaena. Kubický centimeter hmoty tejto hviezdy má hmotnosť niekoľko ton. To by približne zodpovedalo našej guli. Ale ani na Zemi, ani na iných telesách našej slnečnej sústavy sa hmota s takouto hutnosťou vôbec nevyskytuje, ba ani sa vyskytovať nemôže. Záver je potom jasný. Nech už má naša guľa akýkoľvek pôvod, určite nepochádza ani zo Zeme, ani z našej slnečnej sústavy.
- Už vaša poznámka, že guľa vypla motory a chladla, ma veľmi zarazila. Nepozastavil som sa nad ňou, lebo som sa nazdal, že je to obrazné prirovnanie. Teraz však pozorujem, že budujete čoraz odvážnejšie hypotézy.
- Pripúšťam, Nikolaj Fiodorovič, že sa to môže tak javiť. Ale fakty a matematické výpočty vylučujú emócie. Máte vari poruke nejakú inú hypotézu?
- Zatiaľ, bohužiaľ, nemám.
- No vidíte. Guľu nevyrobili na Zemi, a teda jej pôvod je mimozemský, nech je to už akokoľvek fantastické. Vyrobili ju alebo vznikla niekde v kozme. Pravdepodobne nie v kozme blízkom, ale dosť vzdialenom. Povedal som, vyrobili ju alebo vznikla. Správna je však asi tá prvá domnienka, že totiž nevznikla prirodzenou cestou, ale vyrobili ju na akýsi účel. Jej letové vlastnosti, jej premeny hmotnosti a farby, jej vyžarovanie neznámych, človeku škodlivých lúčov, jej dokonalý guľovitý tvar - to všetko svedčí o tom, že veru nemáme pred sebou meteorit alebo bolid, alebo iné kozmické teleso, ale výtvor rozumu nesmierne vzdialenej a v porovnaní s nami nesmierne vyspelej civilizácie.

- Ako vás tak počúvam, Václav Jozefovič, mám dojem, že ste asi veľký milovník vedecko-fantastických románov. Už nechýba iné, len aby ste ma začali presviedčať, že z gule vylezú ohavní Marťania a rozpútajú vojnu proti ľudstvu, - podráždene odsekol Plavunov.
- Vaša výčitka by bola celkom namieste, Nikolaj Fiodorovič, - odvetil Jiskra trochu dotknuto, - keby sme teraz spolu sedeli v Moskve v reštaurácii Praga pri plzenskom pive a ja by som vám rozprával hrôzostrašnú historku o čiernej kozmickej guli v alajských horách. Ale my sedíme práve uprostred alajských hôr a tú čiernu kozmickú guľu máme pred sebou doslova na dosah ruky. Pred chvíľou ste ju hladkali a oťukávali.
Plavunov znova mimovoľne pozrel na guľu, chvíľu mlčal, akoby si to usporadúval v hlave, a potom sa rozhovoril celkom iným tónom:
- Nemajte mi za zlé môj skepticizmus, Václav Jozefovič, a pochopte ma. V mojom veku sa také veci ťažko prijímajú s úplnou bezprostrednosťou a samozrejmosťou. Prieči sa to rozumu, cit to odmieta, hoci skutočnosť prerastá všetok rozum a odporuje každému citu. V jednom máte stopercentnú pravdu: musí to byť hosť z kozmu. Rozhodne to však nie je meteorit ani bolid alebo zablúdený asteroid. Tieto beztvaré úlomky hmoty sa vždy prirútia ako blesk, chrlia oheň a z väčšej časti zhoria v atmosfére. Ak dopadnú na zem, narobia pritom veľký lomoz a buď nám vyvŕtajú v povrchu planéty dieru, alebo vybuchnú a roztrieštia sa na drobné úlomky. Ale náš hosť z kozmu pristál ticho a veľmi opatrne. Pozrime sa však na inú stránku problému. Vypočítali ste monštruóznu hmotnosť tohto telesa. Povedzme, že správne. V tom prípade však nemôže byť duté, a teda nemôže mať nijaké mechanizmy alebo dokonca posádku. Prečo potom priletelo do týchto pustých hôr?
- Tiež som si kládol tieto otázky, Nikolaj Fiodorovič. Možno tu vybudovať nekonečnú reťaz dohadov a domnienok. Môže to byť len prvý signál ďalekej mimozemskej civilizácie na nadviazanie kontaktov s nami. Ale môže to byť aj na diaľku riadená obrovská superbomba, schopná načisto vyhladiť na Zemi všetko živé a pripraviť tak vpád nejakých kozmických dobyvateľov. Medzi tieto dve krajné hypotézy možno postaviť stovky ďalších a všetky budú do istej miery pravdepodobné. A čo sa týka dutiny, vstupných otvorov, technického vybavenia a všetkého ostatného, čo sa vám zdá úplne nemožné pri takej ťažkej a jednoliatej guli, to všetko môže mať, aj keď si to prakticky nevieme ani predstaviť. Dokonca pripúšťam, že vo vnútri gule môže byť aj posádka, ktorá nás v tejto chvíli pozoruje, počúva náš rozhovor a hádam aj žasne nad našou technickou zaostalosťou.
Pri posledných Jiskrových slovách sa Plavunov hrozne zamračil a s netajeným nepokojom znova pozrel na guľu. No záhadný čierny hosť neprejavoval ani najmenšie znaky nejakej činnosti. Bol úplne nehybný a hladký a zdalo sa, že sa tou svojou nedobytnosťou a záhadnosťou vysmieva naivnému mudrovaniu pozemšťanov.
- Dnes ráno som chcel poslať Burkoňa do Šurábu po lekára, - povedal po chvíľke ticha Plavunov. - No ten mladý mudrlant ma prehovoril, aby som s tým počkal dozajtra. Teraz som rád, že som privolil. Do zajtrajšieho rána stihneme pripraviť podrobné hlásenie o našej guli. Dobre, že ste mi tak otvorene vyložili svoje úvahy, Václav Jozefovič. Aby som pravdu povedal, tiež sa mi niečo také tislo do hlavy, ale zaháňal som to. S rokmi sa človek stáva otrokom predsudkov. Máte pravdu, guľa je teraz to najdôležitejšie. Všetko pred ňou ustupuje do úzadia: rudné nálezisko, Chudojarchán, ba aj chorobný spánok našich úbohých kamarátov. Prečo je najdôležitejšia? Pretože môže znamenať rovnako neslýchané blaho pre celé ľudstvo, ako aj jeho skazu. Dokiaľ je čas, musíme o tom podať správu všetkým ľuďom. Len mám obavy, že naše hlásenie nikto nevezme vážne. Viem si predstaviť seba na mieste úradných činiteľov, ktorí ho budú čítať. Tiež by som povedal, že sa ten vedúci výpravy zbláznil.
- Nebojte sa, Nikolaj Fiodoryč, podpíšeme sa pod to všetci. Do šľaka japonského, hádam si nebudú myslieť, že sa tu zbláznilo päť dospelých ľudí naraz!
Áno, bol to čatár Lapin. Pristúpil k inžinierom s puškou na chrbte a hneď si začal šúľať machorkovú cigaru.
- Ste tu už dlho, Peter Ivanovič? - spýtal sa Plavunov.
- Skoro od začiatku vašej besedy. Prišiel som vystriedať Václava, ale keď som videl, ako sa tu pekne rozprávate, nechcel som vás rušiť. Stál som a počúval. Nemajte mi to za zlé, Nikolaj Fiodoryč.
- Naopak, čatár, som rád, že ste všetko počuli. Aspoň vám nemusím nič vysvetľovať.
- Vyzerá to teda, že som objavil nie bársaký kovový balón, ale ozajstný kozmický koráb! To je teda gól! Už to vidím, ako noviny na celom svete uvádzajú na prvých stránkach: Čatár Lapin bol prvý, kto zazrel na oblohe blížiaci sa kozmický koráb!
- Škoda, že som so sebou nevzal fotoaparát. Hneď by som ťa zvečnil vedľa tej čiernej gule, - usmial sa Jiskra.
- Len si rob špásy. Aparát by sa nám teraz ozaj zišiel. Nemám pravdu, Nikolaj Fiodoryč?
- Iste. Snímka gule by bola veľmi cennou prílohou k nášmu hláseniu. No nič, hádam mu uveria aj tak, keď ho všetci podpíšeme. Tak ja teda idem napísať to hlásenie. Bude to fuška. Zastavte sa u mňa, Václav Jozefovič, keď si trochu pospíte, pomôžete mi.
- Dobre, Nikolaj Fiodorovič.
Plavunov odišiel a Jiskra s Lapinom ešte hodnú chvíľu sedeli v tieni balvana, fajčili a rozprávali sa o kozme.

9

Horúci deň sa pomaly vliekol nad horami. V tábore geológov panovalo napäté ticho. Všetci boli plní očakávania čohosi nepredstaviteľného a ohromujúceho. Zatiaľ sa však nedialo vôbec nič.
Na stráži pri čiernej guli stál Peter Lapin. Jiskra po dlhej službe dospával v prázdnom stane pre pohoničov. Plavunov vo svojom stane popíjal z hrnčeka horúci zelený čaj, ktorý mu tu výdatne nahrádzal kávu, a diktoval Nataši podrobnú správu o posledných udalostiach. Pri opise gule sa nútil do najväčšej zdržanlivosti a protokolárnej konkrétnosti. Vyhýbal sa akýmkoľvek vlastným záverom. Veď si ich úrady urobia samy. Žiadal šurábske mestské orgány, aby mu

ihneď poslali ľudí aj materiál a aby začali pátranie po Chanbekovi Zakirovovi v prípade, že sa v Šurábe nezjavil.
Jura Burkoň, ktorý sa už tiež stihol vyspať, a mal preto dobrú náladu, sa pripravoval na cestu do Šurábu. Zaumienil si, že cestu ta a späť zvládne čo najrýchlejšie, nanajvýš za tri dni, a na takú šialenú jazdu cez neschodné hory sa musel pripraviť mimoriadne dôkladne. Nataši svätosväte sľúbil, že sa cestou nebude púšťať do nijakých dobrodružstiev, a tým ju ako-tak upokojil. Horšie to však mal s malým Rasulkom. Keď sa chlapča dozvedelo, že ráno na úsvite vyrazí Jura do Šurábu, prisalo sa k nemu ako pijavica, chodilo za ním na každom kroku a vytrvalo prosíkalo, aby ho vzal so sebou.
- Rasul je dobrý džigit, Jura! Vezmi Rasul do Šuráb. Ata neprišiel, ata je chorý. Rasul musí do Šuráb za svoj ata. Koni predsa veľa! Jura, vezmi Rasul džigit do Šuráb!
- Daj mi pokoj! - jedoval sa Jura. - Ako ťa môžem vziať, ty ufňukaný džigit! Budem uháňať bez spánku a odpočinku až do Šurábu. Ktovie, či to kone vydržia! Či sa môžem pritom piplať s tebou? Musíš byť rozumný! A o otca sa nestrachuj, nič sa mu nestalo. Určite sa len zdržal v Šurábe. Veď to nie je maličkosť, vyzdvihnúť v sklade hŕbu vecí, dať dohromady novú karavánu, najať pohoničov. Na to treba čas, nemyslíš?
Ale na Rasulka také argumenty neplatili. Stále si nôtil svoje:
- Môj ata je červený džigit. Nemusí dlho chodil prosil. Môj ata ísť za červený veliteľ Izmailbekov a hneď dostal všetko. Prečo teda dlho neprišiel? Aha, vidíš? Je chorý, veľa chorý! Leží s horúčka, volá na svoj chlapec Rasul. Kde je môj chlapček Rasuldžan, kde je môj maličký? Vaj, vaj! Ó, Jura, vezmi Rasul do Šuráb!
- Pozrime sa, odrazu si maličký chlapček Rasulko! Len sa mi tu nerozmravč, džigit!
- Rasul nikdy nemravčil. Rasul pozná hory, Jura nepozná. Sám Jura zablúdil, zahynul, a s Rasul deň noc a prišiel do Šuráb!
- No to ma teda držte! Si ty prefíkaný špunt! Ale na toto ma nenachytáš: Vieš vôbec, čo je na tom najhoršie? Nevieš. Tak ja ti to prezradím: Chudojarchán, basmači. Čo keď na nich niekde natrafíme? Vieš, čo bude potom? Šialená naháňačka, streľba! Budem rád, keď z toho sám vyviaznem. A s tebou? S tebou zaručene zgegnem. Obaja skapeme. Ak nás Chudojarchán dolapí, veru nás nepohostí pilafom. Skôr z nás narobí šašlyk.
Ale Rasulko sa nezľakol ani basmačov. Začal Juru horlivo presviedčať, že vie strieľať a že od otca pozná v horách také chodníky, o ktorých nemá potuchy ani Chudojarchán. Jura už nevedel, ako sa chlapca zbaviť, a tak sa uchýlil ku ľsti.
- Dobre, džigit, keď na tom toľko trváš, uzavrieme spolu dohodu. Počúvaj ma dobre. Ak sa čierna guľa pred mojím odchodom otvorí, tak ťa so sebou vezmem, nech už to potom dopadne, ako chce. Ale ak sa neotvorí, tak mi dáš pokoj: zostaneš v tábore a budeš tu pekne čakať na otca. Platí?
Rasulko váhal. Jeho čierne očká pochybovačné hľadeli na Juru. Tušil nejakú lesť, a preto sa opatrne spýtal:
- Jura, povedz pravdu. Musí čierny balón otvoriť?
- Pravdaže sa musí otvoriť! Akože inak, keď je to kozmický koráb. Vravel to Plavunov aj Václav. Je to len otázka času. Možno sa otvorí o hodinu, a možno až o desať dní. Rozkazovať si nedá. Až to uzná za vhodné, tak sa otvorí.
Rasulko ešte chvíľu rozmýšľal, potom sa šibalsky usmial a podal Jurovi ruku:
- Dobro, Jura, platí. Bude čierny balón otvoriť, ide Rasul džigit s tebou do Šuráb.
Jura stisol malú opálenú rúčku a spokojne zamrmlal:
- Dobre, dohodnuté. A teraz cupkaj preč a už ma neotravuj.
Rasul voľačo zvolal po tadžický a veselo odbehol preč.
Ten špunt si určite niečo vymyslel, napadlo hneď Jurovi. No spomenul si, že guľa už nie je nebezpečná a navyše ju dobre strážia, nuž si prestal robiť starosti a venoval sa svojej práci.
Jura mal pravdu - Rasulkovi v hlave skutočne dozrel istý zámer. No zatiaľ ho nijako nedal najavo. Podľa Jurovho príkladu sa venoval horúčkovitým prípravám na ďalekú cestu. Vedel možno lepšie ako Jura, čo k tomu treba. Až keď sa celkom zotmelo, vytratil sa Rasulko zo stanu Plavunovovcov a kľučkujúc medzi balvanmi, nehlučne sa rozbehol ku guli.
Na stráži opäť stál Jiskra. Burkoňa od služby oslobodili, lebo mal pred sebou namáhavú cestu do Šurábu. Striedali sa tu teda len Jiskra s Lapinom.
Jiskra, pohrúžený do svojich myšlienok, vôbec nevnímal, čo sa okolo deje. Upreto sa díval na hviezdnu oblohu, ktorá mu odrazu prichodila ako bezodná priepasť, a skúšal v duchu uhádnuť, z akého kútika nekonečného vesmíru priletel na Zem čierny kozmický koráb, taký nepredstaviteľne ťažký a záhadný. Preto nespozoroval, ako vedľa neho prekízla malá postavička a bleskurýchlo zmizla vo výklenku, kde stála guľa.
Rasulko nežne hladkal studený bok gule a niečo jej pritom po tadžický šepkal. Guľa však zostávala nemá a nehybná. Chlapec vyčkal niekoľko minút, potom nahmatal jeden z povrazov a začal sa po ňom šplhať hore.
Keď vyliezol až na vrchol gule, ľahol si opatrne na hladký povrch, pritisol sa k nemu tvárou a znova začal čosi ticho hovoriť a hladkal pritom studený kov oboma dlaňami. Opäť hovoril svojou materčinou. Zmysel jeho reči spočíval v tom, že guľu úpenlivo prosil, aby sa určite ešte tejto noci otvorila. Zveril sa jej, že inak ho Jura nevezme do Šurábu, ale on do Šurábu musí, pretože tam na neho čaká jeho chorý otec, odvážny červený džigit Chanbek Zakirov, ktorý udatné bojoval s najväčším basmačom Chudojarchánom a ktorý na celom svete nemá nikoho okrem syna Rasula.

Dlho predlho, možno hodinu a možno aj dlhšie ležal Rasulko na povrchu gule a modlikal, aby sa otvorila. Pritom jej rozprával nielen o otcovi a o sebe, ale aj o džigitoch spiacich záhadným spánkom, o Jurovi a Nataši, o Václavovi Jiskrovi, ktorý prišiel z ďalekej krajiny, o náčelníkovi Plavunovovi a o červenom veliteľovi Lapinovi. Na záver, akoby si nebol istý, že mu guľa porozumela, stručne opakoval svoju prosbu lámanou ruštinou:
- Musíš predsa aj tak otvoriť! Zajtra alebo teraz, aký pre teba rozdiel? A Rasul potrebuje teraz, veľmi veľa potrebuje! Ty si poslušný, dobrý, veľa pekný čierny balón, urob otvoriť teraz! Aspoň maličký dierka urob!

Po tomto závere Rasulko znova nahmatal povraz, pevne sa ho chytil a opatrne sa kĺzal dole. Bol už v prostriedku gule, keď zrazu pocítil, že v boku, ktorého sa dotýkal telom, vznikol otvor. - Otvoril sa! Otvoril sa! Dobrý! - zaradoval sa chlapec. Ale v tom okamihu ho čosi neviditeľné objalo, zahalilo, odtrhlo mu ruky od povrazu, prikrylo ho čímsi mäkkým a príjemne voňajúcim a odnieslo so sebou do tmy. Chlapec sa tak naľakal, že stratil vedomie, ale ešte predtým stačil prenikavo vykríknuť.
Na zúfalý Rasulkov výkrik sa Jiskra tak strhol, že mu skoro vypadla puška, ktorú držal v ruke. Zbadal, odkiaľ výkrik zaznel, a vrhol sa k výklenku. V prvej chvíli nezazrel nič zvláštne. Guľa bola stále rovnako čierna a nehybná. No keď sa priblížil tesne k nej a zdvihol rozsvietenú sviečku vysoko nad hlavu, takmer tiež vykríkol od úžasu. V oblom boku gule, presne uprostred strany obrátenej k táboru, zíval guľatý otvor v priemere najmenej pol druha metra. Okraje mal zaoblené a bez najmenšej stopy po nejakom príklope. Guľatý čierny tunel ako obrovské potrubie viedol kamsi do tmy. Na zaregistrovanie týchto niekoľkých detailov stačilo Jiskrovi doslova pár sekúnd. Potom šikovne sfúkol sviečku a opatrne spätkoval, kým sa neoprel chrbtom o najbližší balvan. Tu zastal a už nadhodil pušku, aby vystrelil na poplach, ale včas sa zarazil. Zavesil si pušku na plece a dlho stál nehybne v napätom očakávaní. Ten zúfalý výkrik mu stále znel v ušiach. Kto to mohol byť? Alebo to azda bolo škrípanie otvárajúceho sa vchodu? Ťažko sa to dá pripustiť, znelo to priveľmi živo a zúfalo. Hľadel do tmy, v ktorej sa skrývala guľa, napäto počúval, ale už vôbec nič nepostrehol. Bolo to hroznejšie, ako keby z otvoru vyliezli ohnivé netvory. Keď sa v priebehu polhodiny vôbec nič nezmenilo, obišiel Jiskra balvan a rýchlym krokom zamieril k stanu Plavunovovcov.

10

Jura mal tej noci nepríjemný sen. Snívalo sa mu, že uháňa na koni horskými cestičkami a za ním sa s divým revom a hvízdaním rúti celá Chudojarchánova basmačská banda. Vtom zazrel pred sebou vchod do úzkej tiesňavy. Vrhol sa do nej plným cvalom. Bol to tesný prielom a stále sa kľukatil. Kopytá jeho koňa duneli s mnohonásobnou ozvenou. Po bokoch čneli do výšky kolmé skalné steny. A tu po ďalšej zákrute Jura s hrôzou zbadal, že preliačina nikam nevedie a končí sa rovnako neprístupnou kolmou stenou. Bola to pasca. A zozadu sa neodvratne blížil rev, hvízdanie a dupot kopýt. Jura zoskočil zo sedla a rozbehol sa pozdĺž steny v zúfalej nádeji, že na ňu niekde vylezie. A tu v hlbokom skalnom výklenku zazrel čiernu guľu. Chytro k nej, tam je záchrana! Keď dobehol ku guli a rútiacu sa bandu počul už celkom blízko, pochopil, že to je koniec. Guľa bola totiž vzduchotesne uzavretá, jej povrch bol hladký a studený. Zmocnila sa ho smrteľná hrôza. Padol na kamenie a tvár si zakryl rukami. A takto, s búšiacim srdcom čakal na seknutie šabľou alebo na výstrel do tyla. A vtom mu priamo do ucha zazneli slová:
- Vstávaj, vstávaj, guľa sa otvorila!
Pritom ním niekto dosť bezohľadne lomcoval. Jura sa okamžite prebudil a posadil sa na spacom vreci. V stane bolo tma, ale vedľa neho ktosi ťažko dychčal.
- Kto je tu? Čo sa stalo? - zvolal Jura, ešte vždy pod dojmom hrozného sna.
- Ticho, nehulákaj! To som ja, Václav. Guľa sa otvorila, Jura! No až teraz príde to hlavné! Plavunov sa rozhodol, že ihneď opustíme tábor. Poď, musíme osedlať kone! - priškrteným hlasom mu vysypal novinu Jiskra.
- Netáraš? - vyhŕkol Jura.
- Sám som ten otvor videl! Mám predsa stráž! Tak hýb sa, ty spachtoš!
Jiskrov hlas sa chvel obrovským vzrušením. Nebol to však strach pred neznámym, ale netajené nadšenie z najúžasnejšieho dobrodružstva, aké vôbec môže človeka stretnúť.
Jura vyskočil a rýchlo sa začal obliekať. V hlave mal zo všetkého úplný galimatiáš a chvíľami sa mu zdalo, že to nie je skutočnosť, ale pokračovanie jeho zlého sna. Dostal z toho triašku a dlho nemohol trafiť do nohavice. Jiskra sa mezitým opäť ozval z tmy:
- Hej, nevieš, kde je Rasulko? U Plavunovovcov nie je. Nataša povedala, že asi šiel na noc k tebe. Nie je tu?
- Nie je. Už včera som ho poslal preč. Napokon, zažni zápalku, hádam sa nič nestane. Včera ma ustavične otravoval, aby som ho vzal so sebou do Šurábu. Potom utiekol a viac som ho nevidel. Počkaj, ten chlapec mal niečo za lubom! Musíme spočítať kone. Stavím sa, že nám ušiel do Šurábu sám. Ten je schopný všetkého.
- Dobre, pozriem sa ešte do iných stanov. A ty sa nešuchtaj!
- Už to bude. Len čo si nájdem topánky. A ako sa to stalo, že sa guľa otvorila?
- Neviem, videl som už hotovú dieru. Teda okrúhly otvor. Akoby guľa vtiahla časť svojho povrchu dovnútra. A pritom sa ozvalo také tenké, žalostné zakvílenie. Asi ju to bolelo.
- Koho to bolelo?
- No predsa tú guru!
- Nebalamuť mi hlavu! Aj tak sa z toho celý trasiem. A z tej diery nevyliezlo nič?
- Zatiaľ nič... Musím toho huncúta nájsť! Zraz je pri ohrade.
- Dobre, o chvíľu som tam!
Jiskra sa ticho vytratil zo stanu a Jura bol zrazu pokojnejší, keď zostal sám. Triaška zmizla, v hlave sa mu vyjasnilo. Už presnými pohybmi dokončil obliekanie, pripol si puzdro s nábojmi, chytil flintu a ponáhľal sa k ohrade.
„Som zvedavý, či aj teraz budem musieť ísť do Šurábu," pomyslel si v behu, ale hneď na to zabudol. Keď dorazil k ohrade, rozoznal v tme obrysy troch jazdcov. Jeden z nich držal za uzdu ďatšie dva osedlané kone. Boli to Plavunov, Nataša a Lapin.
- To si ty, Burkoň? - zašepkal Plavunov.
- Áno, Nikolaj Fiodorovič.
- Prečo sám? Kde je Rasulko? Kde je Jiskra?

- Rasulko u mňa nespal. Neviem, kde je. Václav ho šiel hľadať.
- Čo to vravíš, Jura? - ustarostené sa ozvala Nataša. - Ako to, že Rasulko u teba nespal? Keď odišiel od nás, bola už úplná tma. Všimla som si to. Kam by teda šiel, keď nie k tebe?
- Neviem, Nataša, kam ten lapaj šiel, ale u mňa rozhodne nebol. Nikolaj Fiodorovič, včera ma celé odpoludnie otravoval, aby som ho vzal so sebou do Šurábu. Ustavične omieľal: „Jura, vezmi Rasul džigit so sebou." Ja som mu to, pravdaže, vyhováral, ale on si nedal povedať. Čo ak si v noci osedlal koňa a zdúchol?
- Ani jeden kôň nechýba, Burkoň, - stroho povedal čatár Lapin.
- Ten beťár sa mohol uspokojiť aj s oslom.
- To nemôžem posúdiť, osly som nepočítal.

Z tmy sa vynorila Jiskrova vysoká postava. Prišiel sám a nečakajúc na otázky, hlásil:
- Rasulka nemôžem nájsť. Prehľadal som všetky stany. Najskôr nám naozaj ušiel v noci do Šurábu. Našich spáčov som tiež skontroloval. Nič sa tam nezmenilo.
- Jasné, - úsečné povedal Plavunov a chvíľu mlčal, akoby naposledy skúmal všetky okolnosti vzniknutej situácie.

Ostatní čakali, čo im ešte povie, kým dá povel na odchod.

Kôň pod Plavunovom hlasno odfrkol, potriasol hlavou a na uzde mu zacengali pliešky. Plavunov si odkašlal a veľmi vážne povedal:
- Priatelia, ocitli sme sa v mimoriadne zložitej situácii. Desať našich kamarátov je v nevládnom stave. Spia a nie je v našich silách ich zobudiť. Zakirov, ktorého sme poslali do Šurábu, nám zveril svojho syna Rasula. Chlapec sa stratil - a my sme za neho zodpovední. Napriek tomu všetkému zastávam názor, že musíme okamžite opustiť tábor. Pochopte ma správne: neutekáme ako zbabelci pred neznámym nebezpečenstvom. Je to inak. Sme jediní svedkovia udalostí, aké sa nikdy v dejinách ľudstva nevyskytli a ani sa tak ľahko nevyskytnú. Nech už to, čo sa tu v najbližších hodinách odohrá, prinesie ľudstvu dobro alebo zlo, sme povinní uvidieť čo najviac, aby sme mohli podať pravdivé svedectvo, keď sa nás spýtajú. Nemáme právo vystavovať sa ani najmenšiemu riziku, bez ohľadu na závažnosť pohnútok. Sme tu teraz jediní predstavitelia ľudstva, ktorým pripadla historická úloha stretnúť sa zoči-voči s neznámou kozmickou civilizáciou. Iba preto teraz opúšťame tábor a v ňom desať našich bezmocných kamarátov a možno i Rasulka. V hĺbke duše som presvedčený, že kozmický aparát nás v nijakom prípade neohrozí. Ale situácia si vyžaduje najvyššiu ostražitosť. Súhlasíte?

Na túto otázku nikto ani nemukol, ale ani nevyslovil nejakú námietku. Mlčky prijali Plavunovove argumenty.
- Dobre, zrejme so mnou súhlasíte. Aj tak nepôjdeme ďaleko. Myslím, že stačí za tú skalu pri zákrute. A teraz vpred!

Jiskra a Burkoň prevzali od Lapina svoje kone a vyhupli do sediel. Malý oddiel sa rozbehol smerom ku skale, za ktorou sa nedávno uložili k spánku chudáci pohoniči. Dorazili k nej za pár minút. Za skalou sa Plavunov zastavil a prikázal, aby zosadli z koní.
- Lepšiu pozorovateľňu, ako je táto, nenájdeme, - povedal na vysvetlenie. - Až sa rozodní, bude odtiaľto guľu dobre vidieť. Sami pritom budeme v úkryte a zároveň budeme mať poruke kone a voľnú cestu na ústup. Vy, Peter Ivanovič, a ty, Burkoň, vylezte s ďalekohľadmi na skalu a majte tábor pod stálym dohľadom. Hláste nám dolu všetko, čo spozorujete.

Nikto Plavunovovi neodporoval. Situácia bola natoľko mimoriadna, že nikomu ani na um neprišlo odvrávať. Burkoň a Lapin zverili svoje kone Jiskrovi, pušky si zavesili cez hlavu na chrbty a začali liezť na útes. Nebol vysoký, len asi ako dvojposchodový dom, mal však strmé a hladké steny. Keď ho pozorovatelia šťastne zdolali, objavili hore dosť pohodlnú plošinku asi dvakrát tri metre, na ktorej sa ako-tak uvelebili a zamierili ďalekohľady na tábor.

Zdola k nim doliehal Plavúnovov hlas:
- Tak čo? Aké to tam je? Nespadnete?
- Je tu veľmi fajn, Nikolaj Fiodorovič! Vy s Václavom by ste sa sem nezmestili, ale pre nás s Jurkom je to akurát! - živo odpovedal Lapin.
- Vidíte niečo?
- Vôbec nič! Hora je čierna, noc je čierna, guľa je tiež čierna!
- To nič, aj tak nespúšťajte oči z tábora!
- Spoľahnite sa, Nikolaj Fiodorovič!

## 11

Na vrchole útesu, rovnako ako dole pri jeho úpätí, dlho panovalo hlboké ticho. Jura mal dojem, že čas sa zastavil a už sa nikdy nepohne z miesta. Zo všetkých síl si namáhal zrak upretý do nočnej tmy a usiloval sa v nej aspoň niečo rozoznať. Oči mu od takého napätia čoskoro začali slziť. Zišlo mu na um, že by mohol Lapinovi navrhnúť, aby pozorovali striedavo, a stačil ho dokonca aj osloviť:
- Hej, Peter, neslzia ti oči?

Ale ďalej sa nedostal. Práve v tom okamihu k nim doľahlo z tábora prenikavé zaerdžanie koňa a vzápätí, akoby ho ten zvonivý konský hlas vyvolal, zjavil sa nad táborom oslnivý kužeľ svetla.
- Už sa to začína! - zareval Jura ako pomätený. Hneď zabudol, čo chcel Lapinovi povedať, a pocítil na chrbte studenú vlnu nevýslovného nadšenia.
- Čože sa tam u vás začína? - ozval sa zospodu Plavunov.

Odpovedal mu Lapin s pokojnou vojenskou večnosťou:
- V tábore vidieť jasný kužeľ svetla. Ako z ohromne silného reflektora. Zdrojom svetla je nepochybne guľa. Voči nám má lúč frontálnu polohu. Osvetľuje skoro celý náš tábor okrem ohrady s dobytkom, ktorá zostala bokom. Dobre sú

viditeľné stany a rad balvanov. Guľu, pravdaže, nevidieť. Nič živé sa v osvetlenom pásme nepohybuje. To je zatiaľ všetko. Pokračujeme v pozorovaní.
- Teda, Peter, ty máš nervy! - uznanlivo zašepkal Jura.
- My vojaci si nesmieme dovoliť paniku a hysterické drísty, drobček, - sucho odsekol Lapin.
- To svetlo je nehybné? - spýtal sa zospodu Plavunov.
- Zatiaľ áno. Svieti stále rovnakým smerom.
- Dobre, pozorujte ďalej a hláste každú maličkosť!
A zasa ticho, tiesnivé, napäté, nemilosrdne trýzniace nervy. Ubehla hádam slabá hodina, ale ľuďom to prichodilo ako celá večnosť. A potom to prišlo. Áno, prišlo to, na čo všetci netrpezlivo čakali, hoci tomu v hĺbke duše neverili. Prišlo to vo chvíli, keď si už každý myslel, že to strašné nervové napätie nevydrží. No odohralo sa to tak prosto a jednoducho, že o nejakom zázraku sa tu nedalo ani hovoriť.
V zdroji mocného svetelného lúča sa jedna podruhej zjavili dve ľudské postavy: vpredu svetlá, striebristobiela, žiariaca, za ňou pomenšia a celá tmavá.
- Ľudia, Nikolaj Fiodorovič, živí ľudia! - zareval Jura, div si hlasivky nepotrhal, a mykol sa pritom tak prudko, že nebyť Lapinovej pohotovosti, určite by bol spadol z útesu.
- Neblázni, študent, mohol si sa zabiť, - prísne ho napomenul Lapin, ktorý neprejavil nijaké znaky vzrušenia.
- Akí ľudia? Koľkí? Čo robia? - jeden cez druhého volali zospodu Plavunov, Jiskra a Nataša.
- Sú dvaja. Jeden je vo svetlom obleku, druhý v tmavom, - s nápadnou dôkladnosťou hlásil Lapin. - Obaja sú malej postavy. Ten v tmavom obleku je o hlavu menší ako ten prvý a veľmi sa podobá na chlapca...
- Ale veď to je predsa...! - s úžasom zvolal Jura, ale Lapin ho ostro okríkol:
- Zavri zobák, Burkoň! Rušíš hlásenie!
- Tak už sa nehádajte! - netrpezlivo zasiahol Plavunov. - Burkoň, ty už, preboha, mlč a vy, Lapin, pokračujte v hlásení! Tak čo sú to za ľudia?
- Pokračujem v hlásení. Človek menšej postavy sa práve dbrátil tvárou ku mne. Burkoňova domnienka sa potvrdila. Ten malý a tmavý je náš Rasulko. Vyzerá to, že je nielen živý, ale aj úplne zdravý.
- Možno ten druhý je tiež niekto z našich! - ozvala sa Nataša.
- Nie, ten druhý nie je náš, - pokojne odpovedal Lapin. - Ten druhý vôbec nie je náš. Má na sebe čudné šaty. Je to niečo ako priliehavá kombinéza, celá z lesklých striebornych šupín alebo z niečoho podobného. Čo sa týka veľkosti, je určite menší ako Nataša. A k tomu všetkému je dajaký maród, nohy mu zle slúžia. Ustavične sa tacká a pridŕža sa Rasulka.
. - Čo vlastne robia? - spýtal sa Plavunov.
- Pomaly sa vlečú k vášmu stanu, Nikolaj Fiodoryč. Asi to bol Rasulkov nápad, odviesť toho tackajúceho sa kozmoletca k vedúcemu výpravy... Pozor! Cudzinec sa zatackal akosi priveľmi! Rozhodil rukami! Teraz klesol k zemi ako podťatý. Rasulko okolo neho pobehuje a určite volá o pomoc!
- Musíme k nim, musíme im pomôcť! Nikolaj Fiodorovič, musíme k nim! - kričal Jura a nečakajúc na rozkaz, rezko zliezol z útesu.
- Ukončiť pozorovanie! Všetci na kone a za mnou do tábora! - rozhodným hlasom zavelil Plavunov a prvý vyrazil k táboru. Tesne za ním uháňala Nataša, potom v malom odstupe Jura a celkom vzadu Jiskra a rozvážny Lapin.
Tá živelná, neorganizovaná jazda sa Lapinovi vôbec nepáčila. Hnal síce koňa zo všetkých síl, aby stačil za Jiskrom, ale pritom hlasno nadával:
- Do šľaka japonského, väčších panikárov a citlivky som nevidel! Nech do mňa hrom udrie, ak sa tí inteligenti dakedy naučia správať rozvážne! Kde je tá ich úžasná ostražitosť? Kde je opatrnosť? Prečo sa najskôr neurobí prieskum? Že sa zrútil? A čo ak je to pasca?
Jiskra mu neodpovedal, hoci v duchu s ním úplne súhlasil.

12

Kopytá koni zarachotili na kameni a zastali v tme. Jazdci nevošli do osvetleného pásma.
- Opatrnosti nie je nikdy dosť, - vyhlásil Plavunov a svižne zoskočil zo sedla. - Inžinier Jiskra, Burkoň a Nataša zostanú tu. So mnou pôjde len súdruh Lapin. A nijaké námietky, prosím. Peter Ivanovič, poďte!
Plavunov a Lapin vkročili do jasného svetla, zbežne pozreli na čiernu guľu a rýchlo zamierili k Rasulkovi. Tí, čo zostali v tme, ich so závisťou pozorovali.
Rasulko im bežal naproti:
- Pozeraj, náčelník, aká veľmi chorá Miel! Treba rýchlo pomáhaš, aby neumrel!
Plavunov a Lapin sa sklonili nad zvláštne oblečenú postavičku a s úžasom zistili, že je to neobyčajne krásna dievčina. Ležala na kameňoch ako odtrhnutý kvet, bola bledá a oči mala zavreté. Rasulko si kvokol vedľa nej. S nádejou vzhliadal k Plavunovovi svojimi čiernymi uplakanými očami a neprestajne ho prosil, aby rýchlo pomohol Miel, skôr ako umrie.

Ale Plavunov a Lapin Rasulkov nárek a úpenlivé prosby hádam ani nevnímali. Stáli nad dievčaťom načisto ohromení a neschopní slova. Čakali všetko možné, len toto nie.
Skutočnosť, že z gule vystúpila bytosť podobná pozemšťanom, bola síce veľkým prekvapením, ale sama osebe nepresahovala rámec možností. Že to však nebol nijaký svalnatý superman, ako by sa patrilo na poriadneho kozmického pilota, ale krehké a krásne dievča, a k tomu mladučké, to ich úplne vyviedlo z miery. Keby bol z gule vyliezol fantastický tvor s desiatimi chápadlami a piatimi hranatými očami, určite by to boli prijali ako samozrejmosť,

lebo na niečo také boli pripravení, takže by to pre nich nebolo také otrasné.
Nakoniec sa Lapin poškrabal za uchom a svoje ohromenie vyjadril stručne zvyčajným „do šľaka japonského".
Plavunov ho napomenul, že teraz by nemal kliať, a obrátil sa k Rasulkovi:
- Rasulko, kto je to? Čo je s ňou? Chlapec bezmocne pokrčil plecami:
- Bol som v čierny balón. Ona je veľmi dobrý, veľmi dobrý Miel. Tu vraví, veľmi dobre vraví... - a s týmito slovami ukázal prštekom na svoju hruď a rozplakal sa ešte väčšmi.
Plavunov pochopil, že sa v tej chvíli od Rasulka veľa nedozvie, a zakýval preto na tých troch, čo čakali v zálohe pri koňoch:
- Všetci sem! Rýchlo!
Za minútu sa okolo krásnej mimozemšťanky a nariekajúceho Rasulka zhromaždilo všetkých päť zvyšných účastníkov výpravy. Zasa len zízali na kozmické dievča ako vo vytržení a chudáčika Rasulka si ani nevšimli. Nikto sa nespýtal, ako to, že vystúpil z balóna spolu s tou dievčinou, ako sa k nej vôbec dostal a ako je možné, že ju pozná po mene.
- Bože, aká je krásna! - zašepkala Nataša trochu závistlivo.
Potom pozrela na užasnutých mužov, zamračila sa a hlasno sa spýtala:
- O čom vlastné premýšľate? Hádam ju treba odniesť do stanu.a položiť na niečo mäkšie, ako sú skaly, nie?
- Iste, pravdaže! - vzrušene prisvedčil Plavunov a vyzeral pritom, akoby sa práve prebudil. Rozhliadol sa po ostatných mužoch a dodal: - Prečo vlastne stojíme? Veď ju naozaj musíme odniesť do stanu...
Už-už sa skláňal k dievčine a opatrne jej siahal na plece, keď vtom k nemu pristúpil Jiskra a so zvláštnou rozhodnosťou v hlase povedal:
- Dovoľte, Nikolaj Fiodorovič, odnesiem ju sám.
Plavunov mlčky ustúpil. Jiskra s úplnou samozrejmosťou vzal dievčinu do náručia a vykročil s ňou k stanu Plavunovovcov. V pätách mu bežal Rasulko a obďaleč šli všetci ostatní.
- Robí sa, akoby každý deň prenášal kozmické dievčatá, - potichu zašomral Jura Lapinovi, ale ten iba hodil rukou.
V stane uložili dievčinu na Natašinu posteľ. Jiskra vrhol na ňu dlhý, upretý pohľad a potom rýchlo odišiel.
- Nataša, musíš zostať s ňou, - prikázal Plavunov dcére. - Pomôž jej dajako. Hádam to na nej akosi rozopni, aby sa jej lepšie dýchalo, alebo ju pokrop studenou vodou. Skrátka, urob niečo, aby sa prebrala. Rasulko zostane s tebou, aby si ho mohla po nás poslať, keby niečo. Porozprávame sa neskoršie. Budem zatiaľ v Jiskrovom stane.
Potom Plavunov odišiel. Vonku ho Jura a Lapin hneď zasypali otázkami. Len Jiskra stál mlčky, zahĺbený do vlastných myšlienok. Plavunov na tých dvoch zvedavcov zakýval: , - Buďte ticho, preboha! Tu nesmiete kričať! Poďte!
V Jiskrovom stane si zapálili sviečku a usadili sa na spacie vrecia. Plavunov si obzrel vzrušené tváre svojich druhov, prihladil si fúzy a s povzdychom povedal:
- Priatelia, na nič sa ma nepýtajte. Sám nič neviem a ničomu nerozumiem. Viem len, že tá kozmická letkyňa sa volá Miel, ak pravda, Rasulko niečo nepoplietol. Tvrdí síce, že mu to sama povedala, ale ktovie, ako to v skutočnosti bolo a čo tým vlastne myslela. To je zatiaľ všetko. Čo s tým má to naše chlapča, ako sa dostalo do čiernej gule a čo znamená mdloba dievčiny, to vám zatiaľ vysvetliť nemôžem, pretože to sám neviem. Keď Miel príde k sebe, všetko sa dozvieme.
Na to mu nikto nič nepovedal, iba Jiskra zamyslene prehodil, akoby sám pre seba:
- Miel, Miel... Síce zvláštne, ale celkom pekné meno. U nás máme podobné - Milena. Ale Miel je krajšie... Miel, - zopakoval ešte raz a započúval sa do toho melodického zvuku.
A tu sa ozval Lapin. Zrazu bol zamračený, a keď začal hovoriť, hlas mu trochu chripel od rozčúlenia:
- Dajakí ste všetci zarazení a na mäkko. Najmä ty, Václav. Ani ťa nepoznávam. No mne sa to vôbec nepáči.

Ak mám byť úprimný, očakával som od tej čiernej gule niečo celkom iné. Čierna kozmická loď, ťažšia než celá hora železnej rudy, a naraz z nej vylezie peknučká dievčinka. A svoju kozmickú návštevu začne tým, že nám omdlie ako nejaká hysterička. Podľa mňa je to to najhoršie, čo nás mohlo stretnúť.
- A čo si vlastne čakal, Peter? - spýtal sa Jiskra.
- Kadečo. Z takej obludnej gule mohli vyliezť trebárs dajaké netvory. Hoci nejaké krokodíly so železnými zobákmi.
- Ale choďte, Peter Ivanovič. Ja nechcem krokodíly so železnými zobákmi. Nech je to radšej pekné dievča.
- Prečo, Nikolaj Fiodoryč?
- Prečo? Ako by som vám to povedal. Je to akési prijateľnejšie a pokojnejšie. Pekná slabá dievčina, to sa dá všelijako vysvetliť. Povedzme, že zablúdila v kozme a dostala sa k nám náhodou. Je to jednoduché, je to ľudské a nie je v tom nijaké nebezpečenstvo. Ale netvory? Ktovie, aké by to s nimi bolo. Určite by sme si s nimi netrúfali len tak nadviazať kontakt.
Lapin vytiahol meštek s machorkou, ušúľal si poriadnu cigaru a potom s dôrazom povedal:
- Musíte tomu rozumieť lepšie ako ja, Nikolaj Fiodoryč. Ste dvakrát starší ako ja a stokrát vzdelanejší. No ak sa niečo stane, ponesiem za to zodpovednosť ja. Som tu ešte vždy veliteľom vašej vojenskej ochrany, aj keď už nemám ani jedného muža. Mám pravdu?
- Povedzme, že máte. Lenže stále nechápem, čo vás vlastne znepokojuje, milý čatár.
- Poviem vám to. - Lapin si zapálil cigaru na plameni sviečky, niekoľko ráz mohutne zabafkal a pokračoval: - Prečo by som vlastne dal prednosť nejakým netvorom pred týmto priveľmi krásnym a priveľmi slabým dievčaťom ...
Odmlčal sa a len zúrivo fajčil. Plavunov ho pobádal:
- Na to som naozaj zvedavý, Peter Ivanovič.
- Tak teda počúvajte. Som z nás štyroch najjednoduchší a najmenej vzdelaný človek. Ale som vojak vycvičený k bdelosti a ostražitosti. Normálne musím vidieť za dva rohy a v tej terajšej šlamastike aj za desať. A tak teda z

vojenského hľadiska ma tu mnohé veci znepokojujú. Nemôžem napríklad uveriť, že by sa v medzihviezdnych priestoroch preháňalo na takom mohutnom stroji také slabé a neduživé stvoreniatko. Ak k nám niekto poslal takú denglavú dievčinku, určite ju musel vybaviť spoľahlivou ochranou a účinnými zbraňami. Myslíte, že keby sa nedostala k nám, ale k nejakým ľudožrútom, dala by sa im pokojne zhltnúť? Aj keby ju našli v bezvedomí ako my? To sa teda mýlite. Určite ani v bezvedomí nie je bezbranná. Čím slabšia je na pohľad, tým silnejšia musí byť v skutočnosti. Ale nás tá jej zdanlivá slabosť načisto demobilizovala a sme ochotní piplať sa s ňou, akoby to bola naša drahá sestrička. Pozerám, že tuto Václav je už celkom na mäkko. A v skutočnosti to môže byť horší netvor ako dajaký krokodíl so železným zobákom. No kým na to prídeme, môže byť neskoro. Skrátka a dobre, nech je to Miel, nech je to žena, ale bdelosť, ostražitosť a rozvahu predovšetkým! Nezabúdajte, že tá cintľavka neváhala a hneď pri pristátí nám uspala desať najbojovnejších chlapov. Nechcem tvrdiť naisto, že to urobila úmyselne, ale prosím, aby ste na to stále pamätali.
Lapinovo vyhlásenie vyvolalo búrlivý protest Jiskru a Juru. Rozpútala sa prudká diskusia, pri ktorej sa dohady a domnienky sypali ako z roztrhnutého vreca. Krása a bezbrannosť kozmickej cestovateľky si podmanila všetkých okrem Lapina. Jiskra a Jura ostošesť presviedčali čatára, že je to pravdepodobne nejaká utečenka, ktorú niekto prenasleduje, že na Zemi pristála núdzovo alebo preto, aby tu získala azyl, že jej možno budú musieť pomáhať a všemožne ju chrániť. A ona potom za to odovzdá ľudstvu tajomstvo svojho kozmického stroja a ktovie ešte aké vymoženosti kozmickej vedy a techniky. Plavunov ich podporoval tvrdením, že vyvinutá kozmická civilizácia musí byť vysokohumánna a zbavená akejkoľvek agresivity a krutosti. Lapinovi bolo z toho nanič a nazýval to všetko škodlivým intelektuálskym táraním.
Pri tejto diskusii ubiehal čas veľmi rýchlo, a tak ani jeden z nich nezbadal, že noc sa už chýli ku koncu.

13

Stanový záves odletel nabok a zjavila sa Nataša. Guľatú pehavú tváričku mala veľmi vážnu, ba dá sa povedať slávnostnú. Pomaly a s dôrazom povedala:
- Miel sa prebrala a prosí vás, aby ste ju navštívili. Muži bez slova vstali, trochu sa upravili a vykročili za Natašou. Už svitalo a bolo trochu chladno. Alebo len mali taký pocit od obrovského vzrušenia?
Do Plavunovovho stanu vchádzali opatrne ako do izby, kde leží ťažko chorý. Sadali si rovno na ťaviu deku hneď pri vchode.
Miel sedela na skladacej stoličke. Vo veľkých zelenkavých očiach sa jej odrážalo mihotavé svetlo sviečky. Tvár mala smutnú, malé ústa s ružovými perami pootvorené, dýchala pomaly a zhlboka a bolo vidieť, že každé nadýchnutie jej spôsobuje značnú námahu, ak nie bolesť. Rasulko sa jej uvelebil pri nohách a hľadel na ňu detsky oddane.
Keď si všetci posadali a s protichodnými pocitmi sa zahľadeli na tajomnú návštevníčku, začala rozprávať. Hovorila celkom dobre po rusky a jej hlas znel melodicky, aj keď dosť ticho. Nebolo ťažké pochopiť, že to nehovorí ona sama, lebo pery sa jej ani nepohli, ale akýsi prístroj ukrytý na jej prsiach. Prvé Mieline slová zneli asi takto:
- Prišiel od vás signál, že potrebujete pomoc. A tak som musela opustiť drion o celý deň skôr, ako predpisuje bezpečnostný poriadok. Preto som k vám prišla taká slabá a celkom nepripravená na kontakt. No teraz je všetko v poriadku. Cítim sa skoro úplne normálne a môžem vám pomôcť. Povedzte mi teda, aké nešťastie vás postretlo.
Plavunov bol natoľko vzrušený, že len ťažko sformuloval náležitú odpoveď:
- Predovšetkým vás vítame na našej planéte, Miel. Vítame vás, hoci nepoznáme účel vašej návštevy. Ale o pomoc sme vás nežiadali. Ide tu zrejme o akési nedorozumenie. Je síce pravda, že nás postihlo nešťastie spôsobené vaším príletom, no jednako sme vás o nič neprosili. Nemohli sme predsa ani tušiť, že také niečo je možné. Čiernu gulu sme pokladali za jednoliaty útvar. Bola pre nás záhadná, ale rozhodne sme v nej nečakali nijakú posádku.
- O pomoc prosilo vaše dieťa Rasulko, - povedala Miel a jej dlhé biele prsty sa ľahučko dotkli chlapcovej čiernovlasej hlavy. - Teraz vidím, že to urobilo z vlastnej vôle a že ste o tom ani nevedeli. Vaše dieťa dostalo nápad, ktorý by sa vám dospelým určite zdal naivný a smiešny. Deti nemajú zábrany a predsudky a v tom je ich veľká výhoda. Na podstate veci to však vôbec nič nemení. Len mi povedzte, čo sa vám prihodilo.
- Zatiaľ máme jedinú starosť, Miel. Desať našich kamarátov prišlo do styku s guľou, keď ešte bola ľahká a biela. Prenášali ju a upevňovali na terajšom mieste. Nazdávali sme sa totiž, že je to akýsi balón. A tak naši kamaráti upadli do čudného spánku. Nemôžeme ich nijakým spôsobom prebudiť.
- To nie je nijaké veľké nešťastie. Drion nevyžaruje lúče nebezpečné životu. Spánok vašich druhov potrvá presne sto dvadsať hodín. Potom sa prebudia sami a budú zdravší ako predtým. Máte ešte niečo?
- Áno. Potrebovali by sme ich prebudiť hneď. Mohli by ste to urobiť?
- Isteže by som mohla, ale takým zásahom im spôsobím značnú ujmu na zdraví. Prečo sa s tým vlastne tak ponáhľate? Vystavuje ich spánok nejakému nebezpečenstvu?
- Nie celkom, ale my ich potrebujeme. Máme tu v horách určitú pracovnú úlohu, ktorú musíme splniť, a náhradu za nich len tak nezoženieme. Sme totiž veľmi ďaleko od obývaných miest.
- To viem. Ale vám predsa zostáva čakať už len čosi vyše osemdesiat hodín. Nevydržíte to?
- Ale áno, vydržíme, aj keď je to veľmi nepríjemné, pretože sú tu určité komplikácie. Nie sú však isté, a preto o nich zatiaľ nemusíme hovoriť. Tým sú teda naše starosti vybavené. Teraz by sme chceli urobiť niečo pre vás, Miel. Nepotrebujete, aby sme vám v niečom pomohli?
- Už ste mi predsa pomohli. Nenechali ste ma ležať na kameňoch a poskytli ste mi prístrešie vo svojom dome. Ďakujem vám, Nikolaj Fiodorovič, ďakujem vám i vašim priateľom. A nečudujte sa, prosím, že poznám vaše meno. Môj logátor vstrebáva vonkajšie informácie veľmi rýchlo a spoľahlivo. Začal vás študovať ešte skôr, než drion pristál. A teraz to najdôležitejšie. Prišla som na vašu planétu len na veľmi krátky čas a tiež mám určitú pracovnú úlohu, ktorú tu

musím splniť. O tri dni musí drion pokračovať v ceste. Ale podrobnosti mi zatiaľ odpusťte. Až neskôr. Som veľmi unavená...
- Prečo ste k nám prileteli? Čo tu chcete? - ostro zvolal Lapin a prudko vstal.
- Prišla som k vám s dobrým poslaním. No pre jeho splnenie vás musím lepšie poznať. Prosím, aby ste ma o šesť hodín navštívili v drione. Tam sa navzájom spoznáme.
- Prileteli ste sama, alebo máte v tom svojom drione ďalších členov posádky? - vypytoval sa Lapin čoraz ostrejšie.
- Priletela som sama. Netreba veľa ľudí, ak sú dokonalé prístroje.
- To je pekné, že máte dokonalé prístroje, ale mne sa nepáči, že s nami hovoríte ako dajaký revízor. A pritom ste porušili štátne hranice našej krajiny, ba čo viac, aj hranice našej planéty. Správne by sme vás mali zatknúť a vyšetriť! - otvorene zaútočil Lapin.
- Súdruh Lapin, okamžite prestaňte! - dôrazne ho vyzval Plavunov. - Nemôžete predsa od návštevy z kozmu chcieť nejaké vstupné vízum! Správate sa nezmyselne!
- To by najprv musela dokázať, že je z kozmu. Môže to byť aj obyčajná špiónka! - nevzdával sa Lapin.
- O tom sa porozprávame neskoršie. A teraz už, preboha, mlčte! - rozhodným hlasom ho zahriakol Plavunov a obrátil sa k Miel: - Drion, to je ten váš kozmický aparát?
- Áno, drion je tá čierna guľa, ktorú ste uviazali vo výklenku skaly.
Plavunov očervenel od rozpakov a Lapin sa znova rozkričal :
- Prečo sa nám posmievate, keď ste naozaj z kozmu? Neuviazali sme ťažkú guľu, ale ľahučký biely balón. Je vari na tom voľačo na smiech? A vôbec, čo keď odmietneme akékoľvek ďalšie rokovanie, kým nám nepoviete, čo ste zač a akú tu máte úlohu? Sme tu hádam doma, nie?
Tentoraz ho Plavunov nenapomenul. Zrejme s ním v duchu súhlasil. Miel zostávala úplne pokojná:
- Isteže vám všetko vysvetlím. No nie teraz, pretože sa musím ihneď vrátiť do driona. Tak prídete ku mne o šesť hodín?
- Dobre, Miel, my vám veríme. Prídeme k vám všetci, ako sme tu, - za všetkých chytro odpovedal Plavunov, nečakajúc, kým Lapin zasa tresne nejakú hrubosť.
- Som rada. Budem vás teda očakávať. A teraz mi dovoľte, aby som sa vzdialila.
Zdvihla sa a všetci tiež rýchlo vstali, aby jej uvoľnili cestu. Miel pomaly vyšla zo stanu a zamierila k čiernej guli. Šla opatrne, ale už sa netackala. Ľudia ju zobďaleč sprevádzali.
Už sa skoro celkom rozodnilo, ale svetlo z gule ešte stále ožiarovalo tábor. Keď Miel prišla tesne ku guli, vyletelo z otvoru čosi biele a prikrylo ju. Potom to v zlomku sekundy zmizlo aj s ňou. Ľudia si to ani nestačili obzrieť. O niekoľko sekúnd nato zhasol aj svetelný lúč.

## 14

Prvý rozhovor s kozmickou cestovateľkou urobil na Petra Lapina zlý dojem a ešte väčšmi rozjatril jeho najhoršie obavy.
- To má byť návšteva z kozmu? Taká nafúkaná a nevychovaná dievka? O ostatnom už ani nehovorím! Som len obyčajný, nevzdelaný pozemšťan, ale takto by som sa na jej mieste nesprával! V prvom rade by som sa spýtal, či je to ľuďom vhod, že som k nim s tým svojím drionom vtrhol. A potom by som sa spýtal, či tu smiem splniť dajakú tú svoju úlohu, nech už je akokoľvek nevinná. A ona? Nepozdravila sa, neospravedlnila, vraj som tu na skok, nemám čas sa s vami veľmi baviť, príďte za mnou, aby som z vás mohla ťahať rozumy! To je voľajaké kozmické správanie?
Vyzerá to na akúsi náramne škaredú pascu! - vyhlásil rezolútne, keď sa všetci vrátili do Plavunovovho stanu a zahasili sviečku, ktorú už nepotrebovali.
- Prečo ste taký agresívny, Peter Ivanovič? Zatiaľ predsa nemáme ani najmenší dôvod, aby sme ju z niečoho podozrievali, - miernil ho Plavunov.
- Som vojak a mám k tomu trochu iný prístup ako vy, Nikolaj Fiodoryč. A mimochodom, to o porušení štátnych hraníc nebola až taká hlúposť, ako ste mi naznačili.
- Ale to hádam nie je hlavný dôvod, prečo ste ná ňu zanevreli. Budem rád, keď nám svoje stanovisko vysvetlíte podrobnejšie.
- Bez všetkého. Tá neznáma osoba tu jasne vyhlásila, že má u nás akési zvláštne poslanie. Dúfam, že nemusím vysvetľovať, že sa to poslanie netýka len našej geologickej výpravy. Určite sa vzťahuje na celý náš štát, ba dokonca na celú našu planétu. Prečo si teda kozmická návšteva vybrala také odľahlé miesto a takú málo pripravenú hŕstku ľudí, ktorí ani nemajú možnosť, aby sa spojili so svojimi úradmi? Alebo si myslíte, že ste splnomocnení rokovať v mene sovietskeho ľudu, či dokonca celého ľudstva? Nemôžete predsa tvrdiť, že je to náhoda! Na to je pridobre vybavená dokonalými prístrojmi, aby sa mohla pomýliť. A ak ste si všimli, sama predsa povedala, že vie, že pristála na pustom mieste. Nehnevajte sa, Nikolaj Fiodoryč, ale mne sa zdá, že nás má za divochov, ktorí jej predajú celú planétu za pár fľašiek vodky. Ak vám toto všetko vôbec nič nevraví, tak už teda naozaj neviem.
- Ale hej, Peter Ivanovič, hovorí, veľa mi to hovorí, - vzdychol si Plavunov. - Aby som vám pravdu povedal, tiež sa mi to nevidí. Taká historická udalosť celosvetového významu, prvý priamy kontakt s mimozemskou civilizáciou, a naraz všetko také chudobné a primitívne až beda. Kde sú delegácie zo všetkých krajín sveta? Kde sú slávnostné prejavy? Kde sú tímy vedcov a umelcov? Kde sú dopisovatelia, fotografisti, filmoví kronikári? Namiesto toho všetkého úbohý stan so sviečkou a hŕstka bezradných ľudí. Je to veľmi čudné...
- Možno je to tak lepšie, - opatrne poznamenal Jiskra. - Také jednoduché susedské vzťahy.
- Len aby sme na tú susedku nedoplatili, - zašomral Lapin.
- Je pekná a šikovná, - zasnene sa ozvala Nataša.
- Miel je dobrý, veľmi dobrý! - zvolal Rasulko.

- Keby mala zlé úmysly, vôbec by sa s nami nemusela baviť, - vyslovil svoj názor Jura Burkoň.
- Je to kozmická vyzvedačka, - trval na svojom Lapin.
- Nezmysel. Počul si predsa, že môže zbierať informácie aj bez priameho kontaktu, - nesúhlasil Jiskra.
- Tak dosť už, - zahriakol ich Plavunov. - Nech nám radšej Rasulko povie, ako sa k tej dobrej Miel dostal a o akú pomoc prosil čiernu guľu. Tak čo, Rasulko, povieš nám to?

Chlapec veľmi ochotne prisvedčil. V rozrušení plietol slová väčšmi ako zvyčajne, no aj tak dosť zrozumiteľne rozpovedal o svojej dohode s Jurom Burkoňom a ako sa po zotmení rozbehol k čiernej guli a prosil ju, aby sa otvorila. Len čo dospel k okamihu, keď sa mu čierna guľa naozaj otvorila a „vzala Rasul džigit k sebe", zrozpačitel a zmĺkol. Na otázku, čo bolo ďalej, rozhodil rúčkami a povedal, že potom spal a mal krásne sny, a keď sa prebudil, zazrel Miel. Začala sa s ním láskavo rozprávať, potom ho chytila za ruku a viedla z gule von.

A videl niečo vo vnútri gule? To áno, videl predsa dobrú Miel. A ináč? Ináč už nič. Bolo tam tma? Nie, tma tam nebolo, bolo tam krásne svetlo. Ale naozaj nevidel nič okrem Miel.

Chlapec sa navidomoči sám veľmi čudoval tomu, že nič nevidel, ale zrejme to naozaj tak bolo. Možno Miel jednoducho nechcela, aby niečo vopred videl. Plavunov ho teda nechal na pokoji a dovolil mu, aby bežal von. Ostatným potom povedal:

- Priatelia, prvý kontakt s mimozemskou civilizáciou máme za sebou. Nech už je akokoľvek nedôstojný pre naše slávne ľudstvo, musíme to zatiaľ brať tak, ako to je. Nič iné nám totiž neostáva, pretože o tri dni drion opustí Zem. Zatiaľ si zhrnieme to, čo sme sa dozvedeli. V prvom rade o našich spiacich kamarátoch. V tejto veci hádam môžeme Miel dôverovať, a preto zatiaľ považujme tento problém za vyriešený. A teraz k návšteve driona. Myslím, že k Miel naozaj musíme zájsť a vypočuť si jej správu. Pravdaže, nebudeme zo seba robiť nijakú splnomocnenú delegáciu a odmietneme brať na seba akékoľvek záväzky. Vypočuť si ju však musíme, lebo treba vedieť, aké má u nás poslanie. Sľúbil som jej síce, že tam prídeme všetci, ale teraz si myslím, že by to nebolo celkom rozumné. Nemôžem len tak ignorovať slová Petra Ivanoviča. Má svojím spôsobom pravdu, a preto musíme byť opatrní. Som toho názoru, že prvú návštevu u Miel by mali vykonať len dvaja z nás. Ja k nej musím ísť, pretože nemám právo vyhnúť sa tejto zodpovednej úlohe. Ale kto bude ten druhý? Najlepšie by sa hodil Lapin, práve pre svoj neoblomný postoj, ale nemôžem vám vziať jediného vojaka schopného organizovať obranu, keby sa niečo zomlelo. Inžiniera Jiskru vám tiež nemôžem vziať, a navyše ho nesmiem vystavovať nebezpečenstvu...
- S tým nesúhlasím! - dotknuto ho prerušil Jiskra. - Je to záležitosť všetkých ľudí a tu už nerozhoduje, či som cudzinec, alebo nie. Vo vzťahu k Miel sme rovnocenní obyvatelia planéty Zem, bez rozdielu národností a štátnej príslušnosti. Som vám teda úplne k dispozícii, Nikolaj Fiodorovič!
- Že sme pred Miel rovnocenní, v tom máte úplnú pravdu, Václav Jozefovič. Ale ste tu okrem mňa jediný inžinier, ktorému môžem zveriť geologické záležitosti výpravy aj celkové rozhodovanie v prípade, že by som sa nevrátil. To vám je hádam jasné?
- Je to chabý argument, ale prosím... - otrávene zamrmlal Jiskra a zapálil si cigaretu.
- Zostávajú Nataša a Jura Burkoň, - pokračoval Plavunov. - Nataša sa na túto úlohu nehodí, lebo je to vlastne bojový prieskum a nevieme, čo nás v drione čaká. Zostáva teda Jura. Je fyzicky zdatný, šikovný, odvážny a vtipný. A pre tieto vlastnosti sa na našu úlohu náramne hodí. Pôjdeš so mnou, Burkoň?
- Ešte ty ju v tom podporuj! - oboril sa na neho Plavunov. - A ty, Nataša, sa prestaň správať ako malé dievča! Ešte budeš mať možnosť rozprávať sa s Miel. Zatiaľ sa však musíš zmieriť s tým, že na prieskum pôjdeme my dvaja, nech je to už pre teba akékoľvek ťažké. Uvedom si, že iné riešenie jednoducho nie je!

Nataša sa odvrátila a zahryzla si do pery. Nesúhlasila s otcom, ale podrobila sa mu, lebo vedela, že si nedá povedať. Plavunov potom pokračoval :

- Teraz sa s Jurom budeme pripravovať na tú zodpovednú návštevu a vy ostatní bežte spať. O päť hodín vás zobudím a budete mať pohotovosť. Tebe, Nataša, zverujem Rasulka. Daj na neho pozor, nech zasa niečo nevyparatí!

Jiskra s Lapinom odišli mlčky. Ani jeden, ani druhý nebol s riešením spokojný. Nataša si utrela slzy a šla hľadať Rasulka. Keď Plavunov a Burkoň osameli, Jura sa spýtal:

- A ako sa budeme pripravovať, Nikolaj Fiodorovič? Budeme sa dávať do puču a prišívať si gombíky ako vojaci pred príchodom generála?
- Aj to, Jura. Pravdaže sa dáme trochu do poriadku. Ale to nie je najdôležitejšie. V prvom rade si musíme premyslieť, ako sa budeme v drione správať a na čo všetko sa budeme Miel vypytovať. Kto je, odkiaľ priletela, akú civilizáciu zastupuje, v čom spočíva jej poslanie na Zemi, prečo zavítala do hôr, a nie na husto osídlené miesta a tak ďalej. Otázok bude veľmi veľa. Do poriadku sa dáme až nakoniec...

Šesť hodín ubehlo ako voda. Nový horúci deň už blčal z celej sily. Neďaleko čiernej gule sa zhromaždilo všetkých šesť zvyšných účastníkov výpravy. Plavunov s upravenou bradou a v čistej bielej košeli dával posledné pokyny tým, čo zostávali v tábore.

- Nech sa deje čokoľvek, v. nijakom prípade nesmiete podľahnúť panike. Dbajte o vlastnú bezpečnosť, pozorujte drion zobďaleč a z dobrého úkrytu a majte voľnú cestu na ústup. Všetko zaznamenávajte a čakajte. Posledný termín nášho návratu je dnešná polnoc. Ak sa nevrátime, konajte, ako uznáte za vhodné. Ako svojho zástupcu tu nechávam vás, Václav Jozefovič. Som presvedčený, že v prípade nevyhnutnosti zvolíte správny postup. To je všetko. Lúčiť sa nebudeme, lebo zostávame s vami v tábore, aj keď v trochu nezvyčajnom príbytku. Jura, ideme!
- Daj na seba pozor, Jura! - zvolala Nataša.
- Nič sa neboj, ja sa vrátim! - veselo sa zaceril Jura, ktorý bol tiež nezvyčajne čistý a učesaný. Zakýval na pozdrav a

vykročil za Plavunovom k čiernej guli.
- Jura, otec, čakáme na vás! Zlomte väz! - vykríkla ešte Nataša. Jura sa obrátil a poslal jej božtek.
Keď Plavunov a Burkoň prišli tesne ku guli, zastali presne tam, kde na úsvite stála Miel. Čakali, že na nich takisto spadne čosi biele, čo ich v okamihu odnesie do vnútra driona. Necítili sa pri tom ktovieako, ale stáli nehybne a odhodlane ako vojaci na čestnej stráži. Minúty sa míňali jedna za druhou, ale záhadné čosi sa nezjavovalo. Zdalo Isa im to trápne a už na seba bezradne pokukávali, keď vtom zazreli, že z otvoru driona sa k nim súkajú široké červené schody. Uhli, aby sa schodište oprelo o zem, a uľahčené sa na seba usmiali.
- Schody sú pristavené, Nikolaj Fiodorovič, môžeme ísť, - ticho povedal Jura.
Obaja rázne vykročili.

15

Vo vstupnom otvore sa museli zohnúť. No len čo ho prekročili, ocitli sa vo vysokej priestrannej hale ožiarenej jasným svetlom. Uprostred haly na lesklej zrkadlovej podlahe stála Miel vo svojom striebristom odeve. Vyzerala omnoho sviežejšia a na tvári jej žiaril prívetivý úsmev. Z prístroja, ktorý mala na prsiach, sa ozývala melodická reč:
- Vítam vás na palube driona, priatelia. Mrzí ma však, Nikolaj Fiodorovič, že mi nedôverujete. Sľúbili ste predsa, že prídete všetci, a zatiaľ ste so sebou vzali len Juru Burkoňa. Ale to nič. Pousilujem sa, aby som vás dlho nezdržala. Nechcem, aby sa vaši priatelia o vás zbytočne strachovali. Nasledujte ma, prosím, a ničoho sa nebojte.
Po týchto slovách sa Miel obrátila a zamierila do vnútra driona. Zmätení a trocha zahanbení muži sa pustili za ňou. V ružových stenách sa pred Miel otvárali stále nové oválne otvory, akoby sa okolitá hmota podriaďovala jej pohľadu alebo jej vôli. Plavunov a Burkoň mlčky kráčali za svojou hostiteľkou a len sa v duchu čudovali, ako v tej pomerne neveľkej guli mohli vzniknúť také rozsiahle sály a také dlhé rovné chodby. Plavunov to pripisoval hypnóze alebo nejakému optickému klamú.
Keď vstúpili do veľkej modrej haly, Miel zastala a povedala:
- Prosím vás, sadnite si do kresiel a sústreďte sa. Obzreli sa a obďaleč uvideli dve modré kreslá. Boli by prisahali, že ešte pred chvíľou bola hala úplne prázdna. Vymenili si pohľady a zasadli do kresiel.
Za tých pár sekúnd, čo boli k hostiteľke obrátení chrbtom, stačila zmiznúť. Teraz mali pred sebou celkom prázdny priestor. No už si uvedomili, že tieto magické efekty nie sú zďaleka to hlavné. Ozbrojili sa preto trpezlivosťou a čakali, čo bude ďalej. Teraz sedeli a hľadeli na protiľahlú stenu, od ktorej ich oddeľovalo asi desať metrov. Svojím sfarbením sa podobala oblohe nad horami, čistej ako za jasného slnečného dňa. Vyzerala aj rovnako hlboká. Pohľad na ňu bol celkom príjemný, a tak na ňu zízali a mlčali.
Niekoľko minút panovalo v hale úplné ticho. A naraz, nevedno odkiaľ, zaznel zosilnený hlas neviditeľnej Miel:
- Počúvajte, drahí priatelia, a dívajte sa! Buďte pozorní a vnímaví! To, čo vám teraz predvediem, je určené všetkým ľuďom na vašej planéte. Nezáleží na tom, že to uvidíte len vy dvaja. Podľa vás si urobím úsudok o vývoji rozumu na vašej planéte, o minulosti a budúcnosti celého vášho ľudstva. Prečo na to stačíte vy dvaja? Vysvetlím vám to celkom stručne. Aby sa zistilo zloženie celého oceánu, netreba ho skúmať v celej jeho nesmiernosti. Stačí vziať dve kvapky morskej vody. Povedia o oceáne viac ako dosť.' A teraz niekoľko slov o tom, kto som a odkiaľ som k vám prišla. Som vyslankyňou Ortomiránu, čo vo vašej reči môže znamenať toľko ako Zväz tisícich planét. Toto veľké zoskupenie slnečných sústav a obývaných planét sa nachádza v strede Galaxie. Neskoršie vám o tom poviem viac. Teraz však trochu názornej symboliky. Na jednej z planét Ortomiránu sa vyskytuje unikátny strom, rozmnožujúci sa výlučne koreňmi, hoci v období zrelosti kvitne. Tento strom sa nazýva guola. Priatelia, zapamätajte si toto slovo: guola. Strom sa rozvíja a rastie obdivuhodnou, takmer zázračnou rýchlosťou a v učitom čase sa obaľuje kvetmi nevídanej krásy. Hľaďte!
Modrá stena pred Plavunovom a Burkoňom sa odrazu premenila na obrovskú obrazovku. Nie, nepodobalo sa to na televíziu, ktorá vtedy ešte neexistovala, a už vôbec nie na filmové plátno. Bolo to skôr ako veľké, dokorán otvorené okno do neznámeho sveta. A hneď sa zjavil strom so sýtozelenými, dlhými, mečom podobnými listami, s mohutným kmeňom a krásnymi rozložitými, mocnými vervami. A na strome sa zrazu začali rozvíjať kvety - nádherné veľké kvety podobné ružiam, ale väčšie a trblietajúce sa ako drahokamy najrôznejších farieb. Kvety obalili strom tak husto, že čoskoro nebolo vidieť ani vetvy, ani listy.
Plavunov s Burkoňom hľadeli na to ako vo vytržení. Hlas neviditeľnej Miel sa pritom rozliehal halou.
A odrazu opäť nastalo hrobové ticho. No strom na obrazovke stále žiaril a iskril tisícami jasných farieb a divákom sa pomaly zdalo, že to, čo ho obaľuje, nie sú kvety, ale akýsi veľký pestrofarebný hmyz, nenásytný a krutý. Strom nakoniec útok vlastných kvetov nevydržal. Najskôr začali opadávať dlhé zažltnuté listy, potom sa začali lámať celé výhonky a trsy a nakoniec aj mocné a dlhé vetvy. Zostal iba čierny, akoby zuhoľnatený kmeň. Strom umrel a pri jeho podpni sa váľali opadané kvety. Teraz už hnili a rýchlo sa menili na blato.
Znovu sa ozval hlas Miel, tentoraz tlmený a smutný:
- Krásne a bohaté sú kvety guoly, no bohužiaľ, plné prudkého jedu. Rozkvitajú rýchlo a v úžasnom množstve, ale hneď po rozkvitnutí zabijú strom, ktorý ich zrodil, a s ním aj seba. Zahynú, a nedajú plody. Zapamätajte si, priatelia, toto slovo, najhroznejšie a najsmutnejšie zo všetkých, ktoré poznám: guola!
Obrazovka zhasla a mŕtvy strom zmizol. Bola tu zasa len azúrovomodrá stena. Mielin hlas bol teraz pokojnejší. Začala rozprávať o svojej ďalekej vlasti a o tajomnom poslaní, ktoré ju priviedlo na planétu Zem.

16

Gigantické kozmické zoskupenie rozumom ovládnutých svetov, ktoré sa za nekonečne dlhý čas rozvinulo v stredovej oblasti našej Galaxie, sa nedalo presne definovať slovami pozemských jazykov. Miel použila slovo šíár, ale Ortomirán nebol štátom podľa nášho zvyčajného chápania. Bol to kozmický útvar a jeho rozsiahlosť sa vymykala ľudskej predstavivosti. Civilizačné ovládnutý a organizovaný kozmos tu zaberal priestor s priemerom sto svetelných rokov. Je ťažké si predstaviť takú nesmiernu rozľahlosť. Pre nás je naše Slnko ďalekým, nedosiahnuteľným telesom, hoci jeho lúč letí k Zemi len osem minút. A v Ortomiráne by taký lúč potreboval celé storočie, aby preletel jeho stredom od jednej hranici k druhej.
V názve Zväz tisícich planét určuje slovo tisíc len množstvo planét, na ktorých sa samostatne vyvinula rozumná civilizácia. V skutočnosti tento spojený kozmický útvar zahŕňal tisíce slnečných sústav a desiatky tisíc planét. Je to naozaj niečo úchvatne veľké, a predsa v porovnaní s celou našou Galaxiou, ktorá sa skladá zo stoviek miliárd hviezd, je aj tento gigantický Ortomirán čírou kvapkou v mori.
Organizačným a riadiacim jadrom Ortomiránu sa stala planéta Auriula, tretia planéta v sústave hviezdy Doaklény, ktorá sa podľa tvrdenia Miel veľmi podobala nášmu Slnku. Vo svojom celkovom vývoji pokročil Ortomirán tak ďaleko, že Miel ťažko mohla rozprávať o ňom pozemšťanom niečo celkom konkrétne. V pozemskej reči, ktorú jej prístroj neovládal celkom dokonale, jej chýbali príslušné pojmy, termíny a názvoslovia, a z reálií pozemského života nepoznala nevyhnutné nadväznosti, aby to či ono objasnila pomocou podobenstiev. Všetko ortomiránske malo formy natoľko vzdialené pozemským podobám, že akýkoľvek pokus prispôsobiť ich úrovni ľudí bol vopred odsúdený na neúspech. Niečo však pochopili dokonale, ba dokonca uvítali s uspokojením. Bola to správa, že ani na jednej z planét Ortomiránu, a teda pravdepodobne ani nikde v celej Galaxii neexistujú iné druhy rozumných bytostí, ako je človek. Pre Plavunova a Burkoňa to bolo zadosťučinením a útechou a obaja si nevdojak spomenuli, ako čatár Lapin hovoril o krokodíloch so železnými zobákmi. Nie, nie, nikde nie sú rozumné obludy, v celom nekonečnom kozmickom priestore sa rozumný život formuje do ľudskej podoby a to je dobré a uspokojujúce.
Ale inak zložitosť cudzieho, neznámeho sveta doľahla na Plavunova a Burkoňa veľmi ťažko. Užasnuto počúvali Mielino rozprávanie a užasnuto sledovali farbisté priestorové obrazy na modrej stene. Niečo však zapôsobilo na nich mimoriadne mocným dojmom. Bol to Omniment.
Miel o ňom povedala:
- Omniment je gigantický umelý mozog, vybudovaný na planéte Auriule. Riadi a koordinuje činnosť všetkých obyvateľov Ortomiránu, ktorých počet dosahuje niekoľko sto triliónov. Z tohto obrovského množstva živých ľudských mozgov vyviera nekonečný prúd myšlienok a nápadov. Omniment tieto myšlienky zbiera, podrobuje rozboru a usporadúva do logických sústav. Na tomto podklade potom robí závery, poskytuje rady, konštruktívne koordinuje idey vo vede a technike, v umení a politike a v iných oblastiach života. Tým úplne vylučuje súbežnosť výskumov, opakovaných nápadov a neplodných smerov, čo v konečnom dôsledku znamená nesmiernu úsporu duševnej energie. Bez takého ideového centra by bola činnosť ľudského rozumu primitívna, obmedzená a chaotická. Omniment vie o všetkom, zaznamenáva aj najmenšiu stopu myšlienky, ktorá sa iba mihla v mozgu ľudského jedinca a vzápätí zhasla, ostala zabudnutá alebo potlačená. Omniment ju však podchytí, zaradí do určitej sústavy a potom ju rozvinie buď samostatne, ak už má dosť podkladov na danú tému, alebo ju vyšle späť do ľudského mozgu, aby v ňom dozrela a zdokonalila sa. Vyberá si na to najvhodnejšieho jedinca alebo dokonca aj niekoľko jedincov, ktorí majú na rozpracovanie tejto myšlienky najlepšie predpoklady. Potom sleduje ich tvorivú myšlienkovú činnosť, koordinuje ju a naznačuje optimálne riešenie.
Tento opis už nesprevádzali obrazy na stene, a preto si Plavunov dovolil poznámku:
- Prepáčte, Miel, ale pokiaľ som to pochopil, ten váš Omniment načisto vylučuje akékoľvek autorstvo a osobné zásluhy jednotlivcov! U vás teda nikto nevie, kto je skutočným autorom toho či onoho objavu, vynálezu alebo dokonca umeleckého diela.
- Už dávno sme sa zriekli pojmu autorstva a vlastníckeho prístupu k svojim ideám, - odpovedala Miel. - Naše myšlienky sa sústreďujú v Omnimente a jeho prostredníctvom patria všetkým obyvateľom Ortomiránu.
- Ale to je predsa úplný zánik ľudskej osobnosti! To musí predsa nevyhnutne viesť k degradácii jednotlivca! K úplnej stagnácii duševného vývoja! - pohoršene zvolal Plavunov.
- Mýlite sa. Vývoj osobnosti vôbec nie je podmienený pocitom vlastníctva takzvaného nadania a určitej individuálnej schopnosti. V určitom štádiu ľudského vývoja je táto fikcia nevyhnutne potrebná, no je to vždy len fikcia. V skutočnosti nijaké nadanie, ba ani vrcholná genialita nie je a nemôže byť zásluhou jednotlivej osoby. Je to vždy výsledok mnohých súhrnných faktorov, z ktorých stačí uviesť napríklad genetické mutácie všetkých pokolení a celkový vývoj spoločnosti. Mimo ľudskej spoločnosti sa nijaký jednotlivec nemôže vyvinúť, nech by bol akokoľvek nadaný. To hádam už viete. Je to teda vždy celospoločenská záležitosť. Každá myšlienka, každý tvorivý akt je výsledkom biologickej evolúcie, všeobecného spoločenského, vedeckého a kultúrneho vývoja. A na tom majú zásluhu nielen všetci žijúci členovia ľudskej spoločnosti, ale aj všetky predchádzajúce pokolenia ľudí, ktoré sa zúčastnili na vytváraní určitej uzavretej civilizácie. Nijaký tvorivý akt jednotlivca nevzniká vo vzduchoprázdne. Musí byť pripravený geneticky a civilizačné. Je teda prinajmenšom naivné vyzdvihovať jednotlivca za to, že objavil nový prírodný zákon, vytvoril geniálne umelecké dielo alebo vynašiel nový stroj.
- Možno je to naivné, ale celkom určite je to hlboko ľudské, - trval na svojom Plavunov. - Mená svojich géniov si ctí každý národ a tých najväčších aj celé ľudstvo. Neviem si dosť dobre predstaviť, že by naša civilizácia vyčiarkla zo svojich dejín také mená, ako Homér, Darwin alebo Edison. Slávnych mien sú tisíce a každé z nich si s úctou zachovávame v pamäti. Bez nich by naša kultúra prestala existovať. To nie sú iba mená, sú to medzníky, ba niekedy celé epochy vo vývoji vedy, literatúry, umenia!

- Ctíte si mená, alebo diela?
- Oboje! Sú predsa tesne späté! Raffaelova Madona je geniálny obraz nemysliteľný bez mena Raffael!
- Bol by ten obraz menej príťažlivý a esteticky pôsobivý, keby ostalo meno autora neznáme?
- To hádam nie. Ale človek potrebuje pocítiť vďačnosť k určitému majstrovi...
- Rovnako dobre môže cítiť vďačnosť k celému ľudstvu, ktoré majstra vychovalo a poskytlo mu možnosť, aby sa tak veľkolepo prejavil. Predstavte si, že pri pohľade na Raffaelovu Madonu, o ktorej ste sa zmienili, by si mohol každý, aj ten najmenej obdarený príslušník vášho ľudstva pomyslieť: Aké je to úchvatne krásne a akí sme my ľudia nadaní, keď vieme niečo také vytvoriť! Taká myšlienka je pre človeka povznášajúca a má nedozerný výchovný účinok. Ani jeden človek sa potom nebude cítiť v ľudskej spoločnosti zbytočný alebo menejcenný. A bude to správne, pretože zbytoční a menejcenní ľudia vôbec neexistujú.

Mielin hlas sa na chvíľu odmlčal, a keď sa potom znova ozval, zaznel akýmsi novým, vážnejším a hlbším tónom:

- V priebehu postupného formovania Ortomiránu zhromaždil Omniment obrovské množstvo informácií o kozme. Keď ich spracoval, poradil ľuďom, aby rozšírili prieskum čo najhlbšie do Galaxie a nazbierali čo najviac údajov o planétach, na ktorých žijú rozumné bytosti. Tento prieskum sa uskutočňoval v priebehu niekoľkých tisícročí. Z údaja o polmilióne obývaných planét, ktoré sa za ten čas stali objektom skrytého pozorovania a výskumu, vyšlo postupne najavo, že na niektorých planétach sa vyvíja rozum tak búrlivo a nespútané, že celé dejiny ich civilizácie predstavujú nekonečnú reťaz akýchsi vývojových výbuchov, akýchsi čudných explózií, zapríčinených nepochybne nedostatkom sociálnej a etickej rovnováhy. Vojny, hladomor, epidémie, vykorisťovanie a vyhladzovanie obrovských más ľudí, krutosti, mučiarne, popravy, žalárovanie a ktovie ešte aké ukrutnosti a na záver všetkého potom úplné sebazničenie, spustošenie celej planéty, úplný zánik rozumu a života v danom kúte vesmíru. Taký je osud týchto záhadných civilizácií, ktoré dosahujú vrcholný vývoj neslýchané rýchlo, nazhromaždia nesmierne kultúrne poklady, a napokon skončia globálnou samovraždou.

Milióny ortomiránskych vedcov skúmali tento zlovestný jav z pokolenia na pokolenie. Napokon Omniment vyhlásil, že sa zhromaždilo dostatočné množstvo údajov a myšlienok o tomto probléme. Usporiadal všetok materiál a vypracoval spôsob, akým možno zachrániť rozum postihnutý zhubnou chorobou. Tá strašná choroba dostala na návrh vedcov názov guola. Celé tri storočia potom prebiehali

prípravy na celogalaktickú záchrannú akciu. Bolo treba vytvoriť vhodné kozmické lode, pripraviť deguolizačný preparát s rýchlou globálnou účinnosťou, vybrať a vycvičiť tisíce kozmonautov. Omniment odporučil, aby sa vyslancami dobrej vôle stali výhradne ženy, lebo ako presvedčivo dokázal, len ženy majú všetky predpoklady na to, aby toto poslanie ľudskosti a spásy splnili citlivo a jemne. Na rôznych planétach nastúpili na výcvik vo zvláštnych strediskách prísne vybraté dievčatá. Ja som mala šťastie a dostala som sa medzi dvadsaťtisíc vyvolených.

Ku koncu nášho výcviku sa dokončila aj práca na výrobe drionov. Skúmanie problematiky drionov sa síce začalo ovela skôr, ako vznikol Veľký projekt deguolizácie Galaxie, a pôvodne sa robilo na úplne iný účel, ale potom sa zistilo, že práve driony sú najdokonalejším kozmickým dopravným prostriedkom. Sú prakticky nezraniteľné, sú schopné vyvinúť svetelnú rýchlosť a majú v sebe bohatú zásobu zvinutého priestoru. Navyše sú vyrobené zo zvláštnej psychohmoty, a preto sa dajú ovládať jednoduchými vôľovými impulzmi.

A potom nastal ten slávny okamih. Celý Ortomirán sa s nami lúčil a sledoval náš odlet. Z nespočetných kozmodrómov vyletelo súčasne dvadsaťtisíc drionov a vydalo sa na cestu do najrôznejších končín Galaxie. Ten môj a stodeväťdesiat iných štartovali z hlavného kozmodrómu na Auriule, lebo práve táto planéta je mojím rodiskom a domovom. Všetky kozmonautky mali jednu a tú istú úlohu: hľadať svety postihnuté guolou a zachraňovať ich pred istou záhubou. Vybavili nás na to najdokonalejším deguolizačným prostriedkom.

Liečenie pomocou deguolizátora spočíva v tom, že podľa stupňa guoly sa desať až tisícnásobne spomaľuje rozvoj civilizácie, zjemňujú sa mravy, vznikajú priaznivé podmienky na nastolenie sociálnej a etickej rovnováhy a úplne sa odstraňuje zhubná agresivita.

Navštívila som už šesťsto šesťdesiatpäť planét. Vaša je šesťsto šesťdesiata šiesta. Určite vás bude zaujímať, koľko prípadov guoly som objavila. Nie je to nijaké tajomstvo. Guolu som zistila na pomerne malom počte planét: len na pätnástich. Z toho dvanásť civilizácií som zachránila, no tri som našla už po zániku. Mŕtve planéty, pusté polozborené mestá, ľudské tiene na spálených stenách. Ušetrím vás a nebudem vám ukazovať hrozné obrazy skazy spôsobené guolou.

17

Mielin hlas zmĺkol a v hale nastalo hlboké ticho. Plavunov a Burkoň zostali nehybne sedieť s očami upretými do bezodného blankytu protiľahlej steny.

Konečne sa Plavunov rozhliadol po prázdnej hale, prešiel si dlaňami tvár, pohladil si bradu a ticho povedal:

- Kto by si kedy bol pomyslel, že kdesi v kozmických dialavách ľudia ako my dosiahli takých výšin. Máme čo doháňať, Jura... A predsa je obdivuhodné, ako je ten náš vesmír usporiadaný...
- Nič si z toho nerobte, Nikolaj Fiodorovič! - zápalisto zvolal Burkoň. - Ani my nie sme len takí bársaki hlupáci. Tí Ortomiránci si' mohli dovoliť skúmať jeden jediný problém niekoľko tisícročí. Zrejme im na čase veľmi nezáleží. A u nás predsa celé dejiny majú len niekoľko tisíc rokov. A stihli sme toho dosť. A čo ešte dokážeme! Určite ich dobehneme a predbehneme, keď tam nad každou otázkou budú aj s tým svojím zázračným Omnimentom dumať tak dlho... Ale liečenie tej guoly, to teda vymysleli naozaj šikovne. Vyzerá to, Nikolaj Fiodorovič, že Miel je vlastne lekárka v kozmickom meradle. Lieči planéty a ľudstvá! No to je predsa ohromné! A Peťka Lapin trepal, že sa jej bojí väčšmi, ako keby to boli

krokodíly so železnými zobákmi. Vždy som vravel, že je dubová kotrba...
- Jura, prestaň, veď nás určite počuje!
Burkoň sa naklonil k Plavunovovi a zašepkal mu do ucha:
- Viete, čo by teraz mohlo prísť, Nikolaj Fiodorovič?
- Čo také?
- Niečo poriadne pod zub. Už koľko hodín sme tu na návšteve, a pohostenie stále nikde. Človek by tu zahynul hladom aj bez guoly.
- Že sa nehanbíš, Burkoň!
- No a čo, vravím to predsa len vám, nie? Ale hladný som naozaj ako vlk. Po takom .filme a prednáške mi akosi vytrávilo. Keby dala splnomocneným vyslancom planéty Zem aspoň kus chleba...
- Musíš to vydržať. Myslím, že Miel nám už ukázala všetko a hádam nás nechá odísť. Ubezpečíme ju, že naša planéta nemá s guolou nič spoločné, a potom s nami určite nebude strácať čas. Má toho pred sebou ešte veľa.
- S tou guolou to nie je také isté, priatelia, - ozvala sa zrazu Miel celkom blízko.
Plavunov s Burkoňom sa mykli a rýchlo sa obzreli. Miel, ktorá prišla nevedno odkiaľ, sa k nim blížila s láskavým úsmevom. Vedľa nej sa kĺzal po zrkadlovej dlážke zvláštny oválny predmet svetlooranžovej farby. Bol veľký asi ako stôl pre niekoľko osôb a aj sa do istej miery stolu podobal, hádam len s tým rozdielom, že namiesto hladkej dosky mal hore striešku v tvare pologule. Predmet sa pohyboval samočinne a zastal pred Plavunovom a Burkoňom tak, že ho mali na dosah ruky.
- Trochu ste sa poponáhľali so záverom, Nikolaj Fiodorovič, - pokračoval zvučný hlas z prístroja na Mielinej hrudi, zatiaľ čo oči dievčiny skúmali začudovane tváre hostí. - Zdržím vás tu ešte asi tak tri hodiny. Aby ste však nezoslabli, ponúkam vám jedlo. Je pripravené presne podľa vzoru toho, čo si pripravujete sami. V tom sa logátor driona nemohol pomýliť. Želám vám dobrú chuť, priatelia!
S týmito slovami sa zľahka dotkla povrchu pologule, tá sa uprostred roztvorila, steny sa jej po bokoch zasunuli a vznikol tak stôl, na ktorom stáli plechové misky a hrnčeky. Bol to zvyčajný pokrm geológov uvarený na ohni a ostro páchnúci dymom. Keď Jura ochutnal obsah svojej misky, uškrnul sa a zašepkal:
- No zbohom! Je to odkopírované zo včerajšej večere, ktorú sme ukuchtili spolu s Jiskrom: pripálené a presolené až hrôza! Tomu sa vraví smola!
Plavunov mu pohrozil prstom a s prehnanou vrelosťou vyslovil slová vďaky. Kým jedli, Miel hovorila:
- Teraz viete, priatelia, kto som a prečo som k vám zavítala. Pevne verím, že mi pomôžete v uskutočnení môjho poslania. Nebude to pre vás ani trochu ťažké. Jeden z vás mi musí celkom stručne rozpovedať dejiny vašej civilizácie a druhý bude rozprávať o súčasnosti a perspektívach budúcnosti. Bez podrobností, len tak všeobecne. Len to, čo viete. Tie kusé údaje mi celkom postačia.
Plavunov prestal jesť a zdvihol hlavu. V očiach sa mu zjavil výraz napätej pozornosti.
- Chcete zistiť, či je naše ľudstvo zdravé?
- Áno, musím to zistiť, je to moja povinnosť.
- Považujete nás dvoch za dostatočne kompetentných predstaviteľov celej našej civilizácie?
- Nevyhľadávam vynikajúcich znalcov so širokým odborným vzdelaním a kompetenciou. Stačia mi znalosti obyčajných, priemerných zástupcov danej civilizácie. Ste predsa na vaše pomery dosť vzdelaní ľudia a vaše vedomosti musia zahŕňať to najpodstatnejšie o vývoji rozumu, o mravoch, vzájomných vzťahoch a spôsobe života na vašej planéte. Alebo sa vari mýlim a patríte k ľuďom zaostalým vo vývoji?
- K tomu sa predsa nikto nikdy neprizná. Ale my k zaostalým naozaj nepatríme. Sme celkom dobrý priemer a naše vzdelanie je na dnešné pomery istotne veľmi solídne. Absolvoval som vysokú školu technickú, som inžinier geológ. Môj mladý kolega je študent druhého ročníka geologického inštitútu.
- Poznáte teda dejiny a život na planéte dosť dobre?
- Poznáme. Ale na ďalekosiahle závery je to hádam málo. Na to predsa treba sociológov, historikov, filozofov, ba aj vysokokvalifikovaných politikov.
- Upokojte sa, Nikolaj Fiodorovič. Závery bude robiť logátor, ktorý má na to všetky predpoklady a je spoľahlivo presný.
- Dobre, vidím, že nepopustíte. V tom prípade, ak nebudete mať námietky, dejiny si vezmem na starosť ja. Môj priateľ je omnoho mladší, skôr mu pristane, aby hovoril o budúcnosti.
- Celkom s vami súhlasím.
Plavunov odstrčil misku, naraz vypil z plechového hrnčeka čiru studenú vodu a prudko sa zdvihol z kresla.
- Som pripravený, Miel.
- Neponáhľajte sa, váš priateľ sa ešte nenasýtil.
Ale aj Burkoň už škriabal lyžicou po dne misky. Potom takisto vyprázdnil svoj plecháčik'a vstal.
- Ďakujem za výborné pohostenie, Miel, - uklonil sa obradne.
- Som rada, že vám chutilo.
Miel sa dotkla rukou stola, pologuľa sa zavrela a vzápätí sa znova roztvorila. Riad po jednoduchom poľnom obede zmizol. Teraz stál na doske stola trblietavý brúsený pohár s tmavofialovou tekutinou. Miel zdvihla pohár a podala ho Plavunovovi.
- Vypite to, Nikolaj Fiodorovič, a nemajte nijaké obavy. Nápoj vás iba upokojí a uvoľní všetky bloky vašej pamäti.
Po kratučkom zaváhaní Plavunov pohár prijal a tvár sa mu od úžasu celkom zmenila. Bol skúsený geológ, a preto na prvý dotyk zistil, že pohár je vyrobený z najtvrdšieho minerálu, aký príroda pozná - z diamantu.
- Len pite, pite, - jemne ho vyzvala Miel, ktorá hádam ani nepochopila, prečo si pohár prezerá s takým obdivom.

A Plavunov všetko vypil.
Nie, nebola to nijaká odporná medecína. Skôr šťava z akýchsi neznámych plodov. Ale chuť mala príjemnú a osviežujúcu, niečo ako ananásová a jahodová šťava dokopy.
Stôl zovrel nad pohárom svoje krovky a ticho sa odsunul nabok. Miel vyzvala hostí, aby si znovu sadli do kresiel. Plavunovovi potom dala na hlavu lesklú kovovú obruč, zhotovenú z neznámej, celkom lahkej zliatiny.
- Je to ako svätožiara, - zamrmlal Jura a mimovoľne sa usmial.
Miel sa uprene zahľadela inžinierovi do očí a povedala:
- Zavrite oči, sústreďte sa a spomínajte si v duchu na všetko, čo viete o minulosti vášho ľudstva.
Plavunov zavrel oči a hneď sa ho zmocnil pocit, akoby sa prepadával do čiernej priepasti. Nestratil pritom vedomie, ani si neprestal uvedomovať svoje ja, ale celkom stratil schopnosť riadiť sa vlastnou vôľou. Predovšetkým bol rozhodnutý, že ukáže dejiny ľudstva z lepšej stránky: ako sa rozvíjalo poľnohospodárstvo a chov dobytka, ako vznikali mestá a remeslá, ako sa budovali chrámy a paláce, ako sa rozvíjala technika a veda. Ale všetky jeho predsavzatia stroskotali. Pred jeho vnútorným zrakom sa mihali obrazy z dávnej minulosti v rýchlom a neúprosnom slede. Nebol schopný zastaviť ten besný tok, ba napodiv teraz ani nechcel. Nikdy nevidel tieto výjavy, ale bol si istý, že si ich nevymýšľa, že nezadržateľne vyvierajú z akýchsi najtajnejších kútov jeho pamäti.
Modrá stena pred Burkoňom sa rozžiarila, dostala priestorovú hĺbku a vzápätí ukázala prvé živé obrazy z histórie ľudstva. Juru to natoľko zaujalo, že ani nezbadal, ako sa Miel opäť kamsi vytratila.

18

Na gigantickej obrazovke sa zjavila stavba pyramídy. V pálčivých lúčoch južného slnka sa pomaly pohybovali tisícové zástupy polonahých otrokov s tmavou pokožkou. Ťahali na povrazoch obrovské kamenné kvádre hore úpätím rozostavanej pyramídy, obklopenej zo všetkých strán čudným lešením z kamenia a mazľavého ílu. Každý záprah otrokov poháňali dozorcovia v krátkych pruhovaných sukniach. Každú chvíľu na lesklé spotené chrbty ľudských ťahúňov dopadali kruté údery korbáčmi a palicou. Bolo počuť tiahly nárek, zúrivé výkriky a ostré šľahy. Pri päte pyramídy sa váľalo niekoľko mŕtvol, na ktorých smelo hodovali šupy.
Starý Egypt, s nechuťou sa zamračil Burkoň. Toto by Nikolaj Fiodorovič nemal ukazovať. Ktovie, čo si o nás tá kozmická doktorka pomyslí...
Netušil, že Plavunov nie je schopný riadiť tok informácií, ktoré prekonali všetky zábrany a vyrútili sa mu z pamäti ako voda z pretrhnutej hrádze. Niektoré spomienky boli takého rázu, že by ich ani Plavunov nikdy v sebe nehľadal. Naostatok však tieto farbisté a nesmierne živé obrazy Burkoňa natoľko uchvátili, že zabudol, kde je a prečo vlastne sa tento nevídaný film premieta.
Pred zrakom sa mu vystriedali tisíce krátkych výjavov z ľudských dejín. Niektoré sa rozvíjali podrobnejšie, iné trvali len niekoľko sekúnd a boli čisto úryvkovité. Občas sa mihli tak rýchlo, že Jura si ani nestačil uvedomiť, o akú historickú epochu vlastne ide. Uvidel takto vojnovú výpravu faraóna Ramzesa II., bitky s Etiópčanmi a Líbyjčanmi uprostred púšte, obliehanie Troje, nespočetné armády Peržanov, ktorí sa pokúsili o dobytie malej, statočnej Hellady, vojnové vozy Alexandra Macedónskeho, besniace Hannibalove slony, Caesarove légie v okrídlených helmách, nespočetné hordy Attilových Hunov na huňatých územčistých koníkoch, križiakov v ťažkom brnení, blčiace hranice svätej inkvizície, ničivé výpravy španielskych conquistadorov proti bezbranným a mierumilovným mestám Inkov a Aztékov a všeličo iné.
Boli to len útržky dejín) ale spájal ich jeden spoločný znak: vášnivé a bezohladne ničenie. V každom výjave boli bitky, vpády, obliehania, požiare, popravy, vojnové výpravy, masakry, hladomor, epidémie, vyvražďovanie a znova vojny, vojny a vojny.
A obrazy neboli len farebné a stereoskopické, ale dokonale živé ako tá najpravejšia skutočnosť. Vyzeralo to, akoby sa výjavy odohrávali za širokánskym oknom otvoreným dokorán, ktorým ša dovnútra každú chvíľu vodrali ostré závany rôznorodých zápachov: ľudí a zvierat, krvi a dymu.
Len zriedka sa medzi krvavými udalosťami mihol mierový obrázok: sviatok rozvodnenia Nílu, starogrécke divadlo, Ulug Begova hvezdáreň alebo Kolumbove karavely.
Mnohé úryvky Burkoň vôbec nepoznal, iné hádal a niektoré spoznával okamžite. Napríklad hneď spoznal železné pluky mongolskej jazdy, s ktorou dobyl Rusko Džingischánov vnuk - chán Batu, ale zároveň sa vôbec nemohol vyznať v nekonečných vojnách stredovekej Európy a mýlil si Karola IV. s Karolom Veľkým.
Postupne, ako sa obrazy približovali k novodobým dejinám, ubúdal počet neznámych epizód, ale zároveň pribúdala vo vojnách krutosť, zbrane sa zdokonaľovali a množstvo obetí rástlo. Po Napoleonových výpravách a po jeho neslávnom úteku z Ruska spoznával už Burkoň všetko zaradom. Úryvky boli čoraz dlhšie a podrobnejšie. Prvej svetovej vojne venoval Plavunov celú minútu a bolo toho neúrekom. Sám predsa bojoval na fronte a na vlastné oči videl hrozné následky plynového útoku. Ruskú občiansku vojnu ukázal takisto veľmi podrobne. Tiež sa na nej zúčastnil: bil bielogvardejcov a interventov na piatich frontoch. Perekop, rozdrvenie Wrangela a - koniec. Obrazovka zhasla.
Chvíľu ešte sedel Plavunov celkom nehybne, potom pomaly otvoril oči. Zároveň sa zjavila aj Miel. Opatrne sňala inžinierovi z hlavy lesklú obruč, potom ustúpila o dva kroky dozadu a so vzrušeným úžasom si prezerala hostí, akoby ich videla po prvý raz.
- Tak ako, Miel, je to zlé, však? - s núteným úsmevom sa spýtal Plavunov. Miel neodpovedala. Stále hľadela na pozemšťanov široko otvorenými očami, v ktorých sa zračila bolesť aj ľútosť, súcit aj žiaľ.
Jura to nevydržal a zvolal :
- Počkajte, Miel, nerobte unáhlené závery. Dovoľte mi najskôr, aby som vám ukázal, ako to všetko vyriešime! So

zabíjaním skoncujeme sami, uvidíte!
Smutné Mieline oči sa upreli na Juru, zahľadeli sa do jeho vzrušenej tváre a trochu zjasneli. Štíhla ruka sa veliteľský vystrela k zaoblenému stolu. Ten poslušne priplával pred ňu a zastavil sa. Jemný dotyk prstov, a pologuľa sa otvorila. Na stolnej doske sa opäť trblietal diamantový pohár naplnený tmavofialovou tekutinou.
Miel sa povzbudivo usmiala na Juru a mlčky mu podala pohár. Burkoň vyskočil z kresla, zobral si pohár z rúk dievčiny a na dúšok vypil jeho obsah. Keď si znovu sadol do kresla, pristúpila k nemu Miel s lesklou obručou. Skôr ako mu ju dala na hlavu, naklonil sa k nemu Plavunov a veľmi vážne povedal:
- Teraz je rad na tebe, Burkoň. Povedz celú pravdu, všetko, čo ťa učili a o čom sám snívaš, keď myslíš na našu budúcnosť. Je to dôležité, Burkoň...
- Nemajte obavy, Nikolaj Fiodorovič, všetko mi je jasné. Pousilujem sa, aby som očistil našu krvavú minulosť, - povedal Jura odhodlane.
Vtom zaznel melodický hlas Miel, ktorá mu už položila na hlavu obruč:
- Zavrite oči, priateľ, zavrite oči! Sústreďte sa a spomeňte si na všetko, čo viete o súčasnej situácii na vašej planéte a o perspektívach vašej civilizácie.
Jura zavrel oči. Plavunov sa nachýlil v kresle dopredu, uprel nedočkavý pohľad na modrú stenu a ustarane zamrmlal :
- Len aby si sa nedal uniesť citmi a neprehnal to...
Široká obrazovka sa rozsvietila, ukázala hĺbku nesmierneho priestranstva a razom sa naplnila akýmisi čudnými, búrlivo sa zmietajúcimi svetločervenými prúdmi. Plavunov sa strhol a ešte väčšmi sa posunul dopredu, ale v nasledujúcom okamihu sa upokojil a uľahčené sa oprel chrbtom o operadlo kresla. Pochopil, že jasnočervené prúdy nie sú nič iné ako záplava zástav nad prvomájovým sprievodom na Červenom námestí v Moskve.
Tým Jura Burkoň začal opisovanie súčasnosti a budúcnosti svojej krajiny, hlboko presvedčený, že sa vzťahuje na celé ľudstvo. Po prvomájovom sprievode sa na obrazovke zjavili obrazy gigantických stavieb, nekonečných lánov obilia, vedeckých ústavov, škôl a športových ihrísk. Keďže súčasnosť prichodila Jurovi ako nekonečná reťaz obdivuhodných premien, nemohol ju celkom oddeliť od budúcnosti, a preto sa v jeho opisovaní tieto dva prvky stále prelínali. Neraz sa ani Plavunovovi nepodarilo pochopiť, čo myslel ako súčasnosť a čo sa vzťahuje na budúcnosť. Obrazy boli schematicky prosté, ba niekedy až plagátovo naivné a semtam v nich náznakovo prestupovali aj motívy vyslovene ortomiránske, ktoré Jurovi nevdojak utkveli v pamäti. Ukázal napríklad, ako ľudia budujú kanál cez mŕtvu piesočnatú púšť. A hneď nato, akoby mávnutím čarodejného prútika, premenila sa púšť na bavlníkové pole, na kvitnúce sady a sídlisko krásnych farebných domov guľatého, vyslovene ortomiránskeho tvaru.
Jura nezabudol ani na obrazy všeobecného mieru. Ukázal ich hádam trochu zjednodušene, no svojím spôsobom presvedčivo. Ozbrojení ľudia sa stretávajú pri hraničných stĺpoch. Nie však preto, aby proti sebe bojovali. Skôr na priateľskú besedu. Chvíľu sa dohadujú, potom odhadzujú zbrane a radostne sa objímajú. A hneď nato sa premieňajú na mierumilovných roľníkov a robotníkov. Potom spoločne budujú továrne a mestá, zberajú úrodu a slávia sviatky. Má to symbolizovať mier, prácu, bratstvo. Je to detsky jednoduché, ale presné a pôsobivé.
Dlho ukazoval Burkoň mier a šťastie, ktoré čoskoro zavládne na planéte Zem a raz navždy oddelí ľudstvo od jeho temnej, krvavej minulosti, až ho to úplne vyčerpalo. Konečne obrazovka zhasla a bola z nej opäť pokojná modrastá stena. Jura bol bledý, po lícach mu stekali pramienky potu. Miel k nemu pristúpila so zhovievavým úsmevom a opatrne mu sňala obruč z hlavy. Až teraz otvoril oči, pretrel si ich a s nádejou na ňu pozrel.
- Bolo to dobré? Presvedčil som vás? - spýtal sa ticho. Miel smutne zavrtela hlavou.
- Priveľa krvi v minulosti. Nepoznáte cenu života, nelipnete na ňom. Všetky vaše krásne predsavzatia môžu stroskotať. A potom sa už nič nedá napraviť.
- Počkajte, Miel...! Ešte chvíľku... Burkoň sa hlboko nadýchol a pokračoval:
- Dovoľte mi ešte jeden pokus. Bez obrázkov. Budem vám len tak rozprávať niečo zo života. Z môjho života. Smiem?
- Máte na to právo, milý priateľ. Rozprávajte. Plavunov hľadel na Burkoňa dosť znepokojene.
- O čom chceš ešte rozprávať? Či nevidíš, že je to márne?
- Len pokoj, Nikolaj Fiodorovič, je to dobrý nápad. A zároveň naša posledná šanca.
- Keď myslíš...
Burkoň uprel na Miel odhodlaný pohľad a začal hovoriť. Pomaly, ťažko, akoby slová vyseká val do žulovej dosky:
- Pre nekonečné vojny v minulosti ste sa rozhodli, Miel, že nás označíte za chorých na guolu a podrobíte nás deguolizácii. Vidím vám to na očiach a vcelku to chápem. Vy máte tam u vás v Ortomiráne zázračný Omniment, ktorý je múdry a neomylný, a my tu na Zemi nemáme nič okrem krvavej minulosti a podľa vašej mienky neistej budúcnosti. Náš prípad je však celkom zvláštny. Som presvedčený, že ani váš Omniment taký prípad nepredvídal, ba ani predvídať nemohol. Rôznorodosť vesmíru je nekonečná. Aspoň sme sa tak učili. Nebudem vám rozprávať celý svoj život. Bolo by to pridlhé. Poviem vám len niečo o svojom otcovi Nikolajovi Burkoňovi. Poviem vám, ako pred šiestimi rokmi zahynul.
Jura si oblizol pery, zovrel bočné operadla kresla, až mu obeleli kĺby na prstoch, a pokračoval:
- Vojna už vtedy nebola. Ale nepriatelov sme mali ešte veľa preveľa. Napokon, máme ich dodnes... Môj otec bol dedinský učiteľ, ale zúčastnil sa v obidvoch vojnách: do prvej svetovej musel, do občianskej šiel dobrovoľne. Päťkrát bol ranený, len zázrakom zostal nažive. Keď sme porazili bielogvardejcov a interventov, vrátil sa otec do rodnej dediny. Bol vášnivým stúpencom nového smeru v našom živote, a preto ho bez meškania začal uskutočňovať aj u nás na dedine. Školu však nenechal, deti učil naďalej, pretože pre neho nový život a vzdelanosť bolo jedno a to isté. Áno, učil a pritom organizoval na dedine prvú komúnu z chudobných bezzemkov. Bohatí sedliaci otca zúrivo nenávideli, ale chudoba nedala na neho dopustiť. Život v komúne bol lepší, pracovalo sa na svojom, a nie na kulakov a statkárov. Chudoba na otcovi lipla a komúna začala prosperovať. Nepriatelia sa teda rozhodli, že s otcom skoncujú. Boli

presvedčení, že bez vodcu sa komúna rozpadne sama od seba. Raz na jar zvolal otec podvečer do školy starších žiakov. Chcel s nimi nacvičiť nové piesne na Prvý máj. To je taký náš sviatok. Mal som vtedy štrnásť rokov, a tak som tiež prišiel. My, chlapci a dievčence, sme sedeli v triede v tesnom polkruhu a otec stál pred nami. Vidím ho ako teraz. Mal vychudnutú tvár s dlhou jazvou po šabli a husté čierne vlasy. A oči modré a veselé. Bol v starej vojenskej blúze a dlhý vojenský kabát mal iba tak prehodený cez plecia. V škole sa nekúrilo, pretože drevo sa šetrilo na vyučovanie. Hlas mal otec trochu chrapľavý, ale aj tak spieval pekne. Stál chrbtom k oknu a predspevoval nám pieseň Lokomotíva uháňa vpred. Za oknom sa už celkom zotmelo. Naraz zarinčalo sklo a rozsypalo sa. A v tej chvíli dopadla k otcovým nohám po domácky vyrobená bomba. Zápalná šnúra syčala a iskrila. Žiaci stuhli, nikto ani nevykríkol. Otec neváhal ani sekundu, pretože ihneď pochopil: ak bomba vybuchne takto na zemi, môže zabiť alebo zmrzačiť niektoré deti. Padol teda na bombu a prikryl ju vlastným telom. Hneď nato explodovala...
Jura zmĺkol, preglgol naprázdno a ukončil rozprávanie tlmeným, chvejúcim sa hlasom:
- Otec mi zahynul pred očami. Z nás, jeho žiakov, nebol nikto ani ranený. Učiteľ Nikolaj Burkoň stlmil výbuch vlastným telom. Nás to len pofŕkalo jeho krvou...
A zasa krátka odmlka. Posledné slová vyslovil so zvláštnym dôrazom a silou:
- To nie je ojedinelý prípad, Miel. Takí ľudia sa pustili do prestavby nášho sveta. Nie sú to fantasti a rojkovia. Konajú na základe presne vypracovanej spoločenskej vedy. A jedným zo základných princípov tejto vedy je, že nič nie je posvätnejšie a cennejšie ako ľudský život. Pritom sami sú ochotní obetovať čokoľvek, aj vlastný život za šťastie a život iných ľudí. Sú tvrdí k nepriateľom, ale ešte tvrdší sami k sebe. Niet hrdinského činu, pred ktorým by cúvli, ak ide o o to, aby urobili ľudstvo šťastným, zbavili ho vojen a vykorisťovania. Nezľaknú sa ani guoly, Miel! Odstránia túto chorobu sami a urobia z našej planéty taký krásny a dokonalý svet, že aj Ortomirán ho bude obdivovať. Prisahám vám na pamiatku svojho otca, že sa tak stane!
Keď Burkoň dohovoril, zavládlo v hale hlboké ticho. Miel hľadela na Jura, akoby čakala, že bude pokračovať. V pohľade sa jej zračil obdiv s nepatrným tieňom pochybnosti.
Burkoň sa obrátil k Plavunovovi.
- Povedal som to dobre, Nikolaj Fiodorovič?
- Výborne, Jura! Bolo to lepšie ako všetky tvoje agitačné obrázky! - vzrušene zvolal Plavunov. Potom pozrel na Miel, hlasno si odkašlal a s trpkým úsmevom dodal: - Napokon, neprináleží mi, aby som to posudzoval. Vypočujme si, čo nám na to povie náš prísny kozmický kontrolór.
Miel naňho vrhla vážny pohľad a povedala:
- Príbeh človeka, ktorý bez váhania obetoval vlastný život na záchranu iných, urobil na mňa hlboký dojem. V tomto príbehu je viac presvedčivých inf ormácií o budúcnosti vášho ľudstva než v tisícoch vedeckých traktátov. Ak vedú vašu civilizáciu ľudia ako ten učiteľ, čo položil život za svojich žiakov, nepokladám za nevyhnutné vyhlásiť u vás stav guoly. Je to však naozaj tak? Máte takých ľudí dosť, aby strhli za sebou celé ľudstvo? A ak áno, dokážu zmeniť svoju ľudskú podstatu a zničiť v nej guolu? Nevyvolajú na planéte ešte hroznejšiu vojnovú katastrofu v mene života, mieru a šťastia? Nikolaj Fiodorovič, z minulosti ste mi ukázali svätú inkvizíciu, ktorá trestala ľudí upálením za živa. Môžete mi povedať, v mene čoho sa konali tie kruté popravy?
- Bolo to obdobie najhlbšieho temná v ľudských dejinách, Miel, - pokrčil Plavunov plecami. - Inkvizícia upaľovala kacírov. Domnievala sa, že tým zachraňuje ich duše pred večným plameňom pekla.
- To znamená, že páchala hrôzostrašné ukrutnosti z najlepších pohnútok, upaľovala ľudí pre blaho ich duší. Je to otrasné, priatelia, ale práve to najlepšie charakterizuje vaše ľudstvo.
- Ale to bolo predsa obdobie tmárstva a náboženských bludov! - zvolal Plavunov. - Teraz je to niečo iné! Máme presnú spoločenskú vedu a chceme dať ľuďom šťastie tu na zemi!
- Kiežby bolo tak! Nečudujte sa však, že mám určité pochybnosti, a necíťte sa hneď dotknutí. Nepochybujem o úprimnosti a čestnosti vašich pohnútok, len o presnosti informácií. Pre lásku k vlasti, pre lásku k ľudstvu a rodnej planéte môžete nevdojak zveličovať význam jednotlivých javov a dopustiť sa nenapraviteľnej chyby. Hlboko si vážim vaše city, ale v terajšej situácii city nemôžu rozhodovať. Sú potrebné presné a preverené fakty. Veď ani ja sa nesmiem pomýliť. Iba raz som dala na city, a len-len že som tým nepriviedla k zániku nádhernú obývanú planétu so zaujímavou a svojráznou ľudskou civilizáciou. Dala som sa ľuďom presvedčiť, že guolu, ktorú tam istotne mali, premôžu vlastnými silami, že majú na to spoľahlivé vedecké prostriedky. Už som nastúpila do driona, aby som tú nádhernú planétu opustila, keď vtom zachytil logátor úpenlivé volanie o pomoc. Vyšla som von a dozvedela som sa, že na planéte práve vypukla strašná jadrová vojna. Obidve znepriatelené strany ju rozpútali v mene pokroku, mieru a šťastia ľudstva. Zastavila som vojnu napriek tomu, že už stačila spôsobiť na planéte nesmiernu škodu: niekoľko sto miliónov mŕtvych a tisíce rozborených miest, nehovoriac o zamorení rádioaktívnym žiarením. Zachránila som ich civilizáciu, síce ťažko zranenú a napoly zničenú, ale predsa živú. Aj rádioaktivity som ich zbavila. Teraz tam ľudia budú žiť. Rany sa im zacelia a budú žiť večne. Ale tie stovky miliónov mŕtvych mám na svedomí ja, a nie je to pre mňa ľahké.

Keď Miel dohovorila, vymenili si Plavunov s Burkoňom pohľady a obaja naraz vstali z kresiel.
- Pokiaľ som vás pochopil, nachádzate istú podobnosť medzi Zemou a tou napoly zničenou planétou, - ozval sa Plavunov zastretým hlasom. - Máme tomu rozumieť tak, že aj o nás pochybujete?
- Priatelia, dnes večer sa ešte raz uvidíme. Prídem k vám pred zotmením. Potom sa o tom porozprávame. A teraz dovoľte, aby som vás odprevadila k východu, - povedala Miel vyhýbavo a kývla im, aby ju nasledovali.

19

- Miel nám neuverila, pretože nepochopila ani nás, ani podstatu nášho života. Ak nič nepodnikneme, máme tú deguolizáciu istú. No pritom vôbec nevieme, čo by sme mali podniknúť.
Týmito slovami ukončil Plavunov svoje rozprávanie o návšteve v drione a o rokovaní so zástupkyňou Ortomiránu. V stane zavládlo tiesnivé ticho. Dokonca aj Rasulko zmĺkol a len nepokojne skúmal pohľadom ustarostené tváre dospelých.
Prvý prerušil ťaživé ticho Peter Lapin. Vstal, rozhodným myknutím si napravil vojenskú blúzu a rozvážne povedal:
- Mám k vám jednu závažnú otázku, Nikolaj Fiodoryč.
Čím tá kozmická doktorka lieči ľudstvo choré na guolu? Ľudí predsa máme na Zemi veľa, skoro dve miliardy. Kým každému dá prehltnúť pilulku, uplynie tisíc rokov.
- Akéže pilulky, prosím vás, - unavene povedal Plavunov. - Miel vypustí do atmosféry planéty akýsi plyn. Vraj nemá ani zápach, ani chuť, ani farbu. Jednoducho niečo, čo sa nedá ani zbadať. Ľudia sa toho nadýchajú, molekuly plynu okamžite vniknú do buniek organizmu a vyvolajú v nich genetickú mutáciu. Tým sa úplne zmení ich povaha. Stanú sa pomalými a dobromyseľnými ako korytnačky.
- Trávi teda ľudí plynom, potvora, - zlostne uzavrel Lapin. Chvíľu premýšľal a opäť sa spýtal:
- A z čoho môže byť to jej lesklé oblečenie?
- Neviem. A načo to potrebujete, Peter Ivanovič?
- Načo? Chcel by som vedieť, či ho guľka z dobrej vojenskej flinty prerazí, alebo nie.
- Čože? Kam to vlastne mierite, čatár?
- Vy nechápete, súdruh náčelník expedície? Tak vám to teda vysvetlím. Ak sa nám tú .peknú, šikovnú a dobrú Miel nepodarí priviesť k rozumu podobrotky a ona neprestane strkať nos do cudzích vecí, potom bude treba naložiť s ňou ako s obyčajnou diverzantkou. A nemusíme pritom brať ohľad na to, že je odkiaľsi z kozmu.
- Vy ste sa načisto zbláznili, Lapin! - zvolal Plavunov. Aj ostatní sa na čatára osopili. Obvinili ho z kultúrnej zaostalosti, primitívnej hrubosti a krvilačnosti. Lapin zdvihol ruky a prosil ich, aby ho nechali dohovoriť. Keď všetci stíchli, pokračoval:
- Dobre, guľka by bola proti všetkým zákonom a dobrým mravom. Nech je tak. Guľku necháme len pre krajný prípad. Ale máme tu inú možnosť. Čo keby sme tej krasotinke hodili na hlavu vrece, zviazali ju, aby sa nemohla pohnúť, vyhodili na sedlo a odviezli do Šurábu? Tam si s ňou už úrady poradia. V našom štáte sú predsa kompetentné orgány, ktoré tú záležitosť s guolou vybavia oveľa zodpovednejšie ako my. Zabijeme tým dve muchy jednou ranou: odvrátime nedobrovoľné liečenie plynom a zároveň odovzdáme nášmu štátu zázračný kozmický koráb drion. Za taký krásny darček sa nám určite poďakujú. Ak vám vaše precitlivené svedomie nedovolí niečo také vykonať, vezmem si to na starosť ja a uisťujem vás, že to vykonám dokonale. Tak čo, páči sa vám tento plán?
Kdeže, ani tento plán sa nikomu nepáčil. Na Lapinovu hlavu sa znova zosypal príval výčitiek a obvinení. Keď zbadal, že jeho radikálne návrhy neprejdú, hodil rukou a sadol si nabok, dávajúc celým svojím výzorom najavo, že sa teda podriaďuje väčšine, ale myslí si svoje.
Tu sa o slovo prihlásil Václav Jiskra:
- Takto sa nikam nedostaneme, priatelia, - povedal pohoršene. - Aj mňa síce pobúrili Petrove návrhy, aj ja som mu nadával, ale nevidí sa mi, že sme konali správne. Peter aspoň mal nejaké návrhy, zatiaľ čo my sme len kričali a nadávali. A vôbec sme si nedali námahu, aby sme jeho návrhy preskúmali náležité pozorne. Náš prístup rozhodne nie je správny. Nám sa síce zdajú Petrove návrhy načisto neprijateľné, nesmie si však myslieť, že sme úzkoprsé citlivky a že ich odmietame len z morálnych dôvodov. Nechajme preto zatiaľ bokom všetko, čo priamo znemožňuje praktickú realizáciu týchto návrhov. Aj tak sa mi ich uskutočnenie vidí úplne nemožné. Včera nám Peter sám vykladal o tom, že Miel už navštívila stovky iných planét a že sa jej nikde nič nestalo...
- Ale u nás sa stane! - výhražne zvolal Lapin.
- Počkaj, Peter, ešte som neskončil. Stane sa! To nie je také jednoduché. Myslíš len na obranyschopnosť samej Miel. Ale je tu predsa aj jej drion a logátor, prístroje také zložité a také účinné, že si to ani nevieme predstaviť. Som presvedčený, že sú schopné zaznamenávať nielen naše rozhovory, ale aj naše myšlienky. Tieto prístroje nepochybne zaregistrujú akýkoľvek náš zámer, oznámia ho Miel a podniknú všetky účinné opatrenia na jej záchranu. Unášať Miel vo vreci, strieľať do nej z pušky alebo akokoľvek inak ohrozovať jej život a slobodu - takými kovbojkami sa len zosmiešnime, urobíme si hanbu a nič nedosiahneme. Ale to nie je všetko. Takým správaním iba potvrdíme, že guolu naozaj máme, a ešte sme tomu radi. To po prvé. A po druhé, máme predsa možnosť presvedčiť Miel podobrotky. Veď zatiaľ nepovedala, že nás chce podrobiť deguolizácii. Je to tak, Nikolaj Fiodorovič, alebo sa mýlim?
- Priamo to nepovedala. No aj tak je to predsa jasné. Naše dejiny guolu potvrdzujú a o našej schopnosti zdolať ju vlastnými silami Miel pochybuje. Nechce brať na seba zodpovednosť za našu prípadnú totálnu skazu. Z tejto stránky jej postoj celkom chápem.
- Pochybuje o našich schopnostiach zdolať guolu vlastnými silami, chce nás zachrániť pred istou záhubou. Sme v situácii chorého pred prísnym lekárom. Chorý nechce užívať odporný liek a ľahnúť si do postele. Tvrdí, že sa uzdraví sám prirodzenou cestou, že chorobu jednoducho prechodí a potlačí. Doktor však vie o chorobe oveľa viac ako pacient a má oprávnené obavy, že bez náležitého liečenia jej chorý podľahne a napokon umrie. Taký dialóg s lekárom je sám osebe pre vzdorovitého pacienta veľmi ťažký. No ak má lekár možnosť podniknúť násilné liečenie, pacientov odpor sa stáva načisto nezmyselným. Nezostáva teda nič iné ako chorobu úplne popierať. Je to jediné východisko. Musíme zaujať pevné stanovisko, že u nás na Zemi guola neexistuje a hotovo.
- A čo ak naozaj existuje? - spýtala sa Nataša.
- Na to teraz nesmieme myslieť, - odpovedal Jiskra. - Musíme Miel presvedčiť, že naše ľudstvo je úplne zdravé a deguolizácia by nám iba uškodila.

- A prečo by nám vlastne uškodila? - nedala sa odbiť Nataša. - Či tichý, mierny a spokojný život bez vojen, bez násilia, bez nenávisti neprinesie ľudstvu naozajstné šťastie? Prečo sa vlastne tomu liečeniu tak bránime, keď všetko nasvedčuje, že guolu naozaj máme? O čo nám vlastne ide? Aby sme sa naďalej nenávideli a navzájom sa zabíjali? Vy muži možno vojny naozaj potrebujete. Život bez zbraní si hádam ani neviete predstaviť. Ale my ženy chceme mier a blahobyt, lásku a istú budúcnosť. A vôbec, kto z vás je schopný vziať na seba zodpovednosť za osud celého nášho ľudstva? Čo ak naozaj máme guolu a v budúcnosti jej všetci podľahneme? Nebolo by rozumnejšie nechať Miel, aby o všetkom rozhodla sama?
- Nataša, spamätaj sa! Čo to hovoríš! - pohoršene zvolal Jura.
- Čo? Že som za večný mier na Zemi a za šťastie všetkých ľudí! Čo sa ti na tom nevidí?
- Berieš to veľmi jednoducho, Nataša, - povedal dcére Plavunov. - Pravdaže sme všetci za mier na celom svete. Ale zabúdaš, že deguolizácia celkove spomalí náš vývoj. Možno stokrát, možno aj tisíckrát. Vieš si vôbec predstaviť, čo to znamená? Objavy a vynálezy, ku ktorým teraz dospievame po desaťročiach, budú sa potom dosahovať v storočných až tisícročných intervaloch. Pokrok vedy a techniky sa prakticky zastaví. Život na Zemi, teraz pripomínajúci búrlivú horskú riavu, sa premení na stojatý bahnitý rybník. Desiatky generácií budú žiť v hlbokej stagnácii, bez najmenších zmien. Ciolkovskij predpovedá, že v najbližších desaťročiach ľudstvo začne lietať do kozmu. Po deguolizácii budeme na to čakať tisíc rokov!
- A čo na tom, keď budeme šťastní? Prečo sa vlastne tak ponáhľame? Ja osobne sa do kozmu vôbec neponáhľam. Aj na Zemi máme zatiaľ dosť práce. A predstav si, otec, že by navždy zmizli všetky zbrane a armády...
- Ženské táraniny! - zúrivo vykríkol Lapin. - Rozprávame sa tu o vyslovených hlúpostiach! Musíme vymyslieť, ako sa z toho dostať, a nie tárať o mieri a šťastí! Keď sa nadýchame toho plynu, už bude neskoro! Potom sa premeníme na hlupákov a zbratáme sa aj s tým lotrom Chudojarchánom... Večná škoda, že moji chlapci spia! Zatkol by som vás všetkých a držal v árešte tak dlho, kým by som si to nevybavil s tou kozmickou doktorkou po svojom. Ešte by ste mi potom ďakovali. Ale bez svojich vojakov som v menšine, a tak si teda robte, čo chcete!
S týmito slovami Lapin vstal a vyšiel zo stanu.
- Vidíte, ako sa Lapin pajedí, - povedala Nataša. - Celkom ho chápem. Je vojak a vojakom chce zostať. Po deguolizácii by sa musel preškoliť na nejaké užitočné remeslo. Ale vás geológov vôbec nechápem. Máte také mierové povolanie, a napriek tomu sa správate skoro rovnako ako ten zurvalec Lapin.
- Prestaň už, Nataša. Nemá to cenu, - unavene sa ozval Plavunov. Potom pozrel na Jiskru a Burkoňa a s povzdychom dodal: - Skúsime teda, čo radíte vy, Václav Jozefovič. Budeme guolu všemožne zapierať...
Keď zapadlo slnko, Jiskra, Nataša a Rasulko zamierili k drionu, aby privítali Miel a odprevadili ju do Plavunovovho stanu, kde už bolo úzkostlivo upratané a horelo tam niekoľko sviečok. Lapin, ktorý prišiel na poslednú chvíľu, si ironicky prezrel všetky tie prípravy, ale zdržal sa poznámok. Sadol si bokom a začal si šúľať cigaru.
Kozmická doktorka nedala na seba čakať.
Pri každom novom stretnutí s Miel ľudia žasli nad zmenami, ktoré sa s ňu odohrávali. Neuplynulo ešte ani dvadsaťštyri hodín od okamihu, čo ju našli v mdlobách, a už to nebola ani tá smutná a strápená dievčina, o ktorú sa starala Nataša, ani pokojná a láskavá hostiteľka, ktorá prijala Plavunova a Burkoňa v drione. Teraz vkročila do stanu energická mladá žena, ktorej zlatisté oči svietili odhodlanosťou a výraz tváre hovoril o neskrotnej vôli. Bola to tá istá Miel v striebristom odeve, ale nikto by už o nej nepovedal, že je milá a dobrá. Už sa to k nej jednoducho nehodilo.
Keď vstúpila do stanu, pokojne sa popozerala po všetkých prítomných a zvlášť dlhý a skúmavý pohľad venovala Petrovi Lapinovi. Plavunov a Burkoň vstali a mlčky sa jej uklonili. Lapin sa obmedzil na to, že zašliapol cigaru. Miel podišla doprostred stanu a sadla si na skladaciu stoličku, ktorú pre ňu pripravili. Jiskra, Nataša a Rasulko sa usadili hneď pri vchode na huňu. Burkoň si tiež sadol. Len Plavunov zostal stáť, dávajúc tým najavo, že aj naďalej bude za skupinu hovoriť on. A jeho Miel aj oslovila:
- Nemajte mi za zlé, Nikolaj Fiodorovič, že som vám v drione nepovedala nič o výsledkoch svojho skúmania. Nechcela som vás predčasne zarmútiť svojím osobným názorom. Napokon, sami ste prišli na to, k akému názoru som dospela. Našťastie, v takej zodpovednej a zložitej otázke nemám rozhodujúce slovo. Ľudský rozum je obmedzený a ľahko sa zmýli. Všetky získané informácie dostal logátor, ktorý nepodlieha citom a nepripúšťa chybné rozhodnutia. Je to tým spoľahlivejšie, že informácie dostal priamo od vás, a nie mojím prostredníctvom. Prišla som vám teda oznámiť jeho rozhodnutie.
Odmlčala sa a znova sa im pozorne zahľadela do vzrušených tvárí. Nikto ani nemukol, nikto sa ani nepohol. Miel teda pokračovala:
- Rozum zasiahnutý guolou má len zriedkakedy dostatok schopností a možností, aby ju premohol vlastnými silami. Na otázku, či vaša civilizácia trpí na guolu, odpovedal logátor kladne. Bohužiaľ, svedčia o tom všetky symptómy: nezvyčajne rýchly vývoj, strašné množstvo krvavých konfliktov, nedostatok etickej a sociálnej rovnováhy v priebehu historického vývoja, rozhodný protest proti deguolizácii. A jednako rozhodnúť o tom, či vaša civilizácia predstavuje ten výnimočný prípad, keď existuje možnosť potlačiť guolu vlastnými silami, alebo nie, logátor driona nie je schopný. Takú prácu zvládne iba Omniment. Len tento supermozog je schopný prijať a spracovať informácie o miliardách ľudí, ktorí žili kedysi a žijú dnes na vašej planéte. No nemám možnosť spojiť sa s Omnimentom. Ako vidíte, situácia je veľmi vážna a zložitá. Pretože však spravodlivosti sa vždy musí urobiť zadosť, poradil mi logátor, aby som vás vyskúšala ešte raz. Dal mi tri otázky, na ktoré musíte odpovedať. Podľa toho potom vyznie konečný výsledok. Prijímate túto podmienku?
- Inú možnosť predsa nemáme, Miel. Pýtajte sa, - pokojne odpovedal Plavunov, skrývajúc obrovské vnútorné napätie.
- Dobre. Prvá otázka znie: Máte nepriateľov? Plavunov sa neponáhľal s odpoveďou. Pohľadom sa radil so svojimi druhmi. Všetci mu nenápadne prikývli. Všetci okrem Nataše a malého Rasulka.

- Áno, Miel, mám nepriateľov, - pevne odvetil Plavunov. - Som stúpencom mieru, práce, slobody, rovnosti a bratstva nielen pre všetkých ľudí našej planéty, ale pre všetky rozumné bytosti v celej Galaxii. Každý, kto zaťahuje ľudstvo do priepasti vojen, príkoria, útlaku a násilia, je mojím zarytým nepriateľom. Inými slovami, som proti guole a všetci, ktorí ju podporujú, sú mojimi nepriateľmi.
- Rozumiem vám, Nikolaj Fiodorovič. A teraz druhá otázka. Keď bojujete so svojimi nepriateľmi, ste schopný niekedy ich poľutovať a ušetriť?
Tentoraz nebol Plavunov ani chvíľu v rozpakoch:
- Záleží na okolnostiach. Nepriateľa, ktorý prizná svoju porážku a prosí o milosť, ušetrím. Nielenže mu darujem život, ale dám mu aj možnosť, aby si uvedomil svoje chyby a napravil ich. Je to jedna z hlavných zásad nášho humanizmu.
- Dobre. A teraz si predstavte takúto situáciu. V urputnom boji vás nepriateľ dostal na okraj priepasti. Už-už vás do nej zhodí. Hrozí vám neodvratná smrť. Ale máte ešte možnosť strhnúť so sebou do priepasti aj toho nepriateľa, aby zahynul s vami. Otázka znie: Ako sa v takej situácii zachováte - darujete nepriateľovi život, alebo ho donútite, aby zahynul s vami?
Plavunov sa opäť rozhliadol po svojich druhoch. Nataša varovala otca rozhodným záporom. Lapin energicky prikyvoval a ukazoval palcom dolu. Ostatní boli v rozpakoch a nedali mu nijaké znamenie. Plavunov si prečesal prstami bradu a pokrčil plecami.
- Má to byť v zápale bitky, boja? - spýtal sa pre istotu.
- Áno, Nikolaj Fiodorovič, presne tak.
- Nuž čo, nie som tolstojovec a ani sa ním robiť nebudem, - rozhodol sa konečne Plavunov. - Keď boj, tak boj. V boji za spravodlivú vec nemôžem šetriť ani seba, ani nepriateľa. Keby som musel umrieť, ale mal by som pritom možnosť zabiť jedného zo svojich nepriateľov, neváhal by som tak urobiť. Istotne by som strhol lotra so sebou do priepasti!
- A vôbec by vám neprekážalo, že potomci vášho nepriateľa by mohli byť vašimi stúpencami a byť prospešní celému ľudstvu?
- Na to by som v takej chvíli nemyslel.
- Ďakujem vám za úprimnosť, milý priateľ.

20

Šesť párov očí hľadelo na kozmické dievča s napätým očakávaním. Aký rozsudok vysloví? Potvrdí tú hroznú guolu, alebo nie? Ale Miel sa s rozhodujúcim výrokom neponáhľala. Chvíľu opätovala ich upreté pohľady a potom povedala:
- Neviem, či to správne pochopíte, ale musím vám teraz tlmočiť isté podobenstvo z programu logátora. Z môjho hovoriaceho prístroja si teraz vypočujete jeho slová. Berte to preto s rezervou a zamyslite sa len nad ich zmyslom. A teraz už logátor:
„Na istej planéte, ďaleko od hraníc spojeného súhvezdia Ortomiránu, boli kedysi dve súperiace mocnosti, dva mohutné štáty. Volali sa Hogaron a Allamiva. Každý z nich chcel presadiť vlastný spôsob života na celej planéte, ale každý ovládal iba jej tretinu. Posledná tretina sa skladala zo stoviek drobných štátikov, ktoré sa báli oboch mocných súperov a nechceli sa dostať do područia ani jednej, ani druhej strany. Zaujímavé na tom je, že prakticky neexistoval podstatný rozdiel medzi spôsobom života v Hogarone a Allamive. Jeho obyvatelia patrili k rovnakému biologickému druhu, dýchali rovnaký vzduch, potrebovali rovnakú potravu. Keď si zástupcovia oboch mocností stali vedľa seba, boli na nerozoznanie, lebo sa nelíšili ani farbou pleti, ani spôsobom obliekania, ani správaním. Možno iba hovorili trocha odlišnou rečou. Celý rozdiel medzi nimi spočíval v tom, že Hogaron staval domy do šírky a do hĺbky, zatiaľ čo v Allamive sa vypínali budovy do závratných výšok. A hádam ešte v tom, že sa pridržiavali odlišných zásad pri rozdeľovaní životných potrieb medzi obyvateľmi. Ale nakoniec rovnako tam i tam museli všetkým dávať všetko, pretože inak by im obyvateľstvo bolo vymrelo.
Nevraživosť medzi Hogaronom a Allamivou dospela tak ďaleko, že sa začali pripravovať na vojnu. Naplnili arzenály takým množstvom jadrových zbraní, že mohli jeden druhého stokrát zničiť aj s tou treťou tretinou, ktorá za nič nemohla, ba aj s celou planétou. A čím viac zbraní hromadili, tým väčší strach mali jeden z druhého. A strach, ako je známe v celej Galaxii, je zlý radca a často doženie k útoku pre nič za nič. Len zo strachu, aby druhá strana nezaútočila ako prvá. A tak sa raz stalo, že vzťahy medzi Hogaronom a Allamivou sa zhoršili natoľko, že vojna sa stala nevyhnutnou. A vtedy sa zišla vláda Allamivy na poslednú poradu. Na programe bola jedna jediná otázka: Máme zaútočiť prví, keď už isto-iste vieme, že nepriateľ je odhodlaný na boj a každú chvíľu sa môže na nás vrhnúť? A tu sa o slovo prihlásil najstarší člen vlády, deväťdesiatročný starec Parm. Povedal:
- Som starý a aj tak čoskoro umriem a nemuselo by mi teda na tom všetkom záležať. No v tejto osudnej chvíli nemyslím ani na seba, ani na vás, ani na mocný národ Allamivčanov. Myslím teraz na všetkých ľudí našej planéty, na život na nej. Ten život sa musí zachovať. A nech naveky zostane v pamäti všetkých budúcich pokolení, že Allamivčania radšej zomreli, ako by mali zničiť život na planéte. Vyzývam vás preto, priatelia, aby ste nielen sami neútočili ako prví, ale ani neodpovedali na útok zradných Hogaroncanov. Nech Allamiva zahynie a nech si Hogaron zostane nedotknutý. Bude to preň aj tak porážka. Všetky nepripojené malé národy a postupne aj všetok hogaronský ľud pochopí, že naše idey výškových domov sú správnejšie, pretože práve ony nám vnukli myšlienku obetovať sa za záchranu života na planéte. A čo môže väčšmi presvedčiť ako šľachetnosť a obetavosť? Naše idey potom rozkvitnú po celej planéte vrátane spupného Hogaronu, ktorého idey širokých domov budú naveky poznamenané ako neľudské a zhubné. Po celom svete sa potom budú stavať len výškové domy a sláva ušľachtilej Allamivy bude žiť naveky. Zvíťazíme tak nad našimi súpermi svojou smrťou, keď sa nám nepodarilo presvedčiť ich svojím príkladným životom. Nech žijú nehynúce idey vysokých domov! Večná sláva Allamive a jej hrdinskému ľudu!

Allamivskej vláde sa tieto slová zapáčili, a preto sa uzniesla, že Parmov návrh prijme. Natrvalo zablokovali prístupy k tlačidlám totálneho raketového útoku a ticho sa rozišli do svojich domovov, aby tam v kruhu blízkych prijali neodvratnú smrť. Len starý Parm zostal vo vysokej vládnej budove pri priamom telefóne, ktorý spájal šéfa štátu Allamiva so šéfom štátu Hogaron. Celú noc prebdel Parm v hlbokom zamyslení. Až na úsvite telefón zazvonil. Ohlásil sa šéf štátu Hogaron a spýtal sa:
- Prečo neútočíte? Azda čakáte, že vás napadneme prví, a až potom odpálite ničivú odvetu? Na tom predsa vôbec nezáleží! Aj tak potom neostane na planéte jediná duša, ktorá by povedala': „Hogaron bol agresor, Allamiva sa len bránila." Alebo ste hádam na túto skutočnosť neprišli?
- Veru prišli, - odvetil Parm. - Ale včera večer sme sa na poslednej porade uzniesli, že na váš útok neodpovieme. Rozhodli sme sa, že za cenu svojich životov a za cenu našej krásnej vlasti zachránime život na planéte. Celú noc sme čakali na váš útok a na smrť. No vy ste nezaútočili. Prečo?
Šéf štátu Hogaron dlho mlčal a potom pomaly povedal:
- To je zvláštne. My sme nezaútočili z úplne rovnakých dôvodov. Tiež sme sa včera večer na poslednej porade uzniesli, že radšej sami zahynieme, ale život na planéte zachováme. Som naozaj prekvapený, že aj vy v tej vašej Allamive ste sa zmohli na takú šľachetnú obetavosť. Asi na tých vysokých domoch predsa len niečo bude.
- Som takisto prekvapený, - priznal sa starý Parm. - Teraz musím uznať, že idey širokých domov nenabádajú len k zradcovstvu a zločinom. Musím o tom rýchle informovať šéfa nášho štátu a našu vládu!
- Urobte to a zároveň oznámte vášmu veľaváženému pánu vladárovi, že ho čo najsrdečnejšie pozývam na návštevu Hogaronu. Bude mojím milým a vítaným hosťom. Veď obidve naše krajiny sa zachovali vďaka neslýchanej ušlachtilosti našich vlád. Sme ľudia, pán Parm, v prvom rade ľudia a až potom vyznavači odlišných urbanistických učení. Až teraz som to skutočne pochopil. Buďte zdravý!
Ako vidíte, ušľachtilosťou sa dosiahlo omnoho viac ako hrozbami a zbrojením.
Po tej noci nastal prelom. Všetky jadrové zbrane na planéte zničili a dátum odvrátenia zániku planéty vyhlásili za celosvetový sviatok. Súperenie medzi Hogaronom a Allamivou trvalo síce aj naďalej, ale už nikdy sa nevyhrážali jeden druhému vojnou. A každoročne na Deň záchrany sveta otvárali svoje hranice, aby sa ľudia oboch krajín bez zábran vzájomne navštevovali a na vlastné oči videli život v širokých domoch aj v domoch týciacich sa do výšky a sami rozhodli, čo je účelnejšie."
Potiaľto logátor. Sama od seba k tomu dodám, že je to skutočný prípad, keď obyvatelia planéty zažehnali guolu vlastnými silami. A teraz počujte rozhodnutie. V mene Ortomiráriu, ktorý ma poveril najhumánnejšou misiou v dejinách Galaxie, považujem za svoju povinnosť oznámiť vám, ľudia planéty Zem, že vaše ľudstvo trpí na guolu v tej najťažšej forme. Keďže som nezískala ani najmenšie údaje, ktoré by svedčili o tom, že guolu zdoláte vlastnými silami a vyhnete sa tak úplnému sebazničeniu a likvidácii všetkého života na planéte, musím u vás vyhlásiť akútny stav guoly a podrobiť vás záchrannému liečeniu. Posledná skúška, uskutočnená na radu logátora, toto rozhodnutie len potvrdila.
- Prečo potvrdila? Čo sa vám na mojich odpovediach nepáčilo? - spýtal sa Plavunov zastretým hlasom.
- Nešetríte životy, ani svoje, ani cudzie. V prípade stretnutia, aké vzniklo medzi Hogaronom a Allamivou, neboli by ste schopní myslieť na záchranu života na planéte a zriecť sa odvetného útoku. Keby k vám prišlo aj tisíc múdrych Parmov a prehováralo vás, len by ste sa im vysmiali a vyhnali ich ako bláznov. Ste príliš pomstiví, agresívni a malicherní vo svojej nenávisti. Nevyčítam vám to, pretože za to skutočne nemôžete. Ale liečenie je vo vašom vlastnom záujme nevyhnutné, aj keď to zatiaľ neviete ani pochopiť, ani oceniť.
- Toto rozhodnutie je konečné a niet proti nemu odvolania?
- Je mi ľúto, ale je to tak.
Nastalo ticho - hlboké, ťaživé, ako v najhlbšom podzemí. Nataša sa z ničoho nič rozvzlykala a schovala si tvár do dlaní. Vzápätí sa hlasno rozplakal Rasulko. A do toho zaznel ostrý hlas čatára Lapina, plný neskrotného hnevu a odhodlania:
- Tak toto je už priveľa! Toto nestrpím! Čo si vlastne o nás myslí!? Veď uvidíme, kto z koho!
S týmito slovami zúrivo mykol puzdrom s pištoľou.
Vtom však Miel zdvihla ruku, v ktorej mala zrazu malý lesklý predmet podobný elektrickej lampke. Z malej šošovky vyšľahol oslnivý modrý lúč tenký ako ihla. Preťal prítmie v stane, zľahka sa dotkol Lapinovej hlavy a hneď nato zmizol. Peter, ktorý už stačil vytrhnúť z puzdra pištoľ, sa naraz celý zmenil. Výraz zlostnej odhodlanosti zmizol, oči zmäkli, črty tváre sa vyhladili. Na perách sa mu zjavil veselý, dobrácky úsmev. Nechápavo obracal v ruke pištoľ, hľadiac na ňu ako na neznámy predmet, s ktorým si vôbec nevie rady, a potom ju s odporom odhodil na zem. Pozrel na Plavunova, poškrabal sa za uchom a trochu ustarostené povedal:
- Nikolaj Fiodorovič, pravda sme dneska zabudli napojiť kone? Nemal by som to urobiť teraz?
Plavunov mu neodpovedal. S hrôzou sa díval tu na Lapina, tu zas na Miel a nebol schopný slova. Len rukou si nevdojak strapatil bradu. Zdalo by sa to čudné, ale tento zrelý a skúsený muž si až teraz naplno uvedomil všetku vážnosť, rozsiahlosť a reálnosť toho, čo sa tu za jeho účasti odohráva. Bol tým doslova ohromený a zdrvený.
Miel schovala svoju lampku a povedala:
- Priatelia, v priebehu tejto noci a zajtrajšieho dňa máte možnosť pripraviť sa na premeny, ktoré sa s vami stanú. Aké premeny to budú, môžete posúdiť podľa vášho druha Petra Lapina. Bola som nútená podrobiť ho radiačnej deguolizácii o niečo skôr, pretože sa prejavil ako jednotlivec mimoriadne agresívny a tým aj nebezpečný. Vedela som o jeho psychických výkyvoch, a preto som si vzala so sebou miliár. Lúč miliára má rovnakú účinnosť ako plynový deguolizátor, aj keď nevyvoláva genetické zmeny. Môžete sa teda ľahko presvedčiť, že liečenie guoly ani v najmenšom nenarúša intelekt a jeho tvorivý potenciál. Blokuje síce dočasne pamäť, pretože z nej musí vytrieť všetky škodlivé pojmy, ale úplne zachováva užitočné vedomosti, talent, kultúrne návyky a podobne. Po deguolizácii bude váš ďalší vývoj prebiehať približne rovnakým tempom ako u nás na Auriule. Čaká vás teda šťastný a blahobytný život, ktorý

nikdy nič nenaruší. Deguolizácia vašej planéty sa začne presne o dvadsaťštyri hodín od tejto chvíle. Drion bude po celý ten čas uzavretý. Ak ma bude niekto pre nejakú mimoriadne naliehavú príčinu potrebovať, pošlite za mnou Rasulka. Drion naňho veľmi dobre reaguje a hneď ho prijme. Želám vám dlhý a šťastný život, priatelia!
Nato Miel vstala a ráznym krokom odišla. Nikto ju nevyprevádzal, nikto sa ju nepokúšal zastaviť a nikto nepovedal ani slovo, kým nezmizla. No potom sa všetci vrhli k Lapinovi, začali ho burcovať a zahŕňať otázkami. Mali o neho strach, to je pravda, ale hlavne boli zvedaví, ako asi budú sami vyzerať po uplynutí dvadsiatich štyroch hodín.
Lapin sa na svojich druhov usmieval širokým dobráckym úsmevom a ochotne im odpovedal na otázky. Boli to však veľmi čudné odpovede. Všetkých poznal, všetkých oslovoval po mene, ale nemal ani poňatia o tom, že sú geologickou expedíciou a že objavili v horách bohaté nálezisko železnej rudy. O Chudojarchánovi a basmačoch akoby počul prvý raz v živote, a už vonkoncom nechápal, aké nebezpečenstvo môže z ich strany hroziť. Vedel, že je Peter Lapin, pamätal si svoje detstvo, rodičov, kamarátov, ale načisto zabudol na svoje vojenské povolanie a nad takými slovami, ako karabína, pištoľ, granát, bodák, guľomet a podobne, len nechápavo krčil plecami.
Keď sa presvedčili, že sa ich Peter Lapin, ten neústupný, udatný a bojovný čatár, stal úplne iným človekom - tichým, jemným, pokojným a naivným ako dieťa, pocítili strach a odpor k tomu, čo ich čoskoro čaká. Dokonca aj Nataša, ktorá tak horlivo obhajovala deguolizáciu, ustrašene pozrela na Juru a chvejúcim sa hlasom zašepkala:
- Tak to aj z nás budú takí... takí hlupáčikovia? To je predsa strašné, to nesmieme dopustiť...
Nikto jej neodpovedal.
- Tak sme teda zostali len štyria, ak nepočítam Rasulka, - vzdychol si Plavunov a všetkým poradil, aby sa šli vyspať.

21

A tak sa stalo, že v tú poslednú noc pred nevyhnutnými všeobecnými premenami zostali pri riadnom vedomí len štyria dospelí členovia výpravy: jej geologické jadro. Pravdaže, nikto z nich ani oka nezažmúril. Rasulko síce pochopil, že „dobrá Miel" akosi ublížila jeho priateľom, ale nemohol ani tušiť, v čom toto ublíženie spočíva. Bol presvedčený, že zajtra bude zasa všetko v poriadku, a preto pokojne spal. A Peter Lapin bol teraz také isté dieťa ako Rasulko a pokojne pochrapkával vedľa neho.
Jiskra a Burkoň sa trochu rozptýlili tým, že zašli so stádom koni a oslov k riečke, kde ich napojili. No potom sa vrátili do Plavunovovho stanu, kde sa ešte stále svietilo, a na spánok ani nepomysleli. Štyria potom sedeli okolo blikajúcej sviečky a ticho sa rozprávali. Ešte. stále si vymýšľali rôzne plány, ktorými by mohli na Miel zapôsobiť a pohnúť ju k tomu, aby zmenila rozhodnutie. Každý nový návrh dôkladne rozoberali a vzápätí zisťovali, že je neuskutočniteľný.
Miel im neuverila a nepodarilo sa im presvedčiť ju. Za dvadsaťštyri hodín, ktoré im ostávali, už nemohli na veci vôbec nič zmeniť. Ani do Šurábu by sa za taký krátky čas nedostali. Deguolizačný plyn zachytia vzdušné prúdy a vetry a rýchlo sa rozšíri po celej zemeguli. Plynové masky? Ale kde ich vziať pre všetkých obyvateľov planéty? Nezmysel! Ani časovo sa to nedá zvládnuť. Aj keby mali vysielačku, nikto na svete by im neuveril a ich výstraha by vyznela naprázdno. Ach, veru Miel dobre vedela, prečo si na svoj prieskum vyberá len odľahlé miesta a malé, od sveta odrezané skupinky ľudí. Keby rokovala s vládami štátov, nemohla by tú svoju deguolizáciu tak ľahko uskutočňovať...
Po polnoci rozbolela Plavunova hlava. Dal si teda studený obklad a ľahol si. Nataša bola teraz zúfalejšia ako ostatní a podchvíľou sa rozplakala.
- Prestaň už, dcérka, - chlácholil ju otec. - Ostáva už len dvadsať hodín a potom bude po všetkom. Dajako to musíme vydržať...
- Teraz nám už môže pomôcť len zázrak, - povedal Jiskra.
- Ale tie sa dejú len v rozprávkach, - dodal Burkoň. A vtom, akoby odpoveď na ich prejavy beznádejnosti, ozval sa z diaľky dupot konských kopýt. Hneď boli všetci v strehu. Plavunov sa posadil na spacom vreci, Nataša prestala vzlykať. Rýchly dupot kopýt po kameni sa povážlivo blížil.
- Poď sa pozrieť, Václav. Ženie sa k nám dáky zázrak, ale ktovie, čo nám nesie, - povedal Burkoň a vybral spod huni dve pušky. Vzali si s Jiskrom každý jednu a náhlivo sa vytratili zo stanu.
- Buďte opatrní! - zvolal za nimi Plavunov.
Tábor bol ponorený v úplnej tme. Svetlo z driona už nežiarilo a sám drion sa už určite znova premenil na nepriepustné uzavretú guľu.
Dupot kopýt sa rýchle blížil. O minútu sa do tábora plným cvalom prirútil neviditeľný jazdec. Zastavil koňa tesne pri ohrade. Zrejme sa tu vyznal. No keď skízol zo sedla a chcel sa rozbehnúť k Plavunovovmu stanu, šťukli pred ním v tme závery pušiek a prísny hlas zvolal:
- Stoj! Ruky hore! Kto si? Odkiaľ ideš?
Postava neznámeho sa matne črtala v tme. Ale bolo vidieť, ako rýchlo zdvihol ruky. A hneď začal hovoriť zachrípnutým a prerývaným hlasom:
- Ja je Zakirov, súdruhovia! Chanbek Zakirov, sprievodca pre expedície! Veď ma rýchlo k náčelník! Ja utekal od Chudojarchán! Ten pes basmač o dva-tri hodina bude tu s celá banda! Treba pripraviť obrana! Banda má dvadsať šablí! To nič, naši pätnásť džigit s puškami veľmi dobrí! Veď chytro k náčelník!
Vychrlil to zo seba jedným dychom a hneď zmĺkol. Bolo počuť len dychčanie.
- Zakirov? Hej, zdá sa, že si naozaj Zakirov. Dobre, daj ruky dolu a bež napred! - rozkázal skúsenejší Jiskra.
Keď Zakirova priviedli do osvetleného stanu, vyletelo z Burkoňa niečo ako „No zbohom, tí ťa doriadili!" a Nataša vylákané vykríkla a zakryla si rukami tvár. Aj bolo prečo. Zakirov bol bosý, bez čiapky a na tele mal akési zdrapy. Tvár mal samú modrinu a zaschnutú krv. Na tele mu cez zdrapy bolo vidieť podliatiny a jazvy. Nebolo pochýb, že ten chudák vyviazol z poriadnej šlamastiky. Len čo vstúpil do stanu, hneď sa zvalil na huňu a zasipel:

- Daj napiť! Voda daj!
Plavunov, ktorý pri Zakirovovom príchode hneď vyskočil, mu vlastnoručne nalial plný plecháčik vody. Zakirov ju hltavo vypil a ešte si pýtal. Keď si uhasil strašný smäd, nečakal na otázky. Sám začal rozprávať, čo sa prihodilo.
Cestou z tábora do Šurábu ho vystopovali basmačské hliadky. Keď sa na druhý deň večer, utrmácaný dlhou jazdou, uložil vo výklenku skaly na nocľah a tvrdo zaspal, prepadli ho v noci Chudojarchánovi basmači a vzali ho do zajatia. Nestačil sa ani spamätať, tak rýchlo ho odzbrojili a zviazali. Potom ho prehodili cez sedlo jeho vlastného koňa a odviezli ďaleko do hôr. Oči mal zaviazané, takže nevedel, kam s ním vlastne idú. Viezli ho takto celú noc a potom celý deň a za ten čas mu ani raz nedali jesť a piť. Len ho na zastávkach mlátili a hrozne mu nadávali. Oči mu rozviazali, až keď ho dopravili do akejsi priestrannej jaskyne. Bol to asi trvalý tábor bandy, v ktorom sa ukrývala pred trestnými oddielmi. Zakirova zatiahli hlboko do podzemných chodieb a tam ho držali celé dva týždne. Dennodenne ho ťali korbáčmi, tĺkli pažbami pušiek a pichali nožmi. Nútili ho, aby prezradil, čo znamenajú mapy a rudné vzorky, ktoré u neho našli. Zakirov sa však pevne rozhodol, že radšej umrie, ako by im prezradil miesto pobytu geologickej výpravy. Chudojarchán nedostal z neho ani slova.
Potom však za basmačmi odkiaľsi prišiel starý moslimský kňaz molah, ktorý im prihnal' päť oslov naložených vrecami s potravinami. Ten prekliaty molah poznal hory ako vlastný dvor. Hneď zistil, že na mapách je znázornená Železná hora a že vzorky sú z tamojšieho náleziska rudy. Chudojarchán potom nemeškal a ihned"vyrazil so svojou bandou k Železnej hore, aby geologickú výpravu prepadol a zlikvidoval. Zajatca basmači vzali so sebou. Rozhodli sa, že ho zlikvidujú, keď si to vybavia s geológmi. No molahovi sa to nepáčilo. Radil Chudo jar chánovi, aby dal zajatca zastreliť hneď. Našťastie bol vodca basmačov veľmi panovačný a namyslený. Nikomu nedovolil miešať sa do svojich rozhodnutí. Molahovi povedal, že zajatec sa najskôr musí prizerať, ako jeho oddiel pobije tých ruských psov, a potom mu vlastnoručne vyreže dýkou to jeho podlé srdce. Molah sa teda vzdal, ale predsa len dal priechod svojej krutej nenávisti voči zajatcovi. Zakaždým, keď sa banda zastavila na noc alebo na poludňajší odpočinok, molah Zakirova vypočúval a mučil. Chcel poznať počet členov expedície, silu vojenského sprievodu a výzbroje. Používal pri tom také rafinované spôsoby týrania, že zajatec podchvíľou od bolesti strácal vedomie. Nakoniec pochopil, že molah ho chce umoriť a že už nemá zmysel stavať sa mu na odpor. Začal teda predstierať úprimné pokánie a „prezradil" molahovi, že v expedícii je sedem geológov, desať pohoničov oslov a vojenskú ochranu má na starosti jazdecký oddiel pätnástich vojakov pod velením poručíka a že majú so sebou guľomet maxim.

Molah ho potom nechal na pokoji a dal sa prehovárať Chudojarchána, aby sa prepadnutia vzdal a vrátil sa do jaskyne. Ale Chudojarchán o tom nechcel ani počuť.
Na posledný nocľah sa basmači zastavili asi na tri hodiny jazdy od tábora. Na úsvite chceli prekvapiť expedíciu nečakaným útokom a naraz ju zlikvidovať. Keď sa zotmelo, podarilo sa zúfalému Zakirovovi prehrýzť povrazy na rukách. Potom sa ticho priplazil k strážcovi a bez muknutia ho zaškrtil. Opatrne odviedol nabok osedlaného koňa a ušiel. Nijaké prenasledovanie za sebou nepočul, ale bol si istý, že jeho útek už odhalili, pretože basmači sa striedali na stráži každé dve hodiny. Dalo sa preto predpokladať, že asi o tri hodiny dorazí banda k táboru a prepadne ho.
- Koľko mužov je v bande? - spýtal sa Plavunov.
- Teraz už len dvadsať a ešte sám Chudojarchán a ešte molah.
- Aké majú zbrane?
- Veľmi obyčajný zbrane: šable, dýka, karabína, pištoľ.
- A majú guľomet?
- V jaskyňa ja vidieť rozbitý guľomet, so sebou nemajú.
- Dobre, Zakirov, si chlapík, si naozajstný červený džigit! Ďakujeme ti za všetko! Najedz sa, hodinku si odpočiň a potom znova do služby! Oblečenie a pušku ti dáme.
- Áno, náčelník. A čo moja malá chlapec Rasul? Je tu v poriadku? Poslúchal?
- Poslúchal a je v úplnom poriadku. No teraz spí, zatiaľ ho nebuď.
- Tak, tak, Rasul budiť netreba. Ale džigit budiť treba, červený veliteľ Lapin budiť treba. Málo čas, náčelník.
Plavunov smutne pokrútil hlavou.
- Nikoho nebudeme budiť, milý Zakirov. Dobre ma počúvaj, pretože na dlhé vysvetľovanie naozaj nie je čas. Kým si bol u basmačov v zajatí, tiež sme tu zažili rôzne nepríjemnosti. Hlavná z nich je, že nám všetci vojaci a pohoniči oslov zaspali dlhotrvajúcim spánkom a neprebudia sa skôr ako o dva dni. Zavinila to čierna guľa, ktorú ráno uvidíš. A čatár Lapin sa nám pomiatol a už nie je schopný bojovať. Na obranu tábora sme teraz dovedna štyria muži, ak nepočítam Natašu a tvojho malého Rasulka.
Zakirov vyjavené zízal na Plavunova a hodnú chvíľu nebol schopný slova. Potom sa chrapľavým hlasom spýtal:
- Povedz pravda, náčelník, všetky džigit zomrel?
- Nezomreli, priateľ, vravím pravdu. Len spia a nemožno ich prebudiť. Proti Chudojarchánovej bande budeme bojovať len my štyria, ako sme tu: ja, Jiskra, Burkoň a ty.
- Štyri džigit proti dvadsať a dva basmač? A bez guľomet? Máš rozum, náčelník? Izmailbekov je odvážny červený veliteľ, ale tak málo proti tak veľa on nikdy nebojovať! Všetci budeme umrieť: ty, Jiskra, Jura, Nataša, malý Rasul aj džigit, čo spia, aj pomätený červený veliteľ Lapin, aj ja, Chanbek Zakirov. Prečo bojovať? Prečo umrieť? Treba rýchlo na kone a ísť preč!
- To sa nedá, kamarát! Našich desiatich spiacich džigitov predsa nemôžeme nechať basmačom. A keď ich naložíme na kone, nedostaneme sa ďaleko. Pôjdeme veľmi pomaly. Banda nás dohoní a na otvorenom mieste ľahko pobije. Tu sa aspoň nejaký čas ubránime. A teba, súdruh Zakirov, k ničomu nútiť nebudem. Ani na to nemám právo. Ty si si už

svoje vytrpel, a navyše máš na starosti synčeka. Môžeš teda pokojne vziať dva kone a zavčasu ujsť aj s Rasulkom niekam do bezpečia. Kým si tá banda s nami poradí, budete už ďaleko. Tak sa rozhodni.
Chanbek Zakirov neváhal ani chvíľu. Pobúrené vyskočil a zvolal:
- Taký hanba červený džigit Zakirov nikdy neurobiť! I Rasul bude potom pľuť na svoj otec, keď to urobiť! Ja zostal a bojoval proti banda! Keď umrieť, umrieť všetci!
Plavunov dojato stisol statočnému sprievodcovi ruku. Potom prikázal Nataši, aby sa o neho postarala: dala mu najesť, ošetrila mu rany a zohnala mu niečo na seba. Sám potom kývol na Jiskru a Burkoňa a vyšiel s nimi zo stanu. Keď boli z dosluchu, zastal a povedal:
- Sme v peknej kaši, priatelia. Je to nevýslovné hlúpe, ale je to tak: umrieme asi skôr, ako Miel stihne uskutočniť tú všeobecnú deguolizaciu. Sprvu sa nám videlo, že máme hrozne málo času, a teraz ho máme čertovsky nazvyš: celých osemnásť hodín. Pochybujem, že vydržíme dlho klásť odpor takej presile. A ústup nám znemožňujú naši spáči. Banditi ich podrežú, ani len okom pri tom nemihnú. Ja osobne radšej zomriem s nimi, ako by som sa mal zachrániť na ich úkor. A čo vy, priatelia?
- Som s vami a s Natašou až do konca! - zvolal Burkoň.
- Nemali by ste nás urážať takými otázkami, Nikolaj Fiodorovič, - pokojne a vážne dodal Jiskra.
- Odpusťte mi, ak sa vás to dotklo. Lenže v takej situácii sa musí každý rozhodnúť sám... Ale už to nechajme. Som rád, že sme všetci zajedno. Keby sme mali guľomet a niekoľko granátov, zostal by som tu sám a vás všetkých by som poslal preč. Na fronte som býval v horších situáciách. Ale tu niet iného východiska. A teraz to hlavné. Musíme organizovať obranu a držať sa do poslednej možnosti. Možno sa deguolizácia začne skôr, ako všetci padneme, a niekto z nás sa dožije ďalšej noci...
- Nikolaj Fiodorovič, a čo keby sme požiadali o pomoc Miel? - navrhol Jura. - Povedala predsa, že sa na ňu za mimoriadnych okolností môžeme obrátiť. Ona so svojou baterkou by si s basmačmi rýchlo poradila!
- Žiadať Miel o pomoc a potvrdiť tým všetky jej argumenty na guolu? Vyzerať pred ňou ako klamári? Nie, Burkôň, ja osobne radšej padnem. Nemysli na to, chlapče, nejako to vydržíme. A teraz k veci. Obranu zorganizujeme okolo čiernej gule. Je tam hŕba balvanov, za ktorými sa dá skryť. Spáčov prenesieme do výklenku až ku guli a zatarasíme ich kameňmi na ochranu pred náhodnými strelami. Ak zvýši čas, nahromadíme kamene aj medzi jednotlivými balvanmi, aby sme mali súvislú barikádu. Vodu, jedlo, zbrane, muníciu a všetok geologický materiál tiež prenesieme do výklenku. Kone a osly zaženieme k rieke, tam budú v bezpečí. A teraz do práce, ostáva nám málo času!
Nikdy v živote sa títo traja nenadreli toľko ako tej noci. Ruky sa im chveli od únavy, nohy podlamovali, pot im stekal do očí, ale oni na nič nedbali a s vypätím všetkých síl ťahali potme cez celý tábor náklady a ľudí. Lapina a Rasulka zobudili a odviedli do výklenku ku guli, kde už ležali spiaci vojaci a pohoniči. A Zakirov? Keď sa zotavil, poslali ho na koni do hôr, aby striehol na príchod bandy a včas ich varoval.

22

Miel sedela v modrej miestnosti pred riadiacim pultom logátora vysunutým zo steny, upreto hľadela na prázdnu obrazovku a usilovne premýšľala. Obrovská obrazovka sa občas rozsvietila, naplnila sa rôznofarebnými mihotavými svetielkami a miestnosťou sa rozľahlí zvuky pokojného mužského hlasu:
- Je načase robiť závery! Je načase pripraviť aparatúru na globálnu deguolizáciu!
To sa ozýval logátor, znepokojený dlhým mlčaním svojej veliteľky. Automaticky sa zapínal a upozorňoval, že je najvyšší čas mať sa k činu. No Miel ľahkým dotykom prstov logátor vypínala a svetielka na obrazovke okamžite mizli. V miestnosti potom panovalo znova hlboké ticho.
A Miel premýšľala ďalej.
Po prvý raz za svojho dlhého cestovania neznámymi priestormi Galaxie mala do činenia s rozumom, ktorý sa nedal vtesnať do rámca pokynov vypracovaných Omnimentom, žiadal si zvláštny prístup a akési nezvyčajné rozhodnutie. Miel chápala, že formálne treba na planéte Zem vyhlásiť stav akútnej guoly a podrobiť jej ľudstvo nevyhnutnému liečeniu. V tomto ohľade mohla postupovať presne podľa pokynov. Navyše aj odpovede bradatého geológa na tri skúšobné otázky sa s pokynmi úplne stotožňujú. A predsa sú tu čudné rozpory. V pokynoch napríklad stojí, že ľudstvo zaťažené guolou sa vždy skladá z jednotlivcov, u ktorých sa neobyčajné nadanie spája so zjavnou krutosťou, sebeckosťou, agresivitou. Ale či ľudia, ktorí navštívili drion, zodpovedajú takej definícii? Nie, nezodpovedajú. Rozhodne nie! Stačí si pripomenúť rozprávanie o učiteľovi, ktorý bez najmenšieho zaváhania obetoval vlastný život na záchranu svojich žiakov. Keby bol ten učiteľ krutý a sebecký človek, uskočil by pred bombou nabok a tá by potom explodovala uprostred vyľakaných detí a určite by mnohé z nich zabila alebo zmrzačila. Ale ten učiteľ okamžite potlačil v sebe pud sebazáchovy, lebo láska k deťom v ňom bola silnejšia než tento prirodzený pud. A ak miloval deti, potom musel milovať aj všetkých ľudí. A ak ľudia podobní tomuto učiteľovi vedú za sebou národy a vytvárajú v spoločnosti sociálnu rovnováhu, potom tu ťažko hovoriť o guole. Do vecí takého ľudstva by sa nemalo zasahovať a umele spomaľovať jeho prirodzený vývoj. Nemôže predsa za to, že Omniment nepredvídal také nezvyčajné spojenie protichodných znakov a nezahrnul možnosť výskytu takých prípadov do svojich múdrych pokynov. Nie, nie, ľudstvo planéty Zem nesmie podrobiť deguolizácii.

Aj najmenší deguolizačný zásah sa tu bude rovnať ťažkému zločinu proti ľudskosti...!
Môže však postupovať v rozpore s pokynmi?
Nie, to rozhodne nie!
Čo teda robiť? Poradiť sa s logátorom? Ale ten je predsa naprogramovaný presne podľa pokynov, a preto nemôže

poradiť niečo, čo by pokynom odporovalo...
Čas plynul a Miel sa stále nemohla odhodlať k nejakému činu. Keď odchádzala od ľudí, tvárila sa suverénne, sebavedome, ako citom neprístupné stelesnenie vyššej spravodlivosti, ako pravá zástupkyňa mocnej hviezdnej aglomerácie, ktorá ju splnomocnila na to, aby rozhodovala o osude planét, ľudstva, civilizácií. Vyhlásila stav akútnej guoly a nutnosť deguolizácie ako neodvratné rozhodnutie. A ľudia teraz čakajú na nevyhnutné premeny skľúčení a roztrpčení. Áno, ľudia čakajú, zatiaľ čo ona, ktorá rozhoduje o ich osude, namiesto aby konala rozhodne a rýchlo, zmieta sa v rozporuplnom začarovanom kruhu ako obyčajná citlivá a dobrosrdečná žena.
Nevedela nič o nešťastí, ktoré postihlo tábor geológov, o smrteľnom nebezpečenstve, ktorému bola hŕstka pozemšťanov zrazu vystavená. Oznámiť jej to mohol iba bdelý a ostražitý logátor, ktorý nepretržite pozoroval okolie driona, ale Miel ho nenechala hovoriť. Keď sa automaticky zapínal a začínal svoje hlásenia opakovaným nabádaním, že je načase pripravovať deguolizáciu, okamžite ho vypínala, a tak jej nemohol oznámiť nič o udalostiach v tábore, ktoré si stále nechával až na koniec.
Tak uplynulo niekoľko hodín.
Miel, unavená bezvýsledným hľadaním správneho riešenia, napokon pochopila, že kontakt s logátorom je pre ňu nevyhnutný. Musí sa ho prinajmenšom spýtať, či pre ňu existuje nejaká reálna možnosť obísť pokyny a riadiť sa iba vlastným svedomím. Dosiaľ nemala dôvod, aby kládla logátoru podobné otázky, a preto si ani zďaleka nevedela predstaviť, aké to môže mať následky. Vedela však, že logátor skonštruoval a naprogramoval sám Omniment, že nie je závislý na tajomných silách mocného driona, ani na vôli človeka. Pamätala si aj to, že Omniment nepripúšťa odchýlky od svojich pokynov, ktoré považuje za vrchol dokonalosti, a neľútostne potláča vôľu nedokonalého rozumu jednotlivca. Čo ak na jej neslýchané bezočivú otázku logátor zareaguje tak, že jej vypovie poslušnosť, uvedie ju do stavu hlbokej anabiózy a potom samostatne, automaticky vykoná zločinné liečenie tejto obdivuhodnej planéty?
Je to celkom možné. No napriek tomu mu tú otázku musí položiť, lebo iného východiska niet. Logátor už aj tak má podozrenie, že čosi nie je v poriadku, pretože sa zapína čoraz častejšie. Aby ho aspoň v prvej chvíli oklamala, musí sa chytiť nejakej formálnej nelogickosti v pokynoch. Najlepšie niečoho, čo je spojené s pravidlami ľudskosti. Keď to zaberie, vypočuje si potom logátor všetko, na čo sa ho chce spýtať. Len sa k tomu kroku odhodlať.
Miel zavrela oči a predstavila si svojho otca, slávneho vedca, sivovlasého Auriulčana Lagreema. Spýtala sa ho v duchu, či je správne, čo sa chystá urobiť. Tvrdé črty otcovej tváre odrazu zmäkli. Lagreem sa na dcéru usmial a zreteľne prikývol.
Rozumom síce chápala, že otcova vidina, vyvolaná obrazotvornosťou, jej odpovedala podľa jej vlastného skrytého želania, no napriek tomu pocítila značnú úľavu. Bez najmenšieho záchvevu položila ruky na klávesnice riadiaceho pultu. Tu je krvavočervený kláves maximálneho zaťaženia logátora. Nikdy sa ho nedotýkala. Teraz je to nevyhnutné ... Alebo radšej nepodstupovať také veľké riziko? Nebude azda rozumnejšie, keď ihneď stisne tento okrajový čierny kláves s magnetickým ističom? Logátor bude potom načisto vyradený z prevádzky: všetky spoje v ňom sa okamžite spália. Potom už nebude schopný brániť jej, aby postupovala podľa svojho svedomia... Nie, nie, radšej nie! Je to hrôza nad hrôzy! Drion zbavený logátora bude potom niečo ako človek zbavený rozumu...
Miel zahnala nebezpečné myšlienky a rýchlo stisla červený kláves. Oči pritom upierala na obrazovku. Bledomodrá stena sa v okamihu premenila na obrovský žiariaci rubín. Vzápätí sa ozval pokojný mužský hlas:
- Som zapnutý na plnú kapacitu. Pripravený na riešenie mimoriadne zložitej úlohy.
Hlasom chvejúcim sa od rozrušenia Miel povedala:
- Podľa pokynov podlieha planéta Zem deguolizácii. Z formálneho hľadiska je vyhlásenie akútneho stavu guoly úplne správne. No zároveň tu existujú okolnosti, ktoré vyžadujú odvolanie deguolizácie. Pokyny nič nehovoria o okolnostiach takého druhu. Nariaďujú však prísne dodržiavanie pravidiel ľudskosti a ako najzávažnejšie porušenie týchto pravidiel uvádzajú neopodstatnené vykonanie deguolizačného zásahu. Vznikla teda rozporná situácia. Ak nevykonám deguolizáciu, porušim pokyny, ak vykonám deguolizáciu, zase porušim pokyny, pretože budem postupovať v rozpore s pravidlami ľudskosti. Chcem preto vedieť, či mám nejakú možnosť, aby som konala podľa vlastného uváženia, bez ohľadu na pokyny. Žiadam o odpoveď bez akýchkoľvek automatických opatrení, pretože k nijakému konečnému rozhodnutiu som zatiaľ nedospela. Úloha je sformulovaná, povoľujem pracovné zapojenie na maximum.
Obrazovka sa tak rozžeravila, že sa podobala kypiacej vulkanickej láve. Burácalo to v nej asi minútu. Potom začala rýchlo hasnúť a konečne sa ozval pokojný hlas:
- Ak je logátor v prevádzke, porušenie pokynov sa rozhodne nepripúšťa. Rozpor v opísanej situácii je zdanlivý. Guola na planéte Zem je nepochybnou skutočnosťou a vyžaduje neodkladný deguolizačný zásah. Vnútorný duševný konflikt je výsledkom emocionálnej rozpoltenosti. Po ukončení deguolizácie odporúčam dôkladnú analýzu citových oblastí. Inak podotýkam: vyslankyňa Ortomiránu sa musí za každú cenu podriadiť pokynom Omnimenta. Konať bez ohľadu na pokyny je dovolené len v prípade, ak je logátor vyradený z prevádzky. Neradím však svojvoľne likvidovať správne fungujúci logátor. Rovná sa to samovraždе. Bez logátora nebude drion schopný nájsť spiatočnú cestu do Ortomiránu. Bez logátora človek zahynie v kozmických priestoroch na osamotenosť a zúfalstvo. Pozri sa, Miel, čo ťa čaká, ak svojvoľne zničíš logátor...
- Netreba! - zvolala Miel. - Nechcem nič vidieť!
V jej predstave zrazu vznikol jasný obraz človeka v dlhom vojenskom kabáte, ako sa vrhá na syčiacu bombu, aby vlastným telom ochránil vyľakané deti. V jej predstave, nevedno prečo, mal tento človek tvár jej otca Lagreema. Vidina sa mihla a hneď zmizla. Ale Miel už neváhala. Ruka jej vystrelila k magnetickému ističu, strhla ho a v ďalšom zlomku sekundy prudko udrela na čierny kláves. Modré steny izby sa ozvali čudným kovovým zvukom, akoby sa niekde pretrhla obrovská kovová struna. Obrovský rubín, žiariaci na obrazovke, zmizol. Pred Mielinými očami bol opäť len

prázdny belasý panel. Tentoraz navždy.

23

Zakirovova predpoveď o skorom útoku basmačov sa nesplnila. Chudojarchán sa pravdepodobne vzdal náhleho prepadnutia a zmenil svoje plány, keď zistil, že ho zajatec prekabátil a utiekol. Nech už to bolo akokoľvek, nastalo ráno a banda ešte stále nedávala o sebe vedieť.
Plavunov, Jiskra a Burkoň si hodinku odpočinuli, posilnili sa jedlom a zeleným čajom a potom sa znova pustili do práce. Čoskoro sa k nim pripojila i Nataša, ktorej v noci povolili niekoľkohodinový spánok.
Všetky stany a spacie vaky, všetky vrecia so vzorkami rudy a zásobou jedla už preniesli do „pevnosti" a uložili vedľa čiernej gule. Teraz sa geológovia venovali budovaniu súvislej barikády medzi jednotlivými balvanmi. No túto prácu už nestihli dokončiť.
O štvrť na sedem sa do tábora prihnal Zakirov a hlásil, že banda sa už zjavila.
- Ide celý ten svorka basmačov, náčelník! Nie veľmi rýchlo ide, po jeden basmač za sebou. Prvý ide prašivý pes Chudojarchán, posledný ide prašivý pes molah!
Zakirov zoskočil zo sedla a odviedol koňa do prázdnej ohrady.
- Všetci ku mne! - zvolal Plavunov.
Jiskra, Burkoň a Nataša odhodili kamene, ktoré niesli k barikáde, a pristúpili k veliteľovi. O chvíľku sa k nim pripojil aj Zakirov.
Plavunov vyzeral hrozne: brada rozstrapatená, tvár samý špinavý fľak, oči vpadnuté a horúčkovito lesklé. Napokon, ani ostatní nevyzerali o nič lepšie. Keď si ich Nikolaj Fiodorovič prezrel zblízka, nevdojak sa usmial:
- Ale vyzeráme, čo? - Potom zvážnel a odkašlal si: - Na dlhé reči niet času. Ani na lúčenie. Bojovať budeme až do konca, ale s umieraním nech sa mi nikto neponáhľa. Náboje nešetrite, máme ich viac ako dosť. Nezdržujte sa dlho na tej istej streleckej pozícii. Vypáliť jednu-dve guľky a hneď sa premiestniť inde. Nech si basmači myslia, že je nás dva razy toľko. Do toho, deti, a nijaký strach!
Malý oddiel si rýchlo vybral asi tucet vhodných palebných postavení, každé vybavil nabitou puškou a zásobou nábojov a potom zaľahol pozdĺž kamenného opevnenia. Plavunov si zvolil miesto uprostred obrannej línie. Vľavo od neho sa umiestnil Jiskra a Zakirov, vpravo Nataša a Jura. Vzdialenosti medzi jednotlivými strelcami dosahovali päť až osem metrov. V týchto medzerách boli pripravené záložné strelecké pozície.
Slnko pomaly vystupovalo nahor po oblohe a za každým krôčikom čoraz väčšmi pálilo. Okolo ešte stále vládlo ničím nerušené ticho.
A odrazu sa v diaľke ozvali ostré hrdelné výkriky a vzápätí z úkrytu za skalou vyrazili prví basmači. Bolo ich len päť a zrejme to boli prieskumníci. S prenikavým vresťaním uháňali na koňoch k táboru, ale v polovici cesty sa zrazu zarazili, vypálili naslepo salvu z karabín, potom obrátili kone a uháňali späť. Pevnosť ich vyprevadila niekoľkými výstrelmi, ktoré basmačom na takú diaľku vôbec neublížili, a tí sa opäť šťastne ukryli za skalou.
Streľba zobudila Rasulka a Lapina.
Rasulko vybehol z výklenku a hneď zbadal svojho otca. S radostným volaním sa k nemu rozbehol cez otvorené priestranstvo. Zakirov sa obzrel, uvidel bežiaceho syna a vrhol sa mu naproti. V behu ho schmatol za ruku a odviedol späť do výklenku. Tam mu chvíľu čosi vzrušene vysvetľoval rodnou tadžičtinou. Potom sa rýchlo vrátil na svoje miesto. Bol už najvyšší čas.
Na cestičku pred skalou sa tentoraz vyvalila celá banda basmačov. S hrozným revom a prenikavým hvízdaním sa vyrútilo proti pevnosti dvadsať čiernobradých hrdlorezov. Hnali kone besným cvalom a za jazdy pálili z karabín. Obrancovia tábora rýchlo spustili paľbu. Stmelený jazdecký oddiel poskytoval výborný cieľ, do ktorého by trafilo aj malé dieťa. Výsledok sa čoskoro dostavil: niekoľké kone sa zrútili na zem, ďalšie sa o ne potkli a vyhodili jazdcov zo sedla. Niekoľkých basmačov zasiahli guľky. Jazdecký útok uviazol asi sto metrov pred opevnením. Tu basmači obrátili kone a hnali ich späť do úkrytu za skalou. Za nimi neprestajne hrmeli výstrely.
Po prvom útoku zostalo na priestranstve medzi skalou a táborom päť zabitých alebo poranených koni a traja zastrelení basmači. Štyri kone bez jazdcov splašene uháňali kamsi preč od tábora. Niekoľko basmačov, sprevádzaných streľbou, utekalo ku skale peši. Nebolo však ľahké zasiahnuť ich v mračnách žltého prachu, ktoré sa dvíhali nad cestičkou po nevydarenom jazdeckom útoku.
Keď basmači zmizli a streľba stíchla, zdvihol Plavunov hlavu a vzrušene zvolal:
- Je to dobré, priatelia, veľmi dobré! Ostalo ich teraz sedemnásť, a možno aj menej, keď majú ranených! Ešte tri také útoky, a sme z toho vonku! Držte sa, priatelia, a neklesajte na duchu!
- Veď my sa držíme, Nikolaj Fiodorovič! - odpovedal za všetkých Jura Burkoň. - Len nech v tých nájazdoch pokračujú! Najbližšie ich vyradíme ešte viac!
Ale jazdecký útok sa neopakoval.
Chudojarchán síce pochopil, že tábor bráni nepatrná hŕstka ľudí a obrancovia nijaký guľomet nemajú, ale ostatné si vysvetlil po svojom. Pomyslel si, že je to pasca a tých niekoľko strelcov ukrytých za balvanmi má len odpútať jeho pozornosť a že hlavná vojenská skupina výpravy sa chystá napadnúť ho od chrbta. Znepokojený takouto predstavou, vyslal do hôr prieskumníkov. Tí sa vrátili už po hodine a hlásili, že pri neďalekej riečke našli stádo neosedlaných koni a oslov. Koni je tam vraj jedenásť a oslov pätnásť. Toto zistenie zmiatlo Chudojarchána ešte väčšmi. Znížil sa až k tomu, že si zavolal starého molaha, aby sa s ním poradil.
- Tak mi povedz, svätý muž; čo to má znamenať?
- prihovoril sa mu bez svojej zvyčajnej povýšenosti.

- Podľa počtu stáda má byť v tábore najmenej pätnásť mužov. Tábor však bráni nanajvýš polovička. Kde môžu byť ostatní?
Molah chvíľu premýšľal a potom odvetil :
- Varoval som ťa, Chudojarchán, aby si týchto neverných nechal na pokoji, ale ty si ma neposlúchol. Teraz ťa Alah všemohúci potrestal za tvoju spupnosť. Hlavná časť výpravy so všetkým majetkom určite opustila tábor ešte v noci. Toto je iba malá krycia jednotka, ktorá ťa má zadržať, kým hlavný oddiel dorazí do bezpečia. Nečaká ťa tu nijaká korisť okrem toho stáda koni a oslov, ktoré si môžeš vziať aj bez boja. Nuž si ich vezmi a odíď, skôr ako na seba privoláš trestné oddiely červených.
No predstava, že mu hlavná korisť unikla, rozzúrila Chudojarchána až do nepríčetnosti. Rozhodol sa, že obrancov tábora stoj čo stoj zlikviduje a až potom odtiahne do svojich jaskýň. Čelného jazdeckého útoku sa však zriekol. Nechcel už plytvať ľuďmi. Radšej sa dostane k táboru plazením a prískokmi široko rozvinutou rojnicou. A potom v boji muža proti mužovi zničí tú hŕstku odvážlivcov za niekoľko minút.
A tak po ďalšej prestávke sa na celom otvorenom priestranstve medzi skalou a táborom tu a tam začerneli huňaté čiapky basmacov. Na okamih sa zjavovali, potom zasa mizli za balvanmi. Ale pritom sa neúprosne plazili bližšie a bližšie k obrannej línii tábora.
- Pozor, priatelia! - zvolal Plavunov. - Chudojarchán zmenil taktiku. Teraz buďte v strehu a strieľajte len naisto! Chcú nás zničiť kindžalmi! To sa im nesmie podariť! Čoskoro bude poludnie, takže nám zostáva vydržať už len desať hodín!
Znova zarachotili výstrely, no už nie také časté. Zato zo strany basmacov začali hvízdať guľky, ktoré už bolo treba brať celkom vážne.
Situácia bola čoraz hrozivejšia. Tu plazením, tu rýchlymi prískokmi od balvana k balvanu blížili sa basmači pomaly, ale iste. Paľba z pevnosti, kde okrem Plavunova a Zakirova nikto nevedel poriadne strieľať, nespôsobila basmačom nijaké vážnejšie straty. Zato nad opevneným táborom hvízdali basmačské guľky čoraz hustejšie a nebezpečnejšie a už nebolo možné prebiehať od jedného palebného postavenia k druhému bez rizika.
Keď sa medzi obrancami zjavil prvý zranený - Zakirovovi odrezala guľka celé ľavé ucho - zavolal Plavunov k sebe Natašu. Dievča sa priplazilo k nemu rýchlo ako jašterička, ani neodložilo pušku.
- Čo je, otecko? Nie si ranený?
- Nie, Nataša, ale čoskoro nastane koniec. Rátam, že o takých pätnásť minút sem vtrhnú... - Plavunov vystrelil z pušky, vyhodil na piesok horúcu prázdnu nábojnicu, dorazil do hlavne nový náboj a pokračoval: - Som si istý, že Miel vidí, v akom sme nebezpečenstve, ale nechce sa miešať do našich vecí. Je to pre ňu odporná guola, ktorú zastaví až večer. Treba však zachrániť Rasulka a našich spáčov. Pamätáš sa, čo povedala Miel?
- Iste, otecko.
- Nech Rasulko požiada drion, aby sa otvoril a pustil ho dovnútra. Nech poprosí Miel, aby zachránila jeho a tých nešťastných spáčov, ktorí sú bezmocní jej vinou.
- A čo Lapin, otecko?
- Aj Lapina... - Zasa vystrelil a znova nabil pušku. Chcel dodať, že aj ju, Natašu, musí Miel zachrániť, ale nepovedal to. Vedel, že keby to povedal, Nataša by nikam nešla.
- Aj Lapin je teraz bezmocný a je to tiež jej vina!
- Áno, bež už, aby nebolo neskoro!
- Už idem, otecko, už idem. A ty sa drž!
Plavunov rýchlo pobozkal dcéru a znova zalícil pušku a znova pálil do tých čiernych huňatých čiapok.
Nataša ešte pozrela na Juru Burkoňa, potom na Jiskru a Zakirova a rýchlo sa začala plaziť k výklenku.

## 24

Rasulko a Lapin sa vzrušene škriepili o zaujímavom probléme. Lapin sa totiž stále chcel ísť pozrieť, čo to tam tak silno a nepretržite rachotí, a Rasulko ho od toho všemožne odrádzal a vysvetroval mu, že tam lietajú guľky, ktoré zabíjajú. Slovám „guľky" a „zabíjajú" sa Lapin náramne smial a ubezpečoval chlapca, že je to nezmysel, že sa to nestáva a stať nesmie, aby človeka z ničoho nič zabili. A práve v tej chvíli k nim vkĺzla Nataša.
- Rasulko, zlatko, - spustila rýchlo, - čochvíľa sem vtrhnú basmači! Sú už celkom blízko! Začne sa beznádejný boj, pretože sú v presile. Všetkých nás zabijú. Ale tebe náčelník odkazuje, že máš okamžite požiadať čiernu guľu, aby sa otvorila a vpustila ťa dovnútra. Teba poslúchne, Miel to predsa povedala. Rýchlo vyhľadaj Miel a povedz jej, že všetci, úplne všetci zahynieme, ak nám okamžite nepomôže!
- Áno, Nataša! Miel dobrá, Miel pomôže!
Rasulko nechal Lapina tak, pristúpil k drionu a pritisol sa tvárou k jeho čiernemu boku. Nežne ho hladkal a čosi mu rýchlo vravel po tadžický. Nataša nezbadala, ako sa v drione urobil otvor. Zazrela len, že Rasulka obostrelo čosi veľké a biele a vzápätí to'zmizlo aj s chlapcom. Nataša si uľahčené vydýchla a obrátila sa k Lapinovi. Ale ten už vo výklenku nebol.
- Peter! Peťa! Stoj! Lapin, stoj!
Nataša vybehla z výklenku a zazrela, ako si Peter Lapin vykračuje po ostreľovanej plošinke a smeje sa guľkám, ktoré mu hvízdajú okolo hlavy. Dievča ani chvíľu nerozmýšľalo a vrhlo sa za ním, aby ho prinútilo ľahnúť si na zem. Vtom však Lapin zastal, pomaly sa obrátil k čiernej guli a s výrazom nevýslovného údivu na tvári sa zvalil na zem ako podťatý. Doslova o pár sekúnd bola Nataša pri ňom.
- Peťa, Peter, čo je s tebou?

Len s námahou ho prevrátila na chrbát a uvidela, že blúzu na hrudi má premočenú krvou. Pritisla k zakrvavenej hrudi ucho, ale tlkot srdca v nej nepočula a pochopila, že čatár Peter Lapin je mŕtvy.
V tej chvíli začula zúrivý výkrik. Naddvihla hlavu a uvidela, že jej Jura, opretý chrbtom o balvan, sa drží za rameno a pomedzi prsty mu steká krv.
Nataša nechala mŕtveho Lapina a plazila sa k Jurovi. A pretože v tej chvíii bola naplnená obavami o svojho milého, nezbadala, ako jej otcovi odrazu vypadla puška z rúk, padol hlavou na kameň a znehybnel. Až keď Jurovi obväzovala ranu, začula naraz hlasný výkrik Václava Jiskru:
- Zabili Plavunova!
- Chytro bež za otcom, dokončím si to sám! - odstrčil Jura Natašu, ale ona už nestačila urobiť smerom k otcovi ani jediný pohyb.
Nad kamennou barikádou sa odrazu rozľahol hrozivý rev basmačov. Rútili sa k opevneniu, zúrivo kričali a mávali nad sebou kindžalmi a šabľami. Iskrove výstrely ich už nemohli zastaviť, pretože k jednoduchučkému kamennému opevneniu im zostávalo nanajvýš dvadsať krokov. Za niekoľko sekúnd sa prevalili cez barikádu, a tu odrazu... zmĺkli.
Jeden z basmačov, obrovský plecnatý bradáč, prebehol zo zotrvačnosti ešte niekoľko krokov, rozohnal sa nad Jurom dlhou dýkou, ale už nebodol. Zrazu znehybnel, vypustil kindžal z ochabnutej ruky, pozrel na Burkoňa s nesmiernym začudovaním a ľútosťou, potom ticho pokľakol na kamenie, zakryl si bradatú tvár dlaňami širokými ako lopaty a hlasno sa rozvzlykal ako malé decko.
Jura sa hneď dovtípil, čo sa asi stalo, a chytro sa obzrel smerom k čiernej guli. Áno, pravdaže, bola to Miel. Stála v čiernom vstupnom otvore driona ako vo veľkom čiernom ráme a srriutne sa rozhliadala po bojisku. V jednej ruke zvierala svoj zázračný miliár, ktorým nedávno skrotila chudáka Lapina, a druhú mala položenú na čiernovlasej Rasulkovej hlave.
Teraz sa naklonila k chlapcovi, pozrela mu do očí a niečo mu povedala. Rasulko radostne prikývol. Miel ho potom chytila za ruku a vložila mu do dlane svoj úžasný miliár. Rasulko sa hlasno zasmial a rýchlo si strčil miliár do záhrenia.
Napokon, odovzdanie miliára Burkoň už zrejme nevidel, pretože sa odvrátil od Miel a znepokojeným pohľadom pátral po Nataši. Zazrel ju medzi balvanmi.
Stála pri kamennej bariére a so šťastným úsmevom hľadela na ďaleké vrcholky hôr. Jej čudný úsmev sa zabodol Jurovi do srdca ako nôž. Spomenul si, že rovnako neprítomné sa usmieval Lapin, keď odhodil pištoľ... Rýchlo pristúpil k Nataši.
- Nataška, Natašenka, čo je s tebou?
- Nič, Jura... Len sa tak pozerám. Je tu pekne, však? Tie hory, obloha... Zostaň so mnou, Jura, budeme sa dívať spolu...
- Musíš rýchlo k otcovi, Nataša! Zdá sa, že Nikolaj Fiodorovič je mŕtvy!
Len na chvíľu sa k nemu obrátila, šibalsky na neho mrkla a veselo sa rozosmiala:
- Stále iba žartuješ, Jura. Ale to nič. Práve preto ťa mám rada... Kto že je mŕtvy?
- Predsa tvoj otec! Zabili ho.
- Tak toto nie je dobrý vtip, Jura. Veď by som sa hrozne zľakla, keby som nevedela, že u nás sa ľudia zabíjať nesmú. Poď sa radšej dívať na tú krásu a prestaň tárať nezmysly!
Burkoň všetko pochopil: Nataše sa dotkol lúč miliára, ktorým Miel krotila krvilačných basmačov. Áno, je to tak. Ten hromotík s kindžalom, čo chcel školiť Juru, je zneškodnený, ale za strašnú cenu. Lúč miliára mieril na basmača, ale zároveň zasiahol aj Natašu, ktorá mu stála v ceste. V poslednom okamihu zachránil Jurovi život, ale Nataša sa preto stala rovnako pomäteným chudákom ako Lapin.
- Toto ti nedarujem, ty kozmická doktorka..! - zamrmlal Burkoň cez zuby a začal si zdravou pravicou zúrivo domotávať obväz na poranenej ľavej ruke. Keď bol hotový, poobzeral sa a zamieril k Plavunovovi, ktorý ležal obďaleč. Cestou sa nenávistné obzrel na čiernu guľu, ale ani Miel, ani Rasulka už vo vstupnom otvore driona nezazrel.
Vedľa padlého Plavunova stáli Jiskra a Zakirov. Burkoň si ich pozorne prezrel a ľahko zbadal, že Zakirov je ožiarený miliárom a Jiskra nie. Statočný sprievodca výpravy smoklil ako malé dieťa a oboma rukami si rozmazával po tvári špinu a slzy. Jiskra stál opretý o pušku a zachmúrene ho pozoroval. Keď Burkoň pristúpil bližšie, Jiskra povedal:
- Nikolaja Fiodoroviča zabili na mieste. Vpálili do neho tri guľky naraz. A tento nielenže prišiel o ucho, ale ešte sa naďabil v línii lúča. Len sa na neho pozri, ako smoklí. A keď mu vravím, že náčelník padol v čestnom boji ako pravý džigit, len krúti hlavou a narieka ešte väčšmi. Tá deguolizácia je strašne hnusná, nemyslíš?
- Natašu tiež zasiahol lúč. Neverí ani to, že jej zabili otca, - vzdychol si Burkoň.
- Nataša? To je hrozné...! Ale nesmieš to tak brať,
Jura. Do večera to dajako vydržíme, a večer sa všetci premeníme na šťastných, mierumilovných bláznov. Potom si s Natašou budete opäť ohromne rozumieť a obaja si poplačete nad jej otcom. Všetci si poplačeme... Počkaj, čo to máš s rukou? Si ranený?
- To nestojí za reč. Kosti sa guľka vyhla a mäso sa čoskoro zahojí...
Niekoľko minút mlčky hľadeli na Plavunova a počúvali Zakirovov nárek. Zrazu Jiskra zbadal, že Burkoň naňho upiera akýsi čudný planúci pohľad, akoby chcel niečo povedať, ale nevedel, ako na to.
- Čo ti je, Jura? Prečo si ma tak čudne prezeráš?
- Pozerám, Václav, že ty si z nás jediný, čo vyviazol bez pohromy.
- Áno, mal som šťastie. No a čo?
Burkoň sa s akousi zlostnou ostražitosťou rozhliadol dookola, potom pristúpil tesne k Jiskrovi a ticho sa spýtal:
- Kde je teraz Miel?
- Asi niekde pri drione. Videl som, ako spolu s Rasulkom zišli dolu a zostali niekde vo výklenku. Možno si Miel prezerá našich spáčov... A načo ju vlastne potrebuješ?

Burkoňove oči blčali neskrotnou nenávisťou a odhodlaním. Biele pery sa mu chveli. Chrapľavým hlasom s námahou vyslovil:
- Nebohý Peter mal pravdu. Musíme ju odstrániť. Je to naša posledná šanca. Urobil by som to sám, ale jednou rukou to sotva zvládnem. A ak netrafím... veď vieš... Ostáva to teda na teba, Václav. Musíš to urobiť hneď, bez meškania.
- Čo mám urobiť? O čom to vravíš? - Jiskra sa s úžasom naklonil k Burkoňovi a skúmavo sa mu zahľadel do tváre.
- Musíš zastreliť Miel.
- Jura, ty si sa zbláznil! Zabiť Miel? Práve teraz, keď nás zachránila pred istou smrťou? To nemyslíš vážne!
Šialená zlosť pridala malému Burkoňovi na vzraste. Tlačil sa na dvojmetrového Jiskru a syčal, ledva lapajúc dych:
- Vravíš, že nás zachránila? Ale načo nás zachránila?
Aby z nás o pár hodín urobila rovnakých debilov ako z Lapina, Zakirova alebo z tých basmačov! Len si ich poriadne prezri! Či sú to normálni ľudia? A čo vravel Plavunov? Len si spomeň, čo nám hovoril! Alebo mu neveríš? Tu leží mŕtvy. A povedal, že radšej padne, ako má požiadať o pomoc tú... tú... Veď nám neuverila, neuznala, že sme schopní sami si poradiť s guolou...! Si predsa chlap, Václav! Alebo sa bojíš? Ale čoho? Zabiť ťa predsa nemôže, majú to zakázané. V najhoršom prípade ťa premení na blázna o niekoľko hodín skôr. Ale čo ak to už nestihne? Čo ak sa ti podarí zneškodniť ju? Budeš mať zásluhu pred celým ľudstvom! Rozhodni sa, Václav, a poď! Z tamtoho balvana budeme mať výborný rozhľad. Tridsať krokov od výklenku. Na takú vzdialenosť ju predsa musíš zasiahnuť!
- Bude to surová vražda, Jura!
- Aká vražda?! Zachrániť ľudstvo pred podlou a zákernou intervenciou z kozmu, tomu ty hovoríš vražda? Naopak! Budeš tým najväčším zlosynom, akého kedy naša planéta zrodila, ak to neurobíš! Poď, neváhaj!
Burkoň zdravou pravicou pochytil Jiskru za ruku a ťahal ho za sebou. Jiskra sa mu nevzpieral, ale bol celý bledý a oči mal plné žiaľu. Podrobil sa Burkoňovi, pretože rozumom chápal, že má pravdu, že je to posledná príležitosť zachrániť ľudstvo pred ponižujúcou deguolizáciou, no zároveň mal v hĺbke duše mučivý pocit, že sa chystá spáchať neslýchané surový a neľudský zločin, po ktorom nebude schopný žiť ďalej ani minútu.
Vyložil raneného Burkoňa na vyhliadnutý balvan, potom naň vyskočil sám. Tam zaľahli, skrytí nerovnosťami kameňa, a začali pátrať očami po okolí ako praví zákerní vrahovia. Jiskra sa správal ako automat: mechanicky nabil pušku, mechanicky zalícil a potom nehybne čakal, kým sa zjaví tá neobyčajná kozmická dievčina. V ústach mal sucho, z čela mu stekali pramienky potu.
Vo výklenku sa zjavila striebristá Mielina postavička. Prechádzala z jedného miesta na druhé, zohýnala sa, každú chvíľu mizla za kamennou ohradou a potom sa znova zjavovala. Tesne vedia nej sa stále zdržiaval Rasulko, na ktorého podchvíľou pozrela a zrejme mu čosi rozprávala.
- Upokoj sa, Václav, neponáhľaj sa! Počkaj, kým vyjde na otvorené priestranstvo. Takto by si mohol zasiahnuť Rasulka, - vzrušene hučal Jiskrovi do ucha Burkoň a tisol mu pritom zdravou rukou plece, akoby sa bál, že Jiskra to v poslednej chvíli vzdá.
Ale Jiskra ho už nepočul, ba ani nevnímal jeho prítomnosť. Hľadel na Miel a v hlave mu vírili protichodné myšlienky: Je naozaj nevyhnutné zabiť tú dievčinu z ďalekého Ortomiránu? A ak je to nevyhnutné, prečo na to neprišiel sám? Prečo mu to musel naznačiť ten študentík? Zrejme mu to neprišlo na um len preto, že to vopred považoval za úplne zbytočné! Veď aj Lapinovi vtedy vysvetľoval, že sa tým nedá nič docieliť. Alebo to má hádam iné dôvody? Je priveľmi citlivý a úzkoprsý? Je mu dievčiny ľúto? A bude to naozaj záchrana ľudstva pred deguolizáciou? Nebude tá obeť márna? V drione je predsa ešte všemohúci logátor a ten môže zariadiť deguolizáciu aj bez Miel...
Otázky sa hrnuli ako povodeň a zostávali bez odpovedí. Jiskrovi bolo z toho nanič. Očami stále sledoval Miel a dychčal pritom unavene, akoby bol práve obehol Železnú horu.

25

Miel si prezrela spiacich vojakov a pohoničov, ktorí ležali tesne vedľa seba pod čiernou guľou, za narýchlo vybudovanou kamennou ohradou, a zamyslela sa. Na tvári sa jej zjavil výraz hlbokej ustarostenosti. Rasulko, ktorý sa od nej nepohol ani na krok, si to všimol a vzrušene vravel:
- To sú dobrý džigit, nie basmač! Červený džigit, Miel, nesmú umieral! Musia robiť veľa práce!
Miel ho pohladkala po čiernych vlasoch. Z prístroja na jej prsiach sa ozval tichý hlas. Zdalo sa, že ho zámerne stlmila, aby nerušila spáčov.
- Neboj sa, maličký, oni nezomrú. Pozajtra sa prebudia a budú zdraví. Starosti mi pôsobí čosi iné. Drion musí odletieť a nemôže čakať na ich prebudenie. Nemali ste ich sem preniesť. Keď sa drion pripraví na štart, bude opäť biely a ľahký a znova bude vyžarovať lúče, ktoré predĺžia spánok vašich ľudí o ďalšie tri dni.
- Prečo tak vravíš, nemali preniesť, Miel? Tam prišiel veľmi veľa basmač s Chudojarchán, všetky červený džigit chceli zabiť šabľou a kindžal! To je veľa dobre, že červený džigit tu! - zvolal Rasulko.
Miel ho chytila za plecia, obrátila k sebe a skúmavo sa mu zahľadela do tváre.
- Povedz, maličký, kto sú tí basmači? Nepriatelia?
- Basmač je veľmi veľký bandita. Chudobní ľudia zabíjal, dediny oheň pálil, všetky ťava, osol, baran zobral. Červený džigit je dobrý. Všetky basmač pobil a vyhnal, chudobným ľuďom ťava, osol, baran vrátil. Môj ata je červený džigit! - odvetil Rasulko precítene a nesklopil pritom svoje lesklé čierne oči pred Mieliným skúmavým pohľadom.
Tvár veliteľky driona trochu zmäkla.
- Dobre, Rasulko, to stačí. Poď, musíme oznámiť tvojim dospelým druhom, že liečenie vašej planéty sa odvoláva. Poď za nimi.
No Rasulko chytil Miel za ruku a vzrušene zvolal:

- Nie, nie, Miel, tam nesmieš! Tam ešte basmač! Jeden, dva, tri za kameň schované. Lúč z miliár nedostala a teraz bude strieľal!
- Upokoj sa, môj maličký, zabiť Miel nie je také ľahké. No ak sa o mňa predsa natoľko bojíš, môžeš ma ochrániť miliárom, ktorý som ti darovala. Vylez na nejaké vyvýšené miesto a pozoruj okolie. Ak uvidíš niektorého z vašich basmačov, ako sa pokúša na mňa strieľať, ihneď zapni miliár a namier lúč basmačovi na hlavu. Hneď bude krotký, dobrý a láskavý. Zvládneš to?
- Áno, Miel, Rasul džigit všetko zvládne. Neboj sa, ja budeme veľmi dobre strážiť!

S týmito slovami Rasulko oddane pozrel Miel do očí a hneď sa ako pružná jašterička mihol nad kamennou ohradou a zmizol v labyrinte medzi balvanmi.

Miel tiež opustila výklenok a zastala na otvorenej plošine, ožiarená lúčmi ranného slnka. Pozorne sa rozhliadala a hľadala Burkoňa alebo Jiskru. Ešte pred chvíľou ich videla tu na plošine vedľa padlého Plavunova, a teraz kamsi zmizli. Je to čudné. Hádam o nich bude vedieť Nataša. Tamto je. Ach nie, Nataša jej nepomôže. Zbadala to z diaľky, len čo si ju trochu pozornejšie obzrela. Natašu zasiahol miliár...

Medzitým však Jiskra s Burkoňom boli sotva dvadsať metrov od Miel a chystali sa uskutočniť svoj ohavný zámer. Ale práve teraz, keď nadišla rozhodná chvíľa, sa ukázalo, že vôbec nie sú zajedno. Burkoň, posadnutý túžbou po pomste, sa celý triasol od zlosti a nedočkavosti, zatiaľ čo Jiskra, podmanený krásou kozmickej dievčiny, ktorá tak dôverčivo stála pred nimi v slnečnom jase, by už nemohol namieriť na ňu zbraň ani v mene záchrany všetkých ľudských civilizácií vesmíru.

- Strieľaj! - vzrušene zašepkal Burkoň. - Teraz, alebo nikdy! Strieľaj, kým stojí nehybne!
- Nemôžem, Jura, - sotva počuteľné odpovedal Jiskra.
- Zbabelec, chmuľo, zradca! - zúrivo zasyčal Burkoň a zdravou rukou vytrhol Jiskrovi pušku. - Na takú vzdialenosť to zvládnem aj jednou rukou! - dodal nenávistné a zamieril.

Jiskra mu nevytrhol zbraň, hoci to ľahko mohol urobiť. Ešte stále bol v zajatí predstavy, že Burkoň koná správne. Ale svoje city už nemohol ovládnuť. Zrazu sa zdvihol na vrcholku balvana a mocným hlasom zvolal:

- Miel, chráň sa!!!

Miel sa na ten zúfalý výkrik rýchlo obrátila, ale v tom istom okamihu Burkoň stisol spúšť. Po horách sa rozľahol toho dňa už posledný výstrel. Ozvena ho mnohonásobne opakovala. Miel zdvihla ruky nad hlavu, zatackala sa a ako podťatá padla na zem.

V ďalšej sekunde odkiaľsi zboku vyšľahol tenký modrý lúč, sprevádzaný prenikavým detským zakvílením, plným zúfalstva a hnevu. Všetci v tábore sa na ten krik strhli a obzreli. Bol to Rasulko. Stál vzpriamený na vysokom balvane, kričal čosi ako pomätený a pritom šľahal tým modrým lúčom ležiaceho Burkoňa a stojaceho Jiskru hlava-nehlava. Burkoň po zásahu lúčom odhodil zbraň, posadil sa a začudovane sa rozhliadal. Všetka zloba a túžba po pomste sa z neho razom vytratila, ba ani nechápal, akého skutku sa pred chvíľou dopustil. Jiskra takisto okamžite zabudol, že sa tu práve spáchala zákerná vražda. Ale oči mal ešte stále upreté na nehybne ležiacu Miel a celej jeho bytosti sa teraz zmocnil jediný cit: musí jej pomôcť. Mohutným skokom zoskočil z balvana a rozbehol sa k striebristej postavičke. O niekoľko sekúnd bol pri nej. Schytil ju do náručia a ako šialenec uháňal k čiernej guli.

Aj Rasulko zoskočil zo svojho balvana a utekal za Jiskrom. Dohoniť ho však nestačil. Sotva Jiskra dobehol k drionu, vyletelo odtiaľ čosi biele, veľké a mäkké. Padlo to na Jiskru a Miel ako obrovská perina a v okamihu zmizlo aj s nimi. Rasulko, ktorý pribehol k drionu o niekoľko sekúnd po Jiskrovi, nezazrel už nič, len hladký lesklý bok čiernej gule. Chlapec sa zúfalo rozvzlykal a bežal späť k balvanu, z ktorého vrcholu zahrmel výstrel, čo zabil jeho krásnu a dobrú Miel.

## 26

Burkoň sedel v tieni pod balvanom, ranenú ruku hojdal ako bábätko a nebol schopný myslieť na nič, len na svoju bolesť. Rasulko do neho zúrivo dorážal, mlátil ho pastičkami, plakal a kričal v bezmocnom detskom hneve:

- Miel prosil: Dívaj, maličký, dívaj! Čo keď príde nový basmač! Rasul díval, kde zlý basmač, a basmač bol Jura, basmač bol Jiskra! Áno, ty, ty! Ó-o, prečo ty strieľal na dobrá Miel, ty basmač, ty bandita, ty šakal protivná!

Burkoň odstrkával od seba Rasulka zdravou rukou a zmätene bľabotal:

- Nechaj ma, Rasulko! To ma bolí! Ja nič neviem, nerozumiem ti! Čo to kričíš za nezmysly? Kto zabíjal? Kto strieľal? Prečo? Ľudia sa predsa zabíjať nesmú! Mal by si to vedieť, Rasulko, už si dosť veľký! Nechaj ma na pokoji!

Konečne sa Rasulko spamätal, prestal plakať, prestal do Juru dorážať a po prvý raz sa na neho pozorne zahľadel. Čosi mu vravelo, že Jura je teraz taký istý, ako bol Peter Lapin, ktorému Rasulko hovoril vo výklenku: „Taká veľká, a taká hlúpa džigit." Až teraz mu svitlo, že ten stav vyvoláva lampka, ktorú mu darovala Miel po skrotení basmačov. S odporom zagánil na lesklú vecičku, ktorú dosiaľ zvieral v dlani. Chcel ju zahodiť, ale rozmyslel si to a bežal za otcom.

Chanbek Zakirov ešte vždy stál s obviazanou hlavou nad Plavunovovou mŕtvolou a ticho, vysilene plakal. Rasulko si ho ľútostivo prezrel a nechal ho na pokoji. Ľahko sa dovtípil, že aj otec sa dostal do lúča miliára, ktorý v okamihu mení odvážnych džigitov na ufňukané baby. Veď otec, ten neohrozený červený džigit, nikdy v živote neplakal.

Ako sa tak Rasulko rozhliadal po tábore, zazrel Natašu a radostne sa za ňou rozbehol. Hádam aspoň dobrá Nataša zostala rozumná a poradí, čo teraz treba robiť.

- Nataška! Nataška, ty videl? Václav a Jurka strieľal na Miel a zabil ju!

Nataša sa obzrela, so zasneným úsmevom sa zahľadela na chlapca a povedala:
- Upokoj sa, Rasulko. Bol to iba zlý sen. Nikto nesmie zabíjať ľudí. Nikto a nikdy. Radšej pozri, aké krásne je nebo nad horami...
Rasulko jej na to nepovedal ani slovo. Obrátil sa a so zvesenou hlavou šiel k čiernej guli. Keď bol tesne pri nej, udrel ju do boku päsťou a zvolal:
- Otváraj sa, ale k sebe ma neber! Chcem ti len vrátiť toto! - a ukázal drionu miliár na svojej malej dlani.
Drion poslušne urobil v boku otvor. Rasulko sa zoširoka rozohnal a hodil doň zázračnú lampku.
- Zalez späť! Rasul džigit nechce taká zlá vec! - zvolal pritom rozhnevané tenkým hláskom.
Keď drion dostal späť odmietnutý darček, ihneď zasa uzavrel otvor, ktorý ako vždy zmizol bez najmenšej stopy.
- Počkaj! - zvrieskol odrazu Rasulko. - Vráť náš Václav! Vráť späť mladý náčelník Jiskra! Je náš!
Vrhol sa ku guli a začal do nej búšiť päsťami. No drion už na to vôbec nereagoval - zostával nemý a nedobytný.
A práve v tom okamihu Rasulko zrazu zbadal, že obrovská čierna guľa začína rýchlo meniť farbu. Jej lesklá antracitová čerň zmatnela, potom začala očividne fialovieť, potom prešla do svetlomodrej a ďalej bledla a bledla a rýchlo sa menila na snehobielu. Chlapec dostal strach. No predsa hneď priskočil k ľuďom, ktorí bezmocne ležali pod guľou pohrúžení do hlbokého spánku. Chytil za plece Jegorova, celý sa vypäl, ale hneď zbadal, že je to nad jeho sily. Nechal teda spáčov ich osudu a utekal čo najďalej od driona. Potom len užasnuto pozoroval jeho počínanie.
Nikto okrem malého Rasulka neprejavil o kozmický koráb ani najmenší záujem. Bývalí basmači spievali akési monotónne, smutné piesne, zbierali na bojisku svojich padlých a ukladali ich do radu v tieni obrovského balvana. Chanbek Zakirov sa zamiešal medzi nich ako medzi svojich a pomáhal im. Nataša sa už prestala kochať pohľadom na krásy prírody. Konečne zbadala mŕtveho otca a teraz nad ním usedavo plakala. Burkoň ostal na svojom mieste, hojdal si ranenú ruku a ľútostivo hľadel na Natašu.
A tak sa stalo, že štart driona zo Zeme videl jeden jediný človek na svete: desaťročný chlapec Rasul Zakirov.
Minúty ubiehali jedna za druhou. Guľa už bola dokonale biela. Konečne sa pohla. Celkom nehlučne sa naddvihla, potrhala pevné laná, ktorými bola uviazaná, a majestátne vyplávala z výklenku na voľné priestranstvo. Tam kratučkú chvíľu visela vo vzduchu, potom náhle zažiarila ako malé, belostné žeravé slnko a bleskurýchle vyrazila nahor. Uháňala do modrého blankytu takou závratnou rýchlosťou, že o pár sekúnd v ňom zmizla bez stopy.
Nevysvetliteľná detská intuícia Rasulkovi našepkala, že keď drion odlieta preč, musí byť Miel nažive a Jiskra zostal s ňou, aby ju ošetroval. Díval sa preto dohora, vyskakoval, mával oboma rukami a radostne kričal:
- Šťastný cesta, Miel a Václav! A čoskoro priletieť späť! Rasul džigit bude čakať!

27

Bezodný blankyt oblohy už dávno pohltil striebornú guru, ale Rasulko ešte dlho stál so zaklonenou hlavou a uprene hľadel do výšky, až ho z toho rozboleli oči. Konečne sklonil hlavu, pretrel si dlaňami oči a s nedetským povzdychom sa rozhliadol po tom, čo zostalo z tábora geologickej výpravy.
V tábore sa zrejme chystali pochovávať mŕtvych. Molah hlasno predriekaval modlitby, kŕdlik basmačov ich po ňom opakoval. Rasulko si pomaly začal uvedomovať, že osud všetkých týchto dospelých ľudí, ktorí sa ocitli na pustom mieste pri Železnej hore, závisí len od neho. Ako im však môže pomôcť? Zájsť do Šurábu a priviesť pomoc? Trvalo by to pridlho. Tieto veľké bezmocné deti nesmie nechať bez dozoru ani jeden deň. Ostáva teda len jedno: podriadiť si týchto veľkých bradatých chlapov, dosiahnuť, aby naložili na osly a kone majetok expedície, ranených a spáčov, zásobili sa pitnou vodou a potravinami a vydali sa do Šurábu. Cestu Rasulko pozná, privedie teda karavánu celkom bezpečne. Ale budú basmači ochotní podriadiť sa mu? Vtedy vo výklenku ho Lapin nechcel poslúchnuť: škriepil sa s ním a stále chcel ísť von. Aj na to chudák doplatil. Čo keď sa aj basmači zatnú a budú presadzovať nejaké nezmysly? Čo sa dá robiť, musí to s nimi skúsiť.
Teraz pochovávajú padlých. To je správne. No musia pochovať nielen svojich, ale aj Lapina a náčelníka Plavunova. Rasulko mal trochu strach, keď sa pomaly blížil ku skupine basmačov. Predsa len to boli nedávni zabijaci. No keď zazrel medzi nimi svojho otca, vzchopil sa a odvážne zvolal:
- Ktorý z vás je Abdula Chudojarchán?
Od skupiny sa hneď oddelil vysoký, asi štyridsaťročný muž so starostlivo zastrihnutou briadkou a ostrými črtami tváre a pristúpil k nemu. Mal na sebe priliehavý kabát stiahnutý remeňmi, pri páse šabľu, pištoľ a vpredu veľký kindžal v nádhernej pošve so strieborným kovaním. Na hlave mu sedela veľká biela baranica. No v tvári a najmä v očiach mal tento človek výraz, ktorý bol v úplnom rozpore s jeho bojovým vzhľadom. Mal v nich čosi nekonečne dobrácke, až ženský nežné.
V prvom rade chcel mať Rasulko istotu, že Chudojarchán má rovnaký odpor k zbraniam, aký nedávno prejavoval Lapin.
- Čo to máš na sebe navešané, Chudojarchán? - spýtal sa ho po tadžicky s najväčšou prísnosťou, akej bol schopný.
Krutý vládca basmačov pozrel na svoje zbrane, zrozpačitel a ticho odvetil:
- Neviem... Asi dajakú ozdobu... Neviem, odkiaľ to mám.
- Tak to zahoď, je to zlá ozdoba! - rozkázal Rasulko. Chudojarchán ochotne odopol opasok so šabľou, pištoľou a kindžalom a odhodil to všetko na zem.
- Máš pravdu, chlapče, je to odporné, - zamrmlal.
- A teraz mi povedz, Chudojarchán, čo chceš robiť? - spýtal sa Rasulko.
- Kvety! - radostne sa zaškeril Chudojarchán. - Budem pestovať kvety, chlapče môj. Na svete niet nič krajšie ako kvety. Raz mi dáš za pravdu. Ako sa vlastne voláš, chlapče?
- Som Rasul Zakirov, - pevne odpovedal chlapček a pokračoval: - Tu nemôžeš pestovať kvety, Chudojarchán. Tu je

veľmi zlé miesto. Musíme odtiaľto odísť, ináč tu všetci zahynieme.
- Odísť...? Vlastne máš pravdu, Rasuldžan, musíme odtiaľto odísť. Niekto tu pobil kopu ľudí, láskavých, dobrých ľudí. Je tu veľmi zlé miesto, máš pravdu... Och, Rasuldžan, ľudia sa predsa nesmú zabíjať! Je to tak?
- Áno, Chudojarchán, je to tak.
- Nikto nikdy už nesmie... Teda prečo, prečo...? Toľko mŕtvych, ach,toľko mŕtvych...! -Chudojarchán zavzlykal a utrel si päsťou veľké slzy. Potom dodal: - Týchto mŕtvych musíme pochovať, Rasuldžan, nemám pravdu?
- Máš, Chudojarchán. Mŕtvych treba pochovať. Všetkých. Aj tamtých dvoch Rusov, ktorých niekto zabil.
- Ale to sú neveriaci, Rasuldžan.
- To nič, sú to takisto dobrí ľudia ako pravoverní. Aj ich musíme pochovať, inak sa odtiaľto nehneme. Rozumel si mi?
- Rozumel, Rasuldžan. Pochováme aj tých dvoch Rusov, sú to rovnako dobrí ľudia ako pravoverní.
- Budeš ma vo všetkom poslúchať, Chudojarchán?
- Áno, Rasuldžan, budem, s radosťou, - ihneď súhlasil veliteľ basmačov a rozpačito dodal: - Prosím ťa, nevolaj ma Chudojarchán, nerád to počujem. Radšej ma volaj Abdula...
- Dobre, Abdula. Počúvaj teraz pozorne, čo všetko treba urobiť. V prvom rade musíme pochovať všetkých mŕtvych. Ja zatiaľ priženiem od rieky kone a osly. Potom treba uvariť obed. A po obede začneme baliť. Máme toho veľa, Abdula, a musíme to stihnúť do večera. Potom sa vyspíme a ráno vyrazíme do Šurábu. Vieš ty vôbec, kde je Šuráb?
- Nie, Rasuldžan, neviem...
- To nič, Abdula, ja cestu poznám a povediem vás. Rasul potom čo najpodrobnejšie vysvetlil Chudojarchánovi pracovný plán a nakoniec mu zveril dozor nad všetkými prácami. Veliteľ basmačov bol z toho od šťastia celý bez seba a hneď sa rozbehol splniť chlapcove rozkazy. Rasul si potom zašiel do ohrady po otcovho koňa a zamieril na ňom k riečke. Teraz už vedel, že tú neľahkú úlohu zvládne...
O tri dni nato prišla do Šurábu najčudnejšia karavána, akú kedy obyvatelia tohto mesta videli.
Na čele karavány na vranom koni, ktorý predtým patril vodcovi basmačov Chudojarchánovi, sa niesol opálený chlapec vo vyšívanej čiapočke. Hneď za ním jazdil na statnom oslovi hlavný pohonič Mirza Ikramov. Potom nasledovala početná oslia karavána, naložená nielen majetkom expedície, ale aj zbraňami a muníciou basmačov. Za touto karavánou šli na koňoch Rašid, Ibrahim a Achmet. Pohoniči a vojaci sa prebudili na druhý deň po tom, čo oddiel opustil úpätie Železnej hory a zamieril k Šurábu, ale všetci boli rovnako hlboko deguolizovaní ako basmači, Burkoň a Nataša Plavunovová. Rasulko to prijal ako samozrejmosť a vzal aj ich pod svoju ochranu. Ani Jegorov, ani Mirza nemali proti tomu námietky.
Na konci karavány šli dva oslíky, medzi ktorými boli upevnené mäkké nosidlá z ťavej plsti. Ležal na nich ranený Jura Burkoň, ktorý mal vysokú horúčku a blúznil. Tesne za ním šla na koni Nataša. Jej uplakané oči nevideli nič okrem blúzniaceho Juru. Nič iné pre ňu neexistovalo.
Zadný voj karavány tvoril zlúčený jazdecký oddiel, zložený zo šiestich vojakov a štrnástich basmačov. Šli pomiešané, bez zbraní a veselo sa zabávali. Päť basmačov malo na rôznych častiach tela biele obväzy. Boli to ranení, ktorí svoje zranenia znášali napodiv oveľa lepšie ako chudák Jura Burkoň. V malom odstupe za hlavným oddielom šli na koňoch dvaja najlepší kamaráti: Chanbek Zakirov a Abdula Chudojarchán. Obidvaja vášnivo túžili pestovať kvety a práve to ich teraz spájalo. Úplne osamotený a ako posledný šiel starý molah.
Obyvatelia Šurábu vybehli z domov a s úžasom vyvaľovali oči na túto nezvyčajnú karavánu...

28

Ďalšie osudy účastníkov tohto čudesného príbehu boli, pravdaže, veľmi rôzne.
Juru Burkoňa odlúčili od Nataše a hospitalizovali v Isfare. Poležal si na nemocničnom lôžku pol druha mesiaca. Keď sa mu rana celkom zahojila, premiestnili ho na špecializovanú psychiatrickú kliniku, kde dlho hľadali príčiny takého hlbokého a trvalého narušenia jeho pamäti.
O tom, čo sa stalo pri Železnej hore, nemohol Jura Burkoň povedať vôbec nič. Vyšetrovatelia trestnej činnosti basmačov ho veľa ráz v Isfare navštívili, ale Burkoň si nemohol na nič spomenúť. Nevedel povedať ani to, kde a za akých okolností prišiel k svojmu zraneniu. Vyzeralo to tak, že udalosti určitého druhu mu niečo dokonale a natrvalo vytrelo z pamäti. Pamätal sa na to, že sa zúčastnil na geologickej výprave, že objavili bohaté nálezisko železnej rudy, ale ako sa výprava skončila, nevedel.
Ani Nataša nemohla súdnemu vyšetrovateľovi nijako pomôcť. Úplne sa spamätala až o dva roky, keď už bol proces s basmačmi dávno uzavretý. Spomenula si na Miel, na čiernu guľu a na nebezpečenstvo deguolizácie celého ľudstva na Zemi, ale nikdy a nikomu sa o tom nezmienila, pretože nemohla pripustiť, že sa to všetko stalo v skutočnosti, a nie v nejakom dávnom zlom sne. Aj na svoju lásku k Jurovi Burkoňovi pozerala ako na dočasné prázdninové vzplanutie, a preto ho už nevyhľadávala.
I Jegorov a päť ďalších vojakov rovnako ako Mirza Ikramov so svojimi tromi kamarátmi trpeli nejaký čas na čudnú stratu pamäti. Nie je jasné, či ich Miel po bitke s basmačmi zámerne priviedla do tohto stavu, alebo to bol následok ožiarenia drionom. Spamätali sa síce už o mesiac, ale prispieť k vyšetrovaniu niečím podstatným nemohli. Pamätali sa iba na akýsi čudný striebristý balón, ktorý priletel nevedno odkiaľ a ktorého sa výprava ujala. O basmačoch a okolnostiach Plavunovovej a Lapinovej smrti nevedeli vôbec nič a rovnako nemohli nič uviesť ani o záhadnom zmiznutí českého inžiniera Václava Jiskru.
Nevysvetliteľné zmiznutie zmluvného odborníka zo zahraničia spôsobilo úradom najväčšie nepríjemnosti. Všetky jeho veci aj doklady sa uchovali, ale sám Václav Jiskra zmizol bez stopy. Basmači tvrdili, že toho vysokého mladého muža videli v úplnom poriadku, keď začali zbierať „nevedno kým zabitých" pravoverných, aby ich riadne pochovali. Stál vraj

vedľa mŕtveho tela svojho bradatého druha spolu s pravoverným Chanbekom Zakirovom. Zakirov sa vraj potom pridal k nim, ale kam odišiel ten vysoký mladý muž, nikto z nich nevidel.
Ako jediný očitý svedok v tejto záležitosti sa prihlásil desaťročný chlapec Rasul Zakirov. No keď začal rozprávať vyšetrovateľovi o „dobrej Miel", o „zázračnej lampke miliári" a o „obrovskej čiernej guli, ktorá odniesla Václava Jiskru", aj jeho vyhlásili za psychicky chorého následkom nervového šoku a pravdivú výpoveď ani nezaznamenali.
Medzi listinami Nikolaja Fiodoroviča Plavunova sa síce našlo podrobné hlásenie úradom, v ktorom detailne opisoval prílet záhadného bieleho balóna, jeho premenu na nesmierne ťažkú čiernu guľu, aj chorobný spánok, do ktorého upadlo desať členov výpravy následkom priameho styku s bielym balónom, ale ani toto hlásenie nevzbudzovalo dôveru, pretože bolo až neuveriteľne fantastické.
Vyšetrovanie sa teda sústredilo na bandu basmačov a na ich pohlavára Chudojarchána. Aj tu síce bola hŕba nejasností - prečo banditi nezlikvidovali všetkých členov výpravy, prečo po úspešnom prepadnutí tábora geológov neodišli s korisťou do hôr, prečo sa vzdali malému chlapcovi a dali sa mu priviesť do Šurábu a tak ďalej, no jednako tu boli konkrétne fakty, dostatočné na súdne konanie. A tak basmačov prísne súdili. Trest smrti však vymerali iba Abdulovi Chudojarchánovi. Tento bandita mal na svedomí priveľa krutých zločinov. Nepomohlo mu ani to, že sa vzdal dobrovoľne, že pred súdom plakal ako malé dieťa a na nič sa nepamätal. U ostatných basmačov uznal súd za poľahčujúcu okolnosť, že sa dobrovoľne vydali úradom, a odsúdil ich na rôzne tresty odňatia slobody.
Tým bol celý prípad geologickej výpravy inžiniera Plavunova prakticky uzavretý. O inžinierovi Václavovi Jiskrovi z Prahy oznámili československým úradom len toľko, že je nezvestný, ale niet dôvodu považovať ho za mŕtveho.

29

A teraz je načase, aby som čitateľovi prezradil, čo ma vlastne pohlo k zverejneniu tohto neuveriteľného príbehu.
Za svojho pracovného pobytu v Moskve som nemal možnosť pravidelne čítať české noviny. Kupoval som ich vždy príležitostne. Musela to teda byť naozaj šťastná osudná náhoda, že sa mi dostal do rúk, a to celkom nedávno, ten pravý výtlačok. Takto nepravidelne získavané noviny som zvyčajne prečítal od a do z, musel som preto natrafiť aj na malý článoček s titulkom Tragédia nad Vysokými Tatrami.
V článku stálo toto:
Včera o 02 hod. 45 min. na pravidelnej vnútroštátnej linke Praha - Košice došlo k vážnej havárii lietadla. Pri lete nad Vysokými Tatrami za zlej viditeľnosti v nočnej hmle narazilo naše lietadlo do veľkého balóna, ktorý pravdepodobne vyslalo nad územie ČSSR niektoré zo západných výzvedných centier, čo sa už neraz stalo aj v minulosti. Po zrážke s balónom sa lietadlo zrútilo na zem. Dvaja členovia posádky a sedemnásť cestujúcich zahynulo. Ich telesné pozostatky sa podarilo vyslobodiť z trosiek lietadla a identifikovať. Je bezpečne zistené, že okrem týchto devätnástich osôb nikto ďalší na palube lietadla nebol.
Jednako sa blízko miesta katastrofy v ťažkom stave našiel neznámy človek, ktorý má nepochybne priamy vzťah k havárii lietadla, hoci nepatrí ani k posádke, ani k cestujúcim. S najväčšou pravdepodobnosťou možno predpokladať, že neznámy, ktorého totožnosť sa nepodarilo zistiť, pretože sa pri ňom nenašli nijaké doklady, sa pokúsil zachrániť pomocou padáka, vo vzduchu ho však zasiahli úlomky lietadla a utrpel vážne zranenie. V hlbokom bezvedomí ho dopravili do najbližšej nemocnice, kde mu poskytli všestrannú lekársku pomoc. K vedomiu však nepríšiel a lekári sa nezaručujú za jeho život. Ťažko pripustiť, že by tento človek bol na palube havarovaného lietadla ako čierny pasažier. Je oveľa pravdepodobnejšie, že ide o agenta zahraničnej výzvednej služby, ktorý priletel na balóne a pri zrážke vypadol z koša. Po zvyškoch balóna sa dosiaľ pátra.
Všetky okolnosti katastrofy vyšetruje špeciálne ustanovená štátna komisia. Na miesto tragédie už vyslali skupinu expertov. Fotografia neznámeho je uverejnená na str. 3.
Pozrel som na tretiu stranu a uvidel som tvár muža so zatvorenými očami. Pevne zovreté pery a stiahnuté obočie mu dodávali výraz akejsi neskrotnej odhodlanosti. Pod fotografiou bola stručná výzva k verejnosti, aby každý, kto toho človeka pozná alebo môže o ňom podať nejaké informácie, sa neodkladne dostavil na najbližšie oddelenie VB.
Už som chcel noviny odložiť, ale nedalo mi to a pozrel som na fotografiu neznámeho ešte raz. A tu mi odrazu blyslo hlavou, že túto sympatickú mužnú tvár som už kedysi videl. Ale kedy a kde...? Vtom akoby do mňa hrom udrel: predsa na jednej z fotografií, ktoré mi aj s inými dokladmi pred piatimi rokmi zveril inžinier Burkoň!
Schoval som noviny, nechal som všetko tak a rozbehol som sa domov. Od vzrušenia mi úplne vyschlo v hrdle. Doma som vytiahol spodnú zásuvku stola a vybral z nej objemný modrý obal. Za okamih som mal v ruke malú fotku, aké sa vtedy používali do pasu. Bol na nej asi dvadsaťpäťročný muž energických čŕt. Na druhej strane bolo perom napísané: „Priateľovi Jurovi Burkoňovi od staršieho kolegu V. Jiskru na pamiatku na objavenie Železnej hory. Pohorie Alaj dňa 28. marca 1929."
Vzal som noviny a porovnal fotografie. Ano, je to nepochybne ten istý človek!
Ale pozor, veď je to čírý nezmysel! Fotografia neznámeho v novinách je spred týždňa, zatiaľ čo pasovú fotku Václava Jiskru museli urobiť v Prahe koncom roku 1928. Keby inžinier Jiskra bol zostal nažive, bol by dnes už bezmála osemdesiatročný starec. Ten neznámy z novín by mohol byť nielen jeho synom, ale aj vnukom. Nejde tu o náhodnú podobu? Áno, najskôr to bude tak...
Bol to jediný rozumný záver. A predsa stačilo, aby som sa znova pozorne zadíval na obe fotografie, a hneď sa vo mne opäť prebúdzala istota, že je to jeden a ten istý človek. Toho silného dojmu som sa nijako nemohol zbaviť. Ostávalo teda len zavolať do redakcie novín a spýtať sa na nejaké podrobnosti.

Našťastie sa ukázalo, že redaktor, ktorý sa prípadom havarovaného lietadla zaoberal, je človek zhovorčivý a úprimný. Že potrebujem nejaké podrobnosti o katastrofe nad Vysokými Tatrami? No prosím, je ich viac ako dosť. Čože? Niečo mimoriadne a zvláštne? Aj to máme. Napríklad zvukový záznam pilotových posledných slov: „Strieborný balón! Priamo v smere letu strieborný balón! Nestačím sa mu Vyhnúť! Nesta..." Potom mocný úder, škrípanie, a spojenie sa prerušilo. Alebo iná zvláštnosť. Neznámy, ktorý je dosiaľ v bezvedomí, mal oblečenú priliehavú striebristú kombinézu. Dosiaľ sa nepodarilo určiť, z akého materiálu je vyrobená. Konštrukcia padáka, ktorým bol ten záhadný muž vybavený, je pre odborníkov takisto neslýchané tvrdým orieškom. Všetci tvrdia, že také padáky sa v nijakej krajine na svete nevyrábajú. Ešte niečo?
Nie, nie, to úplne stačí!
Poďakoval som sa ochotnému redaktorovi a hneď ako zavesil, pustil som sa do čítania rukopisu v modrom obale. Tam aj tu strieborný balón a priliehavá striebristá kombinéza ... Až sa mi dych zatajil nad domnienkou, ktorá sa mi zrodila v hlave. Ale hneď som sa ovládol. Je privčas na vyslovenie takých ohromujúcich dohadov. S tým treba počkať. Najskôr musím všetkým povedať, čo sa vlastne prihodilo pred päťdesiatimi dvoma rokmi pri Železnej hore v pohorí Alaj. To je zatiaľ najdôležitejšie. A potom?
Potom bude treba čakať, kým sa neznámy, ktorého našli vo Vysokých Tatrách v takom zúboženom stave, trochu pozbiera a vráti sa mu vedomie. Ak je moja domnienka správna, stane sa tento človek zdrojom neslýchané cenných informácií. Redaktor okrem iného povedal, že stav záhadného muža zo strieborného balóna sa už nepokladá za úplne beznádejný. Nuž, nedá sa nič robiť, musím sa vyzbrojiť trpezlivosťou a čakať.

## DRUHÁ ČASŤ

### Súhvezdie Ortomiran

#### 1

Čakať len tak nečinne - na to som naozaj nemal povahu. A tak zatiaľ čo lekári v Československu zápasili o život tajomného muža zo strieborného balóna, venoval som všetky svoje sily a všetok svoj čas pátraniu po živých svedkoch. Za každú cenu som potreboval nájsť aspoň jedného účastníka Plavunovovej geologickej výpravy. Vedel som, že sám, bez jediného očitého svedka, v živote nikoho nepresvedčím o tom, že ťažko ranený mladý muž je totožný s inžinierom Václavom Jiskrom z Prahy, ktorý pred päťdesiatimi dvoma rokmi za veľmi búrlivých okolností opustil našu planétu na palube driona, prekonal neuveriteľne dlhú kozmickú cestu a teraz sa vrátil na Zem rovnako, mladý, ako bol pred odletom.
Ani chvíľu som nepochyboval o tom, že strieborný balón, ktorý sa zjavil pilotovi havarovaného lietadla niekoľko sekúnd pred zrážkou, bol v skutočnosti ortomiránsky kozmický koráb drion, na ktorom sa Jiskra vracal domov zo svojich ciest. Preto sa nenašli „zvyšky špiónskeho balóna". Pre drion zrážka s lietadlom určite nemala ani najmenšie následky. Nechápal som len, prečo vôbec pripustil, aby k nej došlo, veď predsa musel na diaľku zaregistrovať blížiace sa lietadlo a ľahko sa mu mohol vyhnúť. Nemenej záhadný bol pre mňa aj Jiskrov zoskok padákom. Prečo to urobil? Prečo nepristal s drionom v horách a nevystúpil z neho rovno na pevnú zem? To boli vážne slabiny mojej inak vo všetkom dokonalej hypotézy, ale veril som, že tieto a iné otázky objasní sám inžinier Jiskra, keď sa zotaví natoľko, že bude schopný hovoriť.
V celej veci mi nešlo len o to, aby sa ľudstvo našej Zeme presvedčilo, že dychtivo očakávané stretnutie s mimozemskou civilizáciou sa už stalo skutkom, ale tiež - a možno hlavne - o to, aby sa môj krajan Václav Jiskra po dlhoročnej nezvestnosti vrátil so slávou a cťou, aby mohol ľuďom odovzdať svoje úžasné poznatky a skúsenosti a aby sa mu naplno priznali jeho nesmierne zásluhy pred celou našou civilizáciou. Aj keď sa stane to najhoršie a lekárom sa nepodarí udržať ho pri živote, jednako bude mať jeho identifikácia obrovský význam. Neodíde potom zo sveta ako podozrivé indivíduum bez dokladov, poznamenané Kainovou pečaťou špióna a vraha, a jeho telesné pozostatky nezahrabú do bezmenného hrobu v odľahlom kúte dedinského cintorína. Ak sa presvedčivo dokáže jeho totožnosť, bude potom aj po smrti uznaný za najväčšieho kozmického cestovateľa v ľudských dejinách, pochovajú ho s najväčšími poctami v pražskom panteóne a jeho meno sa naveky zapíše zlatými písmenami do najslávnejších stránok českých a svetových dejín.

Moje šance na úspech neboli celkom zanedbateľné. Počítal som s Natašou Plavunovovou, Chanbekom Zakirovom, s Jegorovom a jeho piatimi vojakmi, ba aj s pohoničmi. Títo ľudia sa predsa musia pamätať na českého inžiniera Václava Jiskru, s ktorým strávili v horách Alaja niekoľko mesiacov. Musela by to byť čertovská smola, keby nikto z nich už nebol naživе.
Nebudem opisovať všetky ťažkosti, ktoré som musel pri tomto neobyčajnom pátraní prekonať. Stačí povedať, že moje úsilie bolo nakoniec korunované absolútnym úspechom, hoci z účastníkov Plavunovovej expedície som našiel toho, ktorého som celkom zabudol vziať do úvahy. Presnejšie povedané, nenašiel som ja jeho, ale on našiel mňa. Raz ráno zazvonil pri mojich dverách a ja som sa hodnú chvíľu nemohol dovtípiť, kto to vlastne je.
Zazrel som pred sebou statného muža okolo šesťdesiatky, s výraznou počernou tvárou a veľmi prešedivenými čiernymi vlasmi. Jeho iskrivé oči sa na mňa upreli s neskrývaným vzrušením. Prejavilo sa aj v jeho hlase, keď sa mi pozdravil a hneď sa rýchlo spýtal:
- Ste to vy, kto zháňa účastníkov geologickej expedície inžiniera Plavunova, ktorý padol v boji s basmačmi pri Železnej hore na Alaji v roku tisíc deväťsto dvadsaťdeväť?
- Áno, áno, to som ja! Prosím, poďte ďalej... Nesiete mi správu o niektorom z účastníkov tej nešťastnej výpravy?
Neodpovedal mi hneď, až keď som ho zaviedol do izby. Tu sa na mňa šibalsky zahľadel a pomaly, dôrazne povedal:
- Ja sám som sa zúčastnil na výprave k Železnej hore.
- Vy? Ale to sa predsa stalo... Prerušil ma:
- Áno, áno, je to už päťdesiatdva rokov. Chápem vaše rozpaky, ale už je to tak - bol som tam. - Tu z ničoho nič zmenil tón a pokračoval s výrazným tadžickým prízvukom : - Môj ata strieľal na šakal basmač Chudojarchán, arkan mu na hlava hádzal...
- Rasulko...! Och, prepáčte, Rasul Chanbekovič! Je to možné? Ste to naozaj vy?
Len s námahou som sa ovládol, aby som ho v návale radosti neobjal. Aj môj návštevník mal zrejme veľkú radosť. Pevne mi stisol ruku a vzrušene sa rozhovoril:
- Áno, milý priateľ, je to tak. Som benjamínček Plavunovovej výpravy, ktorého vtedy všetci volali Rasulko. Vidím, že ste so mnou nepočítali. Asi ste mali utkvelú predstavu, že som stále malý chlapec. Ale ako vidíte, trochu som od toho času vyrástol.
- A viete, že máte pravdu, Rasul Chanbekovič! Zrejme mi preskočilo v hlave!
- Zato nič. Ako vidíte, už dávno nie som ten malý chlapček, ktorého ste opísali vo svojom pravdivom románe. Som už skoro dedko. Dva roky v dôchodku, to už je čo povedať, nie? Ale ešte som sa nedal odpísať, to nie! Aj na geologických výpravách sa ešte sem-tam zúčastním. Aj ja som sa totiž stal geológom. Veď viete, dojmy z detstva boli priveľmi silné. Nebudete tomu veriť, ale v kútiku duše som celý život čakal, že sa drion raz vráti a zasa pristane na nejakom odľahlom, pustom mieste. To bol hlavný motív, ktorý ma nabádal, aby som si zvolil povolanie geológa. A ešte tá psychická záťaž, ktorú som vláčil so sebou po celý život, tá obrovská záľaha dôležitých informácií, o ktorých som proti svojej vôli musel mlčať! Až teraz si konečne môžem uľaviť, aj to nie pred každým. Pre všetkých je váš román len zábavné fantastické čítanie. Iba my dvaja vieme, že je v ňom opísaný pravdivý príbeh zo života. Ani neviete, aký som šťastný, že ste o tú záležitosť prejavili záujem. Vlastne ste ju vzkriesili z úplného zabudnutia...
- Len vďaka úrazu inžiniera Burkoňa, Rasul Chanbekovič. Len vďaka nemu. Obávam sa, že to urýchlilo jeho koniec.
- Máte pravdu, chudák Jura Burkoň, nedožil sa toho... A potom sme už sedeli pri stole, popíjali gruzínsky koňak a rozprávali, rozprávali a stále sa nemohli dosýta vyrozprávať.
Rasul Chanbekovič mi rozprával, ako sa za mladi veľa ráz pokúšal pripútať pozornosť verejnosti k neslýchaným udalostiam pri Železnej hore, ako všade ukazoval krásne vreckové hodinky so svojím menom vyrytým na plášti a s venovaním vojenského veliteľstva v Šurábe „za aktívnu pomoc pri likvidovaní basmačskej bandy Abdulu Chudojarchána". Nikto však mladíkovi neveril. Uznávali síce, že hodinky dostal právom a zaslúžene, ale to ostatné považovali za mladícku fantáziu a len sa mu smiali. Až neskôr - keď už bol študentom geologického inštitútu - pochopil, že urobí najlepšie, keď o príhode s kozmickou návštevníčkou Miel bude mlčať, lebo nemá ani najmenší dôkaz, ani svedkov. Koľko ráz vtedy ľutoval, že z detskej nerozvážnosti vrátil do driona darček kozmickej dievčiny, vreckový lúčový deguolizátor miliár, ktorý po prvý raz a naposledy použil na deguolizáciu Burkoňa a Jiskru. To by bol dôkaz, proti ktorému by sa neodvážili nič namietať ani najväčší skeptici.
- A čo váš otec? - spýtal som sa. - Musel sa predsa po náhodnom ožiarení chytro spamätať a potvrdiť vašu správu!
- To je práve to, že otec mi nemohol potvrdiť vôbec nič. Pamätal si len bitku s basmačmi. Vtedy v tom zmätku mu nikto nestačil ani poriadne vysvetliť, čo vlastne vyvolalo hlboký spánok desiatich úplne zdravých, silných chlapov. Všetko sa odohralo veľmi rýchlo. A čo sa týka Miel, tú nestačil ani zazrieť. Na čiernu guľu vo výklenku sa matne pamätal, ale či je to nejaký dôkaz? A potom, vojaci a pohoniči svorne vypovedali o ľahučkom striebornom balóne, a otec by odrazu začal o čiernej guli, ktorá pod sebou rozdrvila skalu... Kdeže, otec mi nemohol pomôcť.
- A čo Nataša?
- Nataša? Tá bola dlho v psychiatrickej liečebni, a keď ju prepustili, odišla, nikto nevie, kam. Hľadal som ju, ale márne. Za Burkoňom som bol dva razy. Ale ten sa nepamätal na nič. Asi som mu vtedy uštedril priveľkú dávku deguolizačných lúčov. Nebyť toho úrazu, asi by si nikdy nebol na nič spomenul.
- A aký bol ten proces s basmačmi?
- No poviem vám, že to bol pohľad pre bohov. Tí suroví chlapi, čo ešte prednedávnom vraždili hlava-nehlava, smoklili pred súdom ako malí chlapci a všetky svoje zločiny popierali. Nikomu však nezišlo na um, že to vôbec nie je komédia, že naozaj úplne zabudli na svoju vrahúnsku minulosť. Len ja som vedel, že plačú naozaj a že to už vlastne nie sú banditi a vrahovia, ale ozajstní dobráci, ktorí by ani kuraťu neublížili. Ale čo z toho, že som to vedel. Aj tak mi nikto

neveril. Najväčšmi mi bolo ľúto Chudojarchána. Keď pochopil, že ho odsúdili na smrť, rozplakal sa a úpenlivo vykrikoval, že ľudia sa predsa nesmú zabíjať, že to nie je dovolené. Bol hlboko presvedčený o svojej nevine a to bolo na celej veci najhroznejšie. Volal na mňa menom: „Rasuldžan, zachráň ma! Povedz im, že som ťa vo všetkom poslúchal!" Reval som tiež a prosil súd o zľutovanie, až ma museli vyviesť zo súdnej siene. Nikdy na ten strašný výjav nezabudnem...
Potom mi Rasul Chanbekovič v skratke porozprával svoj ďalší život. Sotva začal študovať na vysokej škole, vypukla vojna. Nechal inštitút a šiel dobrovoľne na front. Celú vojnu bojoval v prednej línii a znova často ľutoval, že si vtedy nenechal lúčový deguolizátor. Nemeckí esesáci by veru ožiarenie miliarom boli potrebovali ako soľ. Po vojne sa vrátil k štúdiám, a keď ich ukončil, nastúpil na ťažkú a zložitú dráhu geológa prieskumníka, ktorej zostal verný po celý svoj život.
Keď sa môj hosť vyrozprával, oznámil som mu podrobnosti o tragickej havárii lietadla nad Vysokými Tatrami, o tajomnom mužovi zo strieborného balóna, o jeho ťažkom zranení a dosiaľ trvajúcom hlbokom bezvedomí. Až potom som mu ukázal noviny s fotografiou neznámeho. Len čo sa na ňu Rasul Chanbekovič pozrel, vyhŕkol:
- Je to on! Je to Václav Jiskra! Musíme okamžite za ním!
Úplne som chápal netrpezlivosť svojho nového priateľa, ale odcestovať do Československa okamžite sa predsa len nedalo. Niekoľko dní trvalo vybavenie bežných cestovných formalít. Napriek tomu sme v krátkom čase mali v rukách všetky potrebné doklady a najbližším lietadlom sme odleteli do Bratislavy. A presne o týždeň po tom, čo sa u mňa zjavil Rasul Chanbekovič, stáli sme obaja na malej staničke úhľadného slovenského mestečka uprostred hôr.

2

Môj priateľ nezaprel v sebe horala. Len čo sme vyšli pred stanicu, poobzeral sa po nádhernej panoráme hôr a spokojne poznamenal:
- Tu sa musí krásne žiť...
Roztržito som mu pritakal a začal som zháňať niekoho, kto sa v mestečku vyzná. Starosti o nocľah som nechal na neskoršie. Najskôr musíme za Jiskrom. Spýtal som sa jedného miestneho obyvateľa na nemocnicu a už som viedol Rasula Chanbekoviča malebnými uličkami. Svoje malé kufríky sme si niesli so sebou. Po desiatich minútach chôdze sme s tlčúcim srdcom zastali pred vchodom do modernej dvojposchodovej budovy, v ktorej takmer sedem týždňov, obklopený najlepšími lekárskymi kapacitami z Prahy aj Bratislavy, zápasil Václav Jiskra so smrťou.
Dostať sa k záhadnému pacientovi nebolo ľahké. Vrátnik nás poslal za službukonajúcim členom vládnej vyšetrovacej komisie. Mali tu stálu hliadku pre prípad, že sa ranený aspoň na chvíľu preberie z bezvedomia a bude schopný vypovedať. Vyšetrovateľ sa nás zdvorilo, ale veľmi dôkladne na všetko vypytoval a hneď to zapisoval do protokolu. Čo sme mu však mali povedať? Že ten záhadný pacient je muž, ktorý sa po päťdesiatich dvoch rokoch vrátil z ďalekej kozmickej cesty? To by sme tomu dali! Obmedzil som sa preto na vyhlásenie, že máme istú domnienku, ktorú treba preveriť. Člen komisie bol dlho neúprosný:
- Musíte mi tú vašu domnienku povedať, inak vás k pacientovi nesmiem pustiť. *
- Všetko vám povieme, ale až po návšteve pacienta. Máme na to veľmi vážne dôvody. Sám ich uznáte, keď vám potom všetko vysvetlíme. Inak sa to predsa nedá preveriť.
Nakoniec sama skutočnosť, že sme merali cestu až z Moskvy, a okolnosť, že sme boli prví a zatiaľ jediní, ktorí sa prihlásili s možnosťou neznámeho identifikovať, to všetko zapracovalo v náš prospech a donútilo člena komisie ku kapitulácii. Ešte raz preskúmal naše doklady a nakoniec nám vydal priepustku do strážnej izby.
Lekár, ktorý nás odprevádzal k ranenému, povedal:
- Za posledné dni sa pacientov stav trocha zlepšil. Nie je to zatiaľ nič rozhodujúce, ale už dva razy sa nám prebral z bezvedomia, otvoril oči a celkom sústredene sa rozhliadol po izbe. No hovoriť ešte nemôže. Nepokúšajte sa preto klásť mu nejaké otázky. Mohlo by mu to uškodiť.
Sľúbili sme, že budeme mlčať ako ryby. Potom sme si obliekli biele nemocničné plášte, prešli sme dlhou chodbou na izolačku, predložili ozbrojenému príslušníkovi VB priepustky a pasy a potom sme už konečne po prstoch vstúpili do nemocničnej izby.
V priestrannej svetlej miestnosti stála jediná posteľ. Na nej, spútaný zložitým systémom ovínadiel, kladiek a závaží, zabalený do bielych obväzov ako obrovská kukla, v neprirodzenej polohe ležal človek. Oči mal otvorené, ale na bledej pochudnutej tvári vyzerali ako dve tmavé škvrny. Nevyjadrovali nič okrem žiaľu a smrteľnej únavy. V tom stave, v akom sa nachádzal v tej chvíli, by sme Václava Jiskru nikdy nespoznali.
Pacientov pohľad ľahostajne skĺzol po našich tvárach a na okamih sa zastavil na lekárovi, ktorý zostal stáť pri dverách. Potom sa opäť clivo uprel do prázdna.
Opatrne sme sa priblížili k posteli. Srdce mi bláznivo búchalo. Pozrel som na Rasula Chanbekoviča - v očiach mal slzy.
- Zdravím ťa, Václav Jiskra, - ticho prehovoril po rusky môj priateľ, ktorý pri tomto stretnutí razom zabudol na prísny lekárov zákaz a na naše sľuby. - Tak sme sa predsa znova stretli! Pamätáš, Železná hora, basmači, Rasulko?
Tvár raneného sa badateľne zmenila, oživnuté oči sa upreli na príchodzieho. A zrazu pacient sotva počuteľné zašepkal po rusky :
- Čo... čo je s chlapcom?
- Je živý a zdravý! Totiž ja... - vtom sa však Rasul Chanbekovič zarazil. Zrejme si uvedomil, že nie je práve vhodná chvíľa vysvetľovať chorému, že od tých čias uplynulo už päťdesiatdva rokov. A že by to Jiskra vedel, to, pravdaže, nemohol predpokladať.
- Je živý... To som rád... A čo ostatní... na Zemi...? Nikto nezanikol na... guolu?

- Ľudstvo je v poriadku, Václav, už nás je vyše štyroch miliárd a stále nás pribúda.
- Tak to... bol... omyl... - prerývane zašepkal Václav a vzápätí unavene zavrel oči a odvrátil tvár.
Až teraz sme si uvedomili, že sme porušili lekárov zákaz. Previnene sme sa na neho obzreli. Hnevlivými posunkami nám dával najavo, že musíme okamžite odísť. Už sme ho chceli poslúchnuť, ale vtom Jiskra začal hovoriť a my sme na doktora opäť zabudli.
- Povedzte pravdu... som v Československu? Upieral na nás horúčkovito blčiaci, znepokojený pohľad.
Teraz som mu povedal ja, a po česky:
- Upokojte sa, pán inžinier, ste naozaj doma, v Československu.
- Kto ste? - zašepkal naliehavo.
- Vaši priatelia. Môžete nám veriť. Dobre vás poznáme.
- Potom... pomôžte!
- Urobíme pre vás všetko! - zvolal som a mimovoľne som pristúpil až tesne k posteli.
Jiskrovi sa tvár znetvorila od bolesti, ale premohol ju a celkom zreteľne, aj keď prerývane zašepkal :
- Mal som... pri sebe... pliaránu... áno, pliaránu... taký malý ihlanček... ako z jantáru... Zoberte ho a... spáľte... od vrcholka... Je to môj... môj... - dodal ešte akési slovo, ale bol to už len nečujný pohyb pier, a tak som mu nerozumel.
Jiskrovi sa opäť zavreli oči, tvár ešte väčšmi zbledla, na čelo mu vystúpili drobné kvapky potu.
- Odíďte, okamžite odíďte! Či nevidíte, že už zasa stratil vedomie?! Ani vyšetrujúce orgány si nedovolia to, čo vy! - nahnevane vrčal doktor a veľmi rozhodne nás vyháňal z izby. Na chodbe sa už miernejšie spýtal: - Spoznali ste ho?
- Spoznali, pán doktor, ďakujeme vám.
Členovi vyšetrujúcej komisie sme do protokolu zahlásili, že naša domnienka sa úplne potvrdila a pacienta sme bezpečne spoznali. Je to Čech a československý občan inžinier Václav Jiskra. Istotne to nie je agent západnej rozviedky a na havárii lietadla nemá ani najmenšiu vinu.
Člen komisie chcel od nás podrobnejšie údaje, ale ešte stále sme mu nemohli povedať celú pravdu. Bolo by to predčasné. Vyhovorili sme sa, že záležitosť je nanajvýš vážna, a preto všetky podrobnosti chceme oznámiť priamo predsedovi vyšetrovacej komisie. Službukonajúcemu členovi sa to ani trochu nepáčilo, ale nakoniec nám povedal, kde predsedu nájdeme, a prepustil nás.
Keď sme opustili nemocnicu a sadli si na lavičku v najbližšom parku, môj priateľ Rasul Zakirov sa starostlivo spýtal:
- Rozumeli ste všetkému, čo hovoril Jiskra po česky?
- Áno, kamarát, rozumel som všetkému. Žiadal nás, aby sme z jeho vecí vybrali nejakú pliaránu.
- Pliaránu? Čo je to?
- Keby som vedel! Jiskra povedal, že to má tvar malého jantárového ihlanu a musíme tú vecičku stoj čo stoj spáliť, a to od vrcholka. Musí mu na tom veľmi záležať, keď o to žiadal, len čo sa trochu prebral a bol schopný hovoriť. A zrejme to nechcel zveriť hocikomu. Obrátil sa na nás, pretože sme ho spoznali a uistili o svojom priateľstve. Myslím, že je našou svätou povinnosťou splniť mu túto prosbu.
Inžinier Zakirov so mnou úplne súhlasil, a tak sme sa po krátkej porade vybrali za predsedom vyšetrovacej komisie. Kanceláriu mal v jednom hotelíku, a pretože ho na našu návštevu z nemocnice telefonicky upozornili, okamžite nás prijal.
Bol to päťdesiatnik športového typu a predstavil sa nám ako plukovník štátnej bezpečnosti.
K tomu, čo sme už oznámili do protokolu vyšetrovateľovi v nemocnici, sme teraz opatrne dodali, že inžinier Václav Jiskra sa zúčastnil na istom závažnom vedeckom experimente v Sovietskom zväze, že prežil istú veľkú nehodu a dlho bol považovaný za nezvestného. Kozmickú stránku veci sme opäť zamlčali. Na záver som plukovníka ubezpečil, že náležité vysvetlenie všetkých čudných okolností prípadu podá nepochybne sám inžinier Jiskra, len čo sa aspoň trochu zotaví zo svojich ťažkých zranení.
Celé rozprávanie, ktoré som plukovníkovi predniesol v mene nás oboch, vyznelo dosť čudne, ba povedal by som, že dokonca podozrivo. Bol som si toho vedomý a bolo mi to hrozne trápne.
Plukovník si to všetko vypočul s bohorovným pokojom a potom nám zamyslene povedal:
- Je to veľmi zaujímavé. Naozaj. Vy teda tvrdíte, že náš záhadný muž je inžinier Václav Jiskra z Prahy a že bol dlho nezvestný. A komu vlastne chýbal? Manželke? Rodičom?
- V čase svojho zmiznutia nebol ženatý. Museli ho teda hľadať rodičia a príslušné úrady...
- Tak, tak, tak... Príslušné úrady... Vyzerá to tak, že pred rokmi nelegálne opustil republiku, naverbovala ho nejaká západná výzvedná služba a teraz sa takisto nelegálne vrátil do vlasti na balóne, aby tu pôsobil ako špión, diverzant a ktovie ešte čo.
- Mýlite sa, súdruh plukovník. Vôbec nikdy nebol na Západe. Jiskra predsa zmizol v Sovietskom zväze...
- Hádam mi nechcete tvrdiť, že ten strieborný balón priletel zo Sovietskeho zväzu?
- To nie... Ale zo Západu tiež nepriletel... Celá tá záležitosť nemá s vyzvedačstvom nič spoločné. Je to všetko oveľa zložitejšie...
- Ale priletel na tom balóne. Áno, alebo nie?
- Priletel...
- Aspoň niečo. A ako dlho bol vlastne nezvestný?
- To vám, bohužiaľ, zatiaľ nemôžem prezradiť.
- Prečo z toho robíte tajnosti?
- Nejde to ináč, verte mi, súdruh plukovník. Je to neuveriteľná história a my nemáme ani najmenšie dôkazy, aby sme ju potvrdili. Len tuto inžiniera Zakirova, ktorý bol očitým svedkom. Ak vám len tak bez dôkazov celú príhodu rozpovieme, nebudete sa s nami ďalej baviť, pretože nás budete považovať za klamárov alebo bláznov. A to by som nerád. Bude

teda naozaj rozumnejšie, keď počkáme, kým sa stav Václava Jiskru zlepší, a potom vám všetko povie sám.
- A ste si istý, že on sám bude mať dosť dôkazov, aby sme mu uverili?
- Takú istotu nemáme. Veríme len, že Jiskrova výpoveď bude obsahovať také nesmierne cenné informácie, že samy osebe budú nanajvýš presvedčivé.
Chvíľu bolo ticho, Plukovník si nás prezeral skúmavým pohľadom a ja som si už bol takmer istý, že nás dá zadržať ako osoby podozrivé zo spoluúčasti. Vôbec by som sa tomu nečudoval, pretože sám by som na jeho mieste nekonal inak. Plukovník sa však rozhodol pre iný postup.
- No dobre, budeme teda čakať, - povedal pokojne. - Ale za ten čas budem nútený aj naďalej považovať vášho priateľa za úplne neznámu osobu. Identifikácii, ktorú ste vykonali, chýbajú dôkazy, a preto ju nemôžem uznať. Aj keď podľa lekárovho svedectva ste oslovili pacienta menom Václav Jiskra a on na toto oslovenie súhlasne reagoval. V tejto súvislosti by som vám chcel položiť zaujímavú otázku. Dúfam, že mi na ňu výnimočne odpoviete. Doktor, ktorý bol prítomný pri vašej návšteve, jasne počul, ako sa vás pacient pýta, kto ste. Je to pravda?
- Áno, je to pravda.
- On vás teda nepozná?
- Je to trocha zložitejšie, súdruh plukovník. Mňa osobne inžinier Jiskra naozaj nepozná. A čo sa týka súdruha Zakirova, toho síce kedysi poznal, ale v nijakom prípade si ho nemôže pamätať. Sú tu okolnosti, ktoré to znemožňujú.
- Zaujímavé! Súdruh Zakirov okamžite spoznal v zbedačenom pacientovi svojho známeho inžiniera Jiskru, zatiaľ čo inžinier Jiskra, hoci bol celkom pri vedomí - hovorili predsa o nejakom chlapcovi, ktorého obidvaja poznajú - nepoznal úplne zdravého súdruha Zakirova. Sú to čertovsky zvláštne hádanky, vážení súdruhovia. Ale nechajme to. Už sme sa dohovorili, že nejaký čas počkáme. Ak sa stane, že nás inžinier Jiskra sklame a svojmu zraneniu podľahne, vyhľadáme si vás a potom si pohovoríme dôkladnejšie. A teraz k ďalšej záležitosti, ktorú začul náš lekár. Keď ste pacienta uistili, že je v Československu a že ste jeho priatelia, požiadal vás, aby ste našli akúsi pliaránu a niečo s ňou urobili. Čo je to tá pliarána?
- Nemám potuchy. To slovo som po prvý raz počul od inžiniera Jiskru. Naznačil, že je to niečo ako malý jantárový ihlanček. S ostrým hrotom. Žiadal, aby sme ho našli medzi jeho vecami a zachovali mu ho. Zrejme má pre Jiskru nejakú mimoriadnu cenu, keď sa oň natoľko znepokojuje. Okrem iného sme sa vás chceli spýtať, súdruh plukovník, či sa niečo také nenachádza medzi vecami inžiniera Jiskru.
Plukovník pokrčil plecami a povedal, že pozná naspamäť zoznam vecí, ktoré našli u raneného. O nijakom jantárovom ihlančeku tam nie je zmienka. Požiadal som teda, aby mne a súdruhovi Zakirovovi dovolili poobzerať sa na mieste katastrofy a tam, kde našli nášho priateľa. Možno mu ten ihlanček niekde vypadol.
Po predchádzajúcom rozhovore som nečakal, že nám plukovník tak ľahko vyhovie. Ale on napodiv hneď súhlasil. Ba čo viac, ukázal nám na turistickej mape Vysokých Tatier body, ktoré nás zaujímali, a dokonca nám tú mapu požičal. Vyhradil si len, že mu tú záhadnú pliaránu prinesieme ukázať, ak ju, pravda, nájdeme, a on potom rozhodne, či ju pripojí k ostatným veciam inžiniera Jiskru, alebo nám ju nechá.
Veľmi srdečne sme sa poďakovali láskavému plukovníkovi a odišli sme. Potom sme nemárnili čas. Vzali sme si dvojposteľovú izbu v tom istom hoteli, kde mal plukovník kanceláriu, a hneď sme sa vybrali do mestečka, aby sme nakúpili všetko potrebné na výpravu do hôr.

## 3

Keby som bol mal vtedy celú tú vec na starosti sám, nikdy by som sa nebol podujal na takú výpravu bez dobrého sprievodcu. Ale inžinier Zakirov, vynikajúci geológ prieskumník, bol ako sprievodca pre horský terén priam stvorený. Vedel sa ľahko orientovať v akejkoľvek neznámej horskej krajine. V horách sa predsa narodil a strávil v nich väčšinu svojho života. Preto ma bezpečne viedol po sotva viditeľných horských cestičkách a niekedy aj po teréne na pohľad celkom neschodnom.
Vzdialenosť z mestečka k miestu katastrofy nebola veľká: asi dvanásť kilometrov. Ale Tatry sú Tatry, a tak nám trvalo pol dňa, kým sme tú vzdialenosť zvládli. Nebudem unavovať čitateľa opisovaním nášho pátrania. Stačí povedať, že rozhodujúcimi v tejto veci sa opäť stali nesmierne geologické skúsenosti Rasula Chanbekoviča. Na prvý pohľad sa zdalo, že tu budeme mať čo robiť niekoľko týždňov. Vymedzený úsek mohol mať dobrých desať až dvanásť hektárov, bol samá preliačina, samý balvan, a navyše husto prerastený lesom s mnohými polomami. No predsa sme to zvládli oveľa rýchlejšie, ako sa dalo čakať.
Každé ráno o šiestej sme opúšťali mestečko a odchádzali do hôr. Napoludnie sme už boli na mieste. Po polhodinovom odpočinku a studenom obede sme sa púšťali do práce a prehľadávali úsek kúsok po kúsku podľa špeciálneho plánu, ktorý zostavil môj priateľ geológ. Plukovník rozhodne odmietol dať nám ďalšie povolenie na návštevu Jiskru, a tak sme sa až do zotmenia mohli venovať pátraniu po tajomnej pliaráne.
Na piaty deň sme jantárovú pyramídku našli.
Bolo to asi o tretej hodine odpoludnia. Pracoval som na inom konci úseku, keď som zrazu začul Zakirovovo vzrušené volanie:
- Hurá, už ju mám! Poďte chytro ku mne, chytro sem poďte!
Rozbehol som sa k nemu, čo mi sily stačili a terén dovoľoval. Zazrel som ho uprostred polomu. Stál po pás v spleti zvalených kmeňov a vetiev a vysoko nad hlavou držal akýsi lesklý žltý predmet.
- Je to naozaj ona?
- Nijaké pochybnosti, kamarát! Je to určite pliarána, ktorú hľadáme! Čo iné by tu mohlo byť? Zapichla sa do zhnitého

kmeňa a bolo ju krásne vidieť. Stačilo dostať sa do tejto haldy polámaných stromov!
S týmito slovami mi opatrne odovzdal nález a potom sa vyhrabal na voľné priestranstvo.
Áno, bol to skutočne asi pätnásť centimetrov vysoký ihlan so štvorcovou základňou veľkosti dlane. Vrchol mal ostrý a tvrdý ako oceľová ihla. Na prvý pohľad sa naozaj videlo, že je vysústruhovaný z jednoliateho kusa svetložltého jantáru. No pri pozornejšom prezretí musel aj laik zistiť, že to nie je jantár, ale akási iná, oveľa ťažšia a tvrdšia hmota.
- Ďalšia úloha pre geológa, - povedal som a vrátil nález Zakirovovi. - Sú tu hneď dve otázky: čo je to za hmotu a prečo Jiskra chcel, aby sme ju spálili?
- Sú to dve priveľmi rôznorodé otázky a obávam sa, že ani jedna nie je z môjho odboru, - odpovedal geológ a zamyslene pritom ťukal nechtom na hladký povrch ihlanu. - Hmota je akiste syntetická. Možno patrí k nejakým zložitým druhom makromolekulárnych látok. No ak sa dá spáliť, musí to byť horľavá látka, čo vraví skôr o zlúčenine organickej. Napokon, chémia nie je mojou silnou stránkou, a tak o tom radšej nebudem hovoriť. Druhá otázka je zaujímavejšia. Je to skôr logická hádanka. Človek má pomaly smrť na jazyku, a len čo sa preberie z bezvedomia, hneď zháňa akúsi pliaránu a prosí, aby ju našli a spálili. To znamená, že mu na tom nesmierne záleží. Ale prečo? Čo tým môže docieliť? Povedzme, že bude horieť nádherným vysokým plameňom. Môže takto signalizovať drionu, aby sa

vrátil späť a poskytol mu pomoc? Ťažko. Ak drion zostal v blízkosti Zeme, musí byť na veľmi vysokej obežnej dráhe, vo výške päťsto až tisíc kilometrov. A vo chvíli, keď tú vecičku podpálime, môže byť celkom dobre aj na opačnej strane zemegule. Napokon, ktovie, ako to horí a čo to pri horení vylučuje...
- Nezdá sa vám, že by to mohlo byť nebezpečné? Zakirov pozrel na hory, potom na ihlan, potom na mňa a s úplnou istotou povedal:
- Vylúčené. Václav Jiskra by nás za nič na svete nevystavoval nijakému nebezpečenstvu. Toto môžete pokojne pustiť z hlavy.
- Nerozumeli ste mi, Rasul Chanbekovič. Nemám na mysli nejakú explóziu alebo čosi také a nehovoril som o nebezpečenstve, ktorému sa vystavujeme my dvaja.
- Teda o akom?
- O nebezpečenstve, ktoré by ohrozilo celé ľudstvo našej planéty, Myslím tým deguolizáciu. Čo ak spálením tohto malého ihlanu naplníme atmosféru Zeme deguolizačným plynom, o ktorom hovorila Miel? Namietnete, že taký malý ihlan nemôže vytvoriť také obrovské množstvo plynu. Ale čo my vieme o technike Ortomiráncov? Hádam len to, že sa z mnohých stránok vymyká nášmu chápaniu.
- Čo sa vám robí, kamarát! S takou námietkou by som nevyrukoval! - rozhorčene zvolal Rasul Chanbekovič. - Až pridobre viem, čoho sú Ortomiránci schopní. Ale poviem vám niečo iné. Jiskra bol vždy proti deguolizácii. Prečo by ju odrazu chcel vykonať sám, a dokonca s našou pomocou?
- To nie je dostatočne presvedčivé. Bol dlho preč a pod vplyvom ortomiránskych vedcov a toho ich múdreho Omnimenta mohol úplne zmeniť svoj názor na deguolizáciu. Čo ak sa vrátil na Zem práve s touto úlohou a svätosväte sa zaviazal, že ju splní? Pýtal sa vás predsa na guolu, či nenarobila na našej planéte harmatanec. Až potom začal zháňať pliaránu a tak naliehavo ju žiadal spáliť.
- V tom máte pravdu... Čo si však v takom prípade počneme? Odvezieme si pliaránu do Moskvy a dáme ju k dispozícii našim vedcom? Možno si s ňou poradia aj bez spaľovania...
- Rovnako dobre ju môžeme odniesť do Prahy a odovzdať našim vedcom. Ale čo predseda vyšetrovacej komisie? Sľúbili sme mu predsa, že mu pliaránu ukážeme. A čo keď na nej nájde čosi podozrivé a jednoducho ju pripojí k ostatným Jiskrovým veciam? Keby bola naozaj z jantáru, pokojne by som mu ju ukázal. Ale na tomto ihlane každý spozná, že nemá s jantárom vôbec nič spoločné. A keď ju pripojí k usvedčujúcim predmetom, zostane naveky v archívoch ministerstva vnútra. Iba že by sme ju zatajili. Ale to je veľmi riskantné. Čo keď mu príde na um, aby nás podrobil prehliadke? Aj tak sme mu dosť podozriví. A tá hanba potom...!
- To nie, to rozhodne nie! Ešte sa tak stať na staré kolená podvodníkom alebo pašerákom! To by som neprežil... Vráťme sa však k tomu, že Jiskra sa so spálením hrozne ponáhľa. Myslím, že práve to by malo byť východiskovým bodom našich úvah.
- Máte pravdu, Rasul Chanbekovič, ponáhľa sa s tým, a veľmi.
- Tak teda nebudeme rozjímať nad problémom, ktorý aj tak nevyriešime, a riziko so spálením podstúpime na vlastnú päsť.
- Aj keď vyvolá deguolizáciu?
- Áno, aj keď vyvolá deguolizáciu. Boli ste vo vojne? Neboli. Ja som ju zažil. Som presvedčený, že keby Plavunov, Burkoň, Jiskra, Lapin a ostatní boli len tušili, koľko obetí si vyžiada druhá svetová vojna, nielenže by sa deguolizácii neboli vzpierali, ale ešte by Miel prosili, aby ju vykonala čo najrýchlejšie a najdôkladnejšie. Tak by všetci boli zostali nažive a s nimi aj desiatky miliónov nevinných obetí. A máme my dvaja istotu, že ľudstvu nehrozí tretia svetová vojna? Nemáme. Vieme však, že by bola sto ráz ničivejšia ako druhá... Tak čo, ideme do toho?
- Dobre, som za. Nech sa stane, čo sa má stať.
- Tak ideme. Tuto o niečo vyššie som videl šikovnú čistinku a na nej veľký ploský kameň. Miesto je dobre kryté, lepšie na náš táborák nenájdeme.
Vykročili sme hore strmým svahom, až sme sa dostali na malú polianku obklopenú hustým lesným porastom. Uprostred nej trčal plochý úlomok skaly zelený od machu. Zakirov očistil povrch kameňa vechtíkom trávy a postavil naň ihlan. Tváril sa vážne a rozhodne. Keď vybral z vrecka škatuľku zápaliek, prísne na mňa pozrel a povedal:
- Odíďte až k okraju čistinky. Pre istotu.
- Nestrácajte čas! Ani sa od vás nehnem.

- Ako chcete.
Popozeral sa vôkol seba, ako.by sa lúčil s týmto svetom, vybral hneď tri zápalky a škrtol.
Bledý mihotavý plamienok sa dotkol ostrého vrcholka ihlanu. A tu sa stalo niečo neuveriteľné. Ozvalo sa hlasné cvaknutie a z pliarány vyšľahol nahor... nie, to nebol plameň, ani oblak dymu. Skôr sa to podobalo na niekoľkometrovú mydlovú bublinu. Chvatne sme ustúpili skoro až k lesu a potom sme už len napäto sledovali, čo sa bude diať ďalej. Niekoľko minút sa gigantická bublina kolísala z boka na bok a hýrila vnútri všetkými farbami dúhy. Potom sa ustálila v jednej polohe a celá sa naplnila žiarivou belasosťou. Ubehli ďalšie minúty a odrazu, akoby čiasi neviditeľná ruka pohla ladiacu páčku obrovského televízora - v bubline vznikol jasný, farebný plastický obraz: divá horská krajina s balvanmi na úpätí mohutnej hory, vzrušene pobiehajúce ľudské postavičky, čosi oblé a čierne v skalnom výklenku.
Rýchlo sme sa vrátili k pliaráne. Inžinier Zakirov mi stisol rameno a s obrovským vzrušením zvolal:
- Preboha, to je predsa náš tábor pri Železnej hore! A tamto je drion! Sme my teda mudrci! Veď to je denník Václava Jiskru! Zhorí nám, a my nemáme so sebou ani filmovú kameru, ani obyčajný fotoaparát! Musíme to nejako zastaviť!
- Už je neskoro, Rasul Chanbekovič! Už sa to nedá napraviť! Veď ani nevieme, čím by sme to mohli zahasiť, ak sa to vôbec zahasiť dá! Nakoniec to zbabreme ešte väčšmi. Radšej sa pozorne dívajme a čo najviac si vštepujme do pamäti!
Bol som z toho skôr namrzený ako rozochvený. Už som sa akosi pripravil na to, že na tomto opustenom mieste vo Vysokých Tatrách sa odohrá historický zvrat v živote našej planéty, že tu vypustíme do atmosféry dobrotivého džina deguolizácie. A zatiaľ je to len živý obrázkový denník kozmického cestovateľa... No nič, ani to nie je na zahodenie - človek predsa nedostáva také denníky na prezretie každý deň.
Zato môj priateľ sa chvel ako v horúčke:
- Pozrite, pozrite, tamto je Miel! A tamto spoza toho balvana vykukujem ja! Vidíte tú čiernu hlavičku? Som tam schovaný s miliárom a strážim Miel pred basmačmi! A tamto na ďalšom balvane ležia Jiskra a Burkoň! To je chvíľa, keď Burkoň vystrelil na Miel a ja som sa s miliárom o sekundu oneskoril!
Vo vnútri bubliny sa ozval výstrel, ako keď sa tľapne dlaňami, a hneď som zacítil zápach spáleného strelného prachu. Obraz sa posunul k nám, zväčšil sa, ľudia a predmety dosiahli skoro životnú veľkosť. Videl som na vlastné oči, ako štíhla postavička v striebristom odeve vzopäla ruky, urobila niekoľko kolísavých krokov a padla na kamenie...
Pliarána horela tri a pol hodiny, a keď zhasla, nezostalo po nej na kameni ani stopy. Jiskrov denník bol síce názorný a úchvatný, ale bol určený na jednorazové použitie. V tomto ohľade je naša kazetová televízia oveľa výhodnejšia, aj keď vyžaduje zložitejšiu obsluhu. To, čo nám pliarána ukázala, by mohlo zaplniť niekoľko knižných zväzkov. No nezapamätali sme si ani zďaleka všetko. A mnohé sme jednoducho nepochopili. A predsa sme po návrate do mestečka bdeli vo svojej izbe až do rána a zapisovali nevýslovné zvláštne udalosti, ktoré nám pliarána ukázala.
Rozprávanie, ktoré teraz čitateľovi ponúkam, predstavuje veľmi zostručnený variant oboch našich náhlivo urobených zápisov. Rasul Chanbekovič Zakirov tento variant prečítal a schválil.

4

V okamihu, keď zahrmel výstrel a Jiskra zazrel, ako kozmická dievčina padá na zem, prešiel mu mozgom oslnivý záblesk svetla, ktorý ho na zlomok sekundy zbavil vedomia. No nespadol z balvana, ani sa nezatackal, lebo už vzápätí znova vnímal okolitý svet. S jeho zmyslami sa však za ten nepatrný časový úsek niečo stalo. Vnímal totiž všetko okolo seba oveľa ostrejšie a zároveň sa celá jeho bytosť naplnila takými prenikavými citmi, o akých predtým nemal ani potuchy. Akoby mu z očí a z vedomia odrazu spadla akási škrupina, s nepredstaviteľnou jasnosťou si po prvý raz naplno uvedomil, čo je to vlastne človek, po prvý raz zazrel okolitý svet v celej jeho oslnivej kráse. Nevedel, že príčinou tohoto náhleho vnútorného ožiarenia bol tenučký modrý lúč miliára, ktorý mu do hlavy poslala malá, ale pevná rúčka rozhnevaného Rasulka.
Jiskra bol skalopevné presvedčený, že tú nádhernú premenu v ňom vyvolal krutý výstrel, po ktorom Miel klesla k zemi, a že práve vedomie nenapraviteľnosti tohto hrozného zločinu mu vyvolalo v duši okamžitý hlboký prevrat. Srdce sa mu zovrelo prenikavou ľútosťou a láskou, až ho to zabolelo. Obrovským skokom zoskočil z balvana a vrhol sa k nehybnej dievčine.
Všetky jeho ďalšie činy diktoval akýsi vnútorný pocit nevyhnutnosti. Konal rýchlejšie, ako myslel, a jeho rozum až dodatočne schvaľoval vykonané.
Keď vzal Miel do náručia, nepoložil si otázku, či je nažive, alebo nie. Rozbehol sa k drionu, lebo cítil, že je to nevyhnutné. A drion ho záhadným bielym zdvíhadlom preniesol do svojich vnútorných priestorov tak bleskurýchlo, že to Jiskra ani nezbadal. Zdalo sa mu, že sa v behu ani nezastavil: skákal cez kamene, a odrazu zbadal, že má pod nohami hladkú, zrkadlovo lesklú dlážku.
Drion zbavený logátora, ktorý donedávna zachytával a spracúval celý nekonečný tok vonkajších informácií a na praktické použitie odovzdával iba vybrané poznatky, teraz hltavo lapal všetky impulzy biologickej elektriny ľudského mozgu a so zvláštnou rozkošou okamžite uskutočňoval každé želanie, ktoré obsahovali. Jiskra si len spomenul na rozsiahle sály a nekonečné chodby, o ktorých rozprávali Plavunov a Burkoň, a hneď pred ním vyrástli ako mávnutím čarodejného prútika a on bežal po nich nevedno kam, poháňaný vpred jedinou túžbou: zachrániť Miel pred smrťou.
Záchranu videl v modrej izbe s veľkou obrazovkou, ktorú tiež poznal z Plavunovovho rozprávania a ktorej vo svojom terajšom stave prikladal rozhodujúci význam. Bol by sa do tej izby dostal v zlomku sekundy, keby si to bol v duchu zaželal, ale jemu to ani neprišlo na um, a preto musel zdolať stovky metrov ochotne sa rozvíjajúceho priestoru.
Keď konečne zazrel lesklý modrý panel obrazovky, bol už na konci so silami. Zastal, ledva lapajúc dych, a bezradne sa poobzeral po vysokých stenách prázdnej miestnosti.
Nevedel, čo ďalej, a bolo mu z toho do plaču. Miel pritom stále držal v náručí a už sa bál, že ju čochvíľa pustí. A tu mu

hlavou prebleskla myšlienka, že by to nevládne telo mal kamsi uložiť a pokúsiť sa dievčinu vzkriesiť. Len čo sa mu táto letmá myšlienka mihla hlavou, už z hladkej steny izby vyplávalo mäkké a pohodlné bledozelené lôžko, podobné benátskej gondole. Jiskra opatrne uložil Miel na čudné ležadlo a utrel si spotené čelo. Ruky sa mu chveli od únavy a srdce ťažko a rýchlo búšilo.
Potom sa po prvý raz zahľadel dievčine do bledej tváre. Napadlo mu, že je mŕtva, a zrazu sa ho zmocnila zúfalá beznádejnosť a mučivá túžba utiecť z tejto rozľahlej miestnosti dýchajúcej cudzotou, ukryť svoj žiaľ v prítmí a tesnom priestore poľného stanu. Pohotový drion zachytil aj toto želanie. Povala a steny sa posunuli k Jiskrovi, a už sa priestranstvo okolo neho zrazilo do veľkosti stanu, do ktorého poskromne prenikalo denné svetlo. Jiskra sa preľaknuto strhol a hneď sa v ňom zrodila opačná túžba - túžba po vysokom a svetlom priestore. A drion, akoby ho táto hra nesmierne zabávala, hneď nad ním rozprestrel vysokánsku kopulu plnú oslnivého svetla.
Jiskru ohromili tieto neuveriteľné premeny. Dlho hľadel nahor a nevdojak sa pokúšal pochopiť, ako sa táto gigantická stometrová stavba vtesnala do pomerne neveľkej gule driona.
Tieto myšlienky mu vrátili rozvahu. Spamätal sa a opäť sústredil celú svoju pozornosť na nehybne ležiacu dievčinu. Upreto sa na ňu zahľadel a zbadal, že hruď sa jej sotva badateľne dvíha. Zmocnila sa ho nevýslovná radosť: žije! Vrhol sa k nej a začal opatrne skúmať, či niekde nekrváca z rany. Na jej striebristom odeve však nenašiel jedinú kvapku krvi, ani najmenšiu trhlinku po priestrele. Zdalo sa, že guľka z karabíny ju len omráčila a nespôsobila jej nijaké vážnejšie zranenie. Toto zistenie upokojilo Jiskru natoľko, že už bol schopný logicky uvažovať.
A tak dostal nápad. Rozhliadol sa po obrovskej sále, za ktorú by sa nemusel hanbiť ani najväčší cirkus na svete, a nahlas povedal:
- Nech je zasa všetko v pôvodnom stave!
Priestor sa okamžite zrazil a Jiskra bol opäť v modrej izbe s navždy vyhasnutou obrazovkou. Toto rýchle a pohotové plnenie rozkazov sa Jiskrovi zapáčilo. Konečne mu svitlo, že má do činenia so silami síce neznámymi, ale dobrými a poslušnými. A tak pozbieral všetku svoju vôľu a rozhodným hlasom povedal:
- Miel potrebuje rýchlu pomoc! Musíš ju vzkriesiť! Musíš jej vrátiť vedomie a zdravie! Konaj! Rýchlo!
Sotva dozneli jeho slová, bledozelená gondola sa pohla a začala sa nečujne kĺzať k stene. Priblížila sa, vošla do nej, akoby tam bol pre ňu špeciálny otvor, a zmizla aj s telom dievčiny. Jiskra sledoval miznutie gondoly užasnutým pohľadom, potom pomaly pristúpil k stene a opatrne ohmatal jej hladký povrch na mieste, kde do nej gondola vplávala. Bola tvrdá, hladká a teplá. No ani stopa po nejakom otvore.
Keď si uvedomil, že viac už pre Miel nemôže urobiť, chcel sa vrátiť do tábora. Ale smrteľná únava, ktorá mu náhle ovládla celé telo, mu doslova podrazila nohy. Zviezol sa na podlahu a oprel sa chrbtom o teplú stenu. V tej chvíli mu ani nezišlo na um, aby si aj pre seba objednal nejaké lôžko. V hlave mal odrazu prázdno a oči sa mu zatvárali. Zrazu na všetko zabudol: na geologickú výpravu, na bitku s basmačmi, ba aj na Miel. Zostalo mu len vedomie, že konečne všetko pochopil a že od tejto chvíle je mimo akéhokoľvek nebezpečenstva. Sladko sa započúval do hlbokého ticha, ktoré v drione panovalo, a okamžite sa prepadol do hlbokého spánku ako do obrovského suda s čiernym medom. Čas pre neho prestal existovať. A tu sa drion prejavil nielen ako vzor všemohúcnosti a poslušnosti, ale aj ako vzor pozornosti a ohľaduplnosti. Zahasil totiž všetky svetlá, hneď ako Jiskra zaspal.
Uplynulo niekoľko hodín. Cez hustú clonu spánku Jiskra odrazu pocítil, že ho niekto jemne hladká po vlasoch. Boli to príjemné dotyky, ospanlivosť sa rýchlo vytrácala, mizla, až celkom svieži otvoril oči. Zazrel Miel, ktorá sa nad ním skláňala, a šikovne vyskočil.
"Veliteľka driona vyzerala celkom zdravá, len v hĺbke očí sa jej tajil nepokoj, ktorý jediný pripomínal tú hroznú príhodu, čo prednedávnom prežila. Smutne sa na Jiskru usmiala a pomocou svojho neviditeľného mikrofónu povedala:
- Václav, ďakujem vám za pomoc, ktorú ste mi poskytli. O tom, čo bolo predtým, radšej nebudeme hovoriť. Vo vašom terajšom stave by to nemalo zmysel. Aj tak sa na nič nepamätáte. A času máme málo. Drion je teraz na obežnej dráhe päťsto kilometrov od Zeme. Ja sa musím vydať na spiatočnú cestu a vám, Václav, nezostáva nič iné, len vrátiť sa na svoju planétu.

Jiskra sa tomu ticho zasmial a rozhodne pokrútil hlavou:
- Ani nápad, Miel! Zostanem s tebou! Je mi tu dobre, strašne dobre!
Miel mu rýchlo pozrela do tváre a vzdychla si:
- Lúč miliára vás zasiahol väčšmi, ako som si myslela. Môj malý ochranca Rasulko vám zrejme uštedril poriadnu dávku deguolizácie. V takom stave sa ťažko uplatníte doma medzi svojimi ľuďmi. Musím vám vrátiť pôvodné vedomie. Je iba jediná možnosť: použiť koari.
- Čo je to koari?
- Doslova to znamená kryštál. V skutočnosti je to nesmierne zložitá biokryštalizácia živého organizmu. Zvyčajná anabióza sa nehodí pre takú kozmickú loď, ako je drion. V dôsledku čiernych tunelov. Človek to môže vydržať len v stave koari. Má to však jednu ohromnú výhodu. V stave koari sa rýchlo regeneruje nervová a psychická štruktúra ľudského organizmu. Jeden deň v koarigone, a opäť budete ten istý inžinier Jiskra ako pred deguolizáciou.
- Miel, ja ti ani trochu nerozumiem, - veselo povedal Jiskra. - Koari, čierne tunely, inžinier - vôbec nechápem, čo to všetko znamená. Ale to nič. Urobím všetko, čo budeš chcieť. A vieš, prečo?
- To teda naozaj neviem.
- Pretože ťa veľmi ľúbim!
- Ďakujem, Václav, som naozaj rada. Ale porozprávame sa o tom neskoršie. O vašej láske a o vašom vrúcnom želaní

zostať v drione si pohovoríme zajtra, keď budete znova tým Václavom Jiskrom, ktorý ma tak strašne nenávidel, že dovolil tomu nerozvážnemu študentovi, aby na mňa vystrelil.
- Preboha, Miel, čo to vravíš za nezmysly! Ja že som ťa nenávidel? Ja že som niekomu dovolil do teba strieľať? Ako ti mohlo niečo také zísť na um? Veď ja ťa milujem nadovšetko na svete a skôr by som sám sto ráz umrel, ako by som niekomu dovolil, aby ti čo len trochu ublížil!
- Dobre, Václav, dobre, teraz o tom naozaj nemôžeme hovoriť. Radšej poďme, koarigony máme vo vstupnej hale.
Chytila ho za ruku ako decko a viedla za sebou oválnymi priechodmi, ktoré pred ňou nehlučne vznikali v stenách. Jiskra mlčky kráčal za ňou pomalými dlhými krokmi, so šťastným úsmevom na tvári. Cítil sa blažený, veď Miel ho držala za ruku.
Vo vstupnej hale s ružovými stenami a zrkadlovou podlahou Miel zastala. Vtom zazrela svoj miliár. Zdvihla ho a tiež sa po prvý raz usmiala:
- Môj malý, dobrý Rasulko! Zriekol sa môjho darčeka a vrátil ho do driona. Je to ďalší dôkaz, že som konala správne...
Schovala miliár, zdvihla pravú ruku a povedala niečo rečou, ktorej Jiskra nerozumel. Asi to bol rozkaz, pretože vzápätí sa ružová stena roztvorila a vystrčila zo svojho vnútra akýsi veľký agregát, lesknúci sa žltým a bielym kovaním. Bočná stena agregátu sa otvorila a vnútri zažiarilo svetlo. Jiskrovi sa zjavilo pred očami čosi ako lôžko, ktorého obrysy mali tvar ľudského tela. Lôžko však bolo úzke a krátke pre takú ráňavu, ako bol Jiskra. Miel to okamžite zbadala a ospravedlnila sa:
- Je to moja vina. Ešte som si nezvykla, že nemám logátor. Ale zato nič, hneď to napravím.
Zasa povedala niečo svojou rečou a malé lôžko sa hneď zavrelo. Agregát chvíľu pokojne stál a potom sa roztvoril na rovnakom mieste. Teraz ukázal dostatočne veľké lôžko, aby sa Jiskra doň zmestil.
- Ľahnite si tam, Václav, nebojte sa, - povedala Miel. - Je to koarigon, ktorý vás do zajtrajška zbaví všetkých následkov deguolizácie.
- Čo by som sa bál! Od teba, Miel, prijmem všetko!
- usmial sa Jiskra a bez váhania sa uložil do koarigonu. Lôžko mu bolo ako uliate. Stačil ešte zakývať na rozlúčku, a už sa zavrelo a celý agregát sa pomaly odsťahoval späť do steny. ^
Jiskra sa ocitol v úplnej tme. Nebál sa, pretože Miel plne dôveroval. Trpezlivo teda čakal, čo sa s ním bude ďalej diať. Ale ničoho sa nedočkal. Nestihol ani zbadať, ako sa mu vedomie odpútalo od skutočnosti. Pred vnútorným zrakom sa mu odrazu zjavili jasné farebné obrazy z detstva. Radostne do nich vkročil a cítil sa šťastný. Vidiny začali pozvoľna blednúť, až sa celkom stratili, a Jiskra sa pohrúžil do hlbokého nebytia.
Keď znova otvoril oči, zistil, že opäť leží na otvorenom lôžku koarigonu. Mal dojem, že si sem ľahol pred chvíľou, no v skutočnosti v ňom strávil celých dvadsaťštyri hodín. Tak ako prv stála pri ňom Miel, bola však oveľa vážnejšia a prísnejšia než predtým. Chvíľu na neho hľadela skúmavo, ako lekár na pacienta, potom s uspokojením vyhlásila:
- Koari ste vydržali veľmi dobre. Ja sa po ňom cítim oveľa horšie. Pamätáte, v akom zbedačenom stave som po prvý raz vystúpila z driona na vašu planétu? Slabosť, mdloby - a tak je to zakaždým. U vás sú však všetky ukazovatele na jednotku. Ste rodený kozmonaut.
- To znamená, že už môžem vstať?
- Pravdaže.
Jiskra ľahko vyskočil z lôžka a rozpačito povedal:
- Asi som v tej rakvičke ležal dosť dlho. Som hladný ako vlk. Ale najskôr sa vám musím ospravedlniť. Nech je ako chce, ale na pokuse spáchať na vás atentát som sa predsa len zúčastnil. Vystreliť na vás som sa síce neodvážil, ale moju vinu to nijako nezmenšuje. Nechal som strieľať Juru Burkoňa a ani som sa nepokúsil mu v tom zabrániť. Ten mladík ma presvedčil, že len tak možno zabrániť deguolizácii Zeme. Miel, môžete mi tú strašnú vinu odpustiť?
- Už som vám odpustila. Keby ste boli vedeli, že som sa už predtým sama vzdala úmyslu podrobiť vašu planétu deguolizácii, ani vy, ani váš priateľ Burkoň by ste neboli siahli po takom krajnom opatrení. Nie ste v mojich očiach zločinci, ale skôr verní vlastenci svojej krásnej planéty. Chybu som urobila ja sama, že som vám včas neoznámila svoje nové rozhodnutie.
- Ďakujem vám. Ste úžasne milá a spravodlivá... Chvíľu obaja mlčali, potom si Jiskra rozpačito odkašlal a povedal:
- No ešte je tu niečo, za čo sa vám musím ospravedlniť. Bolo to síce pod vplyvom miliárového lúča, ale predsa ma to mrzí. Správal som sa úplne nemožné. Tykal som vám, dokonca aj vyznával lásku. Nehnevajte sa na mňa, bolo to naozaj pomätenie od toho...
- Nehovorme o tom, - prerušila ho Miel. - Viem, že to zavinil miliár a že to nemá nič spoločné s vašimi skutočnými citmi.
- Ale nie, tak som to nemyslel!
- Dosť už o tom, prosím vás. Poďme radšej raňajkovať. Smutne mu pozrela do tváre zlatistými očami, až Jiskru pichlo pri srdci, a pokojne vykročila napred k oválnemu priechodu.

## 5

Rozhodujúci rozhovor medzi Miel a Jiskrom sa odohral po raňajkách v modrej izbe. Sedeli v pohodlných kreslách blízko seba. Obaja boli dosť vzrušení, ale usilovali sa ovládať. Miel povedala:
- Drion je stále na obežnej dráhe v blízkosti Zeme. Teraz sa môžete pokojne vrátiť domov, lebo ste v úplnom . poriadku. Rozhodnite sa, kde vás mám vysadiť.
Táto otázka Jiskru nezaskočila. Očakával ju. Nepripravil si však na ňu nijakú odpoveď, lebo sa skalopevné rozhodol, že sa s Miel za nič na svete nerozlúči. Ale ako jej to má povedať? Ako ju presvedčiť, aby na to pristala?
Hlboko sa nadýchol a priamo sa jej spýtal:

- Je naozaj nutné, aby som sa vrátil na Zem?
Miel sa s odpoveďou neponáhľala. Mlčala, o čomsi rozmýšľala a Jiskra na ňu hľadel v napätom očakávaní. Nakoniec povedala:
- Václav, chcem, aby ste mi správne rozumeli. Čaká ma dlhý a veľmi neradostný návrat do Ortomiránu. Nemám istotu, že sa ta vôbec vrátim. Rozhodne bude tomu predchádzať zúfalo dlhé blúdenie čiernymi tunelmi...
Taká odpoveď znela Jiskrovi veľmi čudne. Cítil, že je v nej čosi zamlčané. Preto trocha odmerane povedal:
- Máte predsa dokonalé kozmické lietadlo, ktoré musí poznať spiatočnú cestu. Navyše ma udivuje, že už pomýšľate na návrat. Myslel som, že návštevou našej planéty ste svoju úlohu ešte zďaleka neskončili.
- Okolnosti sa natoľko zmenili, že nemôžem pokračovať v plnení svojho poslania, - uvážlivo sa rozhovorila Miel.
- Musím sa vrátiť domov. Ale drion, bohužiaľ, nepozná cestu do Ortomiránu, nevie si správne zvoliť čierne tunely. Všetky informácie o systéme čiernych tunelov boli obsiahnuté v pamäti logátora. No teraz logátor nie je v prevádzke a táto modrá obrazovka už nefunguje. Bez logátora je drion bezmocný. Musí konať naslepo, ako to robili prví prieskumníci galaktických trás pred mnohými tisícročiami. To znamená, že sa s drionom vrhnem do prvého čierneho tunela, na ktorý cestou naďabím, v nádeji, že ma uvedie na správnu trasu. No môže sa stať, že taký náhodný čierny tunel vyhodí drion poriadne ďaleko od správnej trasy, niekam do takého vzdialeného a málo preskúmaného kúta Galaxie, kde sa možno nijaké ďalšie čierne tunely nevyskytujú. Potom budem nútená pustiť sa do dlhého pátrania vo vesmírnych priestoroch, ktoré môže trvať aj celý život.
Jiskra nemal tušenia, o akých čiernych tuneloch vraví, ale aj tak bol otrasený zúfalou situáciou kozmickej dievčiny. Len jedno mu bolo jasné: drion stratil svoj logátor, ktorý bol pre neho kapitánom, navigátorom a ktovie ešte čím. Práve na to sa veľmi vzrušene spýtal:
- To je hrozné, Miel! Prečo sa vlastne ten váš logátor pokazil? Pokiaľ viem, pri Plávunovovej a Burkoňovej návšteve fungovala obrazovka znamenite! Aj logátor teda musel byť v poriadku. Azda sa neskôr niečo stalo, že zrazu prestal pracovať a nechal vás na ľade?
- Nenechal ma, - vzdychla si Miel. - Ja sama som ho vyradila z prevádzky, spálila som jeho pamäť aj logický systém. Áno, sama. A nedívajte sa na mňa ako na blázna. Keby som to nebola urobila, logátor by bol uskutočnil deguolizáciu vašej planéty aj proti mojej vôli. Práve v tú noc, keď ste čakali útok basmačov, riešila som tu, v tejto izbe, ten zložitý problém. Vedela som, čo ma čaká, ak zničím logátor, ale nič iné mi nezostávalo. Konala som podľa svojho svedomia a vôbec to neľutujem.
Povedala to jednoducho a pokojne, s takou samozrejmosťou, akoby bolo jej každodenným chlebíčkom obetovať sa takto pre záchranu obyvateľov cudzej planéty. Jiskru doslova bodlo pri srdci. Vyskočil z kresla a v rozčúlení začal merať izbu dlhými krokmi. Potom zastal pred Miel, chvíľu na ňu upieral blčiace oči a nakoniec rozochveným hlasom povedal:
- Ty moja malá nešťastná hrdinka! Vieš ty vôbec, čo si pre nás urobila? A pritom ani živá duša na Zemi o tom nevie! Nikto, len ja jediný! A ty teraz chceš, aby som ťa v takej hroznej situácii opustil? Nikdy, počuješ, nikdy! Ak sa musíš vrátiť do Ortomiránu, potom tú cestu podniknem s tebou, nech už dopadne ako chce! Ak budeme blúdiť vesmírom do konca života, nech. S tebou to bude pre mňa najkrajší a najšťastnejší život. A ak sa nám podarí nájsť správnu cestu do tvojho domova, budem ťa pred tým vaším Omnimentom a pred celým Ortomiránom brániť zo všetkých síl. Presvedčím ich, že si konala správne, že si zaslúžiš vyznamenanie, a nie trest! Klamal som, keď som sa ti ospravedlňoval za včerajšie vyznanie lásky. Ber to ako chceš, ale ja ťa naozaj ľúbim z celého srdca, teba jedinú v celom nekonečnom vesmíre! A teraz už nebuď smutná. Usmej sa a prikáž drionu, aby opustil obežnú dráhu okolo Zeme a začal hľadať spiatočnú cestu do Ortomiránu.
Jiskrov vášnivý prejav ju hlboko dojal a vôbec neskrývala, že jeho dôverné tykanie a nové vyznanie lásky jej spôsobuje veľkú radosť. Dívala sa na toho obra so šťastným úsmevom a celkom prirodzene mu tiež začala tykať:
- Václav, dal si mi nový život. Keby som bola vedela, že za zničený logátor dostanem teba, ani sekundu by som nebola váhala stlačiť ten čierny kláves. No povedz mi, neoľutuješ v budúcnosti svoje rozhodnutie? Máš istotu, že ti nahradím všetko, čo pre mňa opúšťaš na rodnej planéte? Klakol si k nej a vzal do rúk jej drobné dlane.
- Miel, pre mňa si viac ako všetky hviezdy a planéty vesmíru. Ver mi, je to naozaj tak! - povedal vrúcne.
Radostne sa tomu zasmiala vlastným zvonivým hlasom a potom mu povedala cez mikrofón:
- Musíš byť rozumný, Václav. Za tie roky samoty som sa stala tak trochu čudáckou. Nehnevaj sa, keď sa ti niekedy budem vidieť priveľmi uvážlivá. Veď vieš, prekonala som dlhú cestu len v spoločnosti logátora, a tak som sa i sama trochu premenila na logický prístroj. Ale to nič, časom sa z toho dostanem.
- Už teraz vidím, že sa z toho dostaneš!
- Si dobrý, a preto sa na mňa nehnevaj, že aj v túto najšťastnejšiu chvíľu svojho života ti pripomínam, že najskôr musíme dať drionu pokyn, aby vyrazil na cestu, a až potom sa môžeme venovať jeden druhému.
- Správne, Miel. Na to som skoro zabudol! Tak to rozbehni!
Vstal a vrátil sa do svojho kresla. Miel sa chvíľku sústreďovala, potom dvihla ruku a začala hovoriť svojím vlastným hlasom.
Prvá veta, v ktorej Jiskra zachytil známe slovo, znela asi takto:
- Trialada drioni ken bi tunima...
Potom už všetko splynulo do slovnej melódie, ktorú Jiskra počúval ako najkrajšiu hudbu. Znelo mu to ako výzva k statočnosti a vernosti, k láske a šťastiu. Počul v tej reči spev neznámych hviezd a prísľub zasvätenia do najväčších tajov vesmíru. Priam fyzicky pocítil, že od tejto chvíle sa pre neho začal ozajstný život.
Keď Miel dala drionu všetky pokyny, stručne vysvetlila Jiskrovi, v čom spočívali.
Drion dostal príkaz, aby opustil obežnú dráhu okolo Zeme a nastúpil na priamočiary let smerom k stredu Galaxie.

Rýchlosť musí zvyšovať postupne, a keď ďosiahne polovicu rýchlosti svetla, musí na to ľudí upozorniť, aby sa včas odobrali do koarigonov. Ak sa stane, že narazí na nejaký čierny tunel skôr, ako dosiahne polovicu rýchlosti svetla, aj na to musí ľudí upozorniť, pretože aj v tomto prípade sa treba okamžite odobrať do koarigonov. Vrátiť ľudí zo stavu koari smie len v troch prípadoch: ak sa s konečnou platnosťou presvedčí, že samostatne nenájde cestu do Ortomiránu, ak sa náhodou stretne s iným drionom, a napokon po tretie, ak predsa len nájde cestu a pristane na planéte Auriule.
Keď si to Jiskra vypočul, trocha nadurdené povedal:
- No veru vidím, že väčšinu času strávime v tých koarigonových rakvičkách. Nie je to príjemná predstava. Už ako malý chlapec som počas jazdy vlakom sedával najradšej pri okne a pozeral na všetko, čo sa mihalo vôkol: na stromy, na ľudí, na zvieratá a domy. Zostalo mi to dodnes. Aj teraz by som radšej cestoval pri nejakom okne a hľadel na všetko za ním: na hviezdy a planéty, na kométy a asteroidy. A zhováral sa pritom s tebou, Miel.
- Toho sa ešte nabažíš, - usmiala sa Miel. - Polovicu svetelnej rýchlosti dosiahne drion podľa mojich pokynov najskôr za rok. Za ten čas ťa omrzí pozerať na vesmír, ktorý je v podstate všade rovnaký, a možno aj na mňa.
- To druhé je vylúčené! - zvolal Jiskra a rýchlo dodal: - Smiem sa pozrieť, ako sa vzďaľujeme od Zeme?
- Že sa pýtaš! Ty tu smieš všetko. Si tu predsa takisto doma ako ja.
Po týchto slovách zdvihla ruku a povedala čosi svojou rečou. Všetky steny driona okamžite zmizli. Len panel modrej obrazovky a zložitá, ale už mŕtva aparatúra logátora zostali na mieste. Vznikol dojem, že letia čiernym priestorom na neveľkej okrúhlej plošinke a nad hlavou im ako strieška letí biela pologuľa. Jiskru to natoľko ohromilo, že sa nevdojak chytil rukami bočných operadiel kresla a zvolal:
- Čo to robíš, dievča? Veď z toho spadneme!
- Nespadneme, - smiala sa Miel. - Všetko zostalo, ako bolo, len steny sa stali priehľadnými. Radšej sa pozri, tamto je tvoja planéta Zem!
Jiskra sa obzrel a zostal ako primrazený. V živote by si nebol pomyslel, že pohľad na Zem z výšky niekoľko tisíc kilometrov môže byť taký úchvatný. Celú oblohu zakrývala z tejto strany gigantická misa, ktorej farba prechádzala od jasavého azúru na jednom okraji až po tmavú sýtu modrosť na druhom okraji. Sem a tam boli na nej beztvárne biele pruhy a malé tmavé škvrny.
- Sme nad najväčším oceánom vašej planéty, - povedala Miel na vysvetlenie.
- To je Tichý oceán, - rozochvené šepol Jiskra a potom dlho mlčal a len sa díval a díval, ako sa misa pomaličky zaobľuje do gule, ako mení farbu a majestátne pláva ďalej a ďalej. Ani nie o hodinu sa už premenila na žiariaci bledomodrý disk, ktorý čoraz rýchlejšie odlietal do čiernej priepasti vesmíru, až sa napokon premenil na malú hviezdičku medzi miliónmi iných hviezd a celkom medzi ne zapadol.
„Zbohom, Zem! Zbohom, Praha! Možno vás už nikdy neuvidím!" zvolal v duchu Jiskra so zovretým hrdlom a slzami v očiach.
Vtom Miel povedala krátku vetu svojou rečou a steny prestali byť priehľadné. Opäť boli v modrej izbe s nefungujúcou obrazovkou. Jiskra pocítil na hlave jemné dotyky a pozrel hore. Miel stála pri ňom a hladkala ho po vlasoch ako vtedy, keď ho budila.
- Nebuď smutný, Václav, - dohovárala mu. - Mysli si, že naším domovom nie je len malá planéta medzi miliardami iných, ale celý ten nezmerateľný hviezdny ostrov, ktorý vy tak pekne nazývate Mliečna cesta.
Jiskra na to neodpovedal, ale hladkanie a jej slová mu, napájali dušu útechou a pokojom.
- Vieš, čo musíme teraz najskôr urobiť? - spýtala sa Miel v úsilí zahnať posledné zvyšky jeho smútku.
- Neviem, Miel. Čo také?
- Máme pred sebou celý rok letu s pribúdaním rýchlosti. Celý rok sa budeme dennodenne stýkať, rozprávať, zabávať a pozorovať okolitý vesmír. Nemyslíš si, že by sme sa potrebovali rozprávať priamo, spoločnou rečou? Nezdá sa ti, že na to môj malý mechanický tlmočník, ktorý stále nosím so sebou, už nestačí? Chcem sa s tebou rozprávať sama, bez prístroja. Chcem povedať: „Aólo komi tur nitumino agila flieni arsobitanu ago moilli" a chcem, aby si hneď porozumel, že si pre mňa najkrajší muž v celom vesmíre a že ťa ľúbim nadovšetko na svete.
Jeho smútok okamžite zmizol. Prvý raz ju k sebe nežne privinul. Potom sa spýtal:
- Ale ako sa naučím tvoju reč? Na to rok nestačí. Navyše nemám jazykové nadanie.
- Keby sme mali logátor, naučil by si sa to za niekoľko hodín. Takto to však potrvá niekoľko dní, pretože namiesto logátora ťa budem učiť ja. Burkoň a Plavunov ti iste rozprávali o lesklej obručí, ktorú som im nasadzovala na hlavu, a o nápoji, ktorý museli vypiť, skôr ako mi začali rozprávať o dejinách a súčasnosti vašej civilizácie. Je to neškodný spôsob na úplné uvoľnenie pamäti. Môže sa však používať nielen na to, aby pamäť vydala svoje bohatstvo, ale aj na to, aby načerpala nové. Stačí, keď sa tomu venujeme denne tri hodiny. O päť dní budeš vedieť po ortomiránsky rovnako dobre ako ja. Chceš začať hneď?
- Pravdaže, ty moja čarodejnica! Všetko, čo tu máš, je úžasné a pre takého divocha, ako som ja, nesmierne príťažlivé. Mám pre teba tisíc rôznych otázok, ale ako mi na ne odpovieš, keď nepoznám vašu terminológiu, vaše pojmy a vôbec, vašu vedu a kultúru? Miel, musíš ma nielen naučiť vašu reč, ale dať mi aj všeobecné znalosti o dejinách vašej civilizácie, o jej umení a literatúre, o ekonomike a spôsobe života, a hlavne o najdôležitejších vymoženostiach vašej vedy a techniky. Zvládneš to?
- Možno nie do takej miery, ako si predstavuješ, ale to, čo viem ja, budeš vedieť aj ty. No potom naše vyučovanie nepotrvá päť dní, ale prinajmenšom mesiac.
- Dobre, dajme sa do toho!
Miel zdvihla ruku k stene driona. Povedala niekoľko slov a zo steny nehlučne vyšiel oranžový stôl s pologuľou namiesto stolovej dosky. Miel sa zľahka dotkla prstami pologule a jej krovky sa roztvorili. Pod nimi stáli dva trblietavé poháre s tmavofialovou tekutinou a dve lesklé kovové obruče. Boli td čudné učebné pomôcky, zato však veľmi účinné.

6

Osamotený drion sa ako biela rozžeravená guľa nehlučne rútil nekonečným kozmickým priestorom. Nijaké prirodzené útvary v najširšom okolí s ním nemohli súperiť v rýchlosti. Len svetelné lúče ho dosiaľ predbiehali. Poradil by si aj s nimi, keby mu ľudia nestanovili hranicu rýchlosti na dvestotisíc kilometrov za sekundu. Väčšia by im vraj mohla ublížiť. Nuž čo, slúži predsa ľuďom, a tak musí rešpektovať ich zákony.
Keby bol sám, pustil by sa k stredu Galaxie priamo cez kozmos. Jemu je predsa načisto ľahostajné, či sa dostane k cieľu za tisíc, alebo za desaťtisíc rokov. Čas nad ním nemá moc. Ale ľuďom, ktorých nesie vo svojom vnútri a ktorí už dávno spia v koarigonoch bezsenným kryštalickým spánkom, na čase veľmi záleží. Chcú sa dostať k cieľu čo najrýchlejšie: za dva, nanajvýš za tri roky. Preto odmietli priamu cestu a prikázali mu, aby hľadal čierny tunel ústiaci do stredu Galaxie.
Drion vie, čo sú to čierne tunely. Logátor ho do nich zaháňal' veľa ráz a pritom vždy celkom presne vedel, na ktorom mieste Galaxie sa z nich vynorí. Logátor bol dokonalý kapitán a navigátor. Mal vo svojej pamäti všetky čierne tunely v Galaxii, presne vedel, ktoré smie použiť a ktorým sa musí zďaleka vyhnúť. Existujú predsa aj také čierne tunely, ktoré ústia až v susednej galaxii. Hľadaj potom podobný spiatočný tunel! A ak nie, leť si teda medzigalaktickým priestorom dve až tri miliardy rokov... Len čo je pravda, bez logátora je to zlé. Drion ani nevie, kde by ten čierny tunel mal hľadať. Smer letu je priamo k stredu Galaxie. Taký je rozkaz. Vyskúšať prvý čierny tunel, ktorý sa pritrafí. Taký je rozkaz. Ale drion sa predsa pamätá, že logátor nikdy nepoužíval čierne tunely vyskytujúce sa v priamom smere. Vždy ich hľadal kdesi bokom od neho.
Drion celým svojím žiariacim povrchom skúma kozmický priestor do vzdialenosti niekoľko miliónov kilometrov. Nič. Čierne priestranstvo vôkol pretínajú nespočetné modré, žlté a červené čiary, akoby v temnej noci padal z nesmiernych výšok rôznofarebný lejak. Nie je to však lejak, sú to milióny hviezd, ktoré drion pri lete míňa.
Odrazu drion zacítil ľavou pologuľou ľahučký gravitačný náraz. Taký ľahučký, že človek by ho ani nezbadal. Drion však okamžite pochopil: čierny tunel! Za milióntinu sekundy určil epicentrum gravitačného poľa, za ďalšiu milióntinu sekundy zmenil smer letu a začal sa obrovskými kruhmi blížiť k neviditeľnému čiernemu tunelu.
Aký úžasný prírodný útvar sú tieto čierne tunely! Dalo by sa predpokladať, že príroda ich vytvorila špeciálne na to, aby umožnila ľuďom zdolávať nekonečnosť kozmických vzdialeností. No ľudia dlho nemohli prísť na ich skutočnú podstatu. Keď ich astronómovia po prvý raz objavili, pokladali ich za mŕtve hviezdy, ktoré zanikli následkom vyčerpania termonukleárnej energie a nadmerného napätia gravitačného poľa na povrchu superzhustnutých hmôt. Zánik týchto hviezd pomenovali vedci gravitačný kolaps a mŕtve hviezdy dostali názov kolapsary. Pokiaľ ich skúmali na diaľku, neobávali sa ich.
Za éry prvých medzihviezdnych letov sa stali kolapsary postrachom odvážnych kozmických prieskumníkov. Svojím hrozitánsky napätým gravitačným poľom pohlcovali všetko, čo sa do pôsobenia tohto poľa dostalo: kozmické lúče, kozmický prach, blúdiace meteory a kométy, asteroidy a nezriedka aj celé slnečné sústavy so všetkým, čo k nim patrí. Fungovali ako nepredstaviteľne gigantický vysávač, ktorý nestrpel okolo seba nič, len úplne čisté vákuum. Čudné na tom bolo, že nech už kolapsar pohltal akékoľvek obrovské kozmické masy a nech už takto fungoval akokoľvek dlho, sám ani trochu nepriberal na hmotnosti a napätie jeho gravitačného poľa sa nezvyšovalo. Tento jav vnukol vedcom myšlienku, že to nie sú nekonečne stmelené hviezdy prevalené do seba (keby to tak bolo, musela by sa do nich po čase prepadnúť všetka hmota vesmíru), ale skôr akési gravitačné lapače, ktoré odvádzajú hmotu do iných priestorov. Táto domnienka bola celkom logická a začali ich nazývať čierne diery.
V nasledujúcom období uvažovali vedci takto: ak na jednom mieste existuje únik hmoty z vesmíru, na inom mieste nevyhnutne musí byť jej prítok. Čoskoro sa táto myšlienka potvrdila: boli objavené gigantické hviezdy s intenzívnym žiarením. Najprv ich objavili za hranicami Galaxie. Tieto zvláštne útvary chrlili zo seba hmotu v rozsahu niekoľko tisíc radových hviezd ročne a pritom si zachovávali v nezmenenom stave tak svoju hmotnosť, ako aj intenzitu žiarenia. Spočiatku sa tieto štedré zdroje hmoty považovali za zárodky nových galaxií a dostali meno kvazary. No neskôr, keď boli objavené stovky malých kvazarov v samej Galaxii, vzniklo nové pomenovanie - bieie diery. Spojitosť medzi bielymi a čiernymi dierami bola úplne zrejmá, a predsa tento uspokojivý teoretický poznatok ani o chĺpok nezmenšil hrôzu, ktorú čierne diery vyvolávali u kozmonautov, a mohutné kozmické koráby, ktoré sa náhodou dostali do takej gravitačnej pasce, aj naďalej mizli bez stopy.
Táto neutešená situácia trvala tak dlho, kým Ortomiránci nevytvorili kozmické lode na gravitačný pohon. Tieto nové kozmické koráby predstavovali nesmierne rýchle kompaktné stroje, vybavené mocnými magnetickými chráničmi. V porovnaní s nimi vyzerali staré atómové obrie lode ako nemotorné a ťažkopádne predpotopné archy. Nové kozmické graviplány mohli prenikať cez práchnivé červené hviezdy ako ihla cez chumáč vaty.
A vtedy zmizol najdokonalejší graviplán Pelior-12, ktorý sa vydal na skúšobný let. Viedol ho najlepší ortomiránsky kozmonaut Grelius. Ako sa neskoršie zistilo, Grelius úmyselne zamieril so svojou loďou do jednej z čiernych dier.
Uplynulo vyše tisíc rokov. Odvážneho Grelia už dávno považovali za mŕtveho. Na všetkých planétach Ortomiránu mu postavili pomníky a čiernym dierám sa po celý ten čas vyhýbali aj najdokonalejšie graviplány. A odrazu sa Grelius vrátil.
Ukázalo sa, že čierna diera, do ktorej vohnal svoj Pelior -12, vyhodila graviplán v najvzdialenejšom kúte Galaxie. Keď Grelius po takom riskantnom pokuse spoznal podstatu čiernych a bielych dier a uvedomil si, že už nemá inú možnosť na návrat do Ortomiránu, naprogramoval letún na hľadanie novej čiernej diery a pokojne si opäť ľahol do koarigonu. Tak preskúmal a zaregistroval spletitý systém čiernych tunelov v tejto oblasti Galaxie. Konečne natrafil aj na taký čierny tunel, ktorý ho priviedol späť do blízkosti hviezdy Doaklény. Dokopy teda strávil Grelius v kryštalickom spánku deväťsto osemdesiatpäť rokov a v bdelom stave precestoval sedemnásť rokov. Systém päťsto šesťdesiatich ôsmich

čiernych a bielych dier, ktoré preskúmal a zmapoval, dostal potom názov Greliova sieť čiernych tunelov.
Po tejto historickej udalosti sa začalo pravidelné skúmanie čiernych tunelov, ako sa už definitívne nazývali spojené čierne a biele diery. Na tento účel postavili tisíce zdokonalených graviplánov. Postupne sa preskúmala a starostlivo zmapovala obrovská a nesmierne zložitá sieť čiernych tunelov s kolapsarovými vstupmi a kvazarovými výstupmi v celej Galaxii. Výstražnými znakmi sa označili desiatky čiernych vstupov, z ktorých sa prieskumné graviplány dosial nevrátili. Predpokladalo sa, že pravdepodobne vedú do susedných galaxií, čo bolo tiež dobré pre budúce medzigalaktické cesty. No zatiaľ bolo ich používanie zakázané, pokým sa domnienka nepotvrdí návratom aspoň jedného graviplánu z tých, ktoré v nich zmizli. V čase, keď Omniment vyslal celú obrovskú armádu nových kozmických letúnov typu drion, aby odhalili a odstránili v Galaxii zhubné ochorenie rozumu, takzvanú guolu, stala sa už cesta cez čierne tunely zabehnutým spôsobom na skrátenie nezdolateľných kozmických diaľok. No bolo treba vedieť, ako ich používať.
Špirálovité kruhy, ktorými sa drion blížil k pažeráku čierneho tunela, sa stále zužovali. Rýchlosť prudko vzrastala. Bolo čoraz ťažšie zotrvať na obežnom lete. Keď drion dosiahol kritický bod, vypol všetky energetické zariadenia, razom sa premenil na čiernu guľu s obludnou hmotnosťou a priamočiaro sa vrútil rovno do gravitačnej priepasti. Okolité priestranstvo s farebným hviezdnym lejakom sa na okamih prehlo, potom vystrelilo bokom a zmizlo. Nastala úplná tma a hrobové ticho. Gigantický prúd hmoty, ktorý sa besne rútil do tmy, zvieral drion ako mohutné kliešte. Ani supercitlivé snímače driona nestačili zaregistrovať okamih prechodu od vťahovania k výhodeniu. Odohralo sa to mimo času a priestoru. Hustá čierna tma sa odrazu premenila na oslnivé svetlo ničivej hviezdnej vyhne. Drion len stačil zaregistrovať, že vystrelený termonukleárnym delom silným ako stotisíc sínc sa už opäť rúti normálnym kozmickým priestorom, spestreným farebnými ohnivými čiarami. Len súhvezdia vôkol už boli iné. Kvazarový vulkán ho vyhodil v takom kúte Galaxie, z ktorého to mal do Ortomiránu o sedemtisíc svetelných rokov ďalej ako predtým.
Bol to hrozný neúspech, ale už sa nedalo nič robiť. Drion
mal jasný rozkaz, ktorý musel splniť za každú cenu. Znova teda zapol energetické zariadenia, opäť sa premenil na žiariacu bielu guľu, rýchlo si skorigoval smer a už sa rozletel, aby vyhľadal ďalší čierny tunel.
Dovedna sa takto vrhol do gravitačných prepadlísk dvadsaťsedem ráz, následkom čoho nechtiac navštívil najvzdialenejšie oblasti Galaxie, a ktovie, ako by sa také riskantné počínanie nakoniec bolo skončilo, keby sa náhodou nebol stretol s iným drionom. Zazrel kolegu, ako mieri k neznámej hviezde, a hneď mu začal signalizovať, že je v nepríjemnej situácii. Drion číslo dva, ktorý si zrejme konal svoju zvyčajnú prácu pri odhaľovaní guoly, nechal hviezdu, ku ktorej mal namierené, prudko zmenil smer a rozletel sa ku kolegovi volajúcemu o pomoc.
Dve biele gule sa opatrne priblížili k sebe a tesne sa primkli bokmi. Logátor driona číslo dva v zlomku sekundy preskúmal situáciu v drione číslo jeden a vydal mu príslušné rozkazy. V prvom rade odvolal výstup kozmonautky Miel a jej spolucestujúceho z koarigonov, aj keď drion číslo jeden mal od Miel celkom iný príkaz. Pokyny logátorov mali oveľa väčšiu intenzitu vôle a driony sa im bezpodmienečne podriaďovali. Ďalej prikázal, aby ho drion číslo jeden nasledoval, pretože podľa inštrukcií preruší plnenie svojej vlastnej úlohy a odvedie postihnutého na základňu v Ortomiráne.
To všetko trvalo len niekoľko sekúnd. Hneď nato sa biele gule rozpojili a rozleteli sa jedna za druhou k presne určenému čiernemu tunelu. Po zložitom manévrovaní priviedol tento a deväť ďalších čiernych tunelov oba driony rovno k hraniciam Ortomiránu. O mesiac nato dosiahli sústavu hviezdy Doaklény a za prudkého brzdenia sa začali približovať k planéte Auriule, na ktorej sa nachádzal Omniment a sídlo Ústrednej správy pre celogalaktickú deguolizáciu.

## 7

Dve biele gule pomaly klesali na rozsiahlu tmavofialovú pláň, ktorej okraje splývali s obzorom. Bol to špeciálny drionový kozmodróm Auriuly. Jeho absolútne hladký povrch sa matne leskol v lúčoch slnka. Vzduch bol čistý a jasný, na oblohe ani obláčik.
Nekonečné fialové pole bolo tiché a pusté. Nikto nevítal odvážne kozmonautky, ktoré sa vracali z čiernych hlbín Galaxie. Zdalo sa, že driony pristávajú na vymretej alebo ľuďmi opustenej planéte.
Keď k povrchu kozmodrómu zostávalo iba sto metrov, gule sa rozdelili a každá plávala na inú stranu poľa. Napokon v určitých bodoch znehybneli, akoby si preverovali správnosť cieľa, a až potom začali klesať kolmo dole. Len čo sa dotkli fialového krytu kozmodrómu, začal sa pod nimi prehýbať, akoby vopred ustupoval ich monštruóznej hmotnosti. Najskôr sa prehol do tvaru misy, potom lievika a nakoniec sa prehĺbil do hlbokej šachty, ktorá viedla kamsi pod zem. Driony sa ticho ponorili do šachiet a fialový kryt sa nad nimi hneď uzavrel.
Koarigony v drionoch sa automaticky zapli. Potom počas niekoľkých hodín spracúvali kryštalizované telá ľudí živnými plynmi a regeneračnými roztokmi. Nakoniec im naplnili pľúca zmesou kyslíka a hélia a citlivé elektrické impulzátory prebudili spiace srdce. Až potom vystúpili koarigony zo stien a lôžka sa otvorili.
Jiskra sa okamžite prebral. Chcel vyskočiť z lôžka pružne ako vtedy po prvý raz, ale teraz mu to nešlo. Všetky svaly mal ochabnuté a slabé ako po dlhotrvajúcej chorobe. S námahou zdolal túto prekážku, vyhrabal sa z priehlbiny a pokúsil sa o niekoľko cvikov. Krv sa mu čoskoro rozprúdila a svalstvo spevnelo. Potom pristúpil k druhému koarigonu a nazrel do malého lôžka svojej družky.
Miel ležala s otvorenými očami, ale vôbec sa nehýbala. Tvár mala bledú, pery pevne stisnuté. Celé telo sa jej podchvíľou zachvelo, akoby jej bolo zima. Prebudenie zo stavu koari bolo pre ňu zrejme veľmi mučivé.

- Miel, ako ti je? Mám ti pomôcť? - spýtal sa Jiskra. Miel iba mlčky pokrutila hlavou. Sadol si teda vedľa nej a nespúšťal z nej oči. V myšlienkach sa pritom zaoberal otázkami, ktoré v ňom vyvolávali oprávnený nepokoj: ako dlho boli v stave koari a kde vlastne teraz drion je?
Čo ak sa drion po márnom blúdení čiernymi tunelmi vzdal nádeje, že samostatne nájde cestu do Ortomiránu, a prebudil ľudí, aby od nich dostal nové rozkazy? To bude čertovsky zlé! Aké rozkazy mu môžu dať? Len opakovať to, čo mu prikázali predtým. A potom aby si znova ľahli do týchto odporných sarkofágov a premenili sa na bezcitné kamene. Aby to parom vzal...! A čo keď sa to drionu podarilo a sú už v Ortomiráne? Je to možné? Sotva. Veď v tom prípade by už niekto prišiel...
Neurčitosť situácie sa stávala neznesiteľnou. Pohladkal Miel po vlasoch. Bolestne sa na neho usmiala a s námahou sa spýtala:
- Václav, kde vlastne sme? Chytil jej ruku a nežne stisol.
- Neviem, naozaj neviem.
- To nič, ľahko to zistíme. Pomôž mi vstať.
S jeho pomocou opustila koarigon a urobila niekoľko krôčikov. Nohy ju ledva udržali. Vôbec nemohla samostatne stáť alebo chodiť. Vzal ju teda do náručia a ona sa ho chytila okolo krku.
- Musíme za logátorom...
- Nemáme logátor.
- Áno, áno, máš pravdu. Všetko sa mi to v hlave poplietlo. Ale zato nič, aj tak ta pôjdeme.
Niesol ju oválnymi priechodmi.
Aj on mal teraz na sebe priliehavý striebristý odev a so svojou bujnou vlnitou šticou a krátkou čiernou bradou v ňom vyzeral naozaj impozantné. A s Miel hovoril jej rodnou ortomirancinou tak dokonale a samozrejme, akoby od narodenia nijakú inú reč nebol poznal. Skrátka, za ten rok spoločného letu sa Jiskra premenil na hotového Ortomiránca.
Keď s Miel v náručí vstúpil do modrej izby, vyvolal zo steny kreslá a oválny stôl, pod ktorého krovkami na nich čakali dva poháre so zlatistou tekutinou. Usadil Miel do kresla a pridržal jej pohár pri bledých perách. Vyprázdnila ho pomaly, so zavretými očami a potom sa oprela o operadlo kresla. Jiskra vypil svoj pohár rýchlo a lacno, akoby to bol pohár plzenského. Hneď pocítil, ako sa z neho vytrácajú zvyšky ospanlivosti a slabosti, ako sa mu celé telo napĺňa silou a stáva sa pružným a hlavá jasnou a sviežou. Aj s Miel sa odohrávala tá istá premena. Zružovela, oči sa jej zaleskli, veselo pozrela na Jiskru.
- Teraz je všetko v poriadku. Môžeme sa venovať práci. Najskôr sa pokúsime orientovať vizuálne. Prosím ťa, prikáž drionu, aby sa stal priehradným.
- Rozkaz, pán kapitán! - zažartoval Jiskra a hneď dal drionu príslušný pokyn.
No len čo svoj príkaz dopovedal, stŕpol od úžasu. Za priezračnými stenami zazrel obrovskú, silne osvetlenú halu, v ktorej pod vysokým fialovým stropom stáli rady veľkých čiernych gulí, navlas rovnakých ako drion, keď bol vo výklenku Železnej hory. V širokých medzerách medzi jednotlivými gulami sa to hemžilo akýmisi čudesnými tvormi, ktoré sa nepodobali ničomu, čo Jiskra poznal zo svojej rodnej planéty alebo z Mielinho rozprávania. Vyzerali ako neuveriteľná zmes strojov a živých bytostí. Obludní bastardi sa zrejme zaoberali akousi prácou a drionu s našimi cestovateľmi vôbec nevenovali pozornosť. Jiskru tento obraz natoľko ohromil, že radšej rýchlo dal drionu príkaz, aby priehľadnosť zrušil.
- Preboha, Miel, čo to bolo? - zvolal vzrušene a až teraz pozrel na svoju družku. Sedela v kresle s nekonečne šťastným úsmevom na perách a oči mala plné sĺz.
Bol taký ohromený, že kým sa zmohol na ďalšiu otázku, Miel mu rozochvené vysvetlila:
- To sú biotechnické roboty. Keď som odlietala, ich výroba sa ešte len pripravovala. Preto som ti o nich zabudla rozprávať...
- Znamená to teda, že sme...
- Áno, Václav, áno, sme zachránení, sme doma! To je kozmodróm Auriuly! Muž môj, vítam ťa v Ortomiráne!
- Hurá! Zvíťazili sme! - zvolal Jiskra mohutným hlasom, chytil Miel do svojich mocných rúk a začal sa s ňou krútiť po izbe.
Keď sa zadychčal a posadil ju späť do kresla, utrela si slzy radostného dojatia a náhle zvážnela.
- Ešte sme nezvíťazili, to hlavné nás ešte len čaká, - povedala ustarostene.
- Všetko zvládneme, Miel, neboj sa! Si si úplne istá, že nás Omniment v tejto chvíli neodpočúva?
- Áno. Keby bol náš logátor v poriadku, už dávno by sme boli napojení na Omniment. No takto sme v drione dokonale izolovaní. Ale to nám vôbec nepomôže. Skutočnosť, že z driona, ktorý práve pristál, neprichádzajú nijaké informácie, je pre Omniment rovnako dôležitou informáciou. Vie, že je to možné len v dvoch prípadoch: buď kozmonautka zomrela, alebo logátor nie je v prevádzke. V každom prípade Omniment už vie, že sa práve vrátil akýsi drion, ktorý mlčí ako hrob. Čoskoro nás začnú obliehať kontrolné roboty, aby zistili, čo sa vlastne na palube driona stalo. Myslím si, že bude rozumnejšie, keď ich pustíme dnu dobrovoľne.
- Neponáhľaj sa s tým, Miel. Mám nápad. Predtým som o tom nehovoril, pretože možnosť nášho návratu sa mi zdala takmer mizivá. Ale teraz ma vypočuj.
- Isteže ťa vypočujem, môj milý.
Jiskra zastal pred ňou, zamyslene si prehrabol vlasy a rozhodným hlasom spustil:
- Navrhujem tento plán. Obaja budeme tvrdiť, že logátor som vyradil z prevádzky ja. Bol som u teba na návšteve spolu s Plavunovom a Burkoňom, rozčúlil som sa a náhodou som udrel na čierny kláves. Mne to Omniment musí prepáčiť. Iná vec je deguolizácia. To už je dôvod na vážne obvinenie. Ale aj túto záležitosť vezmem na seba. Ty si deguolizáciu chcela vykonať, aj keď si už nemala logátor, ale ja som ti v tom zabránil tým, že som na teba podnikol atentát...

- A ja som ti potom dovolila zostať v drione a vzala si ťa za muža! - prerušila ho Miel a s trpkým úsmevom dodala: - Vieš predsa, že lož je u nás najťažším zločinom.
- Ale ja som sa naozaj zúčastnil na atentáte na teba! To predsa nie je nijaká lož!
- Pripúšťam. Ale logátor som zničila ja a za rozhodnutie nedeguolizovať Zem sóm takisto zodpovedná ja... Je to zbytočné, Václav. Omniment okamžite zbadá aj najmenšiu lož.
- Máte vy život! - zvolal Jiskra. Miel vstala z kresla.
- Nechajme to. Poďme radšej do vstupnej haly a otvorme drion.
- Dobre, Miel, nech je po tvojom. Poznáš tunajšie obyčaje lepšie ako ja. Ale to si pamätaj, ak spozorujem, že nám hrozí nebezpečenstvo, budem konať sám, či sa to už Omnimentu páči, alebo nie.
Keď vošli do vstupnej haly, zastali a zahľadeli sa jeden druhému do očí. A odrazu si padli do náručia a vášnivo sa pobozkali. Potom sa Miel smutne usmiala a ticho povedala:
- Otvor, Václav.
Jiskra vyslovil príslušný rozkaz a v drione sa hneď vytvoril vstupný otvor. Pred ním už stál farebný robot vybavený desiatkami šošoviek, antén a rôznych chápadiel. Nebol veľký, asi ako obyčajná stolička, zato však pružný a pohotový až-až.
Len čo sa drion otvoril, robot sa vyšvihol a jedným skokom sa ocitol vo vstupnej hale. Hneď namieril šošovky na Miel a Jiskru, akoby ich fotografoval, a potom sa z neho ozval prekvapujúco tenučký hlások:
- Komtur Arkas žiada kozmonautku Miel, aby ho ihneď navštívila. Cudzinec, ktorý bez povolenia vstúpil do Ortomiránu, má zatiaľ ostať v drione a čakať na rozhodnutie.
Počas niekoľkých sekúnd, čo bol drion otvorený, odohrala sa s Miel náhla premena. Zrazu bola taká istá ako vtedy, keď v tábore geológov vyhlásila na Zemi stav akútnej guoly: chladná, povýšená, odmeraná. Keď sa obrátila k Jiskrovi, skoro ju nepoznal. A čo ešte, keď prehovorila!
- Musíme sa rozísť, - povedala s ľadovým pokojom. - Ja musím za Arkasom a vy zostanete tu. Zbohom!
Až teraz Jiskra pochopil, akú strašnú moc má Omniment nad tunajšími ľuďmi. To predsa nepovedala jeho Miel! To z nej hovoril ten prekliaty Omniment... Vrhol sa k nej, aby ju zadržal, ale cestu mu zahatal robot a Miel už medzitým vystúpila z driona.
- Miel! - zareval Jiskra ako šialený, mocným kopnutím vyhodil robot von a vrhol sa k otvoru. - Miel, vráť sa! Pre všetko na svete...!
Ale Miel už obklopili roboty, ktoré ju rýchlo unášali preč. Aj do driona sa začali driapať desiatky robotov na Čele s tým, ktorého Jiskra tak nezdvorilo vykopol. Jiskra odrazil ich útok a mohutným hlasom zvolal:
- Drion, zavri sa!
Otvor zmizol a Jiskra zostal v drione sám. Chvíľu stál nehybne, plný bezmocnej zlosti, potom sa prudko obrátil a rýchlymi krokmi odišiel do modrej izby.

8

Nešťastie, ktoré Jiskru tak zaskočilo, ho nedokázalo zlomiť. Kým došiel do modrej izby, bol už pevne rozhodnutý, že sa v nijakom prípade nepodriadi rozkazom Omnimenta, že mu vyhlási boj na život a na smrť. Musí mu vrátiť jeho Miel, jeho milovanú ženu. A ak ju nevráti, potom... Ani dobre nevedel, čo v takom prípade urobí, len cítil, že sa nezastaví pred ničím.
No v prvom rade sa musí v drione opevniť, aby sa doň zvonka nikto nedostal.
Natiahol ruku k modrej stene a pevným hlasom rozkázal:
- Počuj môj rozkaz, drion! Okamžite vyhoď von pokazený logátor, ktorý nemá nič spoločné s tvojou vlastnou psychohmotou! Nech nám tu neprekáža!
Po týchto slovách sa Jiskra obrátil a pozrel na veľký panel obrazovky. Sekunda, druhá, a obrazovka zrazu zmizla, akoby ju odvial vietor.
Jiskra znovu zdvihol ruku:
- Drion, urob steny priehľadnými!
Drion okamžite splnil rozkaz. Steny akoby zmizli a Jiskra znova zazrel nekonečné rady čiernych gúľ. V priechode vedľa jeho driona ležala kopa polámanej aparatúry, zvrchu prikrytá matným panelom obrazovky. Zo všetkých strán sa k nej zbiehali farebné roboty. Šošovky sa im mihotali v nesmiernom rozčúlení. Zdalo sa, že vyhodenie pokazeného logátora ich ohromilo. Nič podobné sa im zrejme nikdy nestalo. Pokazený logátor sa predsa musí neodkladne opraviť a uviesť do chodu.
- Tak čo, chrobáčikovia, vám sa to nepáči? - zvolal Jiskra so zlostným smiechom. - Veď počkajte, ja vás ešte preženiem! Drion, odstráň priehľadnosť!
Okamžite sa zjavili steny a Jiskra znova zdvihol ruku:
- Drion, pozorne ma počúvaj! Dám ti mimoriadne dôležitý príkaz. Počínajúc týmto okamihom, navždy sa musíš podriaďovať len mne a nikomu inému! Musíš plniť výhradne moje rozkazy a v nijakom prípade rozkazy niekoho iného, nech už sú to roboty, Ortomiránci alebo sám Omniment! Nikomu nesmieš otvoriť vchod do vnútorných priestorov, či ťa o to bude žiadať, alebo úpenlivo prosiť! Nikto sa bez môjho dovolenia nesmie dostať dovnútra ! Je to pre mňa veľmi dôležité! Ak je taký príkaz splniteľný, pošli mi na znamenie súhlasu stôl a na ňom pohár s osviežujúcim nápojom. Ak nie si schopný navždy sa podriadiť vôli jedného človeka, tak mi pošli kreslo, aby som si mohol sadnúť a vymyslieť niečo iné. To je všetko, môžeš plniť rozkaz!
Ticho. Nikde nijaký pohyb. Len srdce v Jiskrovej hrudi zrýchlene tlčie, akoby odpočítavalo ubiehajúce sekundy.

Uplynula celá nekonečne dlhá minúta a hľa, zo steny pomaly vyplával oranžový stôl. Dielce pologule sa pri chode samočinne roztvorili a zjavil sa trblietajúci sa pohár, naplnený až po okraj zlatistou tekutinou.
- Podarilo sa! - uľahčené si vydýchol Jiskra a siahol po pohári. Stať sa jediným a neobmedzeným vládcom takého úžasného stroja, akým je drion, to by Jiskrovi ani v najfantastickejšom sne neprišlo na um. A teraz sa ním stal. Od tejto chvíle mohol v drione pokojne žiť, mohol sa s ním pohybovať po planéte i vesmíre, mohol sa stýkať s tunajším zložitým svetom celkom nezávisle. Drion mu poskytne všetko: vzduch, vodu, potravu, čokoľvek. A ak si bude priať, odnesie ho aj späť na Zem. S takou dokonalou výzbrojou si už môže dovoliť podstúpiť zápas o svoju drahú Miel.
Teraz už drionu celkom pokojne a priateľsky prikázal:
- Drion, musíme nadviazať obojstranný kontakt. Tvoja mlčanlivá pokora sa mi vôbec nepozdáva. Chcem s tebou hovoriť, počuť tvoje rady a názory. Na tento účel musíš vytvoriť z vlastnej hmoty nový palubný logátor a zásobiť jeho pamäť všetkým, čo vieš, najmä o Ortomiráne a jeho obyvateľoch. Len tak budeš mojím ozajstným pomocníkom. Pusť sa teda do stavby logátora!
Jiskra ešte nestačil dokončiť poslednú vetu, a steny driona sa už chveli rýchlou vibráciou a niečo v jeho vnútri bzučalo, akoby sa tam bol prebudil obrovský včelí roj. A znova plynuli sekundy jedna za druhou a potom i minúty. Tentoraz však čakal Jiskra pokojne a trpezlivo, lebo videl, že práca sa už začala. Presne o sedem minút a dvadsať sekúnd chvenie a bzučanie prestalo. Zo steny, ktorú predtým zakrývala obrazovka logátora, vyrástol panel novej obrazovky, rovnako veľkej a rovnako modrej. Len čo sa obrazovka ustálila, vykĺzol z bočnej steny riadiaci pult s pohodlným kreslom. Potom sa obrazovka rozsvietila ružovým svetlom a sýty mužský hlas s bohorovným pokojom povedal:
- Rozkaz je splnený, logátor je zapojený a pripravený!
- Ďakujem, - uznanlivo odvetil Jiskra a dal sa prezerať nový prírastok.
Ľahko zistil, že na klávesnici chýba čierny kláves s magnetickým chráničom. Spýtal sa logátora, prečo je to tak. Dostal odpoveď, ktorá ho veľmi uspokojila.
- Logátor vytvorený zo psychohmoty driona je úplne podriadený vôli človeka, čo načisto vylučuje konflikt medzi človekom a ním. Čierny kláves na likvidáciu logátora je teda zbytočný. Ak človek prestane logátor potrebovať, stačí, keď dá pokyn, a drion logátor okamžite zlikviduje.
- To je výborné, ale nabudúce namiesto slova človek používaj vždy slovo Jiskra. Je to moje meno a nijaký iný človek tu neprichádza do úvahy.
Po tejto korekcii, ktorú logátor plne vzal na vedomie, vypol Jiskra automatický hlásič a stlačil kláves kontrola vedomostí.
Keď sa logátor prihlásil, spýtal sa ho :
- Čo všetko vieš o Ortomiráne a o vesmíre? Odpoveď nasledovala okamžite:
- Ortomirán je veľká kozmická civilizácia. Vesmír je nekonečne zložitý a nekonečne veľký.
- To je všetko?
- Áno, to je všetko.
- Mám tomu rozumieť tak, že drion nedisponuje nijakou konkrétnou informáciou?
- Presne tak.
- Ako teda môže vytvárať veci na pokyn človeka?
- Na základe informácie, ktorú od človeka dostane.
- Hlas, ktorý mi odpovedá, patrí logátoru, alebo drionu?
- Logátor a drion sú v tomto prípade jedno. Logátor je vytvorený na tvoj rozkaz za účelom priameho a obojstranného kontaktu s drionom. Teraz ten kontakt máš.
- Dobre, drion, som rád, že konečne počujem tvoj hlas. Ale počuj, niečo mi prišlo na um. Ak máš hlas, potom sa mi môžeš v nejakej podobe aj zjaviť na obrazovke. Môžeš?
- Áno, môžem.
- Tak sa mi zjav. Len, prosím ťa, nie v podobe čiernej gule! Zvoľ si nejakú ľudskú podobu, ktorá ti vyhovuje.
Obrazovka niekoľko ráz blikla, potom sa rozsvietila jasným oranžovým svetlom a ukázala veľkú ľudskú postavu v striebristom odeve. Keď sa na ňu Jiskra zahľadel, ľahko v nej spoznal sám seba.
- Prečo si si zvolil moju podobu, drion? Nemôžeš predsa chcieť, aby som hovoril sám so sebou!
- Ináč to nejde, Jiskra. Som úplne podriadený tvojej vôli, čo znamená, že som pokračovaním tvojej bytosti. Aj hlas, ktorým sa s tebou rozprávam, je tvoj hlas. Ináč to nejde.
- Dobre, drion, ďakujem, - otrávene odvetil Jiskra a chytro vypol logátor. Vôbec nemal chuť rozprávať sa sám so sebou.
Potom zvyčajným spôsobom vyvolal zo steny obyčajnú posteľ s veľkým vankúšom a pásikavou perinou, pod akou spával v detstve. Vyzliekol si striebristú kombinézu a zaliezol pod perinu. Po výstupe z koarigonu sa rýchlo unavil, a tak sa s rozkošou zababušil do periny a hneď zaspal.
Stretnutie Miel s komturom Arkasom sa odohralo v jeho pracovni. Keď do nej Miel vstúpila, vstal od stola a vyšiel jej v ústrety. Bol to vysoký, dokonale stavaný muž s pomalými, ale presnými pohybmi a s pokojnou, nevyspytateľnou tvárou. Vyzeral na štyridsať, ale v skutočnosti bol oveľa starší. Privítal Miel ľahkým úklonom hlavy a takmer bezvýrazným hlasom povedal:
- Som rád, že drion 13-363 prišiel na základňu bez akýchkoľvek väčších ťažkostí. Blahoželám vám k šťastnému návratu. Zďaleka nie všetky kozmonautky mali také šťastie.
- Azda niekto zahynul? - rýchlo sa spýtala Miel.
- V oblasti guľových hviezdnych zoskupení je nezvestných tisícpäťsto kozmických lodí. Podrýva to našu istotu, že

driony sú nezraniteľné a nedobytné. Buď sú tam civilizácie oveľa vyspelejšie ako naša, alebo sa tam vyskytujú prírodné javy, ktoré zatiaľ nepoznáme. Hovoriť o zániku týchto lodí je však predčasné. Zatiaľ nás znepokojuje len to, že z iných oblastí sa už vrátili stovky výprav, iba z tejto dosial ani jedna. Kritická lehota však ešte neuplynula, a preto budeme dúfať. Prosím, sadnite si.
Odprevadil ju ku kreslu a sám sa vrátil k pracovnému stolu, ktorý bol skôr riadiacim pultom, pretože bol bohato vybavený radmi tlačidiel a záľahou signálnych lampičiek. Arkas sa pri rozhovore s Miel podchvíľou dotýkal nejakého klávesu a pozoroval blikajúce farebné svetielka. Zrejme bol zvyknutý robiť niekoľko úkonov naraz.
- V prvom rade podajte hlásenie o vykonanej práci, - vyzval ju pokojným, bezfarebným hlasom. - Pochopte ma správne. Zvyčajne tieto údaje dodáva logátor. Vy ste sa však vrátili s logátorom vyradeným z prevádzky. Musím podotknúť, že je to zatiaľ jediný prípad a pôsobí nám to značné starosti. Ale nechajme to na neskoršie. Najskôr chcem vedieť, koľko planét ste navštívili.
- Vo svojom úseku Galaxie som stačila navštíviť šesťsto šesťdesiatšesť planét, komtur.
- Koľko prípadov guoly ste objavili?
- Spolu pätnásť. Z toho dvanásť som stihla deguolizáciou zachrániť a len tri som našla už po ich zániku.
- Termonukleárne konflikty?
- Áno, vo všetkých troch prípadoch.
- Je zarážajúce, ako málo prípadov guoly ste objavili, Miel. Väčšina vašich kolegýň absolvovala menej návštev ako vy, ale objavené prípady guóly sa u nich pohybujú od päťdesiat do sto. Možno predpokladať, že vaše kolegyne konali nesprávne a len vy jediná ste plnili svoje povinnosti presne a svedomité?
- Nemám právo posudzovať iné, komtur. Ak moje kolegyne presne dodržiavali pokyny, potom dozaista konali správne.
- A pre vás neboli pokyny dostatočným vodidlom?
- Vždy som svoje rozhodnutia preverovala pokynmi, ale za svojho hlavného radcu som pokladala svedomie. Znamenalo pre mňa viac ako pokyny.
- To je veľmi nebezpečný omyl. A teraz sa vráťme k logátoru. Kedy a prečo sa vám vlastne pokazil?
- Na poslednej planéte, - ticho odpovedala Miel a náhlivo dodala: - Nepokazil sa, sama som ho vyradila z prevádzky.
- Sama? - Arkasov údiv bol taký veľký, že sa na chvíľu prestal venovať pultu a pozorne sa zahľadel na Miel.
- Áno, komtur, sama.
- A prečo? Hádam sa rozladil a ukazoval nebezpečné odchýlky?
- Áno, komtur, rozladil sa. Zrejme sa v ňom narušili niektoré logické obvody. Poukazoval na guolu tam, kde nebola, a trval na bezpodmienečnej deguolizácii, aj keď to znamenalo hrubé porušenie pravidiel ľudskosti. Pokúsil sa mi dokonca vyhrážať násilným uložením do koarigonu. Preto som sa rozhodla, že ho vyradím a celú zodpovednosť vezmem na seba.
- Cudzinec, ktorý priletel s vami, je predstaviteľom planéty, kvôli ktorej ste zlikvidovali logátor?
- Áno, komtur, v ich reči sa tá planéta nazýva Zem.
- Zem. Dobre. A ako sa volá cudzinec?
- Václav Jiskra. Je inžinier geológ.
- Bol proti deguolizácii?
- Nikde a nikdy nebola ľuďom vítaná. Vždy sa proti nej vzpierali, ako len mohli. Aj na Zemi sa pokúsili spáchať na mňa atentát. Jiskra ma zachránil a odniesol do driona.
- Atentát? Ako potom môžete tvrdiť, že tam nie je guola?
- Je to zvláštny prípad, komtur...
- Prečo ten cudzinec priletel s vami?
- Aby potvrdil, že na jeho planéte nie je guola.
- Viete predsa, že také svedectvo je neplatné.
- A chcel zostať so mnou, aby som netrpela v samote, keby sa mi náhodou nepodarilo vrátiť domov.
- Poznajú na Zemi atómovú energiu?
- Zatiaľ nie, ale nemajú k tomu ďaleko.
- Bol Jiskra odporcom atentátu, ktorý na vás chystali iní?
- Nebol. Dokonca sa na ňom zúčastnil.
- Neslýchané! Priviezli ste do Ortomiránu vraha! Dúfam, že ste ho aspoň zneškodnili miliárom?
- Veru nie, komtur, je v normálnom stave.
- Konali ste nerozumne, Miel... Prepáčte na moment, mám tu naliehavú správu z kozmodrómu... No pozrime sa, ide o vášho cudzinca. Vypočujte si to!
Stisol na stole kláves a hneď sa ozval tenučký hlások:
- .. .a keď nám surovo znemožnil vstúpiť, nechali sme ho na pokoji. No potom drion 13-363 vyhodil von celú aparatúru palubného logátora, nepochybne na príkaz cudzinca. Privolal som na pomoc mocné upratovacie roboty a v ich sprievode som sa chcel pozrieť, čo vlastne cudzinec v drione robí. Márne som však dával drionu povel, aby sa otvoril a vzal nás dovnútra. Vôbec na to nereagoval. Pochopil som, že cudzinec úplne podriadil drion vlastnej vôli a zablokoval ho pred akýmkoľvek vonkajším vplyvom. Je to veľmi vážne porušenie pokynov. Nemám teraz ani najmenšiu možnosť kontrolovať počínanie cudzinca a drion 13-363 je pre nás prakticky stratený. Som kontrolný robot tretej kategórie Nub. Žiadam inštrukcie.
- Zatiaľ nič nerob, Nub! Nechaj drion 13-363 na pokoji, - pokojne povedal Arkas a vypol spojenie s kozmodrómom. Potom sa znovu pozorne zadíval na Miel a po prvý raz sa zľahka usmial.
- Váš priateľ Jiskra sa nám chce vzoprieť, Miel. Robí obranné opatrenia. Zrejme nás pokladá za nebezpečných. Poučili

ste ho o našich zákonoch na ochranu človeka?
- Áno, komtur. Naučila som ho dokonale po ortomiránsky a odovzdala som mu všetky svoje vedomosti.
- Musí vám na ňom veľmi záležať, Miel. Netajíte niečo?
Na chvíľu sklopila oči, ale hneď ich znova zdvihla a odvetila:
- Máte pravdu, komtur. Je zbytočné čokoľvek pred vami zamlčovať. Václav Jiskra je môj muž a podľa zákona má všetky práva rodeného Ortomiránca!
- Čakal som čosi také, Miel. Mnohé kozmonautky si priviezli mužov zo svojich ciest po Galaxii, ale ani jedna preto nezničila palubný logátor, ani si nezvolila za manžela muža postihnutého guolou. A ani jeden z týchto nových Ortomiráncov sa nesprával tak brutálne ako váš muž Jiskra. Radím vám preto, aby ste sa ihneď vrátili na kozmodróm a pomohli svojmu mužovi napraviť hrubé chyby, ktorých sa dopustil. Musí bezpodmienečne odblokovať drion. Tým bude celá záležitosť vybavená a potom sa s ním rád stretnem ako Ortomiránec s Ortomiráncom, aby sme spoločne preskúmali otázku guoly na jeho planéte. A teraz už choďte, Miel. Prajem vám úspech.

10

Jiskra spal celých dvanásť hodín. No len čo sa prebudil a zdvihol ruku, aby si objednal kúpeľ a raňajky, obrazovka sa samočinne rozsvietila a drion oznámil:
- Už niekoľko hodín sa domáha vstupu kozmonautka Miel.
- Miel? Preboha, prečo si ma nezobudil skôr?!
- Nedostal som príkaz. Videl som, že sa potrebuješ dôkladne vyspať, - ospravedlňoval sa drion, ale Jiskra ho už nepočúval. Pochytil svoje šaty a rozbehol sa do vstupnej haly.
Tam sa rýchlo obliekol a zadychčane zvolal:
- Drion, otvor sa a vpusť Miel dovnútra! Ale iba ju samu! Nikto iný sem nesmie!
Drion sa otvoril, vyhodil von biele zdvíhadlo, a vzápätí si už Jiskra objímal ženu a vítal ju:
- Miel, som šťastný, že si sa vrátila! Neublížili ti tam u toho tvojho komtura? Si v poriadku? Tak poď, naraňajkuješ sa so mnou a povieš mi, čo sa s tebou dialo!
Zrazu si všimol, že Miel ani trochu neopätuje jeho radosť. Bola chladná ako mramorová socha a tvárila sa ako bohyňa pomsty. Z očí jej sršaliblesky a perami jej šklbalo od potláčaného hnevu. Pustil ju z náručia a začudovane jej pozrel do tváre.
- Preboha, Miel, čo je to s tebou? Nepoznávam ťa! Premerala si ho zúrivým pohľadom a pomaly zasyčala:
- Nechal si ma stáť pred drionom niekoľko hodín ako žobrácku! Čakala som ako na milosť, kým sa ti konečne uráči a dovolíš mi vstúpiť do lode, za ktorú dosiaľ nesiem zodpovednosť! Čo si urobil s drionom, že prestal poslúchať moje rozkazy? Vrav!
Previnene sa na ňu usmial:
- Nebolo to naschvál, Miel. Spal som. A zabudol som drion upozorniť, aby ma zobudil, keby si prišla. Je to moja vina, ale nemusíš sa preto tak strašne hnevať.
- Pýtala som sa, čo si urobil s drionom, že ma neposlúcha?
- To je hádam jasné, nie? Keď som videl, ako si sa okamžite dostala do moci toho vášho Omnimenta, len čo sa drion otvoril, rozhodol som sa, že sa pred ním musím chrániť. Nemám totiž rád, keď mi niekto zasahuje do mojich citov a názorov. Chcem byť sám sebou za každých okolností. Je to pre mňa jediná rozumná cesta, ak chcem uhájiť a ochrániť našu lásku.
- Nehovor so mnou o láske, kým nevrátiš drion do pôvodného stavu! Je to neslýchané sebectvo a despotizmus ! Zneužil si moju dôveru a porušil si jeden zo základných zákonov našej spoločnosti! Sľúbil si mi pomoc, a zatiaľ robíš všetko, aby si ma u Omnimenta načisto znemožnil! Okamžite odblokuj drion, lebo už s tebou nechcem mať v živote nič spoločné!
Jiskra sa zamračil, ustúpil o krok a pozorne sa na Miel zahľadel. Je to vôbec jeho Miel, s ktorou strávil rok letu nekonečným vesmírom? A ak je to ona, čo ju zmenilo? Kto ju tak popudil proti mužovi, ktorého milovala? Omniment? Alebo azda ten komtur Arkas? Ak je to cudzí vplyv, určite ju z toho dostane. Najprv ju musí presvedčiť, že konal správne.
- Nehnevaj sa, Miel, ale tvoje výčitky ma naozaj prekvapujú, - začal pokojne a vážne. - Keby to bol niekto iný, a nie ty, splnomocnená vyslankyňa Ortomiránu, hneď by som robil pokánie a usiloval by som sa svoju vinu odčiniť. Ale nebola si to ty, Miel, kto sa celkom nedávno správal na našej Zemi ako neobmedzená vládkyňa? Chystala si sa podrobiť naše ľudstvo tej vašej nezmyselnej deguolizácii a dalo nám veľa námahy, kým sme ťa presvedčili, že nás máš nechať na pokoji. A čo Plavunovova a Lapinova smrť? Nebol to azda dôsledok tvojho príletu na

našu planétu? Iste bol. Vravíš, že som zneužil tvoju dôveru a porušil váš zákon. Preboha, vy si tu v Ortomiráne azda myslíte, že ste jediní ozajstní ludia v celom vesmíre! Jazdíte si po celej Galaxii ako po svojom panstve a robíte si s obývanými planétami, čo sa vám zachce. A vôbec vás nezaujíma, aké zákony na tých planétach porušujete! A odrazu spustíte taký krik pre jeden vypožičaný drion. Som tvoj manžel pred celým vesmírom a zostanem ním naveky. Ale do Ortomiránu som neprišiel ako tvoj manžel, ale ako splnomocnený veľvyslanec iného sveta, ktorý je dosial ohrozený nebezpečenstvom vášho vpádu a násilnej deguolizácie. A ak u vás nie je vo zvyku brať ohlad na predstaviteľa iných kozmických civilizácií, ktoré vôbec nie vlastnou vinou zaostávajú za vami vo vývoji, a ak ich neviete milovať a šetriť ako svojich mladších bratov, potom je mojou svätou povinnosťou, aby som vás k tomu prinútil. Nečakám od vášho Omnimenta ani zhovievavosť, ani spravodlivosť. Chcem len, aby rešpektoval zvrchovanosť a nedotknuteľnosť našej

planéty, či už tam u nás máme tú čertovskú guolu, alebo nemáme. Je to hádam len naša vec. A aby som si to vynútil, podriadil som drion svojej osobnej vôli a neodvolám to, kým svoje poslanie v Ortomiráne úspešne neskončím.
- Vidím, že komtur Arkas mal pravdu. Pokladáš nás za svojich nepriateľov.
- Neviem, za koho by som vás mal pokladať. Viem len, že vás je veľa, že máte vyspelú techniku, o akej sa nám ani nesníva, a že máte čudnú predstavu o ľudskosti. Preto musím byť opatrný.
- Ako chceš konať, ak budeš v drione celkom izolovaný?
- Nájdem si nejaký spôsob, ako konať a pritom neriskovať.
- Komtur Arkas ťa chce vypočuť hneď, len čo odblokuješ drion. Zbytočne komplikuješ našu spoločnú situáciu.
Hovorila čoraz pokojnejšie a miernejšie. Zrejme sa pozvoľna vyslobodzovala spod vplyvu Omnimenta, a ak ešte stále trvala na svojom, robila to skôr zo zotrvačnosti. Jiskra to zbadal a povedal si, že jej pomôže. Spýtal sa:
- Miel, povedz mi, ako sa Arkas staval k tomu, že si našu Zem nepodrobila deguolizácii? Schválil to, alebo mal proti tomu výhrady?
- Aby som pravdu povedala, pochyboval o tom, že u vás nie je guola. Pokus o atentát a môj konflikt s logátorom mu boli podozrivé. Domnieva sa, že som nikde nebola dosť prísna.
- A čo ty sama? Si ešte stále presvedčená, že u nás nie je guola, alebo už o tom pochybuješ?
- Nikdy som netvrdila, že guola u vás nie je. Som však stále pevne presvedčená, že ju zvládnete sami.
- Zaplať pánboh, aspoň v tom hlavnom si sa mi nezmenila ! A teraz mi celkom vážne povedz, či chceš tento svoj názor obhajovať až do konca!
- Pravdaže chcem!
- A chceš byť ženou chudobného zástupcu planéty Zem, ktorý je na tom tak úboho, že nemá ani vlastnú kozmickú loď a musí si ju požičať od svojich hostiteľov?
- Som predsa tvoja žena, Václav...
- Tak mi teda sľúb, že už nikdy neopustíš drion a nevystavíš sa vplyvu toho vášho odporného Omnimenta, ktorý ťa proti mne popudzuje a je schopný premeniť tvoju lásku ku mne na najkrutejšiu nenávisť. Drion je teraz moje nedobytné sídlo a ty mi musíš sľúbiť, že v ňom zostaneš po mojom boku tak dlho, kým nebudeme mať istotu, že sa Omniment vzdal úsilia o naše rozlúčenie a deguolizáciu Zeme. Drion nám predsa poskytne všetko, čo potrebujeme, a dopraví nás, kamkoľvek budeme chcieť. Tak čo, zostaneš so mnou?
Konečne bola Miel zase taká, aká bola pri Jiskrovi vždy. Konečne sa usmiala a hodila sa mu okolo krku.
- Áno, môj drahý! Budem ti pomáhať vo všetkom a vždy! Už nikdy ťa neopustím...! A teraz poď, vravel si, že nás čakajú raňajky. Od chvíle, čo som odišla, nemala som v ústach ani hlt...

11

Keď komtur Arkas dostal správu, za akých okolností sa podarilo kozmonautke Miel dostať do svojho driona, pocítil najskôr len mierny nepokoj. No keď uplynuli dva dni a Miel nedávala o sebe vedieť, znepokojil sa celkom vážne a obrátil sa so starosťami na Omniment. Len čo mu opísal situáciu a požiadal o radu, rozsvietilo sa na zvláštnom paneli jeho stola šesť červených žiaroviek a z ampliónu zazneli slávnostné tóny lesného rohu. Týmto výnimočným spôsobom vstupoval Omniment do kontaktu s významnými osobnosťami Ortomiránu,. ku ktorým komtur Arkas nepochybne patril. Nepôsobil na nich myšlienkovo, ale hovoril „vlastným" hlasom. Vypočuť ho museli postojačky.
Pri zvukoch lesného rohu Arkas vstal a obrátil sa tvárou k červeným svetlám. Hneď nato lesný roh zmĺkol a z ampliónu sa ozval pomalý, pokojný hlas Omnimenta. Tento hlas kedysi dávno zmodulovali romanticky naladení vedci tak, aby znel ako hlahol nadprirodzenej bytosti s veľkou mocou a neochvejnou autoritou. Svojho času pôsobil na ľudí fascinujúco a nútil ich k úplnej poslušnosti. No komtur Arkas už bral tento hlas len ako zvukový prejav dokonalého stroja. Omniment hovoril hlbokým mužským hlasom a každé slovo akoby bolo odliate z rýdzeho striebra:
- Prílet predstaviteľa cudzej civilizácie, ktorej ochorenie na guolu možno pokladať za dokázané, hlboko odporuje zákonu o bezpečnosti života a zákonu o ochrane pred cudzím vplyvom. Kozmonautka driona 13-363 Miel, ktorá priviezla na Auriulu obyvateľa cudzej planéty, je úprimne presvedčená, že planéta Zem nie je postihnutá guolou. Napokon, hlboká analýza jej myšlienok a citov dokazuje, že možnosť guoly síce do určitej miery pripúšťa, napriek tomu však rozhodne odmieta nutnosť deguolizacie. Je toho názoru, že ľudstvo tejto planéty je schopné potlačiť guolu vlastnými silami. Tento osobný záver kozmonautky Miel sa stal príčinou troch vážnych priestupkov, ktorých sa pri výkone služby dopustila.
Predovšetkým jej treba vyčítať svojvoľné rozhodnutie upustiť od deguolizacie ľudstva, u ktorého boli dokázané sklony k agresivite a hromadným vraždám. Je to veľmi vážny priestupok, lebo jeho dôsledkom bude zánik civilizácie, rozumu a života na planéte Zem. Naša Galaxia bude tak ochudobnená o veľmi prínosný variant ľudskej civilizácie. Ako druhý priestupok kozmonautky Miel treba uviesť to, že svojvoľne vyradila z prevádzky palubný logátor, aby tým definitívne presadila svoje osobné rozhodnutie neposkytnúť Zemi deguolizačné liečenie. A nakoniec dovolila jednému z najagresívnejších jedincov tohto ťažko chorého ľudstva, aby ju sprevádzal na spiatočnej ceste, ba dokonca si ho vzala za muža. A to je jej tretí závažný priestupok. Svoju barbarskú agresivitu prejavil cudzinec Václav Jiskra hneď po pristátí driona. Zablokoval ho a podriadil svojej individuálnej vôli.
Kozmonautka Miel prehodnotila svoj vzťah k tomuto cudzincovi až potom, keď sa dozvedela o jeho neprípustnom konaní. Prispel som k procesu očisty jej vedomia celou váhou svojej autority a bol som presvedčený, že prvé, čo urobí po vstupe do driona, bude okamžitá deguolizácia cudzinca miliárom. Stalo sa však zrejme niečo celkom nečakané. Len čo Miel vstúpila do driona a ten sa uzavrel, stratil som s ňou myšlienkové spojenie. Drion je ešte vždy zablokovaný a o osude kozmonautky už dva dni nevieme vôbec nič. Predpokladám, že ju cudzinec znova podriadil svojmu zhubnému

vplyvu, alebo ju násilne zadržal ako rukojemníčku.
Normy ľudského správania, ktoré sú základným zákonom Ortomiránu, v nijakom prípade nepripúšťajú také násilie. Treba teda urobiť všetko pre oslobodenie kozmonautky Miel z tyranie guolou posadnutého cudzinca. Treba urobiť všetko, aby chorý cudzinec Václav Jiskra, ktorý neprávom nadobudol sobášom s Miel postavenie rodeného Ortomiránca, bol doživotne deguolizovaný, rozvodom zbavený ortomiránskych práv a odoslaný späť na svoju nešťastnú planétu. Ďalej treba urobiť všetko pre to, aby sa napravila chyba kozmonautky Miel v odhade situácie na planéte Zem, a to súčasne s deportáciou cudzinca. Dôrazne odporúčam podrobiť Zem deguolizácii na desaťtisíc rokov, čo nám zaručí, že ostane trvalo uchránená pred zhubnou guolou.
Praktické opatrenia na uskutočnenie týchto mojich rád a pokynov si zvoľte, komtur, sám. Upozorňujem však, že tieto opatrenia nesmú porušovať zásady ľudskosti, spravodlivosti a mierumilovnosti. Ak zistíte, že úloha je nad vaše sily, znova sa obráťte na mňa. Iste vám pomôžem, ako som vždy pomáhal všetkým.
Božský hlas Omnimenta zmĺkol, červené svetlá zhasli.
Arkas zostal ešte chvíľu stáť, akoby čakal, že mu Omniment ešte niečo povie, potom si s povzdychom sadol späť do kresla. Odpoveď, ktorú Omniment tak slávnostne predniesol, ho vôbec neuspokojila. Veď iba opakoval to, čo Arkas vedel aj bez neho. Disciplinovane však potlačil myšlienku, že Omniment je starý nadutý táraj, a v duchu opakoval slová vďaky a uznania na adresu supermozgu.
Na pulte pred ním naliehavo zablikalo zelené svetielko. Arkas sa s radosťou rozlúčil s Omnimentom a rýchlo stlačil príslušný kláves. Ozval sa tenučký hlások robota sekretára :
- Kuriér cudzinca Václava Jiskru žiada o osobnú audienciu !
Čože? Kuriér toho neslýchané bezočivého cudzinca, toho guolou prežratého zurvalca? To ešte chýbalo...! Ale počkať, kde mohol vziať kuriéra...? Arkas zlomok sekundy zaváhal, ale rýchlo sa ovládol a prikázal :
- Nech vstúpi kuriér cudzinca Jiskru!

12

Keď Jiskrov kuriér vstúpil do komturovej pracovne, ukázalo sa, že je to asi desaťročný čiernovlasý chlapec s okrúhlou hnedastou tvárou a iskrivými čiernymi očami. Keď ho Rasul Chanbekovič zazrel v pliaráne, skoro dostal nervový šok, lebo okamžite spoznal v chlapcovi seba samého v detských rokoch. Áno, bol to Rasulko, vlastne Rasulkova presná kópia, oblečená do tadžického národného kroja: vyšívaná ťubetejka, kvetovaný chalát jasavých farieb, mäkké jazdecké čižmy.
Rasulkov zovňajšok zmiatol aj Arkasa. V prvom okamihu sa v ňom zrodilo podozrenie, že Miel priviezla so sebou dvoch cudzincov. Nesvitlo mu hneď, že je to robot, pretože v Ortomiráne už pred mnoho tisíc rokmi zastavili výrobu antropomorfných robotov, lebo v tom čase sa široko rozmohlo ich zneužívanie. Komtur však čoskoro zbadal svoj omyl, keď zistil, že z kuriéra necíti ani najslabšie impulzy biologickej elektriny.
Potom si nezvyčajného kuriéra so záujmom prezrel a spýtal sa:
- Kto si a prečo si za mnou prišiel?
Kuriér sa nehlučne priblížil a zvučným detským hláskom povedal :
- Som robot Rasulko. Za komturom Arkasom ma poslal človek z planéty Zem, inžinier Václav Jiskra. Mám dôležitú úlohu.
Po tomto úvode sa robot Rasulko odmlčal a uprel svoje lesklé čierne okále na vážneho komtura. Neprístupné, tvrdé črty Arkasovej tváre odrazu zmäkli, na pevne zovretých perách rozkvitol láskavý úsmev. Neuvedomujúc si, prečo, tento strohý Auriulčan náhle pocítil, že sa mu robot chlapča nesmierne páči. Spýtal sa ho:
- Máš zovňajšok ľudí z planéty Zem, Rasulko?
- Smiem odpovedať iba komturovi Arkasovi.
- To je v poriadku, milý Rasulko. Ja som kom tur Arkas.
- Teraz vám môžem odpovedať. Urobil ma drion zo svojej psychohmoty na príkaz človeka inžiniera Václava Jiskru. Môj zovňajšok si Jiskra vypožičal zo svojich spomienok.
- Z akých spomienok?
- Zo spomienok na posledné týždne strávené na planéte Zem. Bol s geologickou expedíciou v horách, keď tam priletel drion. V expedícii mali chlapca, ktorý sa volal Rasulko. Ten je mojím prototypom.
- Aký zvláštny zámer Jiskra sledoval, keď ti dal tento zovňajšok? Nevybral ho predsa náhodou.
- Iste nie. Rasulko sa v Jiskrových spomienkach stal stelesnením lásky, vernosti, úprimnosti a statočnosti. To je jediný zámer, ktorý sledoval mojím zovňajškom.
- To nie je málo, Rasulko, - pobavene sa usmial Arkas. Robot sa mu páčil čoraz väčšmi. Odrazu sa mimovoľne oddal spomienkam na vlastné dávne detstvo, úplne zmäkol a najradšej by bol s tým sympatickým robotom chlapčaťom donekonečna trkotal o všelijakých hlúpostiach. No vtom jeho myšlienky prerušil chladný varovný hlas, ktorý sa mu ako ostrá ihla zavŕtal do mozgu: „Buď ostražitý, komtur! Máš pred sebou nebezpečného protivníka!" Pochopil, že túto výstrahu dostal od Omnimenta, a hoci sa mu videla načisto absurdná, prijal ju s náležitou vážnosťou.
- Môžeš prikročiť k plneniu svojej úlohy, robot Rasulko!
Robot sa ihneď rozhovoril:
- Musím vám oznámiť, komtur, že Miel je v úplnom bezpečí a cíti sa dobre. V drione zostala dobrovoľne, pretože nechce, aby ju Omniment ovplyvňoval a nabádal k zrušeniu manželstva s Jiskrom. Miel schvaľuje Jiskrovo počínanie a zostane po jeho boku až do konca. To je prvá správa. Máte k tomu nejaké otázky?
Teraz sa už Arkas zamračil naozaj. Prvá správa sa mu vôbec nepáčila. Otázky k tomu nemal, a tak sucho prehodil :

- Pokračuj, robot!
- Môj pán, inžinier Václav Jiskra, žiada, aby Ortomirán, ktorého moc sa rozrástla do celogalaktických rozmerov, neobmedzoval slobodu a nezávislosť svojich mladších bratov na planéte Zem. Očakáva od vás, komtur, slávnostný slub, schválený Omnimentom, že planétu Zem nikdy nepodrobíte deguolizácii a že jej poskytnete možnosť, aby sa rozvíjala úplne slobodne, nezávisle, podľa vlastných zákonov. Ak dostane Václav Jiskra takýto slávnostný sľub, okamžite odblokuje drion a dá sa k dispozícii vám a Omnimentu.
- Pre seba osobne nežiada Jiskra vôbec nič?
- Pre seba nič, pretože verí vo vašu spravodlivosť.
- Veľmi dojemné. A čo keď jeho žiadosť zamietneme?
- Potom ostanú Jiskra a Miel zavretí v drione a budú ďalej bojovať za svoju spoločnú vec.

Taká neslýchaná bezočivosť rozhnevala komtura natoľko, že takmer prerušil audienciu a vyhodil sympatického robota. No ovládol sa a dôrazným hlasom odvetil:

- Odkáž svojmu pánovi, že jeho žiadosť je neslýchaná. V dejinách Ortomiránu sa nevyskytovali vojny, uzurpácia cudzích planét ani utláčanie mladších bratov zo zaostalých civilizácií. Auriulčania vedia milovať a ctiť si každého človeka. Nemôžu však brať ohľad ani na jeho najušľachtilejšie city, keď ide o dokázanú guolu. V nekonečnej pamäti Omnimenta sú uložené podrobné záznamy o samovražednom konci dvadsaťpäťtisíc planét našej Galaxie. Len máloktorá z nich by sa mohla vyrovnať Zemi zúrivou krutosťou dejín svojho ľudstva. Zem je ťažko postihnutá guolou, a ak sa zavčasu nepodrobí liečeniu, zahynie. Ako komtur Správy pre celogalaktickú deguolizáciu ponúkam tvojmu pánovi, aby sa vrátil na svoju rodnú planétu a podrobil sa aj s ostatnými jej obyvateľmi blahodarnej deguolizácii.

Nech zváži túto moju ponuku. Dávam mu na to sto dní. Keď uplynie táto lehota, vyšleme na jeho planétu špeciálny drion s jedinou úlohou: deguolizovať Zem bez predbežného vyšetrenia. Čo sa týka Jiskrovej vyhrážky, že sa s Miel uzavrie v drione, aby pokračoval vo svojom nezmyselnom zápase, odkáž mu, že taká detinskosť nám nebude stáť za povšimnutie. Nech si len žijú v drione trebárs do konca života. To nám predsa nezabráni, aby sme splnili svoju svätú povinnosť voči nešťastnému ľudstvu planéty Zem. To je všetko. Môžeš odísť, robot Rasulko.

- Mám ešte jednu úlohu, komtur.
- Akú?
- Miel v mene auriulskej šľachetnosti prosí, aby som smel navštíviť jej otca Lagreema. Mám mu odkázať, že je v poriadku a že v drione zostáva dobrovoľne. Zároveň vás prosí, aby ste vy sám neoznamovali jej otcovi nijaké podrobnosti o jej situácii a sobáši s Jiskrom. Vysvetlí mu všetko sama, keď bude na to vhodný čas.
- Miel je rodená a dedičná Auriulčanka rovnako ako ja. Dobre pozná naše tradície a vie, že prosbu v mene auriulskej šľachetnosti treba splniť. Nebudem teda jej otca o ničom informovať a teba dám odviezť k Lagreemovi vlastným kleonom. Choď, robot Rasulko, a konaj si svoju povinnosť.
- Zbohom, komtur!

Len čo robot Rasulko odišiel, vydal komtur príkaz, aby Jiskrovho kuriéra ihneď dopravili k Lagreemovi. Ešte raz si pozorne vypočul zvukový záznam svojho rozhovoru s robotom a potom sa spojil s kozmodrómom.

- Hlási sa hlavná pozorovateľná kozmodrómu! Pri aparáte je hlavný pozorovateľ, robot prvého stupňa Timdan! - ozval sa jasný zvonivý hlások.
- Tu je komtur Arkas. Čo sa deje na kozmodróme?
- Hlásim mimoriadne dôležitú udalosť. Drion 13-363, na ktorého palube je cudzinec a kozmonautka Miel, práve opustil podzemný hangár drionov a vzlietol do voľného priestoru. Nemali sme možnosť, aby sme mu v tom zabránili. Len čo začal meniť farbu, zaplo sa automatické riadenie a východ sa samočinne otvoril. Po opustení hangára sa drion 13-363 vzniesol do výšky päťsto metrov a potom malou rýchlosťou odletel severovýchodným smerom. Ostatné driony sú v úplnom poriadku. V posledných hodinách sa nijaký nevrátil.
- Dobre, Timdan. A teraz si vypočuj môj rozkaz. Priprav desať drionov, obsaď ich najspoľahlivejšími pozorovateľmi druhého stupňa a pošli ich za drionom 13-363. Nech namieri kamkoľvek, pozorovatelia ho musia neprestajne sledovať a hlásiť jeho správanie. Ak sa stane niečo mimoriadne, nech sa spoja priamo so mnou. V tomto okamihu sa drion 13-363 nachádza v blízkosti môjho domu a vidím ho na oblohe cez okno. Domnievam sa, že sa tu zdrží hodinu až dve. Preto nemeškaj a ihneď sem vyšli driony s pozorovateľmi. Môžeš konať!
- Rozkaz je zaznamenaný, komtur Arkas! Ihneď pristupujem k jeho plneniu! Koniec spojenia!

Komtur pristúpil k oknu a dlho zamyslene hľadel na bielu guľu, ticho plávajúcu po modrej oblohe.

## 13

Malý guľatučký strieborný obláčik sa nehlučne vznášal nad nekonečnou záplavou hustých lesov. Sem-tam sa uprostred tohto zeleného oceánu zjavovali mohutné, až sto metrov vysoké stavby zvláštnych tvarov. Na prvý pohrad to vyzeralo ako náhodné zoskupenie guľovitých konštrukčných detailov rozmanitých veľkostí a farieb. Miel tvrdila, že tieto fantasticky zvláštne konštrukcie z farebných gúľ sú bežné auriulské stavby vybudované za pomoci milkojov.

- Čo sú to tie milkoje? - zvedavo sa spýtal Jiskra.
- Musel si predsa o tom počuť od Plavunova a Burkoňa. Rozprávala som im o tom dosť podrobne.
- Počkaj, počkaj, máš pravdu! Už si spomínam. Áno, milkoje! Plavunov o tom vravel s veľkým nadšením! Vraj vám tu domy rastú z akýchsi semien ako stromy. Lenže rýchlejšie. Večer sa to zákope do zeme, a ráno je dom hotový... Bolo to tak?
- No, keď sa to takto zjednoduší, dá sa povedať, že je to tak. Inak sú milkoje svojráznou odrodou mechúrnikov žijúcich

na súši. Vynikajú fantasticky rýchlym množením a dosiaľ nevysvetlenou schopnosťou prijímať a brať ako svoj stavebný program impulzy živého mozgu. Boli objavené na neobývanej planéte Fabiole. Je to najzaujímavejšia planéta v sústave Doaklény. Predstav si, že na nej nie sú ani moria, ani oceány, len obrovské sladkovodné jazerá, medzi ktorými pretekajú obrovské a väčšinou pokojné riečne toky. Inak je celá jej nekonečná pevnina porastená neschodnými pralesmi. Vzduch je tam sladký a opojný. A koľko rozmanitého rastlinstva! V celom Ortomiráne neexistuje nič, čo by sa podobalo Fabiole. A teraz, keď som precestovala poriadny kus Galaxie, si dovolím tvrdiť, že pre celú našu Galaxiu je Fabiola vyslovená rarita. Flóra tejto planéty obsahuje miliardy rastlinných druhov, z ktorých mnohé vynikajú čudesnými vlastnosťami. Zato však fauna je tam veľmi chudobná. Asi preto tam nevznikli vyššie živočíchy, z ktorých by sa mohol vyvinúť človek. Kedysi dávno sa navrhovalo, aby sa Fabiola osídlila, ale neskôr, keď sme na nej objavili milkoje a veľa iných unikátnych výtvorov f abiolskej prírody, sa na návrh Omnimenta rozhodlo, že Fabiola sa stane planétou rezerváciou. A tak táto nádherná planéta dodnes žije nerušeným prapôvodným životom. Len občas ju na zvláštne povolenie Omnimenta navštevujú výpravy vedcov a robia tam mimoriadne dôležité a prísne tajné experimenty. Aj môj otec sa zúčastňuje na týchto výpravách.
- Tá vaša strašidelná guola rastie aj na Fabiole?
- Pravdaže. Aj guola je fabiolská rarita...
Chvíľu obaja mlčali a kochali sa veľkolepým výhľadom cez jednostranne priehľadné steny driona.
- Lesy, všade len lesy... - vzdychol si Jiskra. - Na Fabiole sú samé lesy, tu tiež... Prečo máte toľko lesov, Miel?
- Akože prečo? Či nevieš, že lesy znamenajú život? Zahľadela sa na neho s takým prekvapením, až z toho zrozpačitel a začervenal sa.
- To viem... Ale nepreháňate to trochu? Aj u nás na Zemi sú lesy, a keď sa to tak vezme, máme ich radi. Ale kedykoľvek treba, pokojne ich rúbeme. Z lesov staviame domy, vyrábame papier, nábytok, niekde používame drevo aj ako palivo. A neraz lesy stíname aj preto, aby sme získali nové polia...
- Veď to je čosi neslýchané! - pobúrené zvolala Miel, až sa Jiskra zarazil a upreto sa na ňu zahľadel. Zrazu vyzerala ako bohyňa pomsty.
- Preboha, Miel, čo je s tebou?
- Ešte sa pýtaj! Keby som sa o tom bola dozvedela na Zemi, ani chvíľu by som nebola váhala podrobiť vás deguolizácii!
- Čo to vravíš? Prečo by si to robila?
- Pretože som sa vo vás zmýlila! Videla som len holé vrchy. Preto som bola presvedčená, že Zem je chudobná na lesy, že les je u vás vzácnosťou, že ho opatrujete ako oko v hlave! A zrazu sa dozvedám, že s lesom zaobchádzate ako barbari! Videla som planéty, kde boli ľudia na oveľa nižšej úrovni ako vy, ale aj tam sa vedelo, že strom znamená život a že je to najušľachtilejší a zároveň najbezbrannejší výtvor prírody. Strom je zdroj všetkého života na planéte! Bez neho sa planéta premení na mŕtvu pustatinu. Strom iba dáva a nič za to nežiada. Je krásny a absolútne bezmocný. Vy ho stínate a jeho to bolí, áno, bolí, lenže on vás nemôže odstrčiť vetvami, nemôže sa vám brániť! Pálite ho, on cíti múky, ale nemôže sa pred vami zachrániť útekom. Je pripútaný k zemi, je zbavený všetkého - pohybu, sluchu, hlasu, zraku. Vie len mlčky trpieť! Ak sa stane, že život na vašej planéte zanikne, bude to najskôrpreto, že vyhubíte lesy. Či je to také ťažké pochopiť? Keď ničíte les, ničíte aj seba! Či to nie je guola v tom najodpornejšom prejave...? Václav, povedz, zabil by si svojho najlepšieho priateľa len preto, aby si z jeho tela mohol pre seba urobiť nejaký užitočný predmet?
- Ty teda máš nápady, Miel! Ako sa na niečo také vôbec môžeš pýtať?! - striasol sa od hnusu Jiskra.
- Tebou to otriaslo? Aspoň to! Chápeš teda, aké je to hrozné a neľudské?! Ale ako potom môžete rúbať a vypaľovať lesy? Les predsa pomáha udržovať život. Prisahaj mi, Václav, že od tejto chvíle budeš vždy a všade lesy brániť a nikomu nedovolíš, aby ich neľútostne stínal!
Jiskra poznal dosť argumentov, aby mohol odp*orovať takému neústupnému naliehaniu. Mohol rozprávať o tom, že aj na Zemi ľudia odjakživa považovali les za svojho najlepšieho priateľa, pretože práve les im poskytoval výborný materiál na stavbu domov, mostov, lodí, vozov, rôzneho náčinia; les dával človeku prístrešie a teplo, nábytok a opevnenie proti nepriateľom a divej zveri a všeličo iné. Bol to skutočne ten najlepší priateľ, bez ktorého by človek nikdy nebol mohol vyrobiť luk a šípy, koleso a voz. Pochopil však, že v tejto chvíli nemá zmysel hovoriť o tom. Ortomiránska civilizácia sa už natoľko vzdialila od pradávnej epochy spotrebiteľského vzťahu k lesu, že úplne prestala chápať, ako sa môže niekto pozerať na strom ako na palivo, surovinu alebo stavebný materiál. Preto radšej vyhovel Mielinej žiadosti a slávnostným hlasom vyslovil požadovanú prísahu.
Miel sa hneď upokojila, pohľad jej zmäkol, ale ešte dlho s nadšením hovorila o kráse a nenahraditeľnosti lesa.
Jiskra sa tváril, že ju pozorne počúva, no s čoraz väčším znepokojením sa obzeral po nekonečnej záplave auriulských lesov. Postupne jeho nepokoj dospel tak ďaleko, že už nemohol počúvať tie chválospevy o lese a prerušil svoju ženu:
- Miel, prepáč, že som taký neslušný, ale naozaj sa veľmi obávam o Rasulka. Čo keď ho Arkas namiesto k Lagreemovi poslal niekam na prerobenie? Čo keď Rasulko, ktorý k nám príde, už nebude nám oddaný robotík, ale služobník Omnimenta a náš zarytý nepriateľ? Čo povieš, Miel?
- Arkas, a také zradcovstvo? Nezmysel!
Neboli tu totiž len tak na zábavnom výlete. Čakali na návrat robota Rasulka, aby ho vzali na palubu driona. Okolo ich majestátne plachtiacej obrovskej bielej gule lietali všetkými smermi nespočetné množstvá malých farebných gúľ. Boli to kleony, dopravné prostriedky používané na všetkých planétach Ortomiránu, ale Jiskra mal dojem, že sú to lietajúce súčasti čudných auriulských domov.
Konečne sa pod nimi mihla malá modrá guľa, ktorá o chvíľu zapadla medzi iné guľaté tvary Arkasovho rozprávkového sídla. O niekoľko minút nato sa nad lesmi rozsvietila červená raketa, rozsypala sa na tisíce iskier a vyvolala v prúdoch kleonov chvíľkový zmätok. Bol to dohovorený signál, na ktorý Miel a Jiskra dychtivo čakali. Znamenal, že robot

Rasulko sa v poriadku vrátil a majú ho vziať na palubu.
Drion ihneď pristál na malej polianke a bleskurýchle dopravil robota do svojho vnútra.
Jiskra mal z jeho návratu veľkú radosť. Robot naňho uprel čierne okále a zvučným hlasom podal hlásenie:
- Úloha je splnená. Komturovi Arkasovi som oznámil všetko, čo som mal nariadené. Jeho odpoveď môžem reprodukovať doslova. Auriulčana Lagreema som navštívil a jeho posolstvo mám so sebou.
- Posolstvo od môjho otca? Aké je to posolstvo, vrav! - vzrušene zvolala Miel.
Rasulko na ňu ani nepozrel, iba upozornil :
- Plním len Jiskrove rozkazy.
- Vrav, Rasulko, vrav, aké posolstvo nám nesieš od Lagreema! - rýchlo zasiahol Jiskra.
- Hovoriť nemám o čom, - odvetil Rasulko. - Ústne mi Lagreem neoznámil nič. Vypočul ma a mlčky odišiel. Bol preč dosť dlho, a keď sa vrátil, bez slova mi podal toto a posunkom mi prikázal, aby som odišiel.
S týmito slovami si Rasulko siahol do záhrenia a podal Jiskrovi na otvorenej dlani malý žltý ihlanček, sotva väčší ako náprstok.
- Pliarána! - nadšene zvolala Miel. - Musíme ju rýchlo podpáliť! Uvidím otca! Budem počuť jeho hlas! Rýchlo, Václav, kde máš zápalky alebo zapaľovač!
- Ale, Miel! Upokoj sa, preboha! Musíme si predsa najskôr vypočuť odpoveď komtura Arkasa.
- Máš pravdu. Nech Rasulko hovorí!
- Rasulko, vrav, čo nám odkázal Arkas!
Robot od slova do slova opakoval komturov odkaz. Keď skončil, Jiskra mu prikázal, aby odišiel. Robot pokojne pristúpil k stene a zmizol v nej takisto, ako v nej mizli iné predmety, ktoré im drion na požiadanie poskytol.
Jiskra spýtavo pozrel na Miel:
- Počula si to? Dostali sme ultimátum. A ty si mala toľko rečí o šľachetnosti komtura Arkasa! Stále ma uisťuješ o dobrotivosti Auriulčanov a ich hlbokých humánnych tradíciách...
- Neponáhľaj sa so závermi, Václav, - dotknuto odpovedala Miel. - Komtur Arkas, to nie sú všetci Auriulčania. A potom, sto dní nie je málo. Musíš uznať, že komtur sa mohol obmedziť aj na lehotu niekoľkých hodín. Venujme sa radšej pliaráne. Už som otca tak dlho nevidela!
Pliarána horela asi päť minút. Ukázala však iba staršieho sivovlasého Auriulčana s vysokým čelom a usmievavými očami. Hlas mal trochu zachrípnutý, ale výslovnosť dokonalú, čo svedčilo o tom, že musí často hovoriť na väčších zhromaždeniach. Len čo sa obraz v pliaráne ustálil, Lagreem sa na nich usmial, kývol im hlavou a začal hovoriť:
- Vítam ťa doma, dcérka. Som rád, že si sa vrátila v poriadku. Aj teba, Václav Jiskra, čo najsrdečnejšie vítam na Auriule! Z toho, čo mi povedal tvoj zábavný robot Rasulko, som vyrozumel, že ste sa obaja dostali do veľmi nepríjemnej situácie. Som presvedčený, Miel, že si nevyviedla nič, čo by odporovalo cti a svedomiu pravej Auriulčanky. Nie je mi celkom jasné, prečo sa teraz ukrývaš v drione spolu s tým svojím povstalcom Jiskrom, ale verím ti, že to tak musí byť. Tvoj priate! z ďalekej planéty Zem ma veľmi prekvapil svojím láznym počínaním. Vykonal to, čo by nikomu z obyvateľov Ortomiránu ani vo sne neprišlo na um: zmocnil sa driona. Neviem presne, v čom spočíva podstata jeho sporu s Omnimentom, ale dá sa to vytušiť z toho, že si pri ňom. Zrejme vám ide o spoločný postoj k problému deguolizácie Jiskrovej planéty, postoj, s ktorým nesúhlasí ani Omniment, ani náš slávny komtur Arkas. Václav Jiskra, som nadšený tvojou rozhodnosťou a statočnosťou, ale musím ti povedať, že sám svoju vec neobhájiš, aj keď máš takú skvelú pomocníčku, ako je moja dcéra. A preto som sa rozhodol, že vám pomôžem. Na to sa však v prvom rade musíme všetci stretnúť. Tu na Auriule to nie je možné, ani na iných obývaných planétach Ortomiránu. Musíme sa stretnúť na planéte, kam ľudia nemajú prístup a kde nie sú medziplanetárne zosilňovače myšlienok. Mám na mysli planétu Fabiolu v našej sústave. Je to štátna rezervácia, ktorú drion veľmi dobre pozná, lebo sa tam narodil. Musíte pristáť na severnej pologuli, na mieste, kde sa rieka Nioma vlieva do veľtoku Onágy. Je tam zamaskovaný kozmodróm, na ktorom každý drion, aj ten váš, strávil niekoľko týždňov predtým, ako ho odovzdali Arkasovmu úradu. Môžete z driona pokojne vystúpiť, ale nevzďaľujte sa od kozmodrómu. Príroda je tam dosť divá a nebezpečná. To je zatiaľ všetko. Pozorujte oblohu a čakajte na mňa. Čoskoro sa zjavím na Fabiole. Do videnia, moji drahí!
Pliarána dohorela a zhasla, Lagreemov obraz sa rozplynul.
- Miel, tvoj otec je vynikajúci človek! - zvolal Jiskra.
Miel mu neodpovedala. Stretnutie s otcom zapôsobilo na ňu priveľmi silným dojmom. Pery sa jej chveli a oči mala plné sĺz.
Jiskra ju pobozkal a odobral sa k pultu logátora. Stisol kláves a hlasno zavelil:
- Drion, vydaj sa na medziplanetárny let! Rýchlosť primeraná ľudským možnostiam, aby sme si nemuseli ľahnúť do koarigonov. Smer - planéta Fabiola, na ktorej si sa narodil. Miesto pristátia - kozmodróm pri sútoku riek Onágy a Niomy! No tak leť, kamarát!
Drion, vznášajúci sa nad lesmi, zaiskril oslnivou belosťou a náhle zmizol v čírom blankyte auriulskej oblohy, akoby ani nikdy nebol jestvoval. O niekoľko sekúnd nato vo vzdialenosti asi desať kilometrov od Arkasovho sídla sa rovnako nehlučne a rýchlo prepadlo do belasého neba desať ďalších striebornych gúľ. Boli to pozorovatelia, ktorí sa na komturov rozkaz pustili za drionom rebelantom.

## 14

Husté exotické rastliny, siahajúce Jiskrovi až po pás, vydávali silnú, omamnú vôňu. Doakléna žiarila na oblohe ako veľká, do biela rozžeravená guľa. Bola tu tri razy väčšia ako na Auriule. Vôkol panovalo hlboké ticho. A tá horúčava! Jiskra už zažil poriadne horúčavy v horách Strednej Ázie, ale tu to bolo aj pre neho trochu priveľa. No ešte ťažšie na

neho doliehalo to mŕtve ticho: pekelne mu šlo na nervy, pretože vyvolávalo pocit, že sa za ním skrýva nejaké nebezpečenstvo.
Keby aspoň zabzučala mucha alebo začvirikal vtáčik!
Uprostred obrovskej lúky sa černela úplne nehybná veľká guľa driona. Z dvoch strán lemovali lúku mohutné riečne toky, z ďalších dvoch strán vysoký hustý les. Väčšia z dvoch riek, ktorej protiľahlý breh splýval s trblietajúcou sa vodnou hladinou, vyzerala skôr ako obrovské jazero. Bola to Onága. Ani jej prítok Nioma nebol malý potok. Bola to rieka veľká asi ako Vltava, keď majestátne preteká Prahou, spomalená a rozšírená početnými haťami. Na protiľahlom brehu Niomy sa tiež černel hustý les.
Jiskra vystúpil z driona sám. Miel kategoricky odmietla opustiť čo len na chvíľu tento bezpečný úkryt. Netúžila vidieť na vlastné oči exotické výtvory kozmickej rezervácie. Počula o Fabiole dosť čudných rečí, a tak sa jej bála. Naproti tomu Jiskra po tejto unikátnej planéte doslova túžil. Túžil sa jej dotknúť, nadýchnuť sa jej vzduchu, prejsť sa aspoň po najbližšom okolí. Miel ho síce chápala, ale dôrazne ho pritom varovala:
- Nesmieš sa mi stratiť z dohľadu! Ani na tejto lúke nie si v úplnom bezpečí. Musím ťa vidieť, aby som ti kedykoľvek mohla prísť na pomoc. Budeš dobrý?
- Budem, Miel. Len sa tu trošku poobzerám a hneď sa vrátim. Veď aj tvoj otec povedal, že tu môžeme vyjsť von.
- Myslel tým, že sme tu mimo dosahu Omnimenta. Ale pred Fabiolou nás varoval!
Na to Jiskra nemohol nič namietnuť a ešte raz ženu uistil, že bude nanajvýš opatrný. Ale sám tomu v hĺbke duše neveril.
Rozmanitosť rastlinstva a kvetov na lúke bola priam úžasná. No Jiskru táto krása nezaujímala. Necítil sa povolaný na botanické bádanie. Ťahalo ho to ako magnet k tmavozelenej stene lesa, ktorý sľuboval niečo oveľa podstatnejšie. Popozeral sa po oblohe, aby urobil zadosť Lagreemovým pokynom, a keď na nej nezazrel nič podozrivé, zakýval drionu a pomalými krokmi sa pustil krížom cez lúku. V hustej tráve nemohol vidieť, po čom šliape, a preto bol stále v strehu. Nečudo teda, že sa preľaknuto strhol a odskočil nabok, keď mu pod nohou čosi zachrapčalo a súčasne sa ozvalo prenikavé pišťanie.
Jiskra zostal stáť ako zdrevenený: na čo to stúpil?
No keď sa nič nedialo, len to pišťanie neprestávalo, dodal si odvahu a opatrne rozhrnul trávu. A tu zazrel čudného tvorčeka. V prvom okamihu si myslel, že je to zajac, ale čoskoro sa presvedčil, že zo zajaca má len dlhé uši. Všetko ostatné patrilo akémukoľvek zvieraťu, len nie zajacovi.
Na končekoch uší malo zvieratko dlhé strapce. Gulatú papuľku mu zdobili mohutné štetiny fúzov, za ktoré by sa nemusel hanbiť ani najstatnejší kocúr. Obrovské čierne oči, ktoré bez mihania upieralo na Jiskru, by sa celkom hodili dospelému jeleňovi. Zadnými končatinami a dlhým svalnatým chvostom sa podobalo na malú kenguru, zatiaľ čo predné labky s malými prstami a ostrými pazúrikmi mohli skôr patriť nejakej opičke. Skrátka, stvoreniatko na pohladanie.
Zvieratko nazlostené hľadelo na Jiskru a neprestajne prenikavo pišťalo. Vedľa neho bolo vidieť čudesnú stavbičku z akejsi červenej a zrejme dosť krehkej hmoty. Mala okrúhlu striešku s niekoľkými malými otvormi a jedným veľkým, ktorý viedol do podzemia. Stavbička bola zbúraná, zašliapnutá Jiskrovou ťažkou nohou. Preto to zachrapčanie a nariekavý piskot zvieratka. Teraz sedelo na zadných ako naozajstná kengurka, predné si zložilo na vydutom brušku, upieralo na Jiskru vlhké čierne oči a vrešťalo na plné hrdlo.
Jiskra si čupol pred zvieratko a pokúšal sa ho chlácholiť:
- No tak už dosť, ušiačik! Ja za to predsa nemôžem! Keby si takto bol vrešťal skôr, ako som ti na búdočku šliapol, určite by som sa ti bol vyhol, - vravel mu mierumilovne a pomaličky naťahoval ruku, aby zvieratko pohladkal.
No ušiak rezko odskočil. Ešte raz na Jiskru nazlostené pozrel, a už trielil dlhými skokmi smerom k lesu a neprestával hlasno nariekať.
Až teraz sa Jiskrovi mihla hlavou myšlienka, že červenú búdočku postavili ušiakovi milkoje. Až sa mu nad tým zatajil dych. Čo keď sa to ušaté zvieratko práve vybralo po nové milkoje? To by bola nádherná príležitosť! Len nesmie otáľať. Rýchlo zakýval smerom k drionu, že je všetko v poriadku a že si len niečo vyskúša, a už sa rozbehol po vysokej tráve za skackajúcim zvieratkom. Dalo sa ľahko sledovať, lebo ustavične pišťalo a občas vyskočilo vysoko nad trávu, aby sa rozhliadlo po okolí.
Jiskra čoskoro bežal zvieratku takmer v pätách a stále si utieral pot z tváre. Zakrátko sa obaja priblížili k lesu a nakoniec vstúpili do jeho tieňa.
Mohutné kmene stromov prichodili Jiskrovi ako gigantické stĺporadie staroegyptského chrámu. Mali tmavočervenú kôru a vysoko nad zemou košaté koruny, ktoré sa im splietali až vo výške tridsať metrov. Pod takou strechou bol príjemný chládok, prítmie a vlhko. Namiesto omamnej vône lúky tu bol vzduch presýtený arómou živice, tienia a vlhkej prsti. Cesta medzi kmeňmi, aj keď boli dosť ďaleko od seba a tráva tu skoro nerástla, nebola schodná. Priestor medzi kmeňmi bol zatarasený ozrutne hrubými koreňmi. Ako obrovské hady boa sa navzájom preplietali do bizarných uzlov a nechávali len málo miesta, kam sa dalo stúpiť.
Ušaté zvieratko zdolávalo tieto prekážky ľahko. Pohybovalo sa tu dokonca vrtkejšie ako vo vysokej lúčnej tráve. Jiskra teraz za ním ledva stačil. Aby ho nestratil z dohladu, prestal obchádzať spleť hrubých koreňov a skúsil ich preliezť. No len čo na korene stúpil, takmer vykríkol od Takú. Korene sa mu začali pod nohami kŕčovito zvíjať ako živé a rýchlo zaliezali pod zem. Zároveň mu vysoko nad hlavou s plechovým rinčaním zašumelo lístie v korunách.
- Márnosť, to sú stromy! Kde sa na ne hrabe chuderka guola! - zamrmlal užasnuto a znova sa pustil za ušatým zvieratkom, ktoré bolo už ďaleko vpredu. Väčšie spletence koreňov už radšej obchádzal.
Asi desať minút prenikali takto ďalej do lesa. Odrazu sa medzi kmeňmi mihlo čosi jasnočervené. Trblietalo sa to v lúčoch slnka ako obrovský rubín. Ešte minúta, a už zvieratko priviedlo Jiskru na neveľkú čistinu.

Bolo to veľmi čudné miesto. Na ploche s priemerom asi päťdesiat metrov, zbavenej akéhokoľvek rastlinstva, dvíhal sa do výšky dvojposchodového domu jasnočervený pórovitý kopec, ktorý mal formu korytnačieho panciera. Nespočetnými otvormi z neho stúpali obláčiky dymu alebo pary. Okraje panciera, tenké a zrejme veľmi ostré, ležali tesne pri zemi a na mnohých miestach sa zahryzli do okolitých stromov. Hoci bol kopec úplne nehybný, pôsobil dojmom čohosi živého a dravého. Stromy, do ktorých sa

jeho okraje zahryzli dosť hlboko, vyzerali mŕtve a ich korene nereagovali na dotyk.
Nedalo sa pochybovať, že obrovský pancier zápasí s lesom o životný priestor. Do akej veľkosti však narastá? Na to Jiskrovi nemal kto odpovedať, ale povedal si, že to asi nebude nič mimoriadne monštruózne, lebo ináč by také panciere už dávno boli zničili celý les.
Na čistinu voľne prúdil slnečný jas a červený kopec sa v ňom ligotal ako poliaty čerstvou krvou. Jiskra sa naň zahľadel a stratil zvieratko z očí. No čoskoro sa spamätal a začal ho starostlivo hľadať. Bez neho sa z lesa predsa nedostane! Keby aspoň pišťalo ako predtým, ale práve teraz, keď by mu tým pomohlo, mlčí ako zarezané.
Jiskra sa pustil okolo červeného panciera, zdolávajúc hromady pováľaných stromov, a už v polovici cesty zazrel svojho ušatého skokančeka. Zvieratko sa pomaly plazilo na bruchu tesne pri okraji panciera a ostrými pazúrikmi rozhrabávalo pod ním prsť. Jiskru si ani nevšimlo. Ďalej hrabalo pod pancierom aj potom, keď prišiel tesne k nemu a zvedavo sa nad ním sklonil. Zvieratko konečne našlo, čo hľadalo. Odrazu bolo nesmierne vzrušené a hrabalo veľmi rýchlo. A o chvíľu vygúľalo z jamky červenú guľôčku veľkú ako orech.
Jiskra si chcel guľôčku poprezerať, ale ušiak ju rezko schytil prednými labkami a začal si ju prehadzovať z jednej labky do druhej, ako si deti prehadzujú horúci zemiak práve vytiahnutý z pahreby. Chýbalo len, aby na ňu fúkal. Bol naň zábavný pohľad, ale Jiskra si tú zábavu odpustil. Rýchlo natiahol ruku a vzal zvieratku červenú guľôčku. Urazene zapišťalo, naježilo srsť a rozháňalo sa na Jiskru labkami. No tentoraz sa rýchlo upokojilo, znova sa začalo plaziť na bruchu a znova usilovne hrabalo pod pancierom. Jiskru dojala jeho mierna povaha a trochu sa hanbil za svoje násilnícke správanie, ale guľôčku mu nevrátil. Veď si nájde inú.
A veru našlo. Ale kým ju vyhrabalo, Jiskra si stačil poprezerať svoju korisť. Guľôčka bola naozaj horúca, takže ju tiež musel chvíľu prehadzovať z dlane do dlane. No rýchlo chladla a už o minútu bola len vlažná. Na hmat bola tvrdá a zároveň elastická, asi ako pingpongová loptička.
Keď si zvieratko vygúľalo z jamky novú guľôčku, už sa neodvážilo chladiť ju v prítomnosti toho obrovského zurvalca. Rýchlo ju schytilo, hoci bola horúca, a rozbehlo sa preč, vrieskajúc od bolesti. Teraz mal Jiskra čo robiť, aby za ním stačil. No zato zvládli spiatočnú cestu oveľa rýchlejšie.
Na lúke zvieratko spomalilo, takže zadychčaný Jiskra ho už sledoval krokom. Veselo zakýval drionu, že je všetko v poriadku, ale bol si pritom vedomý, aké ťažké chvíle spôsobil Miel, a cítil sa dosť previnene. No svojho zámeru sa nevzdal. Musí predsa vidieť všetko, čo zvieratko urobí s milkojovou guľôčkou.
Ušiačik zastal pri svojej rozmliaždenej búdočke. Najskôr si ju zo všetkých strán prezrel, akoby skúmal, či je veľmi poškodená, potom si nablízku vybral vhodné miesto a začal hrabať v zemi. Keď vyhĺbil asi dvadsať centimetrov hlbokú jamku, položil do nej svoju guľôčku a niekoľko sekúnd na ňu upreto hľadel. Potom jamku zahrabal, spokojne sa poškrabal za ušami a lenivo sa odgúľal do hustej trávy. Našiel si akúsi hrubú šťavnatú byľ a s chuťou ju obhrýzal.
- A to je všetko? - úprimne sa začudoval Jiskra a povedal si, že niečo také dokáže aj on.
Vrátil sa do blízkosti driona a asi tridsať krokov od neho vykopal do zeme nožom takú istú jamku, akú vyhrabalo zvieratko. Položil do nej ukoristenú guľôčku, pohodlne sa usadil a začal sa na ňu upreto dívať. Nepokúšal sa vsugerovať guľôčke nejaké svoje myšlienky. Jednoducho pozeral na ňu a vyvolával si pritom v duchu predstavu svojho rodného domčeka, v ktorom sa na okraji Prahy v Zábehliciach narodil a strávil v ňom detstvo a mladosť. Nebola to nijaká honosná vila alebo to, čomu sa teraz hovorí rodinný domček. Podobalo sa to skôr na dedinskú chalupu s vysokou kamennou podstienkou a sedlovou strechou z červených škridiel. Pamätal si svoj rodný dom do najmenších podrobností a aj si ich v duchu všetky vybavil, počínajúc veľkou kuchynskou pecou a končiac suchou zaprášenou povalou, kde ako chlapec mával medzi haraburdím svoje skrýše. Predstavoval si všetko tak živo, až ho zabolelo pri srdci.
Z hlbokého sústredenia ho vytrhol studený závan vetra. Spamätal sa a až teraz si uvedomil, že slnko už nepáli a po oblohe tiahnú ťažké čierne mraky. Trblietavý povrch Onágy zosivel a celý sa sčeril vlnkami. Jiskra náhlivo zahádzal guľôčku hlinou a rozbehol sa k drionu. No dážď ho predbehol. Len čo dorazil k drionu a prikázal mu, aby ho vzal na palubu, spustil sa mohutný tropický lejak. Súčasne s ním rozpáral celú oblohu ozrutne dlhý blesk, za ktorým nasledoval ohlušujúci rachot hromu.
Vo vstupnej hale čakala na Jiskru Miel. Mala vyčítavé uplakané oči a hneď na neho spustila:
- Prečo si šiel do lesa? Prečo? Skoro som zomrela od strachu! Alebo ti je to jedno? Keby drion nebol zablokovaný na teba, nechala by som ho letieť a vzala by som ťa dovnútra násilím! Ale takto som mohla len bezmocne čakať a umierať od strachu! Bolo to od teba surové a bezohľadné ...!
Povedala toho ešte dosť a Jiskra mohol iba prosiť o odpustenie a sľubovať, že niečo také už nikdy neurobí. Keď sa Miel konečne upokojila, vyrozprával jej svoje dobrodružstvo s ušatým zvieratkom a kolóniou milkojov v neďalekom lese.
- To bol fistalok, najväčší tunajší hlodavec, - povedala Miel, keď si vypočula jeho rozprávanie. - Je to neškodné a krotké zvieratko. Zaviedol ťa naozaj ku kolónii milkojov. Tvojmu ušiačikovi vyrastie do rána nová búdočka a ty budeš mať presnú kópiu svojho rodného domu... Skončilo sa to vcelku bez pohromy, ale, prosím ťa, nepodnikaj už na Fabiole nijaké experimenty na vlastnú päsť. Mal si šťastie, že si okrem tých pohyblivých koreňov na nič iné nenatrafil.
- A na čo som tam ešte mohol natrafiť, Miel?

- Neviem... Hoci na druingy...
- Druingy? Čo je to, preboha?
- Ani sama presne neviem, len som o nich počula všelijaké strašné veci. Fabiola nepatrí do programu všeobecného vzdelania. Na deguolizáciu nás poučili iba o guole. Ináč si len matne pamätám niečo z otcovho rozprávania a určite sa mi už dávno všetko poplietlo. Počkaj, kým priletí otec. Pozná Fabiolu ako nikto iný a iste ti na nej ukáže všetko zaujímavé.

Jiskra ešte raz uistil svoju ženu, že sa už nevzdiali z kozmodrómu ani na krok a bude vo všetkom nanajvýš opatrný. Tým sa celá záležitosť skončila.

15

Búrka vyčíňala celú noc. Ale ráno bola obloha nad Fabiolou znova čistá a umytá a Doaklena sa vynorila nad obzor ešte horúcejšia a žiarivejšia.

Jiskra ešte pri raňajkách rozkázal drionu, aby urobil steny priehradnými, a hneď zazrel na lúke svoj rodný domček, akoby zázrakom prenesený z Prahy na Fabiolu. Nemohol sa dočkať, kým si ho prezrie zblízka, a preto sa hneď po raňajkách chystal von. Miel ho chápala, no znova ho prosila, aby zbytočne neriskoval, nevzďaľoval sa od driona a stále pozoroval oblohu.

Nad rozsiahlou lúkou stúpali nahor ľahučké obláčiky výparov. Kvety s kvapkami vlahy na lupeňoch sa trblietali ako rozprávkové drahokamy a celé to nádherné more bujnej vegetácie vydychovalo do vzduchu ešte silnejšie a opojnejšie vône.

Neďaleko driona stál prostý zábehlický domček, až po jednoduché okná schovaný vo vysokej tráve. V jednej chvíli sa Jiskrovi dokonca videlo, že z komína na streche stúpa modrastý pramienok dymu. No bol to zrakový klam. To len kolmé prúdy vzduchu, presýtené vlahou a prehriate žeravými lúčmi slnka, trasľavo stúpali nahor. Zbadal svoj omyl, a predsa sa šťastne rozosmial. Teraz by mala vyjsť na podstienku mamka v kvetovanej zástere a v šatke, poobzerať sa dookola a hlasno zvolať: „Vašík, domov! Musíš mi zájsť do konzumu po chlieb!"

Rozbehol sa po lúke k domčeku, akoby naozaj bol začul matkin hlas, a vôbec mu neprekážalo, že je celý zmáčaný od zelených stebiel a listov preplnených vodou. Pred vysokou kamennou podstienkou nerozhodne zastal. Bude to aj vnútri také verné ako zvonka? Nečaká ho sklamanie? Ale čo, aj tak sa musí na to pozrieť!

Už zdvihol nohu na prvý schodík podstienky, keď zrazu pocítil na pleci čiusi pevnú ruku a začul za sebou rozhodný hlas:

- Stáť, Jiskra, ďalej ani krok! Tam je smrť!

Prudko sa obrátil a div nevykríkol od úžasu. Bol to Lagreem. Okamžite ho spoznal, aj keď bol teraz oblečený celkom ináč ako vtedy, v živom obraze pliarány. Mal na sebe rovnaký striebristý odev ako Jiskra a navyše mal na hlave priliehavú čiapočku podobnú kúpacej čiapke. Bol prepásaný niekoľkými širokými remeňmi, čo mu držali na chrbte čudný predmet, ktorý mohol byť rovnako dobre hudobným nástrojom, astronomickým aparátom alebo svojráznou zbraňou, a na prsiach niečo ako miniatúrny počítač s niekoľkými tlačidlami.

- Preboha, Lagreem, ste to vy? - prekvapene zvolal Jiskra.

Lagreem sa usmial a znova, tentoraz zľahučka, sa dotkol prstami Jiskrovho pleca. Jiskra už vedel, že je to u Auriulčanov priateľský pozdrav, a tak ho rýchlo opätoval.

- Ja som to, milý priateľ, - povedal Lagreem. - Práve som pristál na Fabiole á prvé, čo som zazrel, bola táto neustálená stavba milkojov a vedľa nej vy. Hneď som pochopil, koľko udrelo. Milkoje potrebujú na ustálenie celých sedem dní, a vy ste prileteli na Fabiolu iba včera. Chceli ste teda vstúpiť do neustálenej stavby, Len-len že som stačil tomu zabrániť. Za touto vonkajšou zdanlivou neškodnosťou sa skrýva smrteľné nebezpečenstvo!

Jiskrom to otriaslo:

- Aké nebezpečenstvo? Prečo? Nerozumiem vám, Lagreem ...
- Ukážem vám to.

Lagreem odtrhol niekoľko chumáčov trávy, skrútil ich do dlhého vechťa a pristúpil k oknu Jiskrovho rodného domčeka, ktoré bolo otvorené dokorán. Strčil do okna vecheť trávy a hneď ho vytiahol späť. Vecheť bol spálený na uhoľ a okamžite sa rozsypal. Lagreem odhodil zvyšky obhorených stebiel a vysvetlil:

- Ako vidíte, čakalo vás tam upálenie za živa. Ohromený Jiskra s hrôzou hľadel na útulný domček a len sťažka zo seba dostal:
- Prečo ma Miel na to neupozornila? Vedela predsa, že je to môj rodný dom a že doň vstúpim! Nemôžem predsa pripustiť...
- Ani to nepripúšťajte, - prerušil ho Lagreem. - Tu na Fabiole žijú milkoje vo svojom pôvodnom divom stave a veľmi sa líšia od tých, ktoré používame na stavebné práce. Pomocou starostlivej selekcie a prestavbou genetického kódu sme vypestovali úplne nový druh milkojov, u ktorých je značne zvýšená schopnosť rozmnožovania, a teda aj stavebná aktivita, a zároveň na minimum znížený čas ustaľovania, ktoré prebieha prakticky zároveň s procesom stavby. Takže len čo je dom dokončený, hneď sa dá používať. Vedia o tom všetci, dokonca aj deti. Pôvodné divé milkoje žijú len tu na Fabiole, kam nikto nemá prístup. Ich vlastnosti poznajú len špecialisti milkojológovia. Miel vás neupozornila na nebezpečenstvo, pretože je hlboko presvedčená o neškodnosti milkojov. Skôr sa čudujem, že nešla do domčeka s vami.
- Odmieta vychádzať z driona, kým neprídete...
- To je od nej veľmi rozumné. Napokon, je to hlavne moja vina. Mal som vás na nebezpečenstvo milkojov upozorniť v pliaráne.
- Nehovorte tak, Lagreem, vinný som ja. Som splašený a neposlušný. Koľko ráz mi Miel vravela, aby som tu

neexperimentoval! Nebyť vás, bola by zo mňa už len kôpka popola. Zachránili ste mi život, Lagreem. Ani neviem, ako by som sa vám poďakoval...
- Nechajme to, kamarát. Záporné emócie sú veľmi škodlivé. Ste ešte mladý a Fabiola je schopná popliesť hlavu oveľa starším a skúsenejším. Poďme radšej do driona. Miel nás určite vidí a už je nedočkavá.
- Máte pravdu, Lagreem. Keď vychádzam von, nechávam steny priehľadné. Miel ma chce mať stále na očiach...
Pomaly šli po hustých travinách a boli už skoro pred drionom, keď Jiskra zrazu zastal, ohromený myšlienkou, ktorá by mu určite bola prišla na um skôr, keby nebolo bývalo tej príhody s milkojmi.
- Lagreem, ako ste sa vlastne dostali na Fabiolu? Kde je vaša kozmická loď? Predsa ste neprišli len tak pešo!
Lagreem si stiahol z hlavy čiapočku, potriasol šedivou šticou a hlasno sa rozosmial. Potom povedal :
- No konečne ste si to všimli! Už som si myslel, že u vás na Zemi tento spôsob cestovania v kozme poznáte.
- Nepoznáme zatiaľ nijaký spôsob cestovania v kozme. Len autori fantastických románov si vymýšľajú rôzne rakety a podobne.
- To nie je málo. Najskôr fantázia, a potom i objav alebo vynález. To je zákon platný pre celú Galaxiu. A čo sa týka mňa, dá sa povedať, že som naozaj prišiel peši. Stačil mi na to prístroj, ktorý mám na chrbte. Je to môj vlastný vynález, niečo ako vyrovnávač priestoru alebo, ako ho sám volám, riol. Je to najdokonalejší a najrýchlejší spôsob cestovania v kozme. Žiaľ, zatiaľ iba na nepatrné vzdialenosti, maximálne na jednu svetelnú hodinu. Po Galaxii sa s ním cestovať nedá, ale dostať sa z Auriuly na Fabiolu je pre mňa hračka. Sú to len štyri svetelné minúty.
- Ale ako ste leteli v kozme? Veď nemáte ani skafander !
- Ako by som vám to vysvetlil... Pozorovali ste, aké čary robí s priestorom drion? Áno, je to ohromujúce. Priestor je zložitejší jav ako čas alebo hmota. Akákoľvek časť priestoru je schopná rozšíriť sa do nekonečna alebo sa zmrštiť do úplnej nuly. A práve na týchto vlastnostiach priestoru je skonštruovaný riol. Neskoršie vám o tom poviem viac a možno vám ho aj požičiam.
Stáli už v tieni driona. Jiskra zdvihol ruku a dal mu povel, aby ich vzal na palubu.

16

V izbe s modrou obrazovkpu sedeli v kreslách pred pohostinným oranžovým stolčekom Lagreem, Miel a Jiskra. Polovice stolového zásobníka boli otvorené a ponúkali ovocie a poháre s nápojmi.
Búrlivé a dojemné okamihy stretnutia otca s dcérou sa už skončili. Zostali po nich len žiariace pohľady, ktoré si Lagreem s Miel občas vymieňali, zatiaľ čo rozhovor sa už uberal iným smerom.
Lagreem si predovšetkým veľmi pozorne vypočul opis konfliktu, ktorý vyvolala Miel svojvoľným rozhodnutím nepodrobiť Zem deguolizácii. Keď nakoniec Jiskra oznámil, aké ultimátum dostali od komtura Arkasa, Lagreem vyhlásil, že situácia mu je už celkom jasná, a potom pokračoval:
- Jiskra, u vás na Zemi sú spory a konflikty na dennom poriadku, však? Aspoň ja 30m si urobil takú predstavu podľa toho, čo som si tu od vas a od Miel vypočul. Alebo sa azda mýlim?
- Nie, Lagreem, vôbec sa nemýlite. Žiaľ, je to tak - malých i veľkých hádok a sporov a konfliktov máme na Zemi habadej. Až nám je z toho nanič, - so vzdychom priznal Jiskra.
- No vidíte. Pre vás je teda konfliktná situácia celkom prirodzená. Pre nás je to však niečo iné. My sme tu dlhé tisícročia žili v úplnej zhode, súlade a vzájomnom porozumení. Bdel nad tým náš neomylný Omniment, ktorého autorita je v Ortomiráne prakticky neobmedzená. Viem, musí sa vám to zdať neslýchané, že sme sa dobrovoľne odovzdali do otroctva supermozgu, ktorý sme si sami vytvorili a vypestovali. Ale museli by ste poznať celú tú históriu. Stručne vám ju vyrozprávam, aby ste mali aspoň zbežnú predstavu o tom, ako u nás Omniment vznikol a prečo sme ho považovali za historicky absolútne nevyhnutný. Máte chuť si to vypočuť?
- Pravdaže, Lagreem! Veď Omniment je vlastne môj úhlavný nepriateľ! Musím o ňom vedieť čo najviac, aby som mu mohol vzdorovať! - zvolal Jiskra s naozajstným zaujatím.
A tak sa Lagreem rozhovoril o vzniku Omnimenta:
- Bolo to pred dvanásťtisíc rokmi, v ére, ktorá sa v našich dejinách volá predortomiránska. Počet obyvateľov Auriuly dosiahol už vtedy desať miliárd a najpálčivejším problémom sa stala výživa ľudstva. Technicky sme už vtedy boli oveľa ďalej ako ľudstvo vašej planéty v súčasnosti. No Auriula nikdy neoplývala takým bohatstvom ako Zem, aj keď Miel tvrdí, že tieto dve planéty sa veľmi podobajú. V útrobách Auriuly už nebol v tom čase ani kúsok uhlia, ani kvapka ropy a väčšina rudných nálezísk už bola úplne vyčerpaná. Poznali sme už síce jadrovú energiu a vedeli sme vyrábať motory na atómový pohon, ale syntetickú potravu sme vyrobiť nevedeli. Stále sme boli odkázaní na klasické poľnohospodárstvo a chov domácich zvierat. No Auriula bola vždy chudobná na plochy vhodné na poľnohospodárstvo. Pomáhali sme si najrôznejšími spôsobmi. Potraviny ako jedna zo základných ľudských potrieb boli vyhlásené za rovnakú nevyhnutnosť ako povedzme vzduch a voda a rozdávali sa všetkým zadarmo a rovnakým dielom. No napriek tomu, že ani zrnko nevyšlo nazmar, jedla bolo málo a dospelé obyvateľstvo planéty doslova hladovalo, pretože plné dávky potravín sa dali zabezpečiť len pre deti. Do kozmu sme už vtedy lietali, no iba v rámci planetárnej sústavy Doaklény. Túto krásnu planétu Fabiolu sme už poznali, ale ani jej osídľovanie, ani vybudovanie rozsiahlej potravinovej základne na nej sme si nemohli dovoliť, pretože to bolo nad naše energetické možnosti. Situácia bola teda nanajvýš kritická: hrozila nám stagnácia a úpadok. Milióny vedcov horúčkovito hľadali východisko zo slepej uličky, nikto však nevidel iné riešenie, len znížiť počet obyvateľov planéty o polovicu. A tu sa prihlásil o slovo v globálnej televízii profesor Marelián. Tento vedec prišiel s veľmi jednoduchým, no zároveň prevratným návrhom.
- Bol to návrh na založenie Omnimenta? - spýtal sa Jiskra.
- Nie celkom. Marelián prišiel iba s nápadom kolektívneho mozgu, ktorý sa stal zárodkom budúceho Omnimenta. Vo

svojom televíznom prejave vyzdvihol skutočnosť, ktorú všetci viac-menej poznali, ale na ktorú sa predtým nikto nevedel pozrieť z jeho zorného uhla. Marelián povedal, že desať miliárd ľudských jedincov žijúcich na Auriule vlastní asi osemnásť miliónov ton fungujúcej mozgovej hmoty, ktorá je najdokonalejšou živou hmotou v prírode, pretože produkuje vedomie, myslenie a um, napriek tomu však nie je schopná vyriešiť jeden jediný existenčný problém auriulského ľudstva. Čím je to? Prečo také obrovské množstvo myšlienkových impulzov nemôže nájsť spoločným úsilím správne riešenie? Na túto otázku mal Marelián pohotovú odpoveď. Zistil totiž, že myšlienková účinnosť niekoľko miliárd mozgov vytvára nad planétou takzvanú psychosféru čiže zvláštne energetické pole, nabíjané biologickou elektrinou a inými energetickými prvkami priamo z ľudských mozgov. Toto pole obsahuje nesmierne množstvo cenných informácií, je však chaotické, nestále, a preto ho nemožno prakticky využiť. A potom profesor Marelián vyslovil svoj geniálny návrh. Spočíval v tom, že do psychosf éry, ktorá je zatiaľ chaotická a zväčša uniká do vesmíru, treba zaviesť poriadok podobný tomu, ktorý už existuje v oblasti rádiových a televíznych vín. Marelián tvrdil, že po prenášaní zvuku a obrazu na diaľku treba zaviesť aj prenos ľudských myšlienok na ľubovoľnú diaľku, a hneď aj predložil projekt, ako sa to má uskutočniť. Po celej Auriule sa majú vybudovať na určitých presne vypočítaných miestach zvláštne koordinačné centrá, vybavené silnými lapačmi a zosilňovačmi myšlienkových impulzov. Každému Auriulčanovi, ktorý dovŕši pätnásť rokov, sa voperuje pod kožu na hlave maličký, ale veľmi výkonný prijímač myšlienkových impulzov. A tým sa uskutoční zjednotenie všetkých mozgov na planéte. Každý človek - či už je to slávny vedec alebo ľahkomyseľný mládenček - bude vysielať do psychosféry svoje myšlienky. Koordinačné centrá tieto myšlienky zachytia, usporiadajú, tematicky roztriedia a tisícnásobne zosilnené vyšlú späť do ľudských mozgov. Nie však tým istým ľuďom, z ktorých mozgov pôvodne vyšli. Milióny nápadov na rovnaké témy budú vysielať v usporiadaných prúdoch do hláv najpovolanejších, do mozgov najnadanejších odborníkov, ktorí sa práve zaoberajú danou témou alebo problémom. Tak povedzme nad otázkou globálneho hladu a nad možnosťami jeho odstránenia premýšľalo všetko obyvateľstvo Auriuly okrem celkom malých detí, ktoré pre svoj útly vek nevnímali, že rodičia hladujú. Boli to teda miliardy myšlienok, snov, nápadov a predstáv, aj tých najfantastickejších. Po koordinačnom spracovaní a zosilnení sa potom táto záplava myšlienok vysiela už len do mozgov piatich miliónov vedcov, ktorí sa zaoberajú problémom hladu. Vedci nad nimi premýšľajú, spracúvajú ich, obohacujú, premieňajú na teórie, sústavy a vedecké hypotézy a potom to všetko odvysielajú späť do koordinačných centier, kde sa to opäť usporadúva, koordinuje, zoraďuje do harmonických zoskupení a logických celkov a potom znova vysiela do ľudských mozgov, no teraz už len niekoľkým tisícom najnadanejších vedeckých teoretikov a experimentátorov. Od nich sa do koordinačných centier vysielajú už takmer hotové jadrá veľkolepých vedeckých teórií. Ešte jedno spracovanie, ešte jedna obmena, a definitívne riešenie vystrekne nakoniec z mozgu najgeniálnejšieho jedinca ako výsledok tvorivého vypätia celých osemnástich miliónov ton mozgovej hmoty. Bol to systém dosť ťažkopádny a pomerne pomalý, ale v tých časoch to vyzeralo ako hotový zázrak. Kolektívny mozog, ktorému profesor Marelián hneď od začiatku dal názov Omniment, vyriešil v priebehu desiatich rokov nielen otázku výživy obyvateľov Auriuly, ale aj rad ďalších dôležitých problémov, predovšetkým v oblasti kozmonautiky. Tak teda vyzeral prapôvodný Omniment, vybudovaný v globálnom meradle na návrh profesora Mareliána.

- Lagreem, prepáčte, že som taký nemiestne zvedavý, ale rád by som vedel, ako sa vtedy vyriešil problém výživy desiatich miliárd obyvateľov Auriuly. Začala sa vyrábať syntetická potrava? - dychtivo sa spýtal Jiskra.

- Aj syntetická, - usmial sa Lagreem. - Ale predovšetkým sa uskutočnila prevratná revolúcia v poľnohospodárstve. V kocke tá revolúcia znamenala toľko, že namiesto poľnohospodárstva, pri ktorom stroje obrábajú nekonečné lány polí a úroda závisí od klimatických podmienok a vrtochov prírody, sa vybudovali obrovské agregáty s pohyblivými umelými poľami, zmontovanými nad sebou najskôr v desiatkach a neskoršie aj v stovkách poschodí. Predtým jazdili stroje po nehybných lánoch polí, teraz gigantické stroje stáli nehybne a umelé polia sa v nich stále pohybovali ako nekonečné pásové transportéry, dlhé až niekoľko kilometrov. Na jednom konci sa stále sialo, na druhom sa nepretržitým prúdom valilo zrelé obilie. Také kolosy - päťsto metrov vysoké a až desať kilometrov dlhé - stáli kedysi po celej Auriule: na púšťach, v tundre, v skalnatých horách. A jeden taký agregát vydal za milión hektárov najúrodnejšej pôdy a chrlil obilie alebo iné poľnohospodárske plodiny nepretržite po celý rok... Ale vráťme sa k Omnimentu. Mareliánov systém kolektívneho mozgu nemohol dlho zostať bezo zmien. Bol nedokonalý a neschopný udržať psychosféru v blízkosti Auriuly. Ešte stále sa mu rozptyľovala do vesmíru a záznamy informácií sa v koordinačných centrách nerobili. Počas nasledujúcich niekoľko sto rokov sa na systéme Omniment stále niečo zlepšovalo. V prvom rade sa vymysleli zásobníky informácií. Potom sa všetky zásobníky preniesli na jedno miesto, ktoré dostalo názov Zlatá čaša. Okrem toho sa zrušili miniatúrne zosilňovače myšlienkových impulzov, ktoré Auriulčania statočne nosili voperované pod kožou na hlave, ale ktoré boli predsa len veľmi nepohodlné. Namiesto nich sa vypracoval systém individuálneho kódovania pre každého obyvateľa Auriuly a neskoršie i celého Ortomiránu. Veď každý človek myslí svojím osobitým spôsobom, takže kódovanie vôbec nebolo zložitou záležitosťou, len sa muselo vedieť, ako na to. Asi tisíc rokov po historickom vystúpení profesora Mareliána v globálnej televízii mal už Omniment prakticky svoju terajšiu podobu. Každý obyvateľ Auriuly mal so supermozgom spätné spojenie, každý sa mu mohol sťažovať, vypytovať sa ho, žiadať o radu. A Omniment nikdy nikoho neodbil. Ani neviete, ako sa to obyčajným ľuďom páčilo. Každý cítil, že sa zúčastňuje na rozhodovaní o veciach týkajúcich sa celého Ortomiránu, a to bolo úchvatné a povznášajúce. Nikto si ani nevšimol, kedy sa to blahodarné spätné spojenie s Omnimentom odrazu premenilo na povinnosť číslo jeden. Veď ho beztak používali nepretržite. A takisto si nikto nevšimol, že rady Omnimenta sa zrazu premenili na direktívne pokyny, ktorým sa všetci obyvatelia Ortomiránu museli bezpodmienečne podriaďovať. Veď sa nimi aj tak riadili, pretože ich považovali a považujú za vrchol dokonalosti. A tak sa postupom času vyvinulo to, čo vidíte teraz: Ortomiránu nevládnu ľudia, ktorí v ňom žijú, ale monštruózny supermozog. Je síce pravda, že nám v mnohých veciach nesmierne pomohol. Stačí povedať, že bez Omnimenta by naša hviezdna federácia Ortomirán nikdy nebola vznikla. Ale druhou stránkou veci je,

že v priebehu tisícročí vzrástla autorita Omnimenta natoľko, že sa už stala neúnosnou. Nikto nezbadal, ako sa časom tento koordinačný aparát premenil na diktátora a despotu, ktorý potláča u ľudí prejav slobodnej vôle a slobodnú tvorivosť.
- A ako sa to stalo, Lagreem? - spýtal sa Jiskra.
- Odpoveď na vašu zdanlivo jednoduchú otázku nie je ľahká, - usmial sa Lagreem. - Je to nesmierne zložitý jav. Aj ja som rozmotal tento uzol iba nedávno. Napriek tomu sa pokúsim vysvetliť vám to na zjednodušenej schéme. Ak je zhromažďovač informácií vybavený koordinačným zariadením a spätným spojením so zdrojom informácií, môže v priebehu času nazhromaždiť také množstvo informácií, že to kvalitatívne zmení celú jeho štruktúru. Omniment už dávno prekročil tento kritický bod a funguje ďaleko mimo rámca svojho pôvodného programu. Dá sa dokonca povedať, že pôvodný program úplne ignoruje. Už vlastne dávno nekoordinuje myšlienky ľudí, ale v čoraz väčšom rozsahu produkuje vlastné myšlienky, čo mu však nikto nemôže dokázať, pretože myslenie trilióna osobností sa nedá skontrolovať. Tak okrem iného vznikala aj myšlienka celogalaktickej deguolizácie. Ortomiránci nemajú s týmto nápadom vôbec nič spoločné. Či už je zlý alebo dobrý, vyšiel výlučne z Omnimenta. No Omnimentu sa podarilo natoľko spracovať verejnú mienku, že aj také vynikajúce osobnosti, ako napríklad komtur Arkas, sú hlboko presvedčené, že je to výsledok myšlienkových úsilí miliónov ortomiránskych vedcov. Bolo by nezmyselné a márne púšťať sa s Omnimentom do ideového zápasu a o niečom ho presviedčať. Ak si vytýči nejaký cieľ, dosiahne ho za každú cenu. Ak teraz dospel k záveru, že planéta Zem je zamorená guolou a treba ju deguolizovať, nič mu nezabráni, aby podľa toho konal.
Lagreem sa odmlčal a upil si z pohára. Jiskra sa zamračil a Miel sklonila hlavu.
- Tak vy ste nám vlastne prišli povedať, že náš boj je vopred prehratý a že sa musíme vzdať. Rozumel som vám správne, Lagreem? - spýtal sa Jiskra zastretým hlasom.
- Počkajte, Václav, neponáhľajte sa so závermi! Zatiaľ som vám iba opísal vášho hlavného odporcu a celkovú situáciu.
Lagreem vstal z kresla a prešiel sa po izbe. Aj on bol veľmi vzrušený, ale dokonale sa ovládal. Zastal vedľa Miel a nežne ju pohladkal po vlasoch.
- Nebuď smutná, Miel. Za ten čas, čo si bola preč, sa v Ortomiráne stali veľké zmeny.
- To znamená, že máme nejakú nádej?
- Áno, Miel, znamená...
- Tak vravte, Lagreem, preboha, vravte! - dychtivo zvolal Jiskra.
Lagreem sa vrátil do svojho kresla, skúmavo pozrel na dcéru a jej kozmického priateľa a trochu slávnostne prehovoril :
- Václav Jiskra i ty, moja drahá Miel, teraz ma pozorne počúvajte. Chcem vám zveriť svoje veľké tajomstvo...
- Tajomstvo?
- Chápem tvoj údiv, Miel. Už po mnohé tisícročia nemali ľudia Ortomiránu nijaké tajomstvá, lebo pred Omnimentom nemohli utajiť ani najskrytejšie záchvevy svojho podvedomia. Nechcem tvrdiť, že to bolo z každej stránky zlé. Nepopieram, že to naučilo ľudí myšlienkovej disciplíne a prinieslo im trvalú duševnú rovnováhu. Ale mne sa to nepáčilo, a tak som dospel k veľkému, závažnému tajomstvu, o ktorom náš veľký Omniment nemá ani tušenia. Začalo sa to tu, na Fabiole, kde niet jediného zosilňovača myšlienok...
Miel hľadela na otca s obdivom. Tak nielen ona sa postavila proti vôli despotického Omnimenta. Jej otec, jeden z najváženejších a najzaslúžilejších Auriulčanov, sa postavil na odpor pravekej tyranii supermozgu! Za jej neprítomnosti sa teda naozaj odohrala obrovská zmena.
Jiskru však Lagreemovo tajomstvo ani trochu nevzrušilo. Tajomstvo, je tam toho! Oni s Miel tiež majú pred Lagreemom závažné tajomstvo, a netvária sa preto tak dôležito. I keď na začiatok je to dosť sľubné. Zrejme už toho Omnimenta začínajú mať dosť. No záleží na tom, v čom Lagreemovo tajomstvo spočíva. Jiskra bol ešte stále zamračený, ale na tesťa sa už pozeral láskavejšie a s netajenou zvedavosťou.
Tajomstvo, s ktorým sa Lagreem zveril svojej dcére a Jiskrovi, predstihlo všetky ich očakávania.

17

Fabiola, na ktorej sa teraz zišli, bola v Ortomiráne jedinou planétou vhodnou na osídlenie, ktorú ušetrili od kolonizácie a vyhlásili za kozmickú rezerváciu. Len zriedka sem zavítali malé skupiny významných auriulských vedcov, ktorí mali za úlohu dozerať na „dozrievanie" nových drionov, ponorených do hlbokých podzemných krytov, alebo kontrolovať už hotové driony a pripravovať ich na odovzdanie deguolizačnému centru. Neboli to milkoje alebo iné unikátne výtvory fabiolskej prírody, čo donútilo Omniment, aby urobil z Fabioly prísne strážený rezerváciu. Bola to skutočnosť, že jedine útroby tejto planéty sú vhodné na dozrievanie drionov, ktoré sa sem v nepoužiteľnom stave dopravovali v starých jadrových lodiach z kozmických diaľav.
Na čele vedeckej komisie, ktorej zverili prácu nad konečnou fázou výroby drionov, stál už vyše pätnásť rokov slávny učenec a vynálezca Auriulčan Lagreem. Myslenie ľudí, ktorí služobne navštevovali Fabiolu a niekedy tu strávili aj niekoľko mesiacov, sa dočasne zbavovalo kontroly Omnimenta. A práve to sa stalo východiskovým bodom pre vznik Lagreemovho tajomstva.
Pred desiatimi rokmi tu na Fabiole dospel Lagreem k poznaniu, že Omniment už dávno prerástol ľuďom cez hlavu, že z pomocníka a radcu sa stal tyran a neokrôchaný chvastúň. Lagreemov mozog celý život len pasívne reagoval na pokyny Omnimenta a nikdy sa nepokúsil prejaviť aspoň v niečom vlastnú tvorivú schopnosť. Omniment bol presvedčený, že ľudský intelekt v Ortomiráne už dosiahol vrchol svojich potenciálnych možností, a teda už nie je schopný produkovať nové tvorivé idey. Keď si Lagreem uvedomil zhubnú obludnosť názorov Omnimenta o ľuďoch, pocítil neskrotnú túžbu po samostatnej vedeckej činnosti. A tak pri skúmaní záhadnej schopnosti drionov manipulovať

s priestorom zrodil sa mu v mozgu geniálny nápad na vytvorenie riolov.
Bol to úžasný výbuch tvorivých síl v podmienkach úplného oslobodenia spod vplyvu a kontroly supermozgu.
Po prvom úspechu sa už Lagreem za nič na svete nechcel vrátiť do otrockej podriadenosti Omnimenta. Rozhodol sa, že vykoná všetko, aby s tyraniou Omnimenta skoncoval. Tvorivá explózia pokračovala konštruovaním účinných zbraní proti Omnimentu. V nasledujúcich rokoch vznikli na Fabiole mnohé dômyselné prístroje, z ktorých treba uviesť stanor a ergon. Stanor bezpečne izoloval ludský mozog a zabraňoval úniku myšlienkových impulzov. A ergon sa stal presnou imitáciou živého mozgu: vysielal na kódovanej vlne myšlienkové impulzy ktorejkoľvek osoby, na ktorú bol naladený, a navyše celkom presne napodobňoval jej hlas. Tým sa Lagreem prakticky oslobodil od Omnimenta.
Súčasne získal pre svoj zápas s Omnimentom desiatky stúpencov, prevažne z radov mladých vedcov. Tak vznikla tajná spoločnosť oranov, ako sa títo slobodní myslitelia nazvali.
Také teda bolo to veľké Lagreemovo tajomstvo. Keď im ho vyrozprával, dôkladne sa napil z pohára a povedal:
- Hneď po návrate vášho robota Rasulka som sa rozhodol, že si vypočujem myšlienky komtura Arkasa. Nečudujte sa, máme taký prístroj. A nebol to ani trochu zložitý problém v podmienkach, kde myšlienky každého človeka sú zakódované na spojenie s Omnimentom. Tak som sa dozvedel, že váš drion sleduje desať drionov pozorovateľov s posádkami zloženými z robotov druhej kategórie. Teraz tieto driony krúžia na obežných dráhach okolo Fabioly. Táto okolnosť ma donútila, aby som použil riol, hoci je to v mojom veku už dosť riskantné. Premiestnil som sa na Fabiolu v zlomku sekundy, preto pozorovatelia nezaregistrovali môj príchod. O tri hodiny po mne sa sem z Auriuly dostaví jeden oran, môj žiak a pomocník. Má za úlohu dopraviť sem aparát na spojenie s oranským ústredím na Auriule, aby som mal možnosť privolať posily.
- Ako sa volá oran, na ktorého čakáš, otec? - spýtala sa Miel.
- Poznáš ho veľmi dobre, moja drahá. Je to tvoj priateľ Guatil. Ba čo vravím priateľ, je to predsa tvoj snúbenec, ženích. Čakal na tvoj návrat rovnako netrpezlivo ako ja.
- Guatil? Guatil je oran? Guatil sem čochvíľa príde? - zmätene sa pýtala Miel a tvár jej odrazu zbledla.
Lagreem sa na ňu upreto zahľadel.
- Nerozumiem ti, Miel. Prečo ťa to tak rozčúlilo?
- Otec, nemal si volať na Fabiolu Guatila!
- Ale prečo? Guatil je muž vynikajúcich vlastností, môj najlepší žiak. Takisto ako ty, Miel, je rodený a dedičný Auriulčan. Zaslúži si úprimnosť a čestnosť. Čakal na teba dlhé roky.
Miel zúfalo pozrela na Jiskru. Bola v koncoch a prosila o pomoc. No Jiskru tento malý výjav vôbec nevyviedol z rovnováhy. Nesúhlasil totiž s Miel, že majú pred Lagreemom tajiť svoj vzťah, kým sa nevyrieši záležitosť odvolania deguolizácie Zeme. Miel sa obávala, že otca pobúri jej sobáš s Jiskrom a odoprie im ďalšiu pomoc. No Jiskrovi sa videlo, že Miel si robí zbytočné problémy a že starý pán by správu o ich sobáši celkom dobre zniesol. Rešpektoval však city svojej ženy, a preto ju hneď podporil.
- Je naše stretnutie s oranom Guatilom naozaj nevyhnutné? - spýtal sa starostlivo.
- Neponáhľajte sa tak. Veľmi dobre chápem, čo vás a moju dcéru znepokojuje. Ale vypočujte si celý môj plán.
„No prosím, starý pán Lagreem už chápe, čo nás znepokojuje. Ani by som sa nečudoval, keby dokonca vedel, že sme s Miel manželia. Vie predsa odpočúvať cudzie myšlienky." Ale nahlas povedal:
- Nie som ani trochu znepokojený, Lagreem. No ak si to želáte, necháme to na neskoršie. Váš plán je v tejto chvíli naozaj dôležitejší ako všetko ostatné.
Starý Auriulčan zachoval úplný pokoj. Len hlboko v očiach sa mu mihli iskričky veselého šibalstva, a vzápätí bol znova vážny:
- Môj plán sa zrodil z vašej odvahy, milý inžinier. Len čo som sa dozvedel, že ste sa zmocnili driona, hneď som v tom uvidel jedinú schodnú cestu k víťazstvu. Keď príde Guatil, privolám na Fabiolu oddiel sto päťdesiatich mladých oranov, aby sme sa odrazu mohli zmocniť všetkých hotových drionov. V tajných krytoch Fabioly ich teraz dozrieva rovných dvesto. Najmenej sedemdesiat z nich už zaručene dosiahlo úplnú zrelosť. Tie si vezmeme. S takou eskadrou potom ľahko zablokujeme všetky čierne tunely, ktoré vedú do Galaxie. Omniment teda nebude mať možnosť splniť svoj zámer deguolizácie Zeme. Nedávno som dokončil prácu na prístroji, ktorý nám pomôže zmocniť sa v kozme ľubovoľného množstva drionov. To znamená, že nijaká početná prevaha Omnimentu nepomôže. Skrátka a dobre, celá táto akcia bude mať jeden cieľ: donútiť Omniment, aby zmenil svoje rozhodnutie a nechal planétu Zem na pokoji. A keďže Omniment svoje rozhodnutia nikdy nemení, čo vám potvrdí i Miel...
- ... budeme s ním bojovať donekonečna! - skočil mu do reči Jiskra.

- Ale kdeže! - pobavene zvolal Lagreem. - Ste hrozne netrpezlivý, mladý muž! Ja vám tu chcem prezradiť podstatu celého plánu, a vy mi skáčete do reči. Vážim si vaše vlastenectvo a vaše obavy o osud rodnej planéty, ale pre nás to nie je to najdôležitejšie. Záchrana planéty Zem pred deguolizáciou je pre nás len vhodná zámienka. A nedívajte sa na mňa tak zamračene. Azda vám nestačí, že zasahujeme do konfliktu vo váš prospech? Veď preto! Uznajte, že naším hlavným cieľom musí byť likvidácia Omnimenta. A preto opakujem, že Omniment nikdy nemení svoje rozhodnutia. Už dávno na nich trvá zo zvyku a spupnosti. Ale v pôvodnom programe, ktorým ho vybavili a ktorý už dávno ignoruje, je vmontovaný istič, ktorý môže okamžite vypnúť celý systém. Tento istič zapracuje iba v prípade, ak Omniment zmení už vyhlásené rozhodnutie. Naši ďalekí predkovia sa pravdepodobne domnievali, že ak supermozog odvolá svoje rozhodnutie, prizná tým, že je chybný. Bohužiaľ, naši múdri predkovia nerátali s inými patologickými zmenami, ktorým Omniment môže podľahnúť. Ale to len tak mimochodom. Našou úlohou teda je dostať Omniment do logickej pasce.

Navyše ho namaškrtíme na všetky utajené informácie, ktoré oranovia zhromaždili. A tým ho dorazíme. Určite si povie, že jedna ďaleká planéta mu nestojí za to, aby stratil driony, odrezal si cestu do Galaxie, vyvolal rozruch v celom Ortomiráne, a navyše sa zriekol informácií o stovkách vynálezov a objavov tajnej spoločnosti oranov. Len čo si to povie a odvolá svoje rozhodnutie o deguolizácii Zeme, zabudnutý istič ho okamžite vypne a tým sa pre nás skončí nekonečná a hanebná éra Omnimenta. Potom ho buď demontujeme, alebo prerobíme.
Jiskrovi sa tento plán velmi pozdával. Ale nezabudol ani na Miel, a preto zopakoval svoju otázku o Guatilovi. Lagreem mu odvetil:
- Guatil mi nielen dopraví pliagon na spojenie s oranmi, ale bude ma aj sprevádzať ku krytu s dozretým drionom. Žiaľ, situácia je taká, že nemôžeme použiť kleon ani iný dopravný prostriedok. Pozorovatelia na obežných dráhach to môžu zaregistrovať a zalarmovať celý Ortomirán. Musíme teda ísť peši. Nie je to ďaleko, tri-štyri dni, a sme tam. A čo sa týka vášho stretnutia s Guatilom, nechcem vás do toho nútiť. Ak sa s ním Miel nechce porozprávať sama, ako otec to môžem urobiť za ňu. Musím však vedieť, o čo vlastne ide.
Jiskra a Miel si vymenili pohlady a okamžite jeden druhého pochopili. Nie, nie, také niečo im v nijakom prípade nemohlo vyhovovať. A tak sa Jiskra spýtal:
- Povedzte mi, Lagreem, môže Guatil prácu s dozretým drionom zvládnuť sám, bez vás?
- Prečo bezo mňa? Ja predsa pôjdem s ním. Všetci oranovia pôjdu vo dvojiciach.
- Nejde o to, aby Guatil šiel sám, ale o to, aby som s ním namiesto vás išiel ja. Láskavo ste nám ponúkli, že sa s ním porozprávate, no chcem to urobiť ja sám. Tak čo, pôjde to?
Lagreem váhal a pozeral raz na Miel, raz zasa na Jiskru.
- Václav má pravdu, otec! Musí ísť on! - rozhodne povedala Miel.
- Ale, Miel, drahá, niečo také sa predsa...
- Áno, otec, ja viem! Robí sa to len v prípade sobáša s iným. Len manžel a nikto iný smie podať vysvetlenie sklamanému snúbencovi namiesto svojej ženy. Viem to, otec, a preto ťa prosím, aby si Václavovi vyhovel v jeho prosbe.
- Počujem dobre, Miel?
- Áno, otec. Ale preboha, teraz už ani slovo! Porozprávame sa o tom až po víťazstve nad Omnimentom. Prosím ťa!
- Dobre, súhlasím, - pokojne povedal Lagreem. - Guatil to naozaj zvládne aj bezo mňa. Václav, môžete sa pripraviť na cestu...

18

Už dva dni viedol Guatil Jiskru divými, hustými lesmi Fabioly, ale k ozajstnému chlapskému rozhovoru medzi nimi ešte nedošlo. Jiskra mal stále pred očami ich prvé stretnutie pred drionom, uprostred opojné voňajúcich travín.
Lagreem s Jiskrom vystupovali vtedy z driona s veľkými, poriadne napchatými plecniakmi, v ktorých boli zásoby potravín, stanové dielce a množstvo rôznych prístrojov na prácu v teréne. To všetko nachystal ochotný drion podľa Lagreemovho zoznamu a na Jiskrov povel. Keď ich biele zdvíhadlo vynieslo pred drion, Guatil už tam stál s riolom na chrbte a s veľkou plastikovou škatuľou pri nohách. Zrejme to bol pliagon, na ktorý Lagreem čakal.
Z Guatila sa vykľul statný asi tridsaťpäťročný Auriulčan, len o niečo menší ako dvojmetrový Jiskra. Mal jemné, pravidelné črty tváre a v očiach akýsi ustálený výraz smútku. No nevyzeral ani trochu prekvapený tým, že ho nechali stáť vonku.
Lagreem ho zoznámil s Jiskrom a povedal, že im dvom zveruje prácu na otvorení krytu driona číslo to a to a že sa teda ihneď musia vydať na cestu, pretože času je málo a cesta je ďaleká. Guatil to prijal ako samozrejmosť, len skromne vyslovil želanie stretnúť sa s Miel. Lagreem odvetil, že to nie je možné a že Jiskra mu všetko cestou vysvetlí. Guatil neodporoval. Mlčky si odopol riol, položil ho vedľa škatule s pliagonom, potom si ľahko vyhodil na chrbát plecniak, ktorý mu podal Lagreem, úctivo sa dotkol prstami jeho pleca, priateľsky kývol na Jiskru a vykročil k lesu. Jiskra chvíľu hľadel za ním s veľmi zmiešanými pocitmi, potom vôbec nie po auriulsky kývol Lagreemovi rukou a ráznym krokom sa pustil za Guatilom, ktorý mu už zmizol z dohľadu.
Jiskrovi sa na Guatilovi páčilo všetko: samozrejmá jednoduchosť jeho správania, úprimnosť a ochota, prirodzenosť v každom prejave, rozsiahle odborné vedomosti, ktorými sa ani trochu nevystatoval. V priebehu prvých dvoch dní mal vela ráz príležitosť presvedčiť sa, že Guatil je výborný a spoľahlivý kamarát, že je to človek neobyčajne ušľachtilý, citlivý a dobrý. A statočný! A múdry! Musel teda okamžite pochopiť, prečo mu Lagreem nedovolil, aby sa stretol s Miel. Musel sa dovtípiť, že je to želanie samotnej Miel. A čo skutočnosť, že správanie sa jeho nevesty mu má objasniť akýsi cudzinec z ďalekej planéty? To by asi nebolo po chuti ani najväčšiemu zadubencovi! A Guatil ani zďaleka nebol zadubenec. Celkom určite teda vie, že Jiskra mu prebral nevestu, ba dokonca sa s ňou oženil. Prečo sa teda správa tak priateľsky, tak ohľaduplne a pozorne? Naučil Jiskru, ako má zaobchádzať s uspávacou pištoľou kiolou, varoval ho pred mimoriadne nebezpečnými pohyblivými koreňmi stromov, ochotne mu vysvetľoval vlastnosti unikátnych rastlín a zvierat, prvý sa presekával pomocu plonu nepreniknuteľnou lesnou húštinou, pomáhal Jiskrovi vyberať bezpečné miesto na nocľah. A pritom ani najmenej nedával najavo nejakú zášť, zlobu alebo nenávisť. Je to vôbec chlap? Jiskra by skôr povedal, že je to nejaký auriulsky anjel.
A práve toto nanajvýš priateľské Guatilovo správanie bránilo Jiskrovi, aby začal úprimný chlapský rozhovor, ku ktorému sa Miel zaviazal a pre ktorý vlastne podnikal celú tú nebezpečnú cestu.
Na tretiu noc sa Jiskra prebudil na akýsi zvláštny hluk. Tma bola ako vo vreci, ale podľa častých zábleskov kioly sa ľahko dovtípil, že Guatil zvádza s kýmsi urputný boj. Zapol lampášik a zazrel obrovský húf akýchsi neforemných oblúd. Vrhali sa proti Guatilovi celou svojou hmotou a hrozivo pritom mávali množstvom dlhých chobotov alebo chápadiel.

Jiskra neváhal, vytrhol z puzdra kiolu a tiež z nej začal páliť do oblúd. Každý záblesk uspávajúcej pištole zrazil k zemi jednu obludu, a cez ňu hneď liezli ďalšie a ďalšie. No vo dvojici útok predsa úspešne odrazili. Ale čo to bolo?
Vo svetle vreckového lampášika zazrel Jiskra vysokú kopu nevídaných stromov. Áno, pri bližšej prehliadke sa ukázalo, že tie agresívne obludy sú stromy, aj keď veľmi čudné. Mali krátke kmene, tučné ako pivné sudy a pokryté hnedou kôrou, dlhé rozložité konáre, na ktorých koncoch bolo čosi podobné klepetám, a mohutné svalnaté korene s prísavkami.
Guatil objasnil Jiskrovi túto ďalšiu raritu Fabioly. Povedal, že sú to druingy, niečo medzi rastlinou a živočíchom, pohyblivé stromy, dravé a agresívne. Prepadávajú skôr drobné živočíchy, no sú nebezpečné aj pre človeka. Nemajú zrak ani sluch, ani čuch, no sú citlivé na teplo a podľa neho vyhľadávajú živé obete. Intelektu v sebe nemajú viac ako obyčajný klát, a preto pri stretnutí s človekom nechápu márnosť svojho počínania a neustúpia. Lezú a lezú, kým ich lúč kioly všetky neuspí.
- Guatil, prečo ste ma nezobudili? - spýtal sa Jiskra.
- Nemal som dôvod. Veď to nič nebolo. Pokojne by som sa ich bol zbavil aj sám. A vy ste spali tak dobre, že som vás pre takú maličkosť nechcel rušiť.
Guatilove slová sa Jiskru vážne dotkli. Nemohol pripustiť, aby ho ochraňoval ako dajakého školáka na výlete.
- Viete čo, Guatil, - povedal so zjavnou nevôľou, - som vám síce veľmi vďačný, že ma opatrujete ako... povedzme ako mladšieho brata, ale mne sa to nepáči. Možno ste si všimli, že som z mnohých stránok silnejší a vytrvalejší ako vy, mám teda nárok najmenej na polovicu všetkých nebezpečenstiev a ťažkostí, ktoré musíme prekonávať. Alebo máte na to iný názor?
- Ste náš hosť, Václav, a preto je mojou povinnosťou chrániť vás, - chlácholivo povedal Guatil.
Jiskra si nevdojak spomenul na svoje postavenie v Plavunovovej expedícii a už sa naozaj nahneval.
- Akýže hosť! Je to predsa naša spoločná vec, čo teraz podnikáme! Dokonca mňa sa týka väčšmi ako vás, tak akéže ochraňovanie!
- Je tu ešte aj iný dôvod.
- Tak mi ho láskavo prezraďte! Chcem vedieť, na čom som!
- Ten iný dôvod... Napokon, nechcem vás klamať. Je to vlastne jediný dôvod, a toho hosťa mi odpusťte. Musím vás chrániť a šetriť len preto, že Miel vás ľúbi. Ste predsa jej manžel. Inak by ste tu neboli... - s tichým smútkom povedal Guatil.
Jiskra v tej chvíli pocítil, ako ho zaliala horúčava. Ešte že bolo tma a Guatil nemohol vidieť, ako mu od rozpakov očervenela tvár. Nebolo pekné, že rozhovor začal Guatil. Už to asi chudák nemohol vydržať. Nuž čo, priehrada medzi nimi je prelomená a to hlavné, čo ich rozdeľuje a zároveň spája, už je vonku. To nič, že okolo je hustá tma, že im nad hlavou šumia tajomné stromy Fabioly a že niekoľko krokov od nich trčí hŕba tvrdo spiacich druingov.

Aj tak musí prehovoriť. Práve teraz, keď to Guatil sám načal.
No kým Jiskra našiel vhodné slová, Guatil ho predišiel a znova sa rozhovoril:
- Hneď som všetko pochopil. Išli ste so mnou, aby ste Miel ušetrili od nepríjemného rozhovoru. Na vašom mieste by som urobil to isté. Je to správne a nič mi netreba vysvetľovať. Skôr ja mám pocit, že vám musím čosi vysvetliť.
- Dobre, Guatil, vravte!
- Tak teda počúvajte. Zaľúbil som sa do Miel ešte predtým, ako ju vybrali na deguolizačné kozmické poslanie. No iba veľmi zriedka sa mi naskytla príležitosť vidieť ju a prehodiť s ňou zopár slov. Omniment, ktorý prísne skúma genetickú znášanlivosť manželstiev, moju voľbu schválil. Rozhodol však, že kozmonautky vybraté na deguolizáciu sa nesmú vydávať pred odletom do kozmu. Sľúbil som Miel, že na ňu budem čakať. To je všetko. Možno sa spýtate, či ma Miel tiež mala rada. Teraz viem, že nemala. Omniment jej lásku ku mne vsugeroval, aby sme sa vzali. Je to u neho bežné. Chce, aby všetky manželské zväzky v Ortomiráne boli šťastné a pevné. Rozvody u nás neexistujú už mnoho tisícročí. Ale nie je to správne. Miel počas svojho cestovania po Galaxii a najmä po tom, čo sa zbavila palubného logátora a tým aj vplyvu Omnimenta, zbadala, že už ku mne nič hlbšie necíti. Keď Lagreem vytvoril stanor a ergon, my oranovia sme sa tiež zbavili vplyvu Omnimenta. No moja láska preto nezmizla, lebo bola skutočná. Vôbec ste sa teda voči mne neprevinili. Neolúpili ste ma o Mielinu lásku, pretože skutočnú lásku ku mne nikdy necítila.
Jiskra sa už úplne ovládol a počúval Guatila napäto a pozorne. Keď Auriulčan zmĺkol, Jiskra sa opýtal:
- Ak vám správne rozumiem, Guatil, znamená to, že len čo sa Miel znova ocitne pod vplyvom Omnimenta, zanevrie na mňa a znova bude ľúbiť vás. Je to tak?
- Áno, je to tak. Ale vy tomu musíte za každú cenu zabrániť! Aj keby ste vy a Miel museli stráviť celý život v drione alebo tu na Fabiole! - vzrušene zvolal Guatil.
Potom chvíľu mlčal a už pokojnejšie dodal: - Umelá láska, umelé rodinné šťastie, to je hádam najstrašnejšie zo všetkého, čo Omniment napáchal! Je najvyšší čas, aby sme sa ho zbavili!
- Veríte, že sa to Lagreemovi podarí?
- Som o tom presvedčený. Porážka supermozgu je nevyhnutná.
Posledné slová zazneli tmou tak clivo, že Jiskra zapochyboval o Guatilovom odpore k Omnimentu. „Nemáš to ľahké, chlapče," pomyslel si ľútostivo. Potom našiel v tme Guatilovu pravicu a pevne ju stisol.
- Prečo ste to urobili? - ticho sa spýtal Auriulčan.
- U nás na Zemi máme taký zvyk. Akoby som vám tým povedal: Drž sa, kamarát, a uvidíš, že nakoniec sa všetko na dobré obráti a aj ty si nájdeš svoje šťastie.
- Veď ja sa držím... kamarát! - dojato odvetil Guatil.
19

Až na štvrtý deň Jiskra s Guatilom dorazili do cieľa. Rýchlo si postavili stan, zajedli si zo svojich zásob a bez meškania sa pustili do práce.
Na širokej čistine uprostred lesa týčil sa do značnej výšky kopec husto porastený krovím. Pod kopcom sa nachádzal drionový kryt. Najprv teda museli odstrániť časť krovísk. Zahryzli sa do nich dvoma plonmi a pomaly stúpali hore svahom. Za nimi zostávala dva metre široká cesta. Plony zrezávali tvrdé konáriky krov veľmi rýchlo a len si pri tom ticho hvízdali, ale nebolo ani trochu ľahké držať ich v rukách, pretože veľmi vibrovali.
Keď na chvíľu zastali, aby dopriali rukám odpočinok, Jiskra si utrel pot z čela a povedal :
- Máte také technické vymoženosti, a na túto robotu ste nevymysleli nič okrem týchto čertovských plonov. Je to vôbec možné? Veď nám to pomaly ruky odtrhne!
- Pravdaže máme aj dokonalejšie prístroje. Tento kopec by sme mohli oholiť za sekundu. Ale na Fabiole je zakázané používať moderné stroje. Mohlo by to narušiť prirodzenú chemickú klímu, rôzne organické cykly a podobne. Preto tu musíme pracovať len s najprimitívnejšími nástrojmi. Chránime našu Fabiolu, lebo je to naozaj celogalaktický unikát. No nič si z toho nerob, kamarát! Do večera budeme hotoví. Alebo ťa už bolia ruky?
- Pravdaže bolia! Ale čo vydržíš ty, to ja vydržím sto ráz! O tom nemusíš pochybovať. Ideme!
- Tam u vás na Zemi sa všetci takto vyťahujú?
- Kdeže všetci! Iba ja...
Plony sa znova rozbehli a dvaja muži kolenačky pomaly liezli čoraz vyššie do kopca.
Večer mali vyznačený úsek očistený od krovia. Ale ich ruky! Boli samý pľuzgier a škrabanec. Na smrť unavení dojedli zvyšok potravín - zajtra ich už musí živiť drion - a natiahli sa spať na kopy voňavej trávy. Celú noc sa z lesa ozývali čudné zvuky, pišťanie, škrípanie a hrozivý sykot, no Jiskra a Guatil ich nepočuli.
Ráno na nich čakali iné nástroje: kruby. Boli to malé prenosné stroje na výkop. Držať ich rukoväte zničenými rukami im spočiatku pochodilo ako holá nemožnosť. No nezostávalo im iné, len sa do toho pustiť. Prvý chytil krub Guatil, aby Jiskrovi ukázal, ako sa s ním zaobchádza. No len čo ho uviedol do chodu, vykríkol od bolesti a tresol ho o zem.
- Si veľmi rozmaznaný, Guatil. Pozri sa, ako na to ideme u nás na Zemi. U nás sa musí poriadne makať, kamarát. Pusť ma k tomu! - povedal Jiskra a postavil sa ku kopcu so svojím krubom. Nastavil ho, spustil, a aby zahnal bolesť, začal si hlasno spievať českú ľudovú. Guatil ho chvíľu s obdivom pozoroval, potom chytil svoj krub a tiež ho spustil. A tiež si zanôtil svoju auriulskú.
Celé dopoludnie pracovali húževnato ako krty. Kruby boli veľmi výkonné stroje a hlina od nich len tak lietala. Napoludnie sa kopáči posilnili poslednými hltmi nápoja a znova sa vrhli do práce. Teraz ich už poháňal aj hlad. Konečne Jiskrov krub narazil na čosi kovové. Ešte trochu úsilia, a už môžu kruby odhodiť. Mali pred sebou oblé kovové dvere uzavreté kódovaným zámkom. Guatil poznal šifru a hneď ju použil. Za dverami sa zjavila veľká gulatá miestnosť so stenami obloženými matne sa lesknúcimi kovovými panelmi. Jiskra čakal, že tu zazrie čiernu gulu driona, a nemálo ho prekvapilo, keď videl prázdny kryt. No ešte väčšie prekvapenie zažil, keď do miestnosti zasvietil. Nemala totiž dlážku. Hneď za dverami sa začínala hlboká šachta, na ktorej dno Jiskrova lampka ani nedosvietila. Kovové panely, ktorými bola celá šachta obložená, viedli kamsi do priepasti. Z pažeráka šachty sa dvíhali vlny teplého vzduchu presýteného čudným ostrým pachom.
Jiskra spýtavo pozrel na Guatila. Ten šachtu ovoňal a spokojne sa usmial:
- Vyhrali sme, kamarát! Drion je úplne zrelý.
- Ale ako ho vytiahneme zo šachty?
- Vylezie sám.
- To by šachta musela byť tri razy širšia, nie?
- Veď on si s tým poradí. O chvíľu uvidíš. Guatil sa sklonil nad šachtu a hlasno zvolal:
- Drion, prebuď sa a počuj môj rozkaz! Ihneď opusť hniezdo a vystúp nahor!
Guatilov hlas sa dunivo rozľahol po šachte a zanikol v hlbine. Priatelia čakali so zatajeným dychom na účinok rozkazu a upreto hľadeli do šachty. Ale tamdolu sa vôbec nič nezmenilo. Stále im prúdil do tváre teplý páchnúci vzduch a inak nič. Guatil zopakoval svoj rozkaz ešte tri razy, ale výsledok bol rovnaký. Previnene pozrel na Jiskru a povedal:
- Neviem, kde je chyba. Alebo drion ešte nedozrel, ako sa patrí, alebo...
- Alebo čo, vrav, prosím ťa! - súril ho Jiskra.
- Alebo impulzy mojej vôle nie sú dostatočne silné, aby ním pohli. Nehnevaj sa, Václav, ale dnes po prvý raz sám vyvolávam drion z krytu. Predtým som pri tom len asistoval ako teraz ty. Predsa sem mal prísť sám Lagreem. Ten má impulzy, to by si pozeral! Vytrháva driony z podzemia ako mrkvu zo záhonu... Ale čo teraz...?
- Som strašne hladný, - povedal Jiskra. - Taký hlad musí dodať mojim impulzom stonásobnú silu. Mám to skúsiť?
- Ty...? Vlastne máš pravdu! Veď sa ti podarilo zablokovať svoj drion. Tu síce treba desať ráz toľko sily, ale skús to!
Jiskra sa sklonil nad šachtu a veliteľským hlasom zvolal:
- Drion, okamžite sa prebuď a rob, čo ti prikážem! Ihneď opusť útroby Fabioly a vylez von! Ak nie si na výstup dostatočne pripravený, oznám mi to červeným svetelným signálom! Splň môj rozkaz!
Keď dunenie Jiskrových slov zaniklo v hlbinách, priatelia sa znova zahľadeli do čiernej priepasti. Tentoraz sa výsledok dostavil. V šachte sa čosi zjavilo. Prvý to zazrel Guatil:
- Pozeraj, pozeraj, už sa dvíha! - zvolal radostne. Jiskra sa zahľadel pozornejšie a nakoniec tiež zbadal, že sa v nesmiernej hĺbke zrodila biela žiara, ktorej intenzita rýchlo rástla. Zároveň sa mierne páchnúci teplý vánok zrazu premenil na mocný horúci vietor páchnúci tak prenikavo, že vyvolával kašeľ a slzenie.
- Musíme preč! Teraz je to nebezpečné! - vzrušene zvolal Guatil a ťahal Jiskru preč od šachty.
Jiskrovi nebolo treba dva razy hovoriť.

Prebehli po výkope a utekali od kopca až k najvzdialenejšiemu okraju čistiny. Tam vyliezli na obyčajný široko rozkonárený strom, pohodlne sa usadili na hrubých vetvách a nedočkavo sa zahľadeli na otvorené dvere krytu.

20

Nekonečné divé húštiny fabiolských pralesov sa ozývali zvyčajnými dennými zvukmi. Doakléna majestátne plávala po vyleštenom nebeskom blankyte k zenitu svojej moci a krásy. Príroda pokojne čakala na zrodenie jedného zo svojich najpodivuhodnejších výtvorov, ktorý človek už stačil objaviť a prispôsobiť svojim neukojiteľným potrebám, a vôbec preto nesmútila, ani sa neradovala.
Len dvaja opálení dlháni, ktorých odevy, prednedávnom striebristé, boli teraz poriadne zababrané od hliny, sedeli v korune košatého stromu a vyjavené čakali na ten zázrak. Vedeli, že určite príde, a to ich nielen vzrušovalo, ale privádzalo priam do akejsi radostnej extázy. V čiernom otvore krytu sa zjavilo čosi oslnivo biele.
- Drion vychádza von! - zvolal Guatil.
- Som zvedavý, ako sa tými dverami pretlačí! Ako ho poznám, iste rozhádže celý kopec! - ozval sa Jiskra.
- Ale kdeže! Ani za mak tomu nerozumieš! Teraz je v stave podobnom plazmatickému. Pozeraj, ako sa krásne suka von!
A naozaj, biela hmota sa súkala dverami do výkopu ako fantastická ohnivá pasta z obrovskej tuby. No neroztekala sa, ale plazila sa dopredu zvíjavými pohybmi a vyvolávala tak dojem niečoho naozaj živého. Nie pasta, ale akýsi iskrivo biely rozprávkový červ vyliezal z dvier krytu. Keď prešiel po výkope a doplazil sa na otvorené priestranstvo pred kopcom, žiaril už ako obrovský prút železa, rozžeravený do biela. No zároveň sa zdal priehľadný. Bolo jasne vidieť, ako v ňom niečo pulzuje a prelieva sa a ako sa tam mihajú na všetky strany rýchlo sa zvíjajúce modré pásy.
Na voľnej čistine sa červ zastavil, nadvihol slepú hlavu a začal sa zvíjať do klbka. A z dverí krytu sa neprestajne ďalej súkalo jeho nekonečné hrubé telo. Keď konečne vyliezol von aj chvost toho ohnivého červa, bolo ho už na čistine poriadne veľké klbko. Chvost sa so syčaním pretiahol po výkope a o chvíľu splynul s klbkom, ktoré už teraz dosiahlo veľkosť skutočného driona. Ale jeho premeny neboli ešte celkom ukončené. Ešte stále sa chvel, zaobľoval sa do presných tvarov gule, strácal priezracnosť a belosť a sálala z neho páľava a ostrý dráždivý pach.
- Už po šiesty raz som svedkom týchto premien, a zakaždým na mňa pôsobia otriasajúco, - priznal sa Guatil. - Lagreem tvrdí, že to psychohmota vyvoláva v človeku také nesmierne vzrušenie. Ani on sa mu nikdy nemohol ubrániť, a drionov už videl v takomto stave peknú hŕbu. Vraj je v tom čosi zo zrodenia človeka...
- Celkom by som tomu veril, - ozval sa Jiskra zmeneným hlasom. - Ale u mňa to vyvoláva trochu iné predstavy. Skôr mám pocit, akoby som sa prizeral zrodeniu novej planéty...
- Možno máš pravdu, kamarát. Niečo na tom je. Drion sa rozhodne skôr podobá kozmickým útvarom než takému slabému tvorovi, akým je človek. A napriek tomu je v ňom čosi zo živej rozumnej bytosti.
- Je to niečo veľmi záhadné a mocné. Čudujem sa, že sa vôbec podriaďuje človeku. A ešte s takou ochotou, akoby to nemalo iné poslanie.
Ešte chvíľu sa rozprávali, kým sa guľa na čistine nepremenila na dokonalý drion, ktorého antracitová čerň svedčila o tom, že je v stave pokoja a úplne pripravený vykonávať rozkazy ľudí.
Až teraz priatelia zliezli zo stromu a pristúpili k novozrodenému drionu.
- Vítam ťa, drion! Si krásny a mohutný! - nadšene zvolal Jiskra a potľapkal čiernu guľu po hladkom boku, akoby to bol kôň. Bol presvedčený, že mu drion rozumie a že ho jeho slová potešia.
- Ešte ho musíme vyskúšať, - upozornil Guatil.
- Prečo? Veď je dobrý.
- Je to predpis.
- Tak dobre, vyskúšame ho. Aké úkony musí vykonať?
- Nič zvláštne, len niekoľko geometrických tvarov. Skúša sa vlastne len to, ako rýchlo reaguje na rozkazy.
- Tak dobre. Drion, pozor! Predveď nám kocku, pyramídu a valec vysoký dvadsať metrov!
Drion nemeškal ani sekundu. Prekvapujúco rýchlo sa premenil na kocku, potom na ihlan a nakoniec na vysoký valec. Valcom aj zostal, kým to Jiskra neodvolal.
- Stačí? - spýtal sa potom Guatila.
- Úplne. Má dokonalé reakcie. Jiskra znova oslovil drion:
- Skúšku si urobil na jednotku! A teraz nás oboch vezmi dovnútra a daj sa nám najesť! Sme strašne hladní!
- Václav, čo si to vykonal! - vykríkol Guatil, ale už bolo neskoro.
V okamihu sa obaja ocitli v úplnej tme a niekto im pchal do úst akési pokrmy, ktoré ani nemohli spoznať.
- Prikáž mu, aby nás zasa pustil von! - kričal Guatil, odstrkávajúc od seba prívalneznámych jedál.
Jiskra pochopil, že niečo poplietol, a chytro dal príslušný rozkaz. Bác, a boli znova vonku. Len tváre mali zababrané niečím, čo podozrivo pripomínalo paradajkovú omáčku.
- Áno, je to paradajková omáčka, - zamrmlal Jiskra po česky. - Myslel som na ňu, keď som povedal, že sme hladní.
A potom sa spýtal Guatila po ortomiránsky :
- Čo to má znamenať, priater drionológ? Prečo bola vnútri taká tma a prečo nás drion kŕmil ako vtáčence?
- Pretože drion je zatiaľ iba drion, - s úsmevom odvetil Guatil. - Má v sebe potenciálnu možnosť stať sa čímkoľvek. Ale bez rozkazu sa tým nestane. Chcel si dovnútra a chcel si jesť. Tak ťa drion vzal dovnútra a pokúsil sa ťa nakŕmiť. Mimochodom, čo nám to silou-mocou pchal do úst? Nejaké vaše národné jedlo, však?
- No, niečo také.
- Chuťovo to nie je zlé. Ale vráťme sa k veci. Na tvoj rozkaz sa drion teraz môže premeniť na čokoľvek, na čo si spomenieš. Môže to byť palác, športový štadión, maják, mohutný laser, ponorka, plávajúci ostrov s najkrajšími

záhradami, šľahačková torta veľká ako hora, ba aj miliónová armáda najdokonalejších robotov. Skrátka a dobre, v neživej prírode ani v oblasti nespočetných predmetov vytvorených človekom nejestvuje nič, čo by drion nemohol zo seba urobiť. Môžeš dokonca uplatniť svoju fantáziu, ale ani tým možnosti driona nevyčerpáš.
- To je všetko krásne, Guatil, ale čo máme urobiť, aby sme sa najedli, umyli a v pokoji si odpočinuli?
- Prikázať mu, aby sa premenil na kozmickú loď! Mám v pamäti všetky príslušné príkazy potrebné na to, aby sa drion premenil na kozmickú loď s celým nevyhnutným vybavením. Robíme ich všetky podľa jednotného projektu, ktorý vypracoval Omniment. Je to veľmi účelný projekt, a tak si ho ponecháme. Ja ti budem príkazy predriekať a ty ich tlmoč drionu.
- V poriadku, Guatil, môžeš začať.
Odovzdanie pokynov, ktoré mali premeniť drion na dokonalú kozmickú loď, trvalo pätnásť minút. Niekoľko ďalších minút museli čakať, kým sa to v čiernej guli definitívne usporiadalo. Až potom sa ozval povel, aby drion prijal ľudí na palubu.
Tentoraz sa drion správal presne tak, ako sa od neho očakávalo. Vytvoril vstupný otvor a vyhodil biele zdvíhadlo, ktorým pohodlne a rýchlo premiestnil ľudí do jasne osvetlenej vstupnej haly s ružovými stenami. Jiskra sa až zarazil, ako sa tu všetko podobalo jeho vlastnému drionu. Chýbalo len, aby sa vytvoril oválny priechod v stene a vbehla usmievavá Miel...
Guatil sa mu dotkol pleca:
- Václav, musíme sa dať do poriadku a hádam aj najesť. Len sa na seba pozri, aký si zababraný od hliny!
- Máš pravdu, Guatil, ideme.
O pol hodiny sedeli priatelia čistí a vymydlení v modrej izbe pri zázračnom oranžovom stole a oddávali sa najzákladnejšej radosti ľudskej existencie, radosti z dobrého jedla a chutných nápojov. Objednali si u driona každý podľa svojho gusta a drion im vyhovel ako najlepší kuchár. Jiskra si po jedle rozkázal cigaru a Guatil akúsi aromatickú tyčinku, ktorú najskôr labužnícky ovoňal a potom si z nej pomaly odhrýzal. Zároveň sa radili, čo ďalej.
- Musíme sa spojiť s Lagreemom a spýtať sa ho, kam máme dopraviť nový drion, - povedal Guatil.
- Vari je tu ešte iný kozmodróm ako pri sútoku Onágy a Niomy? - nechápavo sa spýtal Jiskra.
- To nie, iný kozmodróm na Fabiole neexistuje, aj keď niektoré kryty drionov sú na odvrátenej strane planéty. Napriek tomu nie je vylúčené, že dostaneme iné pokyny. Nepoznáme predsa situáciu a nevieme, koľkých drionov sa zmocnili ostatní oranovia. Nie je vylúčené, že budeme musieť odletieť na obežnú dráhu a pomôcť pri odstraňovaní Arkasových pozorovateľov. Za päť dní sa mohlo stať všeličo.
- Teda sa zúčastníme na zápase drionov v kozme? No, to je naozaj zaujímavé! - oživené zvolal Jiskra. - Ale nemali by sme strácať čas! Máš so sebou pliasan?
- Pravdaže.
- Tak poď von, kamarát!
Keď znova stáli na čistine pred drionom, vytiahol Guatil pliasan, malé zrkadielko s tlačidlami, fungujúce na princípe telespojenia, a rýchlo ho vyladil. O chvíľu sa zrkadielko rozsvietilo a ukázalo maličkú postavičku Lagreema, ako stojí po pás v tráve neďaleko čierneho driona. Držal v ruke taký istý pliasan a tvár mal veľmi ustarostenú. No jeho hlas sa rozľahol prekvapujúco mocne:
- No konečne, Guatil! Od včerajška sa pokúšam s tebou spojiť! Už som chcel po vás poslať záchrannú výpravu. Čo je s vami? Máte drion?
- Zdržali sme sa na ceste, Lagreem. Bola dosť namáhavá. Často sme sa museli presekávať. Druingy a tak... Skrátka, zdržalo nás to o celý deň. Ale teraz je už všetko v poriadku. Drion číslo 20-127 je vytiahnutý na povrch, upravený na kozmickú loď a uvedený do stavu pohotovosti.
- Výborne, blahoželám! Ako sa má Václav? Je po tom všetkom v poriadku?
- Dokonale. Správal sa ako skutočný oran. V prekonávaní ťažkostí ma značne prevyšoval. A nakoniec, bez mocného impulzu jeho vôle by sme drion nikdy neboli dostali na povrch. Moje impulzy sa totiž neukázali dostatočne silné. Jednoducho sklamali...
- To nič, Guatil, nezaťažuj si tým hlavu. Poznám psychické cvičenia, ktoré túto chybu ľahko odstránia. Ešte vytiahneš viac drionov ako ja. A Václavovi odkáž, že mám z neho radosť. Alebo je nablízku a počuje ma?
- Áno, je tu so mnou.
- Zdravím ťa, Václav, a blahoželám ti k prvému drionu, ktorému si pomohol na svet. Ako sa ti to páčilo?
- Bolo to strhujúce! V živote som nič podobné nezažil. A ďakujem vám za blahoželanie. Ako sa vodí Miel?
- Je v poriadku. Len sa trápila, že dlho mlčíte.
- Odovzdajte jej pozdrav odo mňa a od môjho priateľa Guatila. Vravím to za neho, pretože sám by sa na to nikdy neodvážil!
- Ďakujem, odovzdám. Som rád, že máte dobrú náladu. A teraz obaja počúvajte. Okamžite štartujte a leťte sem, na kozmodróm. Rýchlosť zvyčajná pre atmosféru, výška tritisíc metrov. Fabiolu musíme šetriť! Tak do toho a čoskoro do videnia!
Pliasan zhasol a Guatil pozrel na Jiskru.
- Za ten pozdrav odo mňa ti ďakujem. Bolo to od teba pekné. A inak, ako vidíš, Lagreem nás sklamal. Kozmická bitka drionov sa odvoláva. Zrejme sme získali početnú eskadrónu drionov a pozorovateľov už zneškodnili bez našej účasti. Prvá časť Lagreemovho plánu je teda úspešne splnená. A teraz vpred, kapitán kozmickej lode! Spiatočná cesta nám ubehne za niekoľko minút...!

21

Komtur Arkas sa po prvý raz v živote dostal do situácie, ktorú možno označiť len jediným výrazom: slepá ulička.
Asi pred hodinou sa mu prerušilo spojenie s desiatimi drionmi pozorovateľmi, krúžiacimi okolo planéty Fabioly na desiatich rôznych obežných dráhach. Posledné rádiové správy, ktoré dostal od robotov pozorovateľov, boli na jedno kopyto a zneli asi takto:
- Tu robot druhej kategórie Gon na palube driona 7-047. Mimoriadne hlásenie. Od planéty Fabioly sa blížia dva neznáme driony. Signalizujú svetlami, že sú v havarijnej situácii, a žiadajú pomoc. Pravdepodobne majú poruchu palubných logátorov, pretože na rádiovýzvy neodpovedajú. Nie je vylúčené, že patria k nášmu oddielu pozorovateľov. V každom prípade idem k nim, aby som im poskytol pomoc. Najneskoršie o hodinu podám podrobné hlásenie. Zatiaľ končím. Robot druhej kategórie Gon.
V intervaloch niekoľkých sekúnd dostal Arkas desať takýchto rádiových správ. Najprv v ňom vyvolali údiv a potom hlboké znepokojenie. Domnienky pozorovateľov, že ide o kolegu z oddielu, boli zrejme mylné. Každý pozorovater hlásil, že sa k nemu blížia dva driony, svetelne signalizujúce havarijnú situáciu. Havarovaných drionov muselo byť teda najmenej dvadsať! Ale odkiaľ sa tam vzali? A prečo tak odrazu všetky havarovali? A prečo sa tak organizovane rozdelili do párov...?
Roboty pozorovatelia sMbili podať podrobné hlásenia najneskoršie o hodinu. Ale hodina už dávno uplynula, a ony stále nič! A na rádiové výzvy neodpovedajú!
Fabiola! Planéta rezervácia! V jej útrobách, prísne zamaskované, dozrievajú v krytoch nové driony... Prečo spupný cudzinec z planéty Zem zamieril práve na Fabiolu? Azda mu to poradila Miel? Alebo dokonca sám Lagreem? Nezmysel...! Napokon, to sa dá lahko skontrolovať.

Arkas stisol kláves na robota sekretára.
- Potrebujem okamžité spojenie s Lagreemovým domom!
O niekoľko sekúnd robot sekretár ohlásil, že Lagreem je pripravený hovoriť. Vzápätí sa ozval pokojný, na celej Auriule známy hlas vynikajúceho vedca Lagreema :
- Srdečne vás zdravím, komtur! Prečo tá naliehavá výzva? Máte niečo nové o mojej pochabej dcérke Miel?
- I ja vás zdravím čo najúctivejšie, Lagreem! O vašej dcére vám zatiaľ nemôžem oznámiť nič nové, iba ak... No ak dovolíte, najskôr by som sa vás chcel na niečo spýtať.
- Zrejme vás niečo rozrušilo, milý komtur. Váš hlas znie čudne. Rád vám pomôžem. Pýtajte sa teda, pýtajte!
- Pokiaľ viem, Lagreem, pred piatimi dňami vás navštívil kuriér cudzinca z planéty Zem, antropomorfný robot Rasulko. Oznámil vám tento robot, že vaša dcéra Miel dobrovoľne zostala v drione, ktorý cudzinec Jiskra násilím obsadil?
- Áno, povedal mi to.
- Ako ste na to reagovali?
- Ako by bol reagoval na mojom mieste každý poctivý Auriulčan a milujúci otec. Hlboko ma to ranilo. No nepovažoval som za správne zasahovať do záležitostí svojej dcéry. Je dospelá, plnoletá, má právo na samostatný osobný život, na samostatné spojenie s Omnimentom. Napokon, ani ma neprosila o pomoc. Odkázal som jej po robotovi, že jej želám zdravie a šťastie.
- To je všetko?
- Zbytočná otázka, komtur.
- Prepáčte. Teraz si teda vypočujte, čoho sa vaša dcéra dopustila ďalej. Po návrate robota kuriéra do ukradnutého driona odletel tento drion ihneď na planétu Fabiolu, kde pristál na kozmodróme. Zatiaľ necháme bokom zásadu, že prístup na Fabiolu majú radoví Ortomiranci prísne zakázaný, o obyvateľoch mimoortomiránskych planét ani nehovoriac. Teraz ma zaujíma niečo iné. Prečo sa Miel odrazu rozhodla pre Fabiolu a odkiaľ mohla vedieť o existencii zamaskovaného kozmodrómu pri sútoku Onágy a Niomy?
- Zachádzate priďaleko, komtur. Som takisto nemilo prekvapený týmto novým priestupkom svojej dcéry. Jedine preto vám objasním momenty, ktoré vás znepokojujú. Na Fabiolu sa moja dcéra vydala podistým preto, že je to jediná planéta, ktorú Omniment nekontroluje. A kozmodróm na Fabiole predsa pozná každý drion.
- Môžete mi teda potvrdiť, Lagreem, že vy osobne s tým nemáte nič spoločné?
Arkas zámerne položil túto priamu otázku. Vedel, že taký Auriulčan ako Lagreem sa neuchýli ku lži, ani keby mu hrozila smrť. Lagreemova odpoveď nasledovala okamžite a bez najmenšieho zaváhania:
- Potvrdzujem vám, komtur, že nemám nič spoločné s odletom Miel a cudzinca Jiskru na Fabiolu. Moja čestnosť a úprimnosť, moje myšlienky a city sú pre Omniment otvorenou knihou. Na rozdiel od vás, komtur, som v neprestajnom kontakte s Omnimentom, aj keď mám rovnaké práva rozhodovania ako vy.
- Prosím o prepáčenie, Lagreem. Položil som vám takú nehorázne priamu otázku jedine preto, že ma k tomu prinútila vážna situácia.
- S touto nehorázne priamou otázkou ste sa nemali obrátiť na mňa, ale na Omniment. Bolo by to oveľa slušnejšie. Napokon, ak ste v mimoriadne ťažkej situácii, som ochotný vám odpustiť a vypočuť vás.
Komtur mu stručne vyložil záhadnú udalosť s dvadsiatimi havarovanými drionmi na obežných dráhach Fabioly. No ani potom v ľadovo pokojnom Lagreemovom hlase nezaznel ani náznak rozčúlenia.
Povedal :
- Nevidím dôvod k panike, komtur. Drionové kryty sú na Fabiole rozmiestnené na rozľahlej ploche, uprostred neprístupných lesov. Ich zemepisné súradnice poznám iba ja a Omniment. Ani s pomocou mojej pochabej dcéry, ktorá,

mimochodom, nemá tušenie o existencii drionových krytov, sa ten jej povstalec Jiskra nemôže zmocniť jediného driona. O eskadre dvadsiatich lodí už ani nehovorím. Skôr by som povedal, že havarované driony patria k tým, ktoré ste poslali do oblasti guľovitých hviezdnych zoskupení. Pokiaľ viem, nevrátila sa odtiaľ ani jedna loď. Berte to teda tak, že sa ich teraz vracia odrazu dvadsať a my sa konečne dozvieme aspoň niečo o tom záhadnom kúte Galaxie. Hodí sa vám také vysvetlenie, komtur?
- Je dokonale logické, Lagreem, ako všetko, čo vychádza z vášho geniálneho mozgu.
- Nó tak vidíte. Z mimoriadnej situácie som vás síce nedostal, ale aspoň som jej dal správnu náplň. Dvadsať havarovaných drionov, vracajúcich sa z oblasti guľovitých hviezdnych zoskupení, predstavuje možno všetko, čo nám zostalo z obrovskej drionovej armády, ktorá sa ta vybrala s deguolizačným poslaním. Uvedomte si, komtur, že guľovité hviezdne zoskupenia sú úplne neprebádanou oblasťou a dá sa predpokladať, že sa tam vyvinuli také ľudské civilizácie, ktorým my s celým Ortomiránom nesiahame ani po členky. Vôbec sa nebudem čudovať, keď vzápätí po havarovaných drionoch dostaneme odtiaľ kozmickú návštevu, s ktorou si nebudeme vedieť rady. Predstavte si, že ako odplata za našu deguolizáciu prídu nás liečiť povedzme na samoľúbosť a trúfalosť. Milý komtur, v našom zložitom vesmíre je možné všetko. Myslím teda, že by ste mali zamerať svoju pozornosť nie na malicherný konflikt s pojašeným hosťom z ďalekej a bezvýznamnej planéty, ktorému sa podarilo ukradnúť nám jeden drion a získať pre svoje absurdné plány jednu pochabú kozmonautku, ale na oveľa dôležitejšie a vážnejšie veci. Napríklad na možnosť skorého stretnutia s takým kozmickým protivníkom, ktorý je zo všetkých stránok neporovnateľne silnejší ako my.
- Ďakujem vám za radu, Lagreem. Nechcem tvrdiť, že ste ma upokojili. Vaša domnienka stavia predo mňa oveľa zložitejšie a vážnejšie úlohy. No predsa som rád, že moje pochybnosti o vás sa ukázali ako celkom bezpredmetné. Ešte raz vás prosím o odpustenie!
- Prijímam vaše ospravedlnenie, komtur. Veľa úspechov!
Rozhovor s Lagreemom značne uvoľnil napätie, v ktorom sa Arkas nachádzal. Predpoveď o možnosti vpádu oveľa silnejšieho protivníka z kozmu nebola síce povzbudzujúca, ale koniec koncov, bola to len číra domnienka. A potom - obrana kozmických hraníc Ortomiránu nepatrí do kompetencie komtura Arkasa. Prijme teda vracajúce sa driony, prevezme od nich získané informácie a odovzdá ich Omnimentu. A supermozog si už s tým dajako poradí...
Ako by sa však komtur zatváril, keby sa dozvedel, že pred chvíľou sa nerozprával s Lagreemom, ale s jeho mechanickým náhradníkom ergonom a že Lagreem bol v tom čase na Fabiole a práve sa rozprával s tým „pojašeným hosťom z ďalekej a bezvýznamnej planéty"...

22

Nebola to pokojná priateľská beseda medzi štyrmi očami. Jiskra a Lagreem sa rozprávali v rozsiahlej konferenčnej sieni, ktorú drion vytvoril vo svojom vnútri, v prítomnosti Miel, Guatila a ďalších stopäťdesiatich oranov, ktorých Lagreem privolal na Fabiolu. Nebol to ani rozhovor, ale skôr zásadový spor.
Začal sa v okamihu, keď sa malo rozhodnúť, kto sa pomocou riolu premiestni na Auriulu a predloží Arkasovi a jeho prostredníctvom aj Omnimentu rozhodujúce ultimátum. Lagreem celou váhou svojej autority trval na tom, že to musí byť robot, a dokonca navrhoval, aby Jiskra na tento účel obnovil svojho nedávneho kuriéra. Všetci s tým súhlasili, len Jiskra nečakane vyslovil námietku:
- Pokiaľ celej veci rozumiem, - povedal, - táto akcia má byť záverečná a od jej úspechu bude závisieť úspech celého nášho podujatia. Som presvedčený, že robot niečo také nezvládne. Naše ultimátum síce prednesie, to áno. Ale čo ďalší rozhovor s Arkasom a hlavne s Omnimentom? Môžeme robotovi naprogramovať všetky zvraty a nečakané smery takého zložitého rozhovoru? Nemôžeme. A vôbec, tým by sa všetko len pretiahlo. Ani Arkas, ani Omniment nebudú brať robota vážne a najskôr skontrolujú, či je naozaj všetko tak, ako tvrdí. To znamená kontrolu čiernych tunelov, či sú naozaj zablokované, kontrolu našich možností, kontrolu krytov na Fabiole a tak ďalej. Tieto prieťahy nám môžu jedine uškodiť, pretože Omniment tak získa čas a možno mu nakoniec príde na um, aby preskúmal svoj pôvodný program. A to bude náš koniec. Nie, Lagreem, hoci sa hlboko skláňam pred vaším vysokým intelektom, v tomto bode vám musím rozhodne oponovať.
Ultimátum musí predniesť živý človek. Je to nevyhnutné pre úspech veci.
- Pre každého človeka je to nesmierne riskantné, - pokojným hlasom namietol Lagreem. - Každého človeka Omniment podriadi svojej vôli, donúti ho vyzradiť náš zámer a potom ho natrvalo podrobí deguolizácii. Na túto úlohu sa hodí jedine robot.
- Človeku predsa možno dať stanor. Ten ho bezpečne ochráni pred vplyvom Omnimenta.
- To nepôjde. Stanor sa dá použiť iba tajne. Len čo Omniment zistí, že človek odporuje jeho vôli, okamžite pochopí, čo to znamená, a dá z toho človeka násilím odstrániť všetko, čo mu bude podozrivé. Navyše sa stanor ani nedá ukryť. Bude trčať vyslancovi na hlave ako neforemný klobúk a hneď padne do očí.
- Tak teda treba rokovať bez stanoru, priamo a otvorene. Som presvedčený, že taká smelosť a otvorenosť zapôsobí na Omniment väčšmi ako akékoľvek bezpečnostné opatrenia vrátane robota. Zbadá, že sa ho nebojíme a že s ním hovoríme čestne.
- Dobre, Václav, povedzme, že máš pravdu. Ale kto bude ten človek, ktorý sa odváži do levovej jamy?
- Hoci ja, Lagreem! - pohotovo zvolal Guatil.
- Nikoho zo svojich oranov ta nepustím. Ani teba, Guatil! Takú márnu obeť si nevezmem na svedomie! - rozhodne vyhlásil Lagreem.
- Tak teda pôjdem ja, - pokojne povedal Jiskra. - Nie som predsa oran a nepodlieham vašim rozkazom. A keď sa to tak vezme, je to v prvom rade moja záležitosť. Viem, vám ide o odstránenie Omnimenta. Ale mne predsa tiež, veď inak

neuchránim svoju planétu pred deguolizáciou. Mám teda o dôvod viac, aby som priviedol Omniment k zániku. Žiadam teda, aby ste mi poskytli riol a všetky potrebné dispozície.
V radoch oranov tlmene zašumelo na znamenie nesúhlasu, ale šum prehlušila Miel, ktorá dovtedy len znepokojene počúvala slovný spor medzi otcom a manželom.
Prudko vyskočila a zvolala:
- Václav, spamätaj sa! Omniment ťa určíte zničí! Bude to zbytočná obeť! Keď nechceš myslieť na seba a si odhodlaný obetovať sa pre svoju rodnú planétu, tak aspoň kvôli mne to nerob! Tá obeť ani trochu nepomôže, ver mi! Ty nevieš, aký je Omniment nepovolný a krutý! Áj on je robot, a preto sa na rokovanie s ním hodí jedine robot!
- Upokoj sa, drahá, - chlácholil ju Jiskra. - Nikdy by som predsa nešiel na istú popravu. Natoľko ma už musíš poznať. Ani pochybné riziko by som nepodstúpil. Nie som nijaký hazardný hráč a navyše viem, že som tu jediným obhajcom Zeme. Ak zahyniem, nikto ma nezastúpi. Ak som odhodlaný rokovať s Omnimentom osobne, musíš mi veriť, že to naozaj dopadne dobre.
- Ako ti môžem veriť, Václav, keď ani neviem, na čom sa zakladá tvoja neochvejná sebadôvera! Aspoň to mi povedz! - prosila ho Miel so slzami v očiach.
- Dobre, Miel. Poviem to vám, Lagreem, i všetkým tu prítomným oranom. Moja sebaistota plynie z presvedčenia, že váš Omniment vôbec nie je taký bezcitný, neústupný a krutý supermozog, ako si všetci predstavujete. Mnoho som o tom premýšľal a mnohé sa mi na vašich predstavách nevidí. Chápem, že Omniment zostarol, že vám už nevyhovuje, že ho treba prerobiť, ale krutý a bezcitný nie je. Skôr mu akosi unikla pravá podstata ľudskosti, a preto si ju predstavuje dosť nepresne a skreslene. Povedzme jeho predstava o láske a šťastí. Umele u vás vytvára šťastné rodiny na vedeckom podklade genetickej znášanlivosti. Vám sa to vidí obludné. Ale manželia predsa v tej umelej zhode ani trochu netrpia a deti v takých rodinách prežívajú naozaj šťastné detstvo. U nás na Zemi sa skoro polovica manželstiev rozvádza, a čo pri tom zažijú deti, to ani nechcite vedieť. Ja viem, rodina je veľmi zložitý problém a je celkom možné, že Omniment v niečom robí chybu, keď ho rieši tak priamočiaro. No určite to nesvedčí o jeho krutosti a bezcitnosti. Skôr naopak. Podobne je to aj s deguolizáciou. Aj tu Omniment koná v mene ľudskosti, života a šťastia. Nedá sa mu predsa upriecť, že tým naozaj zachraňuje tisíce ľudských civilizácií, odsúdených na samovražedný koniec. Ale i v tom sa dopúšťa akejsi skrytej chyby, pretože zasa koná priamočiaro a neústupne. A podobne by som mohol pokračovať ďalej. Pozerám sa na to všetko nezaujato, a preto si myslím, že mnohé vidím v správnejšom svetle ako vy. Pre vás je Omniment tyran a krutý diktátor, pretože vám vzal, čo je pre človeka najcennejšie - slobodu myslenia. Myslí za vás, tvorí za vás, rozhoduje za vás. No zároveň vám akosi uniklo, že práve Omniment vám pomohol vytvoriť nevídaný hviezdny štát Ortomirán a v ňom najšťastnejšiu a najspokojnejšiu ľudskú spoločnosť. Skrátka a dobre, ja sa Omnimenta nebojím a som presvedčený, že na základe takéhoto prístupu ho dostanem presne tam, kde ho chcete mať. Pomôžem starcovi k okamžitému a bezbolestnému koncu, keď už sa s ním nič iné nedá robiť.
Diskusia ešte nejaký čas pokračovala, ale Jiskra v nej nakoniec získal úplnú prevahu. Aj Miel mu uverila.

23

Komtur Arkas po rozhovore s Lagreemom rozvinul búrlivú činnosť. Spojil sa s kozmodrómom drionov na Auriule a prikázal hlavnému kontrolórovi, robotovi prvej kategórie Timdanovi, aby pripravil všetko potrebné na pristátie dvadsiatich havarovaných drionov, ktoré čoskoro majú priletieť na Auriulu. Potom sa spojil so zdravotnou službou, hlavne s odborníkmi na koarigony, a povolal ich do stavu pohotovosti. Ktovie, čo havárie spôsobili kozmonautkám. Ešte sa chcel spojiť s veliteľom obrany kozmických hraníc komturom Batinurom, aby ho upozornil na možnosť vpádu nebezpečných kozmických votrelcov, ale k tomu sa už nedostal. Zrazu sa mu naliehavým signálom prihlásil robot sekretár, a keď ho Arkas zapol, tenučký hlások mu oznámil ohromujúcu novinu:
- Splnomocnený posol od veľaváženého Lagreema práve prišiel z planéty Fabioly a žiada o neodkladné prijatie v štátne dôležitej a nanajvýš naliehavej veci!
- Čože? Lagreemov posol z Fabioly?! - zahrmel komtur, ktorý sa už naozaj prestal ovládať. - Odmietnuť! Rozhodne odmietnuť! Je to falošný posol! Pred hodinou som s Lagreemom hovoril! Nemôže byť súčasne na Auriule aj na Fabiole!
- Posol tvrdí, že Lagreem je na Fabiole! - tvrdošijne pišťal robot sekretár.
Arkas už chcel buchnúť do klávesu, aby ho robot ďalej neotravoval, keď vtom samy od seba sa rozsvietili červené svetlá a ozvalo sa trúbenie lesného rohu. Arkas mrzuto vstal a obrátil sa k amplionu. O chvíľu začul božský hlas Omnimenta:
- Arkas, neodmietajte Lagreemovho posla. Bola by to chyba. Prijmite ho a buďte so mnou v stálom kontakte. Podotýkam: Lagreemove myšlienky dosiaľ prúdia ku mne z jeho domu na Auriule na zvyčajnej kódovej vlne. Preto vás vyzývam k najvyššej opatrnosti a bdelosti, komtur Arkas.
To bolo všetko. Hlas zmĺkol, lampy zhasli.
- Nech vstúpi posol veľaváženého Lagreema, - povedal Arkas do mikrofónu a uprel zamračený pohľad na dvere. Komtur bol presvedčený, že posol slávneho Auriulčana bude robot tretej kategórie. Aké však bolo jeho prekvapenie, keď sa dvere prudko rozleteli a do pracovne vstúpil vysoký plecnatý muž v striebristom kozmickom odeve, v priliehavej čiapočke a s akýmsi čudným prístrojom na chrbte. Kým sa komtur stačil spamätať, zastal pri chôdzi pred jeho stolom, mierne sa uklonil a povedal:
- Želám vám veľa zdravia, slávny komtur! Som inžinier Václav Jiskra z planéty Zem. Váš krajan Lagreem ma poveril, aby som vám v jeho mene predniesol veľmi závažný návrh.
- Tak vy ste ten Václav Jiskra, ktorého pred chvíľou v rozhovore so mnou označil Lagreem za pojašeného hosťa z

ďalekej bezvýznamnej planéty. Vidím, že ste naozaj pojašený, keď mi chcete nahovoriť, že vás za mnou posiela sám Lagreem. Kedy ste sa s ním vlastne rozprávali?
- Ak máte na mysli Lagreema, významného vedca a otca kozmonautky Miel, ktorá je mojou ženou, potom som sa s ním rozprával presne pred hodinou na planéte Fabiole.
- Osobne?
- Áno, komtur, osobne ako teraz s vami.
- Je to dvojnásobná nehorázna lož! Pred hodinou bol Lagreem na Auriule a je tu dosial. A po druhé, neusilujte sa presviedčať ma, že ešte pred hodinou ste boli na Fabiole. Ani drion neprekoná túto vzdialenosť za hodinu. Len zrýchlenie a brzdenie mu trvá najmenej šesť hodín, a vy by ste museli ležať v koarigone. Neviem, čo máte v úmysle, ale bezočivo mi klamete do očí!
- Upokojte sa, komtur; neklamem. Na premiestnenie z Fabioly na Auriulu som nepotreboval ani hodinu, ani šesť hodín. Premiestnil som sa v zlomku sekundy, a nepotreboval som na to nijaký drion. Aby sme sa už touto otázkou ďalej nezaoberali a radšej prešli k veci, prezradím vám, že som na cestu kozmom použil desať rokov starý Lagreemov vynález, ktorý sa volá vyrovnávač priestoru alebo riol. Mám ho na chrbte. A teraz mi už, prosím vás, dovoľte, aby som si sadol. Nie som zvyknutý rozprávať sa postojačky, najmä keď môj partner pohodlne sedí.
- Lagreemov vynález? Desať rokov starý? Ak hovoríte pravdu, inžinier Jiskra, je to neslýchaný prípad utajenia informácií!
- Komtur, ešte raz vám radím, ponúknite mi miesto a pozorne si vypočujte, čo vám mám predniesť v Lagreemovom mene.
Arkas chvíľu mlčky hľadel na Jiskru. Klame ten človek, alebo neklame? A ak klame, čo tým asi sleduje? Stačí predsa zavolať Lagreemovi a požiadať ho, aby sem ihneď prišiel, a celá lož sa odhalí. Jiskra však nevyzerá ako hlupák a určite si takú možnosť uvedomuje. Bude hádam naozaj rozumnejšie, keď si ho najskôr vypočuje.
- Dobre, inžinier Jiskra, sadnite si a hovorte. Vypočujem vás, keď už ste tu.
- Ďakujem vám, komtur.
Jiskra sa uvelebil v kresle, zapálil si cigaretu, na ktorú Arkas pozrel s pohŕdaním a odporom, a rozvážne začal hovoriť:
- Vážený komtur, môj tesť Lagreem má mimoriadne vyvinutý cit pre spravodlivosť. Preto sa rozhodol, že pomôže mne a mojej žene Miel vo veci, ktorú hájime. Z ortomiránskeho hľadiska to nie je nijaká svetoborná záležitosť. Ide nám len o to, aby Ortomirán vynechal moju planétu Zem z celogalaktického deguolizačného procesu a aby sa jej poskytla možnosť prirodzeného vývoja podľa vlastných zákonov. Keďže Lagreem vie, že Omniment nie je ochotný vypočuť si nijaké logické presviedčanie, rozhodol sa, že v tomto celkom výnimočnom prípade použije istý nátlak. Na to, ako iste chápete, treba silu, a to dosť veľkú. Lagreem a jeho početní priatelia, ktorí sa k nemu za týmto účelom pripojili, sa už zmocnili sedemdesiatich dvoch drionov na planéte Fabiole a ďalších desiatich na obežných dráhach blízko Fabioly. Dúfam, že mi aspoň o tých desiatich, na ktorých boli vaši pozorovatelia, uveríte na slovo, pretože s nimi určite už najmenej dve a pol hodiny nemáte spojenie. Tridsať drionov poslal Lagreem strážiť vstupy do čiernych tunelov.

Ostatné driony strážia prístupy k Fabiole. Vážený komtur, môžeme zablokovať a zajať akékoľvek množstvo drionov, ktoré vyšlete do oblastí kontrolovaných našimi drionmi. Ak o tom pochybujete, môžete to skúsiť. Čím viac ich proti nám pošlete, tým väčšia bude naša drionová eskadra. Vychádzajúc z tejto reálnej situácie, navrhuje Lagreem vám, komtur Arkas, a pravdaže, aj veľkému Omnimentu, ktorý si naďalej hlboko váži, aby ste pochopili nezvratnosť našich opatrení a skutočnosť, že vykonať násilnú deguolizáciu planéty Zem sa vám v nijakom prípade nepodarí. No ak sa zrieknete tohto neblahého zámeru, Lagreem odvolá všetky svoje opatrenia a v poriadku vám vráti všetky zajaté driony. Som poverený predniesť vám tento návrh, rokovať o ňom a vypočuť vašu odpoveď.
Jiskra zmĺkol a v pracovni zavládlo napäté ticho. Ohromený komtur úplne stratil reč. Zrazu sa opäť rozsvietili červená svetlá a rozľahol sa zvuk lesného rohu. Arkas mechanicky vstal a obrátil sa tvárou k ampliónu. Vzápätí Jiskra po prvý raz počul hlas Omnimenta:
- Ako chce Lagreem zadržať armádu zloženú z desaťtisíc drionov, ak ich všetky naraz vrhneme do jedného čierneho tunela, aby uskutočnili moje rozhodnutie o deguolizácii planéty Zem? Odpovedaj, ty nevďačný a nerozumný predstaviteľ ľudského plemena! Pýta sa ťa sám Omniment!
Aj Jiskra nevdojak vstal, skôr ako dal odpoveď. No hlas mu predsa znel stále rovnako pokojne a sebaisto:
- Veľký Omniment, cítim sa nesmierne poctený, že ste ma oslovili priamo. Ľudský rozum je len nepatrným atómom pred vaším nesmiernym rozumom. Rád vám pravdivo odpoviem na vašu otázku. Lagreem a jeho priatelia sú schopní zadržať a zajať neobmedzené množstvo drionov. Tento geniálny človek už desať rokov tajne pracuje na početných vynikajúcich vynálezoch. Výdatne na to využíva nekontrolovanú planétu Fabiolu, kam má neobmedzený prístup. Jedným z množstva Lagreemových úžasných výtvorov je aj takzvaný megarton. Je to mocný zosilňovač impulzov ľudskej vôle, fungujúci na princípe reťazových reakcií. Jeden megarton môže vytvoriť energetické pole v guľovitom priestore s priemerom jednej svetelnej hodiny. Ako vidíte, na celú planetárnu sústavu Doaklény stačí jediný megarton. A Lagreemova armáda ich má k dispozícii päťdesiat, čo bohato stačí aj na milión drionov, a toľko ich iste ani nemáte. Stačí vám taká odpoveď, veľký Omniment?
- Odpoveď je jasná a presvedčivá, - povedal Omniment. - Mám však ďalšiu otázku. Akým spôsobom hodlá Lagreem zadržať eskadru starých graviplánov, na ktoré energetické pole z jeho megartonov nemôže mať účinok?
- Lagreem je geniálny a úžasne plodný vedec. Zvážil aj túto vašu možnosť, veľký Omniment. Zastarané kozmické lode na gravitačný alebo jadrový pohon zlikviduje v hraniciach Ortomiránu. Presne pozná ich dislokáciu na všetkých planétach a bude ich ničiť hneď po ich štarte. Inú možnosť, žiaľ, nemáme, a preto vám v mene ľudskosti radíme, aby

ste posádky týchto lodí vytvorili výhradne z robotov. Lagreem nechce ničiť ľudské životy.
- Kto je spolčený s Lagreemom?
- Má tisíce stúpencov z radov najlepších auriulských vedcov.
- A celý ten obrovský zápas sa rozpútal iba preto, aby tvoja malá, ale vraj veľmi krásna planéta Zem dostala právo slobodne a nerušene zahynúť na guolu? Je to vôbec možné?
- Áno, veľký Omniment, celý ten zápas má iba jeden cieľ: uchrániť moju planétu pred deguolizáciou. U nás guola nie je, verte mi, veľký Omniment!
- Inžinier Jiskra, tvoje myšlienkové impulzy plynú ku mne celkom bez zábran. Azda tvoj geniálny Lagreem neprišiel na to, ako možno izolovať ľudský mozog pred únikom impulzov? Je to predsa jednoduché až strach!
- Taký ochranný prístroj vytvoril Lagreem už dávno.
- Prečo ho nemáš?
- Nechcel som ho. Viem, že ma môžete ovládnuť svojou vôľou, ale ja vám verím, veľký Omniment. Verím, že nie ste zlý.
- Si statočný muž, inžinier Jiskra. Nesklamem tvoju dôveru. Ale povedz mi, ako je to možné, že na jednej strane mi tak veľmi dôveruješ, a na druhej strane sa priečiš môjmu úsiliu o záchranu tvojej planéty? Alebo sa azda domnievaš, že tým sledujem nejaký skrytý cieľ?
- To nie. Ale nepoznáte našu planétu. Miel predsa...
- Veď to, Miel! - prerušil Jiskru Omniment. - Bol som s ňou v spojení len pár hodín, a dozvedel som sa o vás všetko podstatné. Tam u vás je stále len samá vojna a vraždenie. A to je predsa guola! O päťdesiat alebo o sto rokov objavíte atómovú energiu a to bude váš koniec. Narobíte si hrôzostrašné zbrane a potom sa už neudržíte a použijete ich. Je totiž lákavé skočiť dolu hlavou do priepasti. Koľko samovrahov máte u vás ročne na vaše dve miliardy obyvateľov?
- Neviem... Myslím si, že dosť.
- No tak vidíš. A vieš, koľko je v našej Galaxii obývaných planét? Nevieš? Tak ja ti to poviem. Na každých pätnásť slnečných sústav pripadá jedna planéta s vlastným rozumným ľudstvom. Všetkých hviezd vrátane vyhasnutých je v Galaxii vyše dvesto miliárd. Ten počet stále kolíše, pretože hviezdy sa rodia a umierajú rovnako ako ľudia. Hviezd s planetárnou sústavou máme okolo stopäťdesiat miliárd. No a ďalej sú už ľahké počty: planét s vlastným rozumným ľudstvom je teda až okolo desať miliárd. Miel mala najnižší výskyt guoly, ale môžeme ho ešte znížiť. Povedzme, že na päťsto obývaných planét pripadá len desať prípadov výskytu guoly, z toho jeden, ktorý sa už do tejto chvíle skončil katastrofou. I v takom prípade nám vychádza, že máme v Galaxii dvesto miliónov planét napadnutých guolou a dvadsať miliónov planét, ktoré guola už stačila zničiť. Ja viem, že dvadsaťtisíc drionov, ktoré som vyslal do Galaxie, aby hľadali a liečili guolu, je smiešne málo. Neobsiahnu ani pol percenta všetkých prípadov. No aj tak každá zachránená planéta, každá, inžinier Jiskra, znamená záchranu nielen miliárd žijúcich ľudských bytostí, ale aj záchranu celej neopakovateľnej ľudskej civilizácie. Logika nám vraví, že i bez môjho zásahu bude raz celá Galaxia naplno civilizovaná a obývaná. Ale to je logika krutá a neľudská. Iba preto natoľko trvám na deguolizácii tvojej planéty.
Na Jiskru táto správa Omnimenta zapôsobila otrasne, no nepodlomila jeho hlboké presvedčenie, že na Zemi guola nie je.
Len chvíľu bol zarazený, potom povedal:
- Veľký Omniment, nepochybujem, že vaše ciele sú humánne a čestné. Napriek tomu vás uisťujem, že v prípade Zeme ide o omyl. Dajte nám možnosť a čas, aby sme vás o tom presvedčili. O tisíc rokov dostihneme vo vývoji Ortomirán a možno tam, na okraji Galaxie, vytvoríme vlastnú hviezdnu federáciu. Už preto nám dajte šancu. Aj Lagreemovi ide o humánnosť a spravodlivosť. Má tisíce užitočných vynálezov, ktoré vytvoril on a jeho priatelia. Doteraz ich musel tajiť z obavy, že ho za samostatnú činnosť potrestáte. Teraz s radosťou využije príležitosť a odovzdá vám všetky informácie, aby ste ich rozšírili po celom Ortomiráne. Pristúpte na to, veľký Omniment! Vaša autorita bude potom ešte pevnejšia a ľudia vám budú blahorečiť nielen v Ortomiráne, ale aj u nás na Zemi!
Po týchto Jiskrových slovách sa v miestnosti rozhostilo hlboké ticho. Arkas a Jiskra stáli nehybne ako sochy. Červené lampy svietili, ale amplión mlčal. Dlho mlčal. Možno minútu, možno desať minút. Nakoniec sa božský hlas Omnimenta ozval znova:
- Všetka moja činnosť je zameraná na blaho ľudí. I veľké experimenty sú súčasťou tejto mojej činnosti. Rád sa presvedčím, že planéta Zem zvládne svoju guolu sama. Počúvajte ma teda, komtur Arkas a inžinier Jiskra! Slávnostne vyhlasujem, že odvolávam svoje rozhodnutie o násilnej deguolizácii planéty Zem a ponechávam ju... ponechávam ... ponechá...
Hlas Omnimenta sa začal zadŕhať, tíchnuť, až zmĺkol úplne. Tentoraz navždy. Len červené lampy stále pokojne svietili a z ampliónu sa ešte ozýval akýsi vzdialený tlmený hukot. O chvíľu aj ten prestal.
Arkas hneď pochopil, že sa stalo čosi hrozné a nenapraviteľné. Tvár mu smrteľne zbledla, oči mal plné hrôzy. S obrovským vypätím vôle posielal Omnimentu myšlienkové otázky, čo je s ním, a zúfalo žiadal odpoveď. Ale Omniment po prvý raz za nekonečné tisícročia nedal nijakú odpoveď.
Úplne zrútený klesol Arkas do kresla a zavrel oči. Jiskra pristúpil k nemu, položil mu ruku na plece a ticho povedal:
- Nezúfajte, komtur. Starý Omniment skonal na svoju lásku k ľuďom. Bol už zodratý, preťažený informáciami a povedal by som, že aj trochu sentimentálny. Ako vidíte, i pamäť mu vynechala. Ináč by bol zbadal, čo sa tu vlastne chystá.
- Vy ste vedeli, že zahynie?
- Áno, komtur, bolo to nevyhnutné.
- Ty naničhodný vrah! - vyskočil Arkas a v bezmocnej zúrivosti zdvihol nad hlavu zaťaté päste.
Vtom sa otvorili dvere a do pracovne vstúpila veľká skupina ľudí v striebristých odevoch. Na chrbtoch mali také isté prístroje ako Jiskra. Na čele skupiny bol sám Lagreem. Pristúpil k Jiskrovi, dotkol sa prstami jeho pleca a hlasno povedal:

- V mene celého Ortomiránu ti vyslovujem vďaku, Václav Jiskra! Zvíťazil si nad Omnimentom, zbavil si nás tej najodpornejšej tyranie a my ti to nikdy nezabudneme! Vráť sa teraz na Fabiolu, drahý syn, a odpočiň si. Moja dcéra, tvoja manželka, tam na teba čaká. Keď tvoj drion, ktorý ti navždy ponecháme v osobnom vlastníctve, pristane na Auriule, uvítame ťa ako najväčšieho ortomiránskeho hrdinu!
- Konal som len svoju povinnosť, - ticho zamrmlal Jiskra a už sa predieral cez jasajúci zástup oranov k východu.

24

Jiskra sa pomalým krokom vliekol cez vysoké voniace traviny k svojmu drionu, ktorý znova osamel na rozsiahlom kozmodróme Fabioly. Neunavilo ho stretnutie s Omnimentom ani dvojité premiestňovanie medzi Fabiolou a Auriulou. Bolo mu len akosi smutno a víťazstvo nad Omnimentom ho vôbec netešilo.
Len čo vstúpil do driona, Miel mu padla do náručia, od radosti celá bez seba. Jasala, smiala sa a nadšene ho bozkávala.
- Václav, drahý, zvíťazil si! Omniment už nie je! Už nás nikto nikdy nerozlúči!
Jiskrov smútok sa v tejto búrlivej radosti rýchlo rozplynul. Opätoval jej bozky a s hlasným smiechom ju rozkrútil v náručí. Potom sa odobrali do modrej izby a po výdatnom občerstvení, ktorým ich drion počastoval, Jiskra povedal:
- Miel, teraz si najbohatšia žena v celom Ortomiráne.
- Ako to myslíš, najbohatšia?
- Celkom jednoducho. Dostal som tento drion do trvalého osobného vlastníctva. Ako odmenu za víťazstvo nad Omnimentom.
- To je čudné... Žeby Arkas prejavil takú štedrosť?
- Kdeže Arkas! Ten sa skoro nervové zrútil, keď Omniment prestal fungovať. Drion mi daroval tvoj otec.
- Vari otec má právo rozdávať driony?
- Asi má. Keď nejestvuje Omniment, niekto predsa musí riadiť tú vašu obrovskú hviezdnu federáciu. A kto iný by mohol byť hlavou Ortomiránu, keď nie Lagreem? Je ti to jasné?
- Ani by som nepovedala. Ale to nič, aj tak som rada, že drion patrí nám. Už som si naň zvykla. A čo budeme robiť ďalej?
- Musíme sa vrátiť na Auriulu. Lagreem nám chystá veľkolepé privítanie. Vraj som teraz najväčší ortomiránsky hrdina. Ale ja by som sa tej sláve najradšej vyhol. Asi tam budú nekonečné zástupy ľudstva, všelijaké prejavy a čo ja viem čo ešte. Ani trochu sa mi do toho nechce... Počuj, Miel, čo keď svoj prílet vopred neohlásime, pristaneme nečakane a hneď sa niekam stratíme? Povedzme do sídla Omnimenta. Chcel by som sa na ten supermozog pozrieť aspoň teraz, keď nefunguje. Čo ty na to?
- Si stále rovnaký divoch! - zasmiala sa Miel. - Ale ja ťa chápem, tiež som za tie roky zdivela. No slávnostnému vítaniu jednako neujdeš. Už si raz najväčší ortomiránsky hrdina, víťaz nad Omnimentom, tak sa s tým zmier a vydrž to. Poletíme hneď?
- Áno; Rozlúčime sa s Fabiolou a štartujeme. Tentoraz vystúpili z driona spoločne. Prešli sa po lúke pod páliacimi lúčmi Doaklény, pozreli na domček ušatého fistaloka, prezreli si Jiskrov rodný dom. Potom sa vrátili do driona a Jiskra hneď dal povel k štartu.
Krátka cesta vesmírom ubehla rýchlo, aj keď let bol pomerne pomalý, bez zbytočného preťaženia. No nepodarilo sa im úplne zachovať inkognito. Keď sa znášali na fialový kozmodróm Auriuly, hlavný kontrolór, robot prvej kategórie Timdan, spoznal drion 13-363 a hneď o tom podal hlásenie. A tak ich po pristátí predsa len čakalo malé prekvapenie. Keď vyšli z driona do podzemnej haly, zazreli nielen zástup rozličných robotov, ale aj toho, koho v tejto chvíli a práve tu najmenej očakávali. Vítal ich totiž sám komtur Arkas. Bol to už znova pokojný a pedantný vykonávateľ rozkazov, ktoré mu teraz dával nie Omniment, ale Lagreem. Veľmi zdvorilo ich uvítal na Auriule a dodal, že im má vo všetkom vychádzať v ústrety. Jiskra a Miel sa mu obradne poďakovali za privítanie a prejavili prianie navštíviť Lagreema.
- Regent Lagreem je teraz stále v Ústrednom informatóriu, - pokojne povedal Arkas a bez najmenšieho pohnutia dodal:
- Tak sa teraz hovorí bývalému sídlu Omnimenta. Môj kleon vás ta dopraví rýchlo a bezpečne. Regent Lagreem bude mať určite veľkú radosť.
Komtur ich vyprevadil hore a pomohol im do modrého kleona. Pre Jiskru bol tento dopravný prostriedok novinkou, ale čoskoro sa presvedčil, že má celkom jednoduché ovládanie. Riadil sa myšlienkovými impulzmi a bol dokonale poslušný.
- Pozná vôbec cestu do toho informatória? - spýtal sa Jiskra, keď sa kleon vzniesol do výšky asi päťsto metrov a pustil sa letieť nad zeleným povrchom Auriuly.
- Tú predsa kleon musí poznať, - odpovedala Miel.
- Máš pravdu, ten váš kleon je veľmi zaujímavá a užitočná vec. Prikážem drionu, aby aj nám taký vyrobil.
Miel sa ticho zasmiala a pritúlila sa k nemu.

Dole pod nimi bola stále rovnaká krajina: nekonečné lesy a v pravidelných odstupoch bizarné stavby auriulských domov. Vo vzduchu sa hemžilo nespočetné množstvo rôznofarebných kleonov. Podľa farby tvorili niekoľko rýchlostných pásov. V najnižšom pomaly plávali červené gule a najvyššie bolo vyhradené rýchlym modrým kleonom. Po dvoch hodinách letu sa lesy zrazu skončili a modrý kleon sa ocitol sám nad akousi nedozernou preliačinou, ktorá zvoľna klesala pod povrch planéty a ktorej protiľahlé brehy sa strácali za obzorom. Bolo to akési rozľahlé údolie, vystlané obrovskými pravidelnými päťuholníkmi, ktoré sa oslnivo leskli v lúčoch slnka, akoby boli odliate z rýdzeho

zlata.
- Aký je veľký a nádherný! - nadšene zvolala Miel.
- Koho tým myslíš? - nechápavo sa spýtal Jiskra.
- No predsa bývalý Omniment! Práve nad ním letíme. Predtým tu boli lety prísne zakázané. Zlatá Čaša bola neprístupná. Pre všetkých bez výnimky. Omniment sa veľmi úzkostlivo staral o svoju bezpečnosť. A my teraz beztrestne letíme nad Zlatou Čašou. Nie je to krásne? Ale ostatní Auriulčania sa jej stále vyhýbajú. Asi zo zvyku.
- Alebo na rozkaz váženého regenta Lagreema.
- Aj to je možné... Jednako je ten náš supermozog gigantická stavba. Predtým som síce vedela z učebníc, že má rozlohu dvadsaťtisíc štvorcových kilometrov, ale keď to človek vidí na vlastné oči, je to ohromujúce.
Povrch Zlatej Čaše klesal čoraz nižšie a kleon klesal s ním, zachovávajúc stále rovnakú výšku. Keď už mali za sebou asi sto kilometrov letu nad týmto umelým údolím, klesli pod úroveň povrchu Auriuly o celých desať kilometrov. Obzor sa okolo nich vysoko zdvihol a úplne splynul s oblohou. Teraz mali dojem, že sú vo vnútri gigantickej gule, ktorej spodná polovica je pozlátená a horná natretá hustou indigovomodrou farbou. Ešte niekoľko minút letu, a konečne sa na obzore zjavila vysoká veža, ktorej tvar pripomínal pretiahnutú kvapku, padajúcu zhora nadol. Bola tiež indigovomodrá, a preto sa videlo, že odkvapla z čerstvo natretej oblohy a zrazu stuhla. Kleon začal prudko klesať a čoskoro pristál na plošine v tieni veže, kde už parkovalo niekoľko desiatok iných rôznofarebných kleonov.
Len čo Jiskra a Miel vyšli von a trocha si pretiahli údy, zazreli Lagreema. Šiel im v ústrety a už zďaleka na nich kýval. Keď prišiel k nim, zanechal svoju zvyčajnú zdržanlivosť a radostne ich objal. Potom ich viedol do modrej veže a vopred sa ospravedlňoval, že tam nebudú mať nijaké pohodlie, pretože rezidencia supermozgu nebola určená pre ľudí.
Keď prišli do obrovskej sály, ktorá svojimi rozmermi pripomínala staničnú halu, Lagreem povedal:
- Je to vlastne najmenšia a najútulnejšia izbička v nekonečnom labyrinte informačných komôr supermozgu. Tu naši predkovia pred mnohotisíc rokmi zavádzali do systému základné programy, napojovali ističe a zapínali spätné spojenia. Tu sme aj my začali celú našu prácu.
V rôznych častiach sály pracovali pri dlhých stoloch desiatky mužov a žien v bielych plášťoch. Mali pred sebou zložitú vedeckú aparatúru, pomocou ktorej niečo starostlivo merali, skúšali, počítali.
- Moji spolupracovníci, - kývol na nich Lagreem. - Nebudeme ich rušiť. Práca, ktorú teraz konajú, si vyžaduje sústredenie a pokoj.
Viedol svojich hostí ďalej, do iných sál, kde bolo ticho a ľudoprázdno. Jiskra si zvedavo obzeral vysoké sklené panely, ktorých vnútrom viedli v čudných závitoch priezračné rúrky naplnené hustou ružovou emulziou. Emulzia v rúrkach sotva badateľne pulzovala a trhavo sa pohybovala vpred.
- Čo je to v tých rúrkach, otec? - spýtala sa Miel, pre ktorú tu bolo tiež všetko záhadné.
- To je náš najväčší poklad, dievčatko. Každá kvapka ružovej emulzie obsahuje milióny aolov. V každom aole je zakliata až miliarda jednotiek informácie. Tieto rúrky sa ťahajú v nekonečných radoch pod celou Zlatou Čašou. Ich celková dĺžka je tristotisíc kilometrov. Keď aoly prestanú reprodukovať informácie, stuhnú a rozpadnú sa. A to by bola pre nás katastrofa, pretože by sme tak stratili všetky svoje vedomosti a museli by sme začať od piky. Aby si tomu rozumel aj ty, Václav, dodám, že už dávno neukladáme svoje vedomosti do kníh a mikrofilmov. Všetko máme uložené tu, v aoloch. A nielen to, čo sme sami dosiahli, ale aj to, k čomu dospel Omniment samostatne, na základe získaných informácií. Nikto u nás napríklad nevie, z akej hmoty sa tvoria driony a na akom princípe fungujú. Dostali sme od Omnimenta hotový technologický návod, ale jeho podstatu nám neprezradil. Vraj sa to vymyká nášmu chápaniu.
- A taký veľkolepý systém som zničil, - vzdychol si Jiskra.
- Ľutuješ to? - spýtala sa Miel.
- Neviem. Najskôr asi nie. Ale akosi z toho ani nemám radosť...
- Viete čo, deti, poďme radšej von, na slnko. Tu je chladno a vlhko, a navyše strašne neútulno. Nič iné tu už na pozeranie nie je. Všetko bude rovnaké, aj keby sme prešli tisíce takých sál. Poďte von, porozprávame sa vo vašom kleone, - rozhodným hlasom navrhol Lagreem.

25

Miel objavila v kleone zásobník s čerstvým jedlom a nápojmi. Prišlo to vhod hosťom aj hostiteľovi. Keď sa dôkladne posilnili, hneď sa všetkým zlepšila nálada a Jiskra sám nadviazal rozhovor. Mal na srdci niekoľko dôležitých otázok, a pretože cítil, že Lagreem momentálne neoplýva voľným časom, neotáľal s nimi.
- Chcem sa vás spýtať, Lagreem... prepáčte, chcel som povedať regent Lagreem... - začal dosť nešikovne a Lagreem ho prerušil:
- Ani prvé, ani druhé, Václav. Som rád, že mi moja drahá dcéra konečne priviedla syna. Teda správnejšie zaťa, ale pre mňa si viac ako manžel mojej dcéry. Si pre mňa syn, na ktorého som pyšný. A nepokúšaj sa pripraviť ma o túto radosť. Tykaj mi a oslovuj ma otec takisto ako Miel. Prosím ťa o to.
Dojatá Miel za to otca pobozkala a Jiskra len zajachtal:
- Ďakujem, Lagreem... totiž otec. Ďakujem vám... totiž ti!
A všetci sa nakoniec rozosmiali.
- A teraz sa pýtaj, milý syn. Vidím, že ťa niečo trápi. Po tomto láskavom povzbudení Jiskra zvážnel a rozhovoril sa zamyslene a trocha neisto:
- Cítim čudný nepokoj, otec, ako keby som bol zabudol niečo doriešiť. A pritom sám neviem, čo. Možno to nejako súvisí s Omnimentom. Povedz mi, otec, čo vlastne s tým vyradeným supermozgom zamýšľaš?
- Keď ho uvedieme do chodu, bude fungovať ako radca a informátor, ale už nikdy nie ako koordinátor myšlienok.

- Ale tak už nikdy nedospejete k takému úžasnému objavu, ako je povedzme drion. Miliardy dobrých nápadov sa nikdy nespoja, aby porodili novú gigantickú myšlienku. Je to tak, otec?
- Áno, Václav, je to tak. Istú oblasť poznania si tak pre seba uzavrieme. Načo nám však je, keď presahuje naše chápanie? Najväčším cieľom ľudského intelektu sú vedomosti, poznávanie nových a nových záhad prírody, a nie bezmyšlienkovité používanie cudzích objavov. Drion je veľkolepý výsledok koordinačných schopností Omnimenta, ale čo z toho mám, keď nikdy nepochopím jeho podstatu? Zároveň je i nebezpečný. Poskytuje človeku také neobmedzené všestranné pohodlie, že sa pri ňom stáva vyslovene len spotrebiteľom a stráca všetky svoje tvorivé schopnosti. Nehnevaj sa, Václav, ale drion znamená odchod celej ľudskej civilizácie do výslužby, a to sa mi vôbec nepáči.
- A čo používanie drionov ako kozmických lodí? Budete predsa pokračovať v pátraní po guole?
- To rozhodne nie! S deguolizáciou je koniec. Keď sa všetky driony vrátia na základne, odovzdáme ich správe obrany kozmických hraníc.
- To znamená, že dvesto miliónov planét napadnutých guolou bude odsúdených k zániku?
- Pravdaže, synak. Vo vývoji galaktických civilizácií, rovnako ako vo vývoji života na jednotlivých planétach musí platiť zásada prirodzeného výberu. Deguolizácia je iba zdanlivo vysokohumánne opatrenie. V skutočnosti je to nebezpečný zásah do celogalaktickej evolúcie rozumu. Tam, kde prirodzená evolúcia trvá na zániku nepodarenej patologickej civilizácie, musí sa tomuto zániku dať voľný priebeh. Nemáme zatiaľ skúsenosti, ako sa vyvinú deguolizované civilizácie, ktoré sme zachránili pred istou skazou.
- A čo moja Zem, otec? Pripúšťaš, že tam nie je guola?
- Chápem tvoje obavy, Václav, a viem, že toto je vlastne hlavný problém, ktorý ťa znepokojuje. Zachránil si svoju planétu pred deguolizáciou, ale po rozhovore s Omnimentom nie si si istý, či si ju tým vlastne neodsúdil k záhube. No kým ti poviem svoj osobný názor na túto vec, chcem ťa upozorniť na niektoré zákonitosti, ktorými sa riadi celý náš vesmír. Nemám tu na mysli celý nekonečný vesmír, ale iba tú jeho časť, ktorú môžeme pozorovať a skúmať. Je to presne ohraničený celok, ktorý voláme metagalaxia. Zahŕňa stovky miliárd hviezdnych ostrovov, do tej či onej miery podobných našej Galaxii. Aj keď sme zatiaľ do metagalaktických priestorov neprenikli, vieme toho o metagalaxii dosť. Čo sa deje za jej hranicami, môžeme len tušiť. Dá sa predpokladať, že sú tam ďalšie a ďalšie metagalaxie, ktorých počet siaha do nekonečna. Zostaňme však v našom vlastnom vesmíre, v našej metagalaxii. Čo o ňom vieme? Je bezpečne zistené, že je to útvar pulzujúci, čiže prežívajúci v presných časových intervaloch obdobia zovretia a rozovretia, ako keď zatváraš a rozotváraš päsť. Pri úplnom zovretí zlieva sa všetka hmota metagalaxie do jednoliateho celku, je v rozptýlenom stave a dosahuje nepredstaviteľne vysoké teploty. Keď hustota a teplota hmoty dosiahne kritický bod, nastáva výbuch a metagalaxia vstupuje do obdobia rozovretia. Nesmierne rýchlo sa rozlieta na všetky strany, hmota sa atomizuje, postupne vznikajú protohviezdy a protogalaxie, až všetko nadobudne tvar, ktorý teraz pozorujeme. Rozovretie však trvá naďalej, pokým sa nevyplytvá všetka energia, ktorú hmote dodal výbuch, a sama hmota dokonale nevychladne. Potom sa to všetko na chvíľu zastaví a vzápätí sa rozletí späť, tentoraz už pod vplyvom gravitačnej sily. Tým nastáva nové obdobie zovretia, ktoré sa končí novou explóziou. A tak to pulzuje donekonečna. Obdobie zovretia trvá osemsto šesťdesiat miliárd rokov, obdobie rozovretia je o osemdesiat miliárd rokov dlhšie. Obdobie rozovretia je horúce a počas neho vznikajú planéty, život, rozum. Ale úplné zovretie a po ňom nasledujúci výbuch nikto nepreží. V novom horúcom období sa musí znova začínať od piky. Neviem, či to neprestajné striedanie života a smrti prináša niekomu nejaký úžitok a či po týchto gigantických vymoženostiach rozumu, vznikajúcich od výbuchu k výbuchu, niečo zostáva. Zatiaľ sme nič také nezaregistrovali. Je síce pravda, že sme ešte len na začiatku horúceho obdobia, lebo od nášho životodarného výbuchu uplynulo iba osem miliárd rokov. Máme teda pred sebou ešte stovky miliárd rokov nerušeného vývoja a ktovie, čo na jeho konci napokon spoznáme a objavíme. A teraz na pozadí tohto vesmírneho obrazu nekonečných zrodov a zánikov všetkého jestvovania sa pozrieme na otázku tvojej rodnej planéty Zem a tvojho ľudstva zo stránky guoly.
Lagreem sa odmlčal a zamyslene sa zahľadel do zlatisto sa lesknúcich diaľav, akoby v nich hľadal správne slová na ďalšie vysvetľovanie.
Miel ho netrpezlivo vyzvala:
- Hovor ďalej, otec, nenapínaj nás zbytočne!
- Áno, áno, už pokračujem, - spamätal sa Lagreem a znova sa rozhovoril: - Omniment si nevymyslel skutočnosť, že niektoré ľudské civilizácie sa rozvíjajú úžasne rýchlo a dravo a čoskoro po dosiahnutí atómovej éry hynú v samovražednom globálnom konflikte. Napokon, Miel to videla na vlastné oči. Sú to nesmierne nadané civilizácie a zvyčajne sa vyvíjajú na obdivuhodne krásnych a plodných planétach, oplývajúcich tisíckrát väčším prírodným bohatstvom ako planéty bežných civilizácií, ktorých vývoj je preto mnohonásobne pomalší a pokojnejší. Omniment tento unáhlený vývoj bohato vybavených civilizácií, nezadržateľne spejúcich k záhube, označil za patologický, dal chorobe názov guola a pustil sa ju liečiť. Pritom sa ani trochu nepozastavil nad otázkou, prečo vlastne tieto guolové civilizácie tak ohromujúco pravidelne hynú. Prečo sa vlastne ani jedna z nich nevie zjednotiť na planéte skôr, ako dospeje k atómovej ére? Tieto zákonitosti v ich vývoji predsa jasne napovedajú, že tu nejde o chorobu, ale len o evolučnú nevyhnutnosť, o neúprosný zákon prirodzeného výberu. Poslanie guolových civilizácií spočíva totiž v tom, že musia ochudobniť pretučnenú planétu o jej nadbytočné bohatstvo, vyrovnať ju s bežnými, chudobne vybavenými planétami, potom zahynúť a uvoľniť miesto pre zrodenie normálneho života a rozumu. O dve - o tri miliardy rokov na každej vyhynutej guolovej planéte vznikne nový život a nový rozum, ktorý už s guolou nebude mať nič spoločné. Ak ti teda ide len o osud tvojej planéty, môj drahý syn, tak buď pokojný. Horúce obdobie metagalaxie sa ešte len začalo, na tvojej planéte sa ešte stihne zrodiť a rozvinúť nový krásny život. Ak ti však ide o tvoje nešťastné ľudstvo, nemôžem ti povedať nič potešujúce. Všetky príznaky planéty Zem a jej ľudstva nasvedčujú, že tu máme nesporný prípad predbežnej civilizácie, ktorej úlohou je pripraviť planétu na zrodenie skutočného života a rozumu a potom dobrovoľne

odísť. Omniment by povedal, že je to jasný prípad guoly. A aj to povedal.
- Neverím ti, otec! - pobúrené zvolala Miel.
- To predsa nie je možné... - zašepkal Jiskra.
- Si veľmi statočný a rozumný muž, Václav. Musíš brať objektívnu skutočnosť tak, ako ju život prináša. Guola nie je biologická záležitosť, je to len súhrn miestnych planetárnych vplyvov. Nenesieš v sebe nijakú zhubnú dedičnosť. Zostaneš v Ortomiráne ako jediný predstaviteľ prechodného rozumu planéty Zem a založíš tu s Miel nový rod, ktorý dá vynikajúce potomstvo. A pamiatka na ľudstvo Zeme sa zachová v tebe a v tvojich deťoch...
- Počkaj, otec, - prerušil Jiskra Lagreema. - Hovoríš tak, akoby ľudstvo na Zemi už dávno prestalo existovať. To predsa ešte zďaleka nie je pravda. Nemôžem posúdiť, ktorá z teórií je správna. Vidím však tretiu možnosť. Niečo v nej pochádza z teórie Omnimenta, niečo z tvojej. Povedzme, že tu naozaj ide o prechodnú formu rozumného života. No ak to nie je choroba, potom zánik nemusí byť osudovo nevyhnutný. Stačí zasiahnuť a zániku zabrániť. Nemyslím tým deguolizáciu. Od Omnimenta beriem len princíp vonkajšieho zásahu. Vidím ho však v niečom inom: v rozumnom presviedčaní. Ak sa vrátim na Zem v drione, ktorý sám osebe bude obrovským argumentom, a vysvetlím celému ľudstvu, čo ho čaká, ak nedá pokoj so svojimi nekonečnými vojnami, určite si ma vypočuje a urobí všetko, aby zánik odvrátilo. Potom sa predsa môže samo rozvíjať ďalej na ochudobnenej planéte a neuvoľňovať ju akémusi budúcemu životu. Čo hovoríš takémuto tretiemu riešeniu, otec?
- Pripúšťam, Václav, že by mohlo mať dobrý účinok. No obávam sa, že prídeš neskoro.
- Prečo? Predsa keď som opúšťal Zem, nebol tam ani náznak dajakej jadrovej energie. Iba ak teoretické úvahy popredných fyzikov. Za taký krátky čas sa to nemohlo zmeniť!
- Zabudol som, Václav, že máš veľmi chabú predstavu o základných zákonitostiach fyziky. Najmä o nadväznostiach medzi pohybom a časom. Nemôžem ti to teraz vysvetľovať. Poviem ti len, že počas tvojej neprítomnosti ubehlo na Zemi dvadsaťpäť až tridsať rokov. Pri tvojej spiatočnej ceste uplynie opäť štvrť storočia. Tvoja neprítomnosť na Zemi teda spolu potrvá vyše päťdesiat rokov. Takému netrpezlivému a tak prudko sa rozvíjajúcemu rozumu to bohato postačí, aby objavil jadrovú energiu, vyrobil množstvo ničivých zbraní a rozpútal globálny termonukleárny požiar. Preto sa obávam, že sa vrátiš neskoro.
Táto správa bola pre Jiskru ťažkým úderom. Zbledol a dlho sedel nehybne, so zvesenou hlavou. Myšlienky mu v nej vírili ohromne rýchlo a srdce mu prudko búchalo. Konečne sa trochu ovládol a dospel k rozhodnutiu.
- Otec, Miel, drahí moji, musím ta okamžite letieť! - dostal zo seba zastretým hlasom. - Možno to ešte stihnem... Možno... Ak už budú na pokraji konfliktu a nedajú si povedať, dám im trochu privoňať z toho deguolizačného plynu. Iba tak na mesiac alebo na dva, aby sa upokojili a dali si povedať! Ja ich musím zachrániť! Musím! A potom sa k tebe vrátim, Miel, určite sa vrátim!
- Nepustím ťa samého! Za nič na svete! Poletím s tebou, Václav! Nechcem byť bez teba ani minútu, nieto ešte dlhé roky! - zvolala Miel a chytila Jiskrovi ruku, akoby už mal v tej chvíli odletieť do vesmíru.
Lagreem na nich pozeral zosmutnenými očami.
- Nebudem vás prehovárať, deti moje. Viem, že si nedáte povedať. Bude mi tu bez vás smutno. Ale čo sa dá robiť. Kedy odletíte?
- Ihneď, otec. Každá minúta je drahá, - pevne odvetil Jiskra.
- Rozlúčime sa teda. Nadlho...
A tak sa radostné stretnutie po víťazstve nad Omnimentom zmenilo na smutné lúčenie, mimoriadne ťažké pre Lagreema, ktorý vedel, že tentoraz sa už svojej dcéry nedočká. Nepovedal však o tom ani slovo.

## 26

Neúnavný drion sa znova rúti tmou a chladom galaktických dialav, znova nesie vo svojich útrobách dve bytosti posadnuté láskou a túžbou, nepokojom a náhlením. Čo ich stále ženie naprieč Galaxiou? Čo im to nedá pokoj, prečo neužívajú svoje šťastie v mieri a pohode nádhernej Auriuly? Ktovie. Drion to rozhodne nevie. Je stvorený len na to, aby im verne slúžil a plnil ich rozkazy.
V prvých týždňoch letu, keď drion naberal potrebnú rýchlosť pred ponorením sa do prvého čierneho tunela, bol Jiskra neprestajne v akomsi nervovom napätí, ktoré občas prepukalo do podráždenosti. Raz dlhé hodiny mlčal, inokedy bol zhovorčivý až hrôza, ale hovoril stále iba o Zemi, čo ho tam asi čaká a čo všetko podnikne, aby ju zachránil. Miel robila všetko, aby ho rozptýlila, bola stelesnená dobrota, láska a zhovievavosť, ale zmeniť Jiskrovu náladu sa jej nepodarilo. Nakoniec jej prišlo na um, že by ho azda mala niečím zamestnať.
- Pripravuješ sa na veľkú úlohu, môj drahý, ale zatiaľ sa ňou zaoberáš len v myšlienkach a nepripravuješ na jej uskutočnenie nič konkrétne, - povedala mu raz s láskavou výčitkou.
- Neviem, čo by to malo byť, Miel, - roztržito odpovedal Jiskra, ktorý mal práve obdobie mlčanlivosti.
- O niečom by som vedela. Čo povieš na pliaránu? Dal by si do nej všetko, čo sme prežili, a ukázal by si to potom ľuďom na Zemi. Povedzme v televízii.
- U nás ešte televízia nie je. Iba ak vo fantastických románoch.
- Možno ju už budú mať, kým ta dorazíme. A keď nie, urobíš z toho film.
- Film môžem nakrútiť rovno z obrazovky logátora. Pliarána zhorí a nič po nej nezostane.
- Ale aspoň sa pocvičíš v zostavovaní scenára a pôjde ti ľahšie, keď to budeš robiť naostro. Vyžiadaj si od driona niekoľko väčších kusov s príslušnou prilbou a ja ťa naučím, ako sa s tým zaobchádza.
- Keď myslíš, - podriadil sa Jiskra s očividnou nechuťou a prikázal drionu, aby vytvoril potrebné veci.
Dostali asi desať kusov veľkých čistých pliarán a dve pliastry, lahké prilbice na prevod zvukových a obrazových

impulzov z mozgu do pliarány. Miel si hneď nasadila menšiu pliastru a začala čarovať nad jednou pliaránou. Keď potom Jiskrovi predviedla jej obsah, povedal už so zjavným zaujatím:
- Prílet driona do nášho tábora pri Železnej hore sa odohral celkom ináč. A Peter Lapin vôbec nebol taký hulvát, akého z neho robíš. Ukáž mi, ako sa tá pliastra nasádza, skúsim to sám.
Už mala Miel vyhraté. Odvtedy sa Jiskra dennodenne zamestnával pliaránami. Zapĺňal ich, spaľoval, pozorne sledoval obrazy a vyberal to najpodstatnejšie. Miel mu účinne pomáhala: tu radou, tu vysvetlením, tu zasa rozprávaním o tom, čo Jiskra na vlastné oči nevidel. Práca ich postupne oboch zaujala natoľko, že sa pri nej niekedy aj hádali. No najdôležitejšie bolo, že Jiskrovo nervové napätie povolilo a chmúrne myšlienky ho opustili.
Čas plynul a konečne nastal okamih, keď sa museli odobrať do koarigonov. Posledná, definitívna pliarána bola už skoro zaplnená. Zostávalo materiálu na niekoľko minút.
- Necháme to zatiaľ tak, - navrhla Miel. - Keď vyjdeme z koarigonov, budeme mať dosť času, aby sme ju dokončili.
Jiskra súhlasil a už viedol ženu do vstupnej haly, kde na nich čakali kryštalizačné agregáty.
- Dievčatko, pôjdeš hajať prvé. Musím ešte spresniť s logátorom miesto pristátia a tak, - povedal jej s úsmevom.
- Dobre, láska moja. Ale sľúb mi, že sa nezdržíš dlho. Je to už naozaj životu nebezpečné!
- Len pokojne spi. O pol hodiny prídem za tebou. Miel ho pobozkala a ľahla si do svojho koarigonu.
- Dobrú noc, muž môj... - povedala ešte ticho a zavrela oči. Lôžko sa nehlučne zasunulo do agregátu a ten s ním zmizol v stene.

Jiskru pri tom pohlade až pichlo pri srdci. Hlavou mu blysla hrozná myšlienka, že Miel už nikdy neuvidí. Odohnal ju však, ovládol sa a pevným krokom sa vrátil do modrej izby. Vyvolal riadiaci pult logátora, uviedol ho do chodu a povedal:
- Drion, dobre ma počúvaj. Prísne ti zakazujem pristáť na planéte Zem bez môjho výslovného povolenia. Z koarigonu musím vystúpiť v tej chvíli, keď bude vzdialenosť od Zeme jeden milión kilometrov. Primerané brzdenie musíš vykonať skôr, než vystúpim z koarigonu. Miel však zostane v stave koari tak dlho, kým odo mňa nedostaneš príslušný pokyn. Miesto pristátia určím sám až po výstupe z koarigonu. Opakuj rozkaz!
Hlboký hlas - presná kópia Jiskrovho hlasu, lenže celkom pokojný a jasný - opakoval tento rozkaz a za seba dodal, že všetko vykoná absolútne presne. Hlas zároveň pripomenul, že je najvyšší čas, aby si aj Jiskra ľahol do koarigonu.
- Dobre, dobre, starký, nemaj obavy. Už idem! - zahundral Jiskra a dal upratať pult.
Keď sa drion presvedčil, že ľudia sú v úplnom bezpečí, nasadil pekelnú rýchlosť blízku svetelnej a obrovskou špirálou sa začal blížiť k prvému čiernemu tunelu. Tým sa začal najdlhší a najzložitejší úsek cesty, ktorý musel drion vykonať úplne samostatne podľa programu, uloženého v pamäti jeho vlastného logátora. Zvládol túto úlohu veľmi úspešne a ani pritom nevnímal plynutie času. Pre neho tento pojem jednoducho neexistoval.
Ani nad ľuďmi v koarigonoch čas nemal nijakú moc. Uplynulo ho veľa, ale Jiskrovi sa aj tak zdalo, že je to len niekoľko sekúnd, čo zavrel oči a ponoril sa do tmy, a už ich znova otvoril a zbadal, že lôžko sa mu vysunulo z agregátu. Len slabosť, ktorú cítil v celom tele, dostatočne svedčila o tom, že si bez pohnutia poležal dobre dlho. Hneď si spomenul na svoje posledné pokyny drionu a to mu dodalo sily, aby sa vyhrabal z priehlbiny a aspoň trochu si pretiahol údy. Potom v duchu zaželal svojej žene príjemné dospatie a kolísavým krokom zamieril do modrej izby za logátorom.
Tu nechal vystúpiť zo steny súčasne riadiaci pult aj oranžový stôl. Do jednej ruky chytil pohár s tonizujúcim nápojom, druhou zapol logátor. Kým stačil vyprázdniť pohár, už naňho nedočkavo blikala obrazovka.
- Zdravím ťa, drion! Dúfam, že ti čierne tunely neublížili ! Podaj hlásenie, kde sa teraz nachádzame! - bodro zvolal Jiskra a vzápätí počul odpoveď:
- Som v úplnom poriadku, Jiskra. Naprogramovanú cestu som prekonal v najkratšom možnom čase. Teraz som vzdialený od Zeme necelý milión kilometrov. Brzdenie sa začalo vo vzdialenosti desať svetelných dní od hraníc slnečnej sústavy. Teraz je rýchlosť tridsať kilometrov za sekundu. Brzdenie intenzívne pokračuje. Pred dosiahnutím zemskej exosféry klesne rýchlosť na jeden kilometer za sekundu. Pred dosiahnutím stratosféry prejdem na plachtenie a budem klesať rýchlosťou päť metrov za sekundu.
Jiskra sa na chvíľu zamyslel, potom zvraštil obočie a rozhodným hlasom povedal:
- Potrebujem informáciu, drion! Z akej vzdialenosti od Zeme si schopný získať presné údaje o úrovni rádioaktivity v atmosfére a na povrchu planéty?
Drion odpovedal:
- Zo vzdialenosti päťtisíc kilometrov som schopný získať všetky údaje o situácii na planéte nevyhnutné pre výstup ľudí na jej povrch bez ochranných skafandrov.
- Dobre. Počúvaj rozkaz! Po dosiahnutí vzdialenosti päťtisíc kilometrov od povrchu planéty musíš prejsť na obežnú dráhu a vykonať dôkladný prieskum planéty. Pristátie sa zatiaľ odkladá. Po dosiahnutí obežnej dráhy mi hneď podaj hlásenie.
Drion zopakoval rozkaz a znova ubezpečil Jiskru, že ho vykoná presne.
Jiskra nechal riadiaci pult vonku, aby ho mal stále poruke, a znova si objednal oranžový stôl, tentoraz už s poriadnym obedom. Kým jedol a pil, uvedomil si, že Zem už musí byť viditeľná i voľným okom, a tak rozkázal drionu priehľadnosť v smere letu. Časť steny a podlaha okamžite zmizli a Jiskra zazrel Zem.
Bola ešte veľmi ďaleko, ale už vyzerala ako modrastý mesiac, zatiaľ čo pravý Mesiac sa leskol ako zlaté jablko niekoľko metrov od nej. Pri pohľade na rodnú Zem sa Jiskrovi začalo zvierať hrdlo a zvlhli mu oči. Preto radšej chytro priehľadnosť zrušil. Až neskôr, keď bude na obežnej dráhe. Potom uvidí Zem v celej jej kráse. Kedy to bude? To sa ľahko vypočíta: o tridsať hodín. No zbohom, to nie je málo! Čo bude robiť toľký čas celkom sám? Prišlo mu na um, že by mohol prebudiť Miel, ale túto myšlienku radšej odohnal. Až po prieskume. Najskôr musí mať istotu, že Zem je v

poriadku, že život na nej sa rozvíja a kvitne.
A čo ak nie? Čo ak je to už mŕtva, spálená planéta, odsúdená čakať na nový život tri miliardy rokov?
Zaháňal také otázky a nepokúšal sa dávať na ne odpoveď. Predstava, že zostal nažive sám z celého ľudstva; ba dokonca zo všetkých živých tvorov na Zemi, ho desila natoľko, že sa jej silou-mocou bránil.

27

Čas sa vliekol nepredstaviteľne pomaly.
Už dva razy si Jiskra sadol k oranžovému stolu so svojimi najobľúbenejšími pochúťkami, ale iba sa v nich povŕtal. Na jedenie nemal ani najmenšiu náladu. Dal si vysunúť aj posteľ, no len sa v nej prevaľoval a nie a nie zaspať.
No konečne sa dočkal.
Obrazovka logátora sa rozsvietila a hlboký pokojný hlas povedal:
- Volám Jiskru! Pozor, pozor! Práve som dorazil na stanovenú obežnú dráhu okolo planéty Zem. Vzdialenosť od povrchu planéty je päťtisíc kilometrov, rýchlosť letu deväť kilometrov za sekundu. Pristupujem k prieskumu situácie na planéte. Budú ďalšie rozkazy?
- Nebudú, drion! Úplne sa sústreď na prieskum! - vzrušene zvolal Jiskra, no vzápätí sa opravil a nariadil priehľadnosť.
Teraz uvidel Zem v celej veľkosti a kráse. Ležala mu pred očami ako obrovská guľa, zapĺňala značnú časť jeho výhľadu. Nevidel ani polovicu jej povrchu, nanajvýš azda štvrtinu, ale nádherne sa mu črtala jej oblostSfarbená bola modro, striebristo a žlto. Najprv sa vôbec nevyznal v tej zmäti škvŕn, špirál a pásov, no keď sa zahľadel pozornejšie, začal rozoznávať obrysy kontinentov a oceánov. Drion letel nad Zemou od juhozápadu na severovýchod. Práve minul spodný výbežok Južnej Ameriky a mieril cez Atlantik k Afrike.
Jiskra si mohol oči vyočiť, tak sa zo všetkých síl usiloval zistiť, či je na Zemi všetko v poriadku. No voľným okom nič nezistil. Afrika odplávala, prišiel Indický oceán s južnými obrysmi Ázie. A keď potom aj Ázia zostala vzadu a dolu sa rozprestrela rozsiahla modrosť Tichého oceánu, Jiskru vyrušil z pozorovania silný hlas z amplión logátora:
- Jiskra, pozor! Vypočuj si dôležité hlásenie o situácii na planéte. Zistil som dosť vysoký stupeň rádioaktivity v stratosfére! Svedčí o tom, že asi pred rokom došlo na povrchu planéty k početnej sérii mocných atómových výbuchov. Dá sa usudzovať, že následkom globálnej jadrovej vojny je planéta zamorená vysokou rádioaktivitou a všetok život na nej už zanikol. Výstup na povrch planéty bez ochranných skafandrov je úplne nemožný. Čakám na ďalšie rozkazy!
Amplión logátora zmĺkol. Drion sa ďalej rútil nad Tichým oceánom a Jiskra sedel v kresle a díval sa na Zem meravým pohľadom. Drion ešte dva razy žiadal cez logátor ďalšie rozkazy a potom ho samočinne vypol. Nastalo hlboké ticho.
Jiskra sa cítil, akoby ho bol niekto ovalil po hlave. Vedomie mal otupené, v hlave mu hučalo, pred očami sa mu rozplývali modré kruhy. Správa o zániku Zeme ho zdrvila.
Keby bol len tušil, akého hrozného omylu sa drion dopustil! Osudovou zhodou okolností sa stalo, že hodinu predtým, ako drion doletel na stanovenú obežnú dráhu, uskutočnila istá nezodpovedná veľmoc pokusný výbuch mocnej atómovej nálože v atmosfére. Dôsledkom toho prenikla hlboko do stratosféry obrovská dávka rádioaktívnych častíc. Drion ich zaregistroval a pokladal ich za dôsledok oveľa starších globálnych explózií. Jiskra však nemal ani najmenšiu predstavu o vývoji atómových zbraní na Zemi, a tak mu ani na um neprišlo, že by sa drion mohol pomýliť.
Keď sa Jiskra trochu spamätal, rozhliadol sa zahmleným zrakom po miestnosti a prškrteným hlasom prikázal drionu, aby zrušil priehľadnosť. Bolo nad jeho sily pozerať na Zem, ktorá sa mu teraz javila mŕtva a strašná. Jeho prvou myšlienkou bolo chytro dať drionu rozkaz na spiatočnú cestu a ľahnúť si do koarigonu, v ktorom človek nemyslí a necíti.
Už chcel svoju myšlienku uskutočniť, ale vtom si uvedomil, že koarigon mu poskytne len chvíľkové zabudnutie.
A čo potom? Dlhý a šťastný život na Auriule? Nezmysel. Ako môže byť šťastný, keď ho po celý život bude prenasledovať vidina mŕtvej rodnej planéty, keď sa nikdy nezbaví bolestných spomienok? A čo Miel? Môže byť šťastná po boku zlomeného, zničeného človeka? Taký hrozný osud jej nechcel pripraviť. V takom prípade nech na neho radšej zabudne.
A tak Jiskra dospel k rozhodnutiu, že opustí drion a vráti sa na Zem, nech ho tá prekliata rádioaktivita zabije.
Mimovoľne si pritom spomenul na slová Omnimenta, aké lákavé je niekedy vrhnúť sa dolu hlavou do priepasti.
Rozhodnutie vyžadovalo činy, a tak Jiskra začal konať. Zapol logátor a hlasom, ktorý sám nepoznával, vydal rozkaz :
- Drion, prikazujem ti, aby si opustil obežnú dráhu, začal klesať k povrchu planéty a brzdiť. Zároveň sa musíš usmerniť na severnú pologuľu a na najzápadnejšiu časť veľkého kontinentu. Tam, asi na 20 stupňov východnej dĺžky a 49 stupňov severnej šírky, sa musíš priblížiť k povrchu Zeme na vzdialenosť troch kilometrov. V tomto bode potom zostaneš, nehybne visieť a na niekoľko sekúnd sa otvoríš, aby som sa dostal von. Na výstup do atmosféry planéty ma musíš vybaviť padákom. Po mojom odchode už nebudeš podriadený mojej osobnej vôli. Potom sa musíš bez meškania vydať na spiatočnú cestu do Ortomiránu. Výstup mojej ženy Miel z koarigonu v blízkosti Zeme sa odvoláva. Musí zotrvať v stave koari, kým nepristaneš na kozmodróme Auriuly. Drion, tento rozkaz musíš ihneď splniť!
No tentoraz sa stalo čosi neslýchané - drion sa pokúsil svojmu pánovi odvrávať:
- Jiskra, tvoj rozkaz nie je rozumný! Za bezpečnosť posádky ručím ja a nikto iný. Výstup na planétu bez ochranného skafandra neprichádza do úvahy. A takisto nemôžem opustiť človeka na planéte nebezpečnej životu. Brzdenie a let v smere udaných súradníc som začal. Na ostatné časti rozkazu žiadam príslušné zmeny!
Jiskru táto starostlivosť driona zaskočila. Najskôr chcel pristať na výstup v ochrannom skafandri, ale včas si uvedomil, že drion ho potom neopustí a bude ho sledovať na každom kroku. Ak zbadá, že sa chce Jiskra ochranného skafandra zbaviť, ihneď ho prikryje svojím bielym výťahom a vtiahne dovnútra. Nie, nie, to sa nehodí... Ale je tu iná možnosť: logický chyták!

- Počúvaj ma dobre, drion, - povedal Jiskra čo najpokojnejšie. - Tvoje námietky zvážim. Riešenie otázky výstupu sa zatiaľ odkladá. Pokračuj v lete k udanému bodu a o nič sa nestaraj. Len mi daj padák, aby som si ho prezrel a vyskúšal. Keď dosiahneš udané súradnice a začneš klesať kolmo dolu, daj mi o tom vedieť.
Drion zopakoval rozkaz a súčasne vyhodil zo steny tašku s padákom. Jiskra ho pozorne prezrel a potom si ho pevnými popruhmi pripol na chrbát. Teraz už zostávalo len čakať. Sadol si do kresla a zavrel oči.
Konečne sa amplión logátora znova ozval:
- Jiskra, pozor! Som na planéte vo výške desať kilometrov nad určeným bodom. Pristupujem ku kolmému klesaniu!
Nato dal Jiskra drionu tento rozkaz:
- Drion, prikazujem ti, aby si ma od tejto chvíle nepovažoval za člena posádky! Som človek z planéty Zem a v tvojich vnútorných priestoroch som omylom! Vo výške troch kilometrov nad Zemou mi musíš umožniť výstup, aby som sa vrátil na svoju planétu. Len čo odídem, tvoja podriadenosť mojej osobnej vôli sa okamžite zruší, Potom nastúpiš na spiatočnú cestu do Ortomiránu. Aby ťa zbytočne neznepokojovalo rádioaktívne okolie, prestaň počas klesania vnímať snímačmi vonkajší svet a úplne sa sústreď na vnútorné dianie!
Trvalo dosť dlho, kým drion predsa len zopakoval rozkaz a sľúbil, že ho splní. Jiskra potom odpratal riadiaci pult logátora a rozbehol sa do vstupnej haly.
Tu už nemusel dlho čakať. Asi o desať minút sa pred ním zjavil otvor. S mučivou myšlienkou na Miel vyskočil von. Razom ho obklopila tma a chlad. Na tvári pocítil prudké nárazy protismerného prúdu vzduchu. Keď voľným pádom preletel asi tisíc metrov, šklbol uvoľňovacom a o niekoľko sekúnd pocítil, že padák nad ním sa roztvoril.
V tej chvíli sa vysoko nad jeho hlavou čosi oslnivo zablyslo a ozval sa rachot výbuchu. Bol to náraz lietadla do „strieborného balóna", ktorý mal v tom okamihu vypnuté vonkajšie snímače.
- Preboha! Hádam sa nestalo niečo s drionom! - vykríkol Jiskra do tmy. Vtom ho niečo prudko udrelo do pleca a do pŕs. Celým telom mu prešla prenikavá bolesť, pred očami sa mu na všetky strany rozleteli rôznofarebné gule ako kleony na auriulskom nebi. Vzápätí stratil vedomie.

28

Pliarána dohorela a zhasla. Jej obrazy sa končili vo chvíli, keď sa Miel odobrala do koarigonu. To ostatné som si už dovolil domyslieť. Je možné, že to malo iný priebeh, ale príčiny Jiskrovho zoskoku padákom sa mi zdajú celkom vierohodné, najmä po tom, ako som si overil, že deň pred zrážkou lietadla so strieborným balónom nad Vysokými Tatrami istá veľmoc naozaj uskutočnila mocný skúšobný výbuch atómovej bomby v atmosfére. Jiskra sa musel domnievať, že naša Zem je už zničená termonukleárnou vojnou. Inak by predsa to, čo nám pliarána ukázala, muselo mať úplne iný záver.
Stáli sme s inžinierom Zakirovom pred prázdnym kameňom a ešte dlho sme mlčali. V tej chvíli sme ešte nemali nijaké predstavy o tom, aká tragédia sa mohla odohrať v drione po jeho prílete k Zemi, a necítili sme preto nič okrem úžasu a ohromenia. Ani hovoriť sa nám o tom nechcelo.
Mlčky sme sa vydali na spiatočnú cestu do mestečka.
V hotelíku, kam sme sa vydali vyčerpaní skôr duševne ako telesne, nás čakal ďalší úder. Guľatučký usmievavý recepčný nám zároveň s kľúčom od izby odovzdal obálku. Bol v nej krátky list od predsedu vyšetrovacej komisie. S protokolárnou stručnosťou nám oznamoval, že neznámy človek zo strieborného balóna, v ktorom sme spoznali svojho priateľa inžiniera Jiskru, zomrel v noci na dnešok a neprišiel predtým k vedomiu. Zároveň nás žiadal, aby sme ho navštívili ešte dnes, ak sa nevrátime veľmi neskoro.
Keď som preložil obsah listu Rasulovi Chanbekovičovi, strašne zbledol a ticho povedal:
- Je po všetkom, kamarát, a nemá zmysel s niekým sa o tom baviť. Vy robte, čo chcete, ja si pôjdem ľahnúť.
Vzal si kľúč a odišiel do izby.
- Nejaké nepríjemnosti? - s účasťou sa spýtal recepčný.
- Ale nie, nič zvláštne... - zamrmlal som nevrlo a pobral som sa rovno za plukovníkom.
Okamžite ma prijal a vyzeral nanajvýš ustarostený. Hneď sa spýtal, prečo neprišiel aj súdruh Zakirov.
- Nečudujte sa, súdruh plukovník. Jiskra bol jeho priateľ. Dosť ho tá správa položila a radšej si šiel ľahnúť.
- Chápem, chápem... Pokiaľ vám však rozumiem, trváte na tom, že muža zo strieborného balóna poznáte a že je to istý inžinier Václav Jiskra z Prahy.
- Áno, trváme na tom. Omyl je načisto vylúčený.
- No dobre. A čo ten váš jantárový ihlanček? Našli ste ho?
Vzdychol som si a pokúsil sa vyhnúť priamej odpovedi:
- Teraz už hádam na tom ani nezáleží, súdruh plukovník.
- Dajme tomu. Ale predsa len, našli ste ho, alebo nie?
- Tak teda áno, našli.
- Dovolíte, aby som sa naň pozrel?
- Našli sme ho, súdruh plukovník, ale už ho nemáme. Jiskra si totiž želal, aby sme ten ihlanček, ktorý nazýval pliarána, ihneď spálili. Predpokladali sme, že to ranenému nejako pomôže, a tak sme ho naozaj spálili. No jeho želanie malo zrejme iný dôvod. Pliarána zhorela a nič z toho nebolo.
- Naozaj nič?
- Naozaj, súdruh plukovník. Ani popol z nej nezostal.
- Tak, tak... Pliarána. Čudné slovo, čo? Z akej reči pochádza a čo vlastne znamená?
- Je to pre nás rovnaká záhada ako pre vás.

Plukovník chvíľu zamyslene mlčal, potom povedal:
- Je okolo toho až priveľa všelijakých záhad. Ten jeho padák, vaša návšteva, jantárový ihlanček, ktorý ste spálili a ktorý sa nazýva cudzím slovom pliarána. A napokon jeho blúznenie hodinu pred smrťou. Máme ho nahrané. Najskôr hovoril po česky, plynné ako rodený Pražan. Skoro som uveril vášmu tvrdeniu, že je Čech a z Prahy. Ale odrazu začal volať svoju ženu menom Miel a hneď prešiel na akúsi inú, cudziu reč, aká na Zemi ani neexistuje. Áno, neexistuje. Už som si to overil u popredných jazykovedcov. A nakoniec nás prekvapil úplne. Odrazu bol hrozne vzrušený a kričal celkom obstojne po rusky: „Strieľajte! Basmači nás obchádzajú zľava!" Potom zasa prešiel na tú neznámu reč, v ktorej sa často opakovali slová Miel a drion. Zdá sa, že ten človek sa zúčastnil na boji s basmačmi v sovietskej Strednej Ázii. Ale ako som zistil, poslední basmači boli zlikvidovaní v roku 1930, teda pred päťdesiatimi dvoma rokmi. Nemohol teda s nimi bojovať tento mladý, sotva tridsaťročný muž, nech je to kto chce.
- A predsa s basmačmi bojoval, - povedal som ticho.
- Ako to myslíte?
- Doslova, súdruh plukovník. A na dôkaz svojho tvrdenia môžem doplniť vašu zbierku záhad ešte jednou záhadou. Pozrite sa na túto malú fotku, - a s týmito slovami som vybral z náprsnej tašky starú Jiskrovu fotografiu a podal ju plukovníkovi. - Je to váš muž zo strieborného balóna?
Plukovník na ňu pozrel a hneď prikývol:
- Áno, je to on!
- A teraz ju obráťte a prečítajte si, čo tam stojí. Je to po rusky.
- To nič, viem po rusky dosť dobre, - uistil ma a nahlas čítal: - Priateľovi Jurovi Burkoňovi od staršieho kolegu V.Jiskru na pamiatku na objavenie Železnej hory. Pohorie Alaj dňa 28. marca 1929.
- A o pár týždňov nato sa pri tej Železnej hore odohral boj s basmačmi, ktorý Jiskra síce šťastne prežil, ale vzápätí zmizol a zjavil sa až tu, pri havárii lietadla.
- Hádam mi nechcete nahovoriť, že ho uniesli ufáci, vozili ho po vesmíre a potom ho vrátili rovnako mladého, ako bol predtým? Nie sme predsa malé deti!
- Nič také netvrdím, súdruh plukovník, ba ani tvrdiť nechcem. Práve preto, že nie sme malé deti. I keď som presvedčený, že nekonečný vesmír plný záhad a tajov existuje nielen v predstavách detí a spisovateľov, ale aj v najreálnejšej skutočnosti. Ale to len tak mimochodom. Tú fotku vám nechám, súdruh plukovník. Ako malé odškodné za to, že sme vás so súdruhom Zakirovom zbytočne obťažovali.
Potom som sa s plukovníkom rozlúčil a odišiel do svojej izby. Rasula Chanbekoviča som našiel veľmi smutného. Nevedel som, ako ho mám potešiť a povzbudiť, a tak som ho vyzval k práci:
- Na trúchlenie niet času, milý kamarát! Musíme ihneď zapísať všetko, čo nám pliarána ukázala! Tak sa vzchopte a dajme sa do toho!

Z českého originálu (Drion opouští Zemi, Albatros, Praha 1983) preložila Želmíra Šabíková. Ilustroval Teodor Rotrekl. Vydali Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež, n. p., Bratislava, ako svoju 6124. publikáciu, v roku 1985. Pre čitateľov od 11 rokov. Vydanie prvé. Zodpovedná redaktorka dr. Elena Račková. Výtvarný redaktor Vladimír Máchaj. Technická redaktorka Alena Hanáková. Jazyková redaktorka Silvia Duchková. AH 18,18 (text 16,36, ilustr. 1,82). VH 18,51. Náklad 21 000 výtlačkov. Vytlačili Západoslovenské tlačiarne, n. p., závod Svornosť, Bratislava.
66-048-85 14/6.4
305-85.6
Cena viaž. Kčs 23,-
- 92 -